SISMANOGLIO
MEGARO

Κ. ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ, Δ. ΠΕΤΣΟΠΟΥΛΟΥ, ΑΛ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ

3693

ΠΑΙΔΙΚΗ ΜΟΡΦΩΣΙΣ

ΗΤΟΙ

ΠΕΝΤΑΤΕΥΧΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ

ΤΕΤΡΑΕΤΟΥΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΑΡΡΕΝΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΘΗΛΕΩΝ

ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ

« μύθων τε ρυτῆρ' ἔμεναι πρηκτῆρα τ' ἔργων». (Ὅμηρος)

ΕΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΔΑΠΑΝΗ
ΤΩΝ
ΑΔΕΛΦΩΝ Σ. ΝΟΤΑΡΗ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΑΔΕΛΦΩΝ Σ. ΝΟΤΑΡΗ
Ἐν Γαλατᾷ, ὁδὸς Μαχμουδιέ, ἀρ. 19.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ "ΝΕΟΛΟΓΟΥ,,
1894

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφὴν ἑνὸς τῶν πονησάντων καὶ τὴν σφραγῖδα τῶν ἐκδοτῶν.

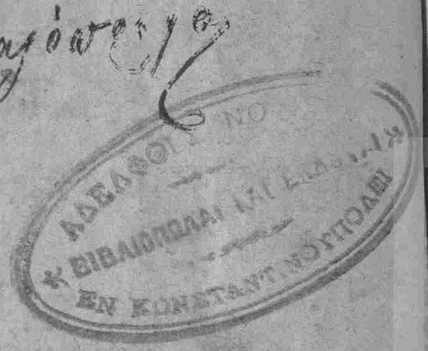

Ἄδειᾳ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως.

ΤΗ

ΕΥΓΕΝΕΙ ΧΟΡΕΙΑ

ΤΩΝ

ΦΕΡΕΠΟΝΩΝ ΣΚΑΠΑΝΕΩΝ

ΤΗΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΑΝΑΤΙΘΕΤΑΙ

ΠΡΟΦΡΟΝΩΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Βεβαίως παράδοξος ἡ ἐπιγραφή, ἀλλὰ τί ἄλλο εἴθισται νὰ πράττωσιν οἱ προλογιζόμενοι ἐν διδακτικοῖς βιβλίοις, ἢ νὰ ἀπολογῶνται περὶ τῆς συγγραφῆς καὶ ἐκδόσεως τῶν πονημάτων αὐτῶν; ὥστε καὶ ἡμεῖς τῇ συνηθείᾳ ταύτῃ στοιχοῦντες, δηλοῦμεν ὅτι ἐπὶ πολλὰ ἔτη διδάσκοντες καὶ τὰ τῆς δημοτικῆς παιδεύσεως ἐπισκοποῦντες ἔγνωμεν τέλος, ὅπως τὰ πορίσματα τῆς πείρας ἡμῶν συναρμολογοῦντες συγγράψωμεν τὸ μετὰ χεῖρας πεντάτευχον ἀναγνωστικὸν τετραετοῦς δημοτικῆς παιδεύσεως, δι' οὗ καὶ ἡμεῖς οὐδὲν ἄλλο σκοποῦμεν ἢ τὴν ὅσον ἔνεστιν ἐπιτυχῆ θρησκευτικήν, ἠθικὴν καὶ κοινωνικὴν διάπλασιν τῶν παίδων, ἐνὶ λόγῳ ἵνα καταστήσωμεν αὐτοὺς «ρητῆρας λόγων, πρακτῆρας τ' ἔργων» ὡς καὶ ἐκ τοῦ τίτλου «Παιδικὴ Μόρφωσις» τοῦτο καταδηλοῦται.

Περὶ τῆς καθόλου διατάξεως τοῦ ἔργου καὶ περὶ τῆς καταλλήλου, ἢ μή, ἁρμονίας τῶν μερῶν αὐτοῦ πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ κρινάτωσιν ἄνευ προκαταλήψεων οἱ περὶ τὴν μόρφωσιν τῆς νέας γενεᾶς εἰς τὰς θεμελιώδεις βάσεις μοχθοῦν-

SISMANOGLIO MEGARO

τες φίλοι συνάδελφοι, οἷς καὶ προφρόνως ἀφιεροῦται τὸ πόνημα καὶ ὧν τὴν κρίσιν οὐδόλως σκοποῦμεν διὰ περιαυτολογιῶν νὰ ὑφαρπάσωμεν.

Εὐτυχεῖς δὲ τέλος λογισώμεθα, εἰ τὸ πόνημα τοῦτο τοῖς μὲν συναδέλφοις χρησιμεύσει κατάλληλος βοηθὸς ἐν τῷ ἐπιπόνῳ καὶ λεπτεπιλέπτῳ αὐτῶν ἔργῳ, τοῖς δὲ παισὶν εἰλικρινὴς καὶ ἀγαθὸς σύντροφος, ἐγερτήριον δὲ τῶν διανοητικῶν καὶ συναισθητικῶν αὐτῶν δυνάμεων.

Οἱ πονήσαντες

ΣΧΟΛΗ ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΑΞΙΣ

Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευὴ	Σάββατον	Κυριακὴ
						Ἐκκλησία
Μ. Μ.	Μ. Μ.	Μ. Μ.	Μ. Μ.	Μ. Μ.	Μ. Μ.	Μ. Μ.
					Καθηγητής	Μελέτη
						Περίπατος

Ἐν ..... τῇ 7βρίου 189

Ο ΜΑΘΗΤΗΣ

.....

SISMANOGLIO MEGARO

Βιβλίον τρίτον

Ἄρχεται:
τῇ 31ῃ Ἰανουαρίου 1918.

ΠΑΙΔΙΚΗ ΜΟΡΦΩΣΙΣ

ΕΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

1. Καλὸν καὶ ὠφέλιμον ἡ ἀνάγνωσις.

Πᾶς ἄνθρωπος ὀφείλει ἐν ὥρᾳ ἀνέσεως, μάλιστα δὲ σύ, ὦ παῖ, ὁ φοιτῶν εἰς τὰ σχολεῖα, τὰ ἐργαστήρια τοῦ ἐξανθρωπισμοῦ, καθῆκον ἔχεις νὰ καταγίνησαι εἰς τὴν ἀνάγνωσιν σπουδαίων καὶ ὠφελίμων βιβλίων, διότι εἰς αὐτὰ θὰ εὕρῃς, ὅσα οἱ κατὰ διαφόρους καιροὺς ἀκμάσαντες σοφοὶ ἄνδρες ἀπεθησαύρισαν. Διὰ τῶν εἰς αὐτὰ ἐμπεριεχομένων ἀνεκτιμήτων θησαυρῶν θὰ δυνηθῇς ν' ἀναπτύξῃς τὴν διάνοιάν σου, ὡσανεὶ ἐδιδάσκεσο ὑπὸ τῶν ἐξόχων ἐκείνων ἀνδρῶν, τῶν ὁποίων τὰ συγγράμματα ἔχεις ἀνὰ χεῖρας. Εἰς αὐτὰ θὰ σπουδάσῃς πῶς ἔζησαν οἱ σοφοί. Εἰς αὐτὰ θὰ ἴδῃς, ὅτι ἡ γαλήνη τῆς ψυχῆς καὶ ἡ ἀταραξία δὲν ἐγκατέλιπε τοὺς μακαρίους ἐκείνους ἄνδρας οὔτε εἰς τὴν πτωχείαν, οὔτε εἰς τὰς συμφοράς, οὔτε εἰς τὰς θλίψεις. Εἰς τὰ βιβλία ὡσαύτως θὰ ἀπαντήσῃς τὰς ὑψηλὰς ἀληθείας, ὅσας ἡ θεία πρόνοια ηὐδόκησε νὰ φανερώσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ἡ ἀνάγνωσις τῶν σπουδαίων βιβλίων θὰ ἐμβάλῃ εἰς σὲ φρονήματα ὑψηλὰ καὶ γενναῖα. Ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν σπουδαίων βιβλίων θὰ κατανοήσῃς, ὅτι ἡ προσωπικὴ ἀξία τοῦ

ἀνθρώπου στηρίζεται ἐπὶ τῆς πνευματικῆς μόνον ἀναπτύξεώς του, ἥτις εἶναι καὶ τὸ κάλλιστον τῶν θαυμασίων τῆς φύσεως. Ἡ ἀνάγνωσις, τέλος, θὰ σὲ καταστήσῃ κληρονόμον τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῶν παρελθόντων αἰώνων. Ἡ ἀνάγνωσις θὰ σοὶ χορηγήσῃ τὰ μέσα τῆς νοερᾶς συνομιλίας μετὰ τῶν σοφωτάτων ἀνδρῶν πασῶν τῶν ἐποχῶν. Τὸ βιβλίον εἶνε ὁ ἄριστος, ὁ εἰλικρινέστατος, ὁ προσφιλέστατος εἰς πάντα ἄνθρωπον φίλος. Μακάριοι οἱ μετὰ τοιούτων φίλων καθ' ἑκάστην ὁμιλοῦντες· τοὐναντίον δὲ δυστυχεῖς, δυστυχέστατοι, οἱ παραγνωρίζοντες τὴν ἀξίαν τῶν καλῶν τούτων φίλων καὶ ζητοῦντες τὴν ἐκ τῶν κόπων των ἢ τῶν θλίψεών ἀνακούφισιν εἰς ἄλλα τινά, ἅτινα ὁμολογουμένως ἐξευτελίζουσιν αὐτοὺς καὶ παντοιοτρόπως βλάπτουσιν, ἐξωθοῦντες κατὰ μικρὸν εἰς τὸ βάραθρον τῆς παντελοῦς κακοδαιμονίας.

Σοφοῖς ὁμιλῶν, καὐτὸς ἐκβήσει σοφός.

---

2. Καθήκοντα τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν, καὶ τίς δέον νὰ εἶνε ἡ στάσις αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ.

Καθῆκον παντὸς ἀνθρώπου ἀφυπνουμένου ἢ ἀρχομένου ἐργασίας τινὸς εἶνε νὰ προσεύχηται εἰς τὸν Θεόν· τὸ ὕψιστον δὲ τοῦτο καθῆκον ἐπιβάλλεται εἰς αὐτὸν καὶ μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐργασίας του, καὶ πρὸ τοῦ ὕπνου, καὶ πρὸ τοῦ ἀρίστου, καὶ πρὸ τοῦ δείπνου, καὶ μετὰ τὸ ἄριστον, καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον. Ἡ τοιαύτη δὲ πρᾶξις εἶνε ὄχι μόνον εὐσεβής,

ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν καθόλου βίον τοῦ ἀνθρώπου ὠφελιμωτάτη. Πόσον ἀγνώμονες, πόσον δυστυχεῖς εἶνε οἱ καθ' ἑκάστην παραβαίνοντες τὸ ἱερὸν τοῦτο πρὸς τὸν Θεὸν καθῆκον! διότι, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἀποστόλου, «δι' αὐτοῦ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ὑπάρχομεν». Ἕνεκα δὲ τούτου ὀφείλεις καὶ σύ, ὦ φίλε παῖ, πρὶν πράξῃς τι, νὰ προσεύχησαι πρὸς τὸν δυνάμενον νὰ κατευθύνῃ τὰ διαβήματά σου εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀληθοῦς εὐδαιμονίας. Προσευχόμενος δὲ χρεωστεῖς νὰ προσεύχησαι ὄχι ἐξ ἁπλῆς συνηθείας, ὡς πράττουσιν οἱ πλεῖστοι, ἀλλὰ μετὰ τῆς προσηκούσης εὐλαβείας καὶ πίστεως· διότι τὸ νὰ ὑποψιθυρίζῃς εὐχάς τινας καὶ ψαλμοὺς διὰ τῶν χειλέων σου, ἐν ᾧ ἔχεις τὰς αἰσθήσεις σου καὶ τὸν νοῦν σου προσηλωμένα πρὸς ἄλλα ἀντικείμενα, ὄχι μόνον δὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχήν σου μεγάλως βλάπτει.

Πρὸς τούτοις ὀφείλεις, ὦ παῖ, νὰ προσέρχησαι εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν πρὸς ἀκρόασιν τῆς θείας λειτουργίας· τοῦτο δὲ χρεωστεῖς νὰ πράττῃς καθ' ἑκάστην· ἐὰν δὲ σοὶ εἶνε ἀδύνατον, πρᾶττε τοῦτο τοὐλάχιστον κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ λοιπὰς ἑορτασίμους ἡμέρας, κατὰ τὰς ὁποίας ὄχι μόνον ἁρμόζει, ἀλλὰ καὶ ἀθέμιτον θεωρεῖται ν' ἀπουσιάζῃς ἀπὸ τῆς εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς συναθροίσεως τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν. Εἰσερχόμενος δὲ εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν ἀφαίρει εὐθὺς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς σου τὸ κάλυμμα· ἔχε ἐστραμμένα τὰ βλέμματά σου ἀεννάως πρὸς τὸ ἱερὸν βῆμα, ὅπου ἱερουργεῖται καθ' ἑκάστην ὁ διατρέφων τὴν ψυχήν σου οὐράνιος ἄρτος, καὶ ἀνάπεμπε μετ' εὐλαβείας ἀνυποκρίτου τὰς εὐχάς σου εἰς τὸν ἀοράτως παριστάμενον Θεὸν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ θυσιαστηρίου. Οὕτω δὲ εἰσελθὼν μένε ἀκίνητος εἰς τὴν θέσιν σου καὶ ἀπόφευγε νὰ φαίνησαι ὅτι ἀκολουθεῖς τὴν συνήθειαν ἀναγώγων καὶ ἀσεβῶν τινων, οἵτινες

ἀδιαλείπτως διαλέγονται πρὸς τοὺς πλησίον ἱσταμένους καταναλίσκοντες τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς των εἰς φλυαρίας. Σὺ δὲ μήτε ὁμίλει, μήτε τῇδε κἀκεῖσε τοὺς ὀφθαλμούς σου στρέφε, ἀλλὰ προσεύχου μετὰ φόβου, ἐπειδὴ παρίστασαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἂν ποτε κρίνῃς εὔλογον νὰ προσευχηθῇς, συνομίλει μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐνδομύχως καὶ μὴ τάραττε τοὺς πλησίον σου ἱσταμένους διὰ στεναγμῶν καὶ θορυβωδῶν παρακλήσεων· διότι οὕτω πράττων ὄχι μόνον φορτικὸς θὰ καταστῇς, ἀλλὰ συγχρόνως θὰ νομισθῇ ὅτι δι' ἀνθρωπαρέσκειαν προσεύχεσαι. Πρὸς τούτοις, ἐὰν νόσος τις δὲν σὲ ἐνοχλῇ, ἀπόφευγε νὰ κάθησαι· ὡσαύτως δὲ ὀφείλεις νὰ ἵστασαι ἔχων καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς προσευχῆς τὴν κεφαλήν σου ἀσκεπῆ· διότι, κατὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον, ὁ ἔχων κεκαλυμμένην τὴν κεφαλὴν καταισχύνει τὴν *κεφαλήν*, ἤτοι τὸν Χριστόν.

«Ὅ,τι δ' ἂν ποιῇς, νόμιζ' ὁρᾶν σε τὸν Θεόν».

---

3. Ἐωθινὸν ᾆσμα (Η. Τ.)

Πᾶσα πνοὴ καὶ πᾶσα κτίσις
τὸν φωτοδότην εὐλογεῖ
ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων φύσις
ἐν οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ.

Τὸ πᾶν τὸν Πλάστην μεγαλύνει,
Αὐτὸν δοξάζουσι σαφῶς
ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη
καὶ πάντα τ' ἄστρα καὶ τὸ φῶς.

Ἡ φύσις πᾶσ' ἀφυπνουμένη,
ὡς νήπιον ἐν τῇ στρωμνῇ
Αὐτοῦ τὴν χεῖρα περιμένει
καὶ τὸν τροφέα της ὑμνεῖ.

Αὐτοῦ τὴν δόξαν διηγεῖται
καὶ νὺξ ἐπίσης καὶ ἠώς,
καὶ ἓν πανταχοῦ περιηχεῖται
τὸ μέγα ὄνομα ΘΕΟΣ.

Αὐτὸν ὑμνεῖ ἡ οἰκουμένη,
αἱ γενεαὶ τῶν γενεῶν,
πρεσβύται, νέοι καὶ παρθένοι,
λαοὶ καὶ ἄρχοντες λαῶν.

Ἀνάστα, πνεῦμά μου, ἀνάστα,
καὶ κρᾶξον ἀνακεκυφώς,
Σοὶ πρέπει ἀληθῶς, ὦ Πλάστα,
δόξα τῷ δείξαντι τὸ φῶς.

---

4. Περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Μετὰ πέντε χιλιάδας πεντακόσια ὀκτὼ ἔτη ἀπὸ κτίσεως κόσμου, καθ' ἣν ἐποχὴν ἀκριβῶς σύμπασα ἡ ἀνθρωποτης ἦτο ἠθικῶς ἐξηντλημένη, ἐπεφάνη ἐν τῷ προσώπῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου ὁ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου προσδοκώμενος σωτήρ. Ἡ ἔλευσίς του ὑπῆρξε ταπεινή. Καίτοι ἦτο Θεός, ἐγεν-

© SISMANOGLIO FIGARO

νήθη ἐν τούτοις ὑπὸ γυναικός, τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας, ἐκ Πνεύματος ἁγίου συλληφθείς. Τριακονταέτης τὴν ἡλικίαν ἐβαπτίσθη ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Ζαχαρίου καὶ τῆς Ἐλισάβετ, ὅστις προκατήγγειλεν εἰς τοὺς προσερχομένους πρὸς αὐτόν, ἵνα βαπτισθῶσι, τὸν ἐρχόμενον Μεσσίαν, λέγων· «Ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος εἶνε ἰσχυρότερός μου, οὗ τινος δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ βαστάσω τὰ ὑποδήματα· αὐτὸς θὰ βαπτίσῃ ὑμᾶς ἐν Πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί· οὗτος κρατεῖ τὸ πτυάριον εἰς τὴν χεῖρά του καὶ θὰ διακαθαρίσῃ τὸ ἁλώνιόν του καὶ θὰ συναγάγῃ τὸν σῖτόν του εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον θὰ κατακαύσῃ εἰς τὸ ἄσβεστον πῦρ». Μετὰ τὸ βάπτισμα ἐπορεύθη εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἐνήστευσε τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας. Μετὰ ταῦτα ἐξῆλθεν εἰς τὸ κήρυγμα· ἵνα δὲ τελειώσῃ τὸ ἔργον του, διὰ τὸ ὁποῖον ἐνηνθρώπισεν, ἐξέλεξε δώδεκα μαθητάς, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα εἶνε ταῦτα· Σίμων (Κηφᾶς, Πέτρος) καὶ Ἀνδρέας ἀδελφοί, Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, υἱοὶ Ζεβεδαίου, Θωμᾶς, Φίλιππος, Βαρθολομαῖος, Ματθαῖος, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου, Ἰούδας ὁ τοῦ Ἰακώβου (Θαδδαῖος, Λεββαῖος), Σίμων ὁ ζηλωτὴς καὶ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης.

---

5. Περὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς περιερχόμενος μετὰ τῶν μαθητῶν του τὴν Γαλιλαίαν ἐδίδασκεν ὅτι ὁ Θεός, ὁ ποιητὴς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὁ ποιητὴς πάντων τῶν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων, δὲν εἶνε τῶν Ἰουδαίων μόνον Θεός, ἀλλ' εἶνε Πατὴρ πάντων τῶν

ἀνθρώπων, ἀγαπῶν ἐπίσης πάντας· οἱ δὲ ἄνθρωποι ὀφείλουσι νὰ θεωρῶσιν ἑαυτοὺς ὡς υἱοὺς τοῦ οὐρανίου τούτου Πατρός· εἰς τὸν ὑψηλὸν δὲ τοῦτον προορισμὸν φθάνουσιν, ὅταν ἀναγεννῶνται ἠθικῶς ἐγκαταλείποντες τὴν ὁδὸν τῆς ἁμαρτίας. Οὕτω δὲ ἀναγεννώμενοι ἀποτελοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, τοιαύτην δηλαδὴ κοινωνίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνώτατος νόμος πρέπει νὰ εἶνε τὸ θέλημα τοῦ ἐν οὐρανοῖς Πατρός. Ἐν ᾧ οἱ Ἰουδαῖοι ἐπίστευον, ὅτι ἡ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβεια συνίσταται εἰς τὴν πλήρωσιν ἐξωτερικῶν τινων θρησκευτικῶν τύπων, ὁ Ἰησοῦς ἐδίδασκεν, ὅτι ἡ ἀληθὴς εὐσέβεια εἶνε ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη, ἡ περικλείουσα καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον, καὶ πρέπει νὰ βασιλεύῃ εἰς τὴν καρδίαν καὶ νὰ μὴ εἶνε φαινομενική. Διὰ δὲ τοῦτο ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐμακάριζε τοὺς πραεῖς, τοὺς πεινῶντας καὶ διψῶντας τὴν δικαιοσύνην, τοὺς ἐλεήμονας, τοὺς καθαροὺς τῇ καρδίᾳ καὶ τοὺς εἰρηνοποιούς· οἱ τοιοῦτοι εἶνε ἄξιοι νὰ κληθῶσιν υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, αὐτῶν δὲ εἶνε ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν· ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀληθεῖς εὐσεβεῖς ἐνόμιζεν ὄχι τοὺς λέγοντας, Κύριε, Κύριε, ἀλλὰ τοὺς ποιοῦντας τὸ θέλημα τοῦ ἐν οὐρανοῖς Πατρός· ὄχι τοὺς ἀποδεκατοῦντας τὸ ἡδύοσμον, τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον, ἀλλὰ τοὺς τηροῦντας τὸν ἔλεον, τὴν πίστιν καὶ τὴν κρίσιν. Ἀληθὴς δὲ λατρεία ἐδίδασκεν ὅτι εἶνε ὄχι ἡ κατ' ἐπίδειξιν, ἀλλ' ἡ εἰλικρινής, ἡ ἐν τῷ κρυπτῷ. Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς εἶνε Πνεῦμα, ἔλεγεν ὅτι οἱ ἀληθεῖς προσκυνηταὶ πρέπει νὰ προσκυνῶσιν αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ, ὄχι ἁπλῶς δι' ἐξωτερικῶν πράξεων καὶ θυσιῶν, ὅπως ἔκαμνον οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ ἐθνικοί, οὐδὲ ἀποκλειστικῶς ἐν τούτῳ ἢ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ, ὅπως ἐφρόνουν οἱ Ἰουδαῖοι ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ οἱ Σαμαρεῖται ἐν Γαριζίν. Ἀφ' οὗ δὲ ἔδειξε τίς ἡ γνησία εὐσέβεια καὶ ἀληθὴς λατρεία τοῦ Θεοῦ, ἐδίδαξε καὶ τίς εἶνε ἡ ἀληθὴς πρὸς τὸν

©ΠΟΛΥΤΟΝΙΚΟ

πλησίον ἀγάπη. Ἀληθὴς εὐεργεσία, ἔλεγεν, εἶνε ἐκείνη, κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν γνωρίζει ἡ ἀριστερὰ χεὶρ τί ποιεῖ ἡ δεξιά. Ἀληθῶς ἀγαπᾷ ὄχι ὁ ἀγαπῶν τὸν ὁμόφυλον μόνον καὶ τὸν ὁμόθρησκον, ἀλλ' ὁ ἀγαπῶν πάντα ἄνθρωπον, καὶ δὴ καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐχθρούς του, καὶ ἂν καθ' ὑπερβολὴν ἔβλαψαν αὐτόν. Ἡ ἀγάπη ἡμῶν πρέπει νὰ ἐπεκτείνηται ἐπὶ πάντας, καθὼς ὁ ἐν οὐρανοῖς Πατὴρ ἡμῶν ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους· διότι ὀφείλομεν νὰ προσπαθῶμεν νὰ γείνωμεν τέλειοι, καθὼς ὁ Πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος εἶνε τέλειος. Οὐδέποτε ἡ θρησκεία διετυπώθη κατὰ ὑψηλότερον καὶ καθαρώτερον τρόπον. Ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔχομεν τὴν ἀποκάλυψιν τῆς ἀπολύτου θρησκείας. Τὴν θρησκείαν δὲ ταύτην ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν ἐδίδαξε μόνον, ἀλλὰ καὶ παρέστησε ζῶσαν ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ, διότι ὁ βίος του ὑπῆρξε τὸ τελειότατον ἰδεῶδες θρησκευτικότητος.

---

6. Αἰτία τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐνώπιον τῆς τελειότητος τῆς θρησκείας τῆς κηρυττομένης ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ Μωσαϊκὴ ἔπρεπε νὰ ὑποχωρήσῃ· ἡ θρησκεία τοῦ γράμματος ὑφίσταται εἰς θρησκείαν τοῦ πνεύματος, ἡ ἐξωτερικὴ εἰς ἐσωτερικήν. Ἵνα δὲ ἐλκυσθῇ εἰς τὴν θρησκείαν ταύτην ὁ κόσμος, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἵδρυσε διὰ τῆς ἐκλογῆς τῶν Ἀποστόλων τὴν θρησκευτικὴν κοινωνίαν, ἥτις ὠνομάσθη Ἐκκλησία ἢ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπῄτει παρὰ τῶν μελῶν αὐτῆς νὰ μετανοήσωσι καὶ βαπτιζόμενοι

νὰ πιστεύσωσιν εἰς αὐτὸν ὡς Μεσσίαν ἢ Σωτῆρα, ἑνούμενοι μετ' αὐτοῦ πνευματικῶς καὶ γινόμενοι κοινωνοὶ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ ἐπολέμει τὴν ὑπόκρισιν καὶ τὴν ἐξωτερικὴν θρησκείαν, ἥτις ἐστερεῖτο ἐσωτερικῆς εὐσεβείας, εὗρε σφοδροὺς ἀντιπάλους τοὺς Φαρισαίους, τῶν ὁποίων τὸ οἰκοδόμημα ἀνετρέπετο δι' αὐτῆς. Διὰ τοῦτο οὗτοι κυρίως κατεδίωξαν αὐτόν, καὶ συλλαβόντες κατεδίκασαν εἰς σταυρικὸν θάνατον ὡς ψευδῆ Μεσσίαν καὶ ὡς ποιοῦντα ἑαυτὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Ὁ θάνατος δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ ἐν τάφῳ τὸν δώσαντα τὴν ζωὴν εἰς τὸν κόσμον. Οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ μετὰ τὴν ἀνάστασίν του ἐξῆλθον καὶ ἐκήρυξαν εἰς ἅπαντα τὸν κόσμον τὸ Εὐαγγέλιον, ὅτι δῆλα δὴ ὁ πρὸ τοσούτων αἰώνων προσδοκώμενος Μεσσίας ἦλθε φέρων εἰς τοὺς ἀνθρώπους καλὰ καὶ χαρμόσυνα διδάγματα περὶ δικαιοσύνης καὶ ἁγιασμοῦ, περὶ τῆς ἀπὸ τῶν κακῶν ἀπολυτρώσεως, περὶ υἱοθεσίας καὶ κληρονομίας τῶν οὐρανῶν.

---

7. Περὶ ἑορτῶν.

Ὁ σκοπὸς τῆς συστάσεως τῶν ἑορτῶν εἶνε λίαν ὑψηλός· ἐπειδὴ αἱ πάνδημοι αὗται καὶ ὁμόθυμοι ἐκφράσεις τῆς εὐγνωμοσύνης τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸν Θεὸν δὲν κρατύνουσι μόνον τὴν εὐσέβειαν, ἀλλὰ μεγάλως συντελοῦσι καὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀδελφικοῦ αἰσθήματος μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς αὐτῆς κοινωνίας ἢ τῆς αὐτῆς θρησκείας, καὶ συντείνουσιν εἰς τὴν εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν τῶν ἀνθρώπων. Πάντα τὰ ἔθνη ἔχουσιν ἑορτάς, ἡμεῖς ὅμως γράφοντες χάριν χριστιανοπαίδων

θὰ διαλάβωμεν ἐνταῦθα μόνον περὶ χριστιανικῶν ἑορτῶν. Πρώτη ἐν τῇ Χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ καταστᾶσα ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων ἑορτὴ εἶνε ἡ ἡμέρα τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ἤτοι ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος, ἥτις ἀφιερωθεῖσα εἰς τὸν Κύριον, ὠνομάσθη Κυριακή. Μετ' αὐτὴν συνεστάθησαν καὶ πολλαὶ ἄλλαι εἰς τιμὴν τοῦ Κυρίου, τῆς Θεομήτορος, τῶν Ἀποστόλων καὶ ἄλλων μεγάλων Ἁγίων, οἵτινες ἐστερέωσαν διὰ τῆς σοφίας, τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς αὐταπαρνήσεώς των τὴν πίστιν. Κατὰ τὰς ἑορτασίμους ταύτας ἡμέρας οἱ Χριστιανοὶ τῶν πρώτων αἰώνων συνήρχοντο ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τόπους, ἄλλοτε μεν κρυφίως εἰς μέρη ὑπόγεια ἢ κρύπτας, ὁσάκις κατεδιώκοντο ὑπὸ τῶν εἰδωλολατρῶν, ἄλλοτε δὲ φανερὰ εἰς αἰθούσας ὑψηλάς, ὅτε ἔπαυον οἱ διωγμοί, καὶ ἐκεῖ ἀνεγίνωσκον τὰς πράξεις τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν μαρτύρων· ἔψαλλον τοὺς ὕμνους τῶν προφητῶν, ὁ δὲ ἱερεὺς ἡρμήνευεν εἰς αὐτοὺς τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τοὺς παρεκίνει εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ· ἔπειτα προσεφέρετο ὁ ἄρτος μετὰ τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ὕδατος εἰς ἀνάμνησιν καὶ διατύπωσιν τῆς θυσίας τοῦ Κυρίου,, καὶ ἡ ἱερὰ μυσταγωγία ἐτελεῖτο ἐν μέσῳ βαθείας καὶ εὐσεβοῦς σιγῆς. Μετὰ δὲ τὴν καθαγίασιν τῶν δώρων καὶ τὰς εὐχαριστίας πρὸς τὸν Θεόν, ὅσοι ἠδύναντο νὰ συνδράμωσιν εἰς ἀνακούφισιν τῶν πτωχῶν ἀδελφῶν, συνεισέφερον τὰς αὐτοπροαιρέτους ἐλεημοσύνας των εἰς τὸ διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον ὑπάρχον ταμεῖον, τὸ ὁποῖον προϊόντος τοῦ χρόνου ἀντικατεστάθη διὰ τῶν δίσκων.

Τὰς ἑορτὰς δὲ ταύτας ἐπεσφράγιζον κοιναὶ σισσίτια (ἀγάπαι), ἀθῷαι διασκεδάσεις καὶ εἰρηνικαὶ διαναπαύσεις ἀπὸ τῶν καθημερινῶν κόπων. Φανταζόμενος δέ τις τὰς πραγματικῶς θεοπρεπεῖς ἐκείνας ἑορτάς, αἵτινες ἦσαν πλήρεις εὐσεβῶν ἔργων καὶ εὐωδίαζον ἐκ τοῦ θυμιάματος τῶν ἱερῶν ναῶν, δύναται προσφυῶς νὰ εἴπῃ, ὅτι εἰκόνιζον ὅσον εἶνε δυνατὸν εἰς τὸν ὑλικὸν τοῦτον κόσμον τὴν εἰς τὸν παράδεισον ἀνάπαυσιν καὶ χαρὰν τῶν δικαίων. Ἀλλὰ πόση κατὰ δυστυχίαν ἡ ἀπόστασις μεταξὺ τῶν οὐρανίων ἐκείνων ἑορτῶν καὶ τοῦ τρόπου, κατὰ τὸν ὁποῖον οἱ σήμερον χριστιανοὶ ἑορτάζουσι τὰς ἁγίας ἡμέρας!

Αἱ χριστιανικαὶ ἑορταὶ διαιροῦνται εἰς κινητὰς καὶ ἀκινήτους, εἰς ὑποχρεωτικὰς καὶ μὴ τοιαύτας. Καὶ κινηταὶ μὲν εἶνε τὸ ἅγιον Πάσχα καὶ αἱ δι' αὐτοῦ κανονιζόμεναι ἑορτάσιμοι ἡμέραι τῆς Ἀναλήψεως, τῆς Πεντηκοστῆς, τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τῶν Ἁγίων Πάντων καὶ ἄλλαι· ἀκίνητοι δὲ εἶνε πᾶσαι αἱ ἄλλαι ἑορταί, αἵτινες συμπίπτουσι πάντοτε κατὰ ἰδίας ἡμέρας ἑκάστου μηνός· ὑποχρεωτικαὶ δὲ εἶνε ἐκεῖναι, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ ἐκκλησιαστικὴ διάταξις ἐπιβάλλει εἰς τοὺς πιστοὺς ἀργίαν ἀπὸ παντὸς ἔργου, τὸ ὁποῖον γίνεται χάριν φιλοκερδείας, καὶ τοιαῦται εἶνε, ἐκτὸς τῶν Κυριακῶν, αἱ Δεσποτικαί, αἱ Θεομητορικαὶ καὶ αἱ εἰς ἀνάμνησιν τῶν ἐπισημοτέρων Ἁγίων καθιερωμέναι ἡμέραι.

---

8. Τίνες οἱ εἰσαγαγόντες τὰς ἀγάπας καὶ διατὶ κατηργήθησαν.

Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ Χριστιανισμοῦ οἱ πιστοὶ συναθροιζόμενοι εἰς ὡρισμένον μέρος, τὸ ὁποῖον ἐπεῖχε τόπον τῶν παρ' ἡμῖν ἐκκλησιῶν, παρεκάθηντο εἰς δεῖπνον κοινὸν μικροὶ μετὰ μεγάλων, πλούσιοι μετὰ πτωχῶν ἀναμεμιγμένοι

εἰς σημεῖον ἑνότητος καὶ ἀδελφότητος. Τὰ δεῖπνα ταῦτα, τὰ ὁποῖα εἰσήχθησαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων, ὠνομάζοντο Ἀγάπαι. Ἐγίνοντο δὲ δι' ἐράνου, εἰς τὸν ὁποῖον συνεισέφερεν ἕκαστος ἀναλόγως τῆς περιουσίας του· τὸν δὲ ἔρανον τῶν πτωχῶν προκατέβαλλον οἱ πλούσιοι. Ἀλλὰ τὸ ἔθιμον τοῦτο, τὸ τόσον ὡραῖον καὶ τόσον σύμφωνον πρὸς τὴν ἀδελφικὴν ὁμόνοιαν, τὴν ὁποίαν παραγγέλλει ὁ Χριστιανισμός, κατηργήθη ἀπὸ τῆς τετάρτης ἑκατονταετηρίδος ἕνεκα τῶν δυσκολιῶν, τὰς ὁποίας παρενέβαλλεν εἰς τὴν ἐξακολούθησιν αὐτοῦ ἡ καταπληκτικὴ αὔξησις τῶν Χριστιανῶν.

Ἡ ἀγάπη.

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς συνέστησε πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ δι' αὐτῶν πρὸς πάντας τοὺς Χριστιανοὺς τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ὁμόνοιαν, διὸ καὶ λέγει· «ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις». «Ἡ ἀγάπη», ὡς λέγει καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος, «μακροθυμεῖ, χρηστεύεται· ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ· ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ, πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει· ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει... Νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα· μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη». Τὸ ἰδιαίτερον λοιπὸν γνώρισμα πάντὸς ἀληθοῦς Χριστιανοῦ εἶνε ἡ ἀγάπη, ἥτις ἀνυψοῖ αὐτὸν μέχρι τοῦ τελείου. Ἀλλ' ἡ ἀγάπη δέον νὰ ἐκδηλῶται ἐμπράκτως διὰ περιθάλψεως τῶν πασχόντων ἀδελφῶν ἡμῶν καὶ διὰ συνδρομῆς παντὸς ἔχοντος ἀνάγκην βοηθείας εἴτε ἠθικῆς, εἴτε ὑλικῆς. Ἄλλως ἡ διὰ τῶν χειλέων μόνον ἐκφραζομένη ἀγάπη οὐδεμίαν σημασίαν κέκτηται καὶ οὐδὲν πρακτικὸν ἀποτέλεσμα φέρει ἔν τε τῇ παρούσῃ καὶ τῇ μελλούσῃ ζωῇ.

---

10. Τὸ χέρι. (Α. Π.)

Μαμά, ἡ Φρόσω ἔ.λεγεν ὀ.λίγον πεισμωμένη,
μιὰ γνώμη ἔχομε μαζὶ ἐγὼ καὶ ἡ Ἐ.λένη·
ὅμως ὁ κύριος ἐδῶ, τόσο μικρὸς ἀκόμη
ἔχει κ' ἐκεῖνος γνώμη . . .
Καὶ τὸ Γεωργάκη ἔδειξεν—ἄσπρη μορφή, χιονάτη,
παιδὶ μ' ὀ.λόχρυσα μα.λ.λιά, ᾽μματιὰ ψυχὴ γεμάτη.
Γ.λυκὰ ἐχαμογέ.λασε κ' εἶπ' ἡ μητέρα·— Ποία
εἶν' ἡ μεγά.λη σας αὐτή, παιδιά, φι.λονεικία ;
— Ἰδού, μαμά, ὁ κύριος ᾽ποῦ τόσα πο.λ.λὰ ᾽ξέρει,
λέγει πο.λυτιμότερο καὶ τῶν ᾽μματιῶν τὸ χέρι.
Δὲν λέγω, μὲ τὸ χέρι του κανεὶς κεντᾷ, μὰ πά.λι
ἔχουνε ἄ.λλην εὐμορφιὰ τὰ δυό μας ᾽μμάτια, ἄ.λ.λη!
— Γιατί, μικρέ μου, προτιμᾷς τὸ χέρι ; — Μά, μητέρα,
᾽θυμᾶσαι τί μοῦ ἔ.λεγες ἐκείνη τὴν ἡμέρα ; . . .
Τί σ' ἔ.λεγα ; — Νά, ἔ.λεγες πῶς ἡ ἐ.λεημοσύνη
εἶνε τὸ π.λειὸ κα.λ.λίτερο ᾽ποῦ ὁ Θεὸς μᾶς δίνει.

—Λοιπόν ;--Λοιπὸν εἰς τοὺς πτωχοὺς τὰ 'μμάτια ἢ τὸ χέρι δίνει ψωμί ;—Μὲ τοῦτο τί ; Αὐτὸ ποιὸς δὲν τὸ 'ξέρει ; εἶπ' ἡ 'Ελένη.—Νά, ἐσύ, κι' ἂς εἶσαι πλειὸ μεγάλη .... Τὸν 'φίλησ' ἡ μητέρα του, τὸν 'πῆρε 'ς τὴν ἀγκάλη καὶ εἶπεν·—"Εχεις δίκαιον, μικρέ μου· ὅποιο χέρι 'ς τὸν ἀδελφό του 'ποῦ πειρᾷ 'λίγο ψωμὶ προσφέρει, κι' ἀπὸ τὰ 'μμάτια μας τὰ δυὸ καλλίτερα κυττάζει, καὶ τέτοιο χέρι, τοῦ Χριστοῦ τὸ χέρι ὁμοιάζει.

ΙΙ. Περὶ τῆς ἁγίας Ἑλένης.

Ἡ εὐσεβεστάτη αὕτη ἡγεμονὶς κατήγετο ἐξ ἀφανοῦς γένους. Ἡ ἐνάρετος αὐτῆς μήτηρ ἐφρόντισεν ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων νὰ ἐνσπείρῃ εἰς τὴν τρυφερὰν της καρδίαν σέβας πρὸς τὸν Θεόν, ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον καὶ καρτερίαν εἰς τὰς δυστυχίας. Ἕνεκα δὲ τούτων τῶν ἀρετῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἦτο πεπροικισμένη, ἠξιώθη νὰ γείνῃ σύζυγος Κωνσταντίνου τοῦ Χλωροῦ, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐγέννησε τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον. Τῷ 292 ὁ Χλωρός, προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ Διοκλητιανοῦ κοινωνὸς τῆς βασιλείας, διεζεύχθη τὴν ἐνάρετον Ἑλένην καὶ ἔλαβε δευτέραν γυναῖκα τὴν θυγατέρα τοῦ Μαξιμιανοῦ Ἡρακλέους ἢ Ἐρκούλου, ἑτέρου συνάρχοντος τοῦ Διοκλητιανοῦ, ἐκ τῆς ὁποίας ἐγέννησε καὶ τρεῖς ἄλλους υἱούς. Τὴν ταπείνωσιν ταύτην ἡ Ἑλένη ὑπέφερε μεθ' ὅσης μετριοπαθείας καὶ τὰς προτέρας τιμάς. Ὅτε δὲ ὁ υἱός της Κωνσταντῖνος ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον, προσεκλήθη εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ἀναγορευθεῖσα Αὐγούστα ἀπελάμβανεν ὅλας τὰς τιμάς, αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς βασιλομήτορα. Ἐνταῦθα ἡ ἐνάρετος γυνὴ μετεχειρίσθη πᾶσαν τὴν δύναμίν της εἰς ἀγαθοεργίας. Διὰ τῆς ὀρθῆς κρίσεως καὶ τῶν συνετῶν συμβουλῶν της προέλαβε πολλὰς πολιτικὰς θυέλλας. Μετὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ σύνοδον, ἥτις συνεκροτήθη τῷ 325 κατὰ τοῦ Ἀρείου, πρεσβυτέρου τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκκλησίας καὶ ἑρμηνευτοῦ τῶν Ἁγίων Γραφῶν, ἐπειδὴ ἀπεφάσισεν ὁ Κωνσταντῖνος νὰ ἐγείρῃ ναὸν εἰς τὸν Κύριον ἐν τῷ Κρανίῳ τόπῳ εἰς Ἱερουσαλήμ, ἡ ἁγία Ἑλένη, ἀναδεχθεῖσα τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ εὐσεβοῦς τούτου ἔργου, ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν. Διὰ τὸν θεῖον δὲ τοῦτον ζῆλον ἀντημείφθη λαμπρῶς, ἀξιωθεῖσα ν' ἀνεύρῃ τὸν τίμιον Σταυρὸν καὶ τὰ ἄλλα ὄργανα τοῦ πάθους τοῦ Κυρίου. Ἐκεῖθεν δὲ ἐπανῆλθεν εἰς Νικομήδειαν, ὅπου διέμενεν ὁ υἱός της Κωνσταντῖνος. Φθάσασα εἰς τὸ ὀγδοηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας εἰδοποιήθη ὑπὸ λαθραίου μαρασμοῦ ὅτι ἐπλησίαζε τὸ τέλος τοῦ βίου της. Ἐκπληρώσασα δὲ τὰ χριστιανικά της χρέη καὶ δώσασα εἰς τὸν υἱόν της συμβουλὰς ἀξίας τοιαύτης μητρὸς παρέδωκε τὴν μακαρίαν της ψυχὴν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Πλάστου καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸν οὐρανόν, ὅπου ἀνέμενεν αὐτὴν στέμμα πολὺ λαμπρότερον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἀφῆκεν ἐπὶ τῆς γῆς (328). Τὸ σῶμα τῆς μακαρίας γυναικὸς μετεφέρθη εἰς Ρώμην καὶ μετ' ἀπεριγράπτου τιμῆς κατετέθη εἰς τοὺς βασιλικοὺς τάφους. Τὴν μνήμην αὐτῆς γεραίρει ἡ Ἀνατολικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῇ 21 Μαΐου, ὅτε καὶ τὴν τοῦ ἐνδόξου καὶ ἰσαποστόλου αὐτῆς υἱοῦ.

«Ἀνδρὸς τὰ προσπίπτοντα γενναίως φέρειν».

---

12. Πῶς ἐλογίζετο τὸ πάλαι ὁ Σταυρός, πῶς σήμερον, τίς ἀνεκάλυψεν αὐτὸν καὶ τίνα τὰ αἴτια τὰ προκαλέσαντα τὴν σύστασιν τῆς ἑορτῆς τῆς ὑψώσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ.

Ἀφ' οὗ ὁ Κύριος ἡμῶν ἀπέθανε διὰ σταυρικοῦ θανάτου, εἰς τὸν ὁποῖον κατεδικάζοντο τότε οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ἀχρεῖοι κακοῦργοι, τὸ ὄργανον τοῦτο τῆς καταδίκης του ἀπὸ ἀτίμου βασανιστηρίου, ὅπως τὸ πάλαι ἐλογίζετο, κατέστη σύμβολον τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ σέμνωμα αὐτοῦ. Ὁ Σταυρὸς εἶνε τὸ σύμβολον τῆς ἀπολυτρώσεως τῶν Χριστιανῶν, ὅθεν καὶ φέρουσι πρὸς αὐτὸν μέγιστον σέβας, ποιοῦσι δὲ καὶ ἐφ' ἑαυτῶν τὸ σημεῖον τοῦτο ὁσάκις εἰσέρχονται εἰς τὸν ναὸν ἢ ἴδωσιν ἱερόν τι ἀντικείμενον, ἵνα ἁγιάσωσι τρόπον τινὰ ἑαυτοὺς διὰ τοῦ ἱεροῦ τούτου σημείου. Τὸ τίμιον τοῦτο ξύλον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀπέθανεν ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ἀνεκαλύφθη τῷ 326 ἔτει ὑπὸ τῆς εὐσεβεστάτης μητρὸς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, τῆς ἁγίας Ἑλένης, ἥτις ἐπὶ τούτῳ ἐπεσκέφθη τὴν ἁγίαν πόλιν Ἱερουσαλήμ. Τὸ ὄργανον τοῦτο τῆς καταδίκης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ οἱ Ἰουδαῖοι εἶχον χώσει κατὰ τὴν συνήθειάν των πλησίον τοῦ τάφου του. Ἵνα δὲ κρύψωσι καλλίτερον ἀπὸ τῶν Χριστιανῶν τὸν τόπον, ὅπου ἐτάφη, εἶχον συναθροίσει ἐπ' αὐτοῦ καὶ παντοίας ἀκαθαρσίας. Ὑστερώτερον ἔκτισαν ἐπὶ τοῦ τόπου τούτου καὶ ναὸν εἰδώλων, ἵνα φανῇ ὅτι οἱ Χριστιανοί, οἵτινες καὶ προσηύχοντο αὐτόθι, προσεκύνουν εἴδωλα καὶ ψευδεῖς θεούς. Ἐκτὸς δὲ τούτου ἤγειραν καὶ ἐπὶ τοῦ τόπου τῆς ἀναστάσεως ἄγαλμα τοῦ Διός, ἵνα ἀτιμάσωσι τὸν τόπον τοῦτον, ὡς ἐν τῇ μωρίᾳ των ἐνόμιζον. Τὸν ναὸν ἐκεῖνον καὶ τὸ ἄγαλμα κατέστρεψεν ἡ εὐ-

σεβεστάτη βασιλίς, διέταξε δὲ γενικὴν ἀνασκαφὴν τοῦ τόπου ἐκείνου, καὶ εἰς βάθος ἱκανὸν εὑρέθησαν ὑπὸ νωπῶν βασιλικῶν κεκαλυμμένοι τρεῖς σταυροὶ μετὰ τῆς ἐπὶ ξύλου ἐπιγραφῆς, τὴν ὁποίαν εἶχον θέσει ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐσταύρωσαν τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἐπειδὴ δὲ ὑπῆρχεν ἀμφιβολία περὶ τοῦ τίς ἐκ τῶν τριῶν σταυρῶν ἦτο ὁ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας πόλεως Μακάριος, πλησθεὶς Πνεύματος ἁγίου, συνεβούλευσε νὰ δοκιμάσωσι καὶ τοὺς τρεῖς ἐπὶ νεκροῦ, ὅστις ἐξεκομίζετο κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν. Ἐπὶ τῇ προσεγγίσει τῶν δύο σταυρῶν ὁ νεκρὸς οὐδὲν μεταβολῆς σημεῖον ἔδειξεν· ἅμα ὅμως προσήγγισαν καὶ τὸν τρίτον, ἀμέσως ὁ νεκρὸς ἀνέζησε καὶ ἠγέρθη ὑγιής.

Ἡ εὕρεσις τοῦ ὑπερτίμου τούτου ξύλου, ἡ διὰ τοιούτου ὑπερφυοῦς θαύματος ἐπικυρωθεῖσα, ἐνέπλησε χαρᾶς τὴν Ἁγίαν Ἑλένην, ἥτις μέρος μὲν τούτου ἔστειλε τῷ υἱῷ αὐτῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν, μέρος δὲ εἰς Ρώμην, τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἀφῆκεν εἰς τὸν πάνσεπτον ναόν, τὸν ὁποῖον ἀνήγειρεν ἐν Γολγοθᾷ ἐπὶ τοῦ τόπου, ἔνθα εὑρέθη. Τὸν τίμιον τοῦτον Σταυρὸν μετὰ πολλῶν κειμηλίων ἐλαφυραγώγησε μετὰ ταῦτα ἐν ἔτει 614 ὁ Χοσρόης, ὅτε ἐπόρθησε τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἀλλ' ἐν ἔτει 628 ὁ Ἡράκλειος ἔλαβε παρὰ τοῦ υἱοῦ του Συρόη τὸ πανσεβάσμιον τοῦτο ξύλον καὶ κομίσας εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν ἀνέστησεν εἰς τὴν προτέραν του θέσιν μετὰ πομπῆς ἀπαραδειγματίστου κατὰ τὴν λαμπρότητα. Τόσην δὲ ἀγαλλίασιν διήγειρεν εἰς τὰς καρδίας πάντων τῶν χριστιανῶν ὁ θρίαμβος οὗτος, ὥστε ἐψηφίσθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἡ ἡμέρα τῆς ὑψώσεως ταύτης τοῦ τιμίου Σταυροῦ νὰ ἑορτάζηται κατ' ἔτος εἰς αἰωνίαν τοῦ πράγματος μνήμην. Τὴν σεμνὴν δὲ ταύτην

ἑορτὴν τελεῖ μέχρι σήμερον ἡ Ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία τῇ 14 τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου.

---

13. Ἐπιτάφιος θρῆνος. (Π. Σ.)

Ἐπὶ ξύλου ἐκρεμάσθη ὁ εἰς τὸ κερὸν χρεμάσας
καὶ τὴν γῆν καὶ τὰς θαλάσσας,
καὶ ὑπέστη εἰς τὰς χεῖρας τὴν πληγὴν σιδηρῶν ἥλων
ὁ τὴν ἄλυσιν τῶν ὄντων ἐξαρτῶν ἐκ τῶν δακτύλων.
Ἐγκλείει τάφος σήμερον τὸν εἰς παλάμην μίαν
ἐγκλείοντα τὴν κτίσιν,
καὶ μάρμαρον τὴν σάρκα του καλύπτον τὴν ἁγίαν
στεγάζει τὸν στεγάσαντα δι' οὐρανοῦ τὴν φύσιν.
Ἰδοῦσα ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὸν πλάστην ἀναβάντα
ἡ κτίσις ἠλλοιοῦτο,
ὁ ἥλιος ἐσκόταζεν, ἡ γῆ ἐκυματοῦτο,
καὶ μετὰ τοῦ Κυρίου των συνέπασχον τὰ πάντα.
Ὑπὲρ τοῦ κόσμου τούτου
τὸ πνεῦμα τότε παραδοὺς αὐτὸς ἐκ τοῦ σταυροῦ τον
ἐνηγκαλίζετο τὸ πᾶν τὰς χεῖράς του ἐκτείνων,
κ' ηὐλόγει τὴν γῆν ἅπασαν τὴν κεφαλήν του κλίνων.

---

14. Περὶ τοῦ Ἰορδάνου (Ἑβραϊστὶ *Ἰαρδέν*).

Ὁ περίφημος οὗτος καὶ μέγιστος ποταμὸς τῆς Παλαιστίνης, ὁ καθαγιασθεὶς διὰ τῆς ἐν αὐτῷ βαπτίσεως τοῦ Κυρίου, ἔχει δύο πηγὰς παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν ὀρέων τοῦ Ἀντιλιβάνου πλησίον τῆς Καισαρείας. Ἡ μία τῶν πηγῶν τούτων ἐκαλεῖτο Ἰόρ, ἡ δὲ ἄλλη Δάν, συνενούμεναι δὲ ἀπετέλουν τὸν ποταμόν, ὅστις διὰ τοῦτο ὀνομάζεται μέχρι σήμερον Ἰορδάνης. Κατὰ τοὺς νεωτέρους, ἐκλήθη οὕτως ἐκ τοῦ Ἑβραϊκοῦ ῥήματος *ἰαράδ*, τὸ ὁποῖον σημαίνει *ῥέειν, καταβαίνειν*. Κατερχόμενος δὲ ὁ ποταμὸς οὗτος πρὸς μεσημβρίαν εἰσβάλλει μετὰ τρίωρον ροῦν εἰς τὴν λίμνην Μερώμ, τὴν ὁποίαν ὁ Ἑβραῖος Ἰώσηπος ὀνομάζει Σαμαχωνίτιδα· αὐτόθεν δὲ καταῤῥέει εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, ἥτις καὶ λίμνη Γεννησαρὲτ λέγεται. Διελθὼν δὲ καὶ ταύτην ἐξακολουθεῖ τὸν ροῦν του πάντοτε πρὸς μεσημβρίαν καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς κοιλάδος, ἥτις ὀνομάζεται Αὐλών, καὶ τέλος ἐκβάλλει πολλῇ τῇ ῥύμῃ εἰς τὴν Ἀσφαλτίτιδα λίμνην ἢ Νεκρὰν θάλασσαν. Ἡ ἀπὸ τῶν πηγῶν του μέχρι τῆς λίμνης Γεννησαρὲτ ἀπόστασις εἶνε τεσσαράκοντα ὀκτὼ περίπου χιλιομέτρων· ἡ δὲ ἀπὸ τῆς ἐξόδου ἀπὸ τῆς λίμνης ταύτης μέχρι τῆς ἐκβολῆς του εἰς τὴν Νεκρὰν θάλασσαν εἶνε περὶ τὰ ἐνενήκοντα δύο χιλιόμετρα. Τὸ πλάτος αὐτοῦ δὲν εἶνε πανταχοῦ τὸ ἴδιον, ἀλλὰ κάτωθεν μὲν τῆς Σαμαχωνίτιδος ἔχει πλάτος εἴκοσι μόνον ποδῶν, πρὸς μεσημβρίαν δὲ τῆς Γεννησαρὲτ ἑξήκοντα ἕως ἑβδομήκοντα καὶ πέντε ποδῶν, πλησίον δὲ τῆς Ἱεριχὼ ἑβδομήκοντα ἕως ἐνενήκοντα ποδῶν, περαιτέρω δὲ ὀγδοήκοντα ἕως ἑκατόν, καὶ τέλος, πλησίον τῆς εἰσβολῆς του εἰς τὴν

Ἀσφαλτίτιδα, διακοσίων ἕως τριακοσίων ποδῶν. Τὸ δὲ βάθος πλησίον μὲν τῆς Ἰεριχὼ εὑρέθη πέντε ἕως ἓξ πήχεων, ὀκτακόσια δὲ βήματα πρὸς μεσημβρίαν τῆς Τιβεριάδος ἓξ ἕως ἑπτὰ ποδῶν, τὸ δὲ θέρος μόλις τριῶν ποδῶν. Εἰς ἄλλα δὲ μέρη ἕνεκα τῶν ἀμμωδῶν προσχώσεων εἶνε λίαν ἀβαθὴς καὶ τούτου ἕνεκα ἄπλωτος. Τὰ ὕδατα αὐτοῦ εἶνε διαυγῆ καὶ γλυκέα, ἐκτὸς μόνον κατὰ τὴν ἄνοιξιν, ὅτε συνταράσσονται ὑπὸ πολλῶν ὁρμητικῶν χειμάρρων, χυνομένων εἰς αὐτὸν καὶ ἐκτὸς πλησίον τῶν ἐκβολῶν του, ὅπου ἡ Ἀσφαλτῖτις λίμνη μεταδίδει εἰς τὸ ὕδωρ αὐτοῦ τὴν ὑράλμυρον πικρότητα τῶν ὑδάτων της. Ἐπὶ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ οἱ Ἰσραηλῖται διέβησαν αὐτὸν κατὰ τὸ γεωγραφικὸν πλάτος τῆς Ἰεριχώ. Κατὰ τὴν θέσιν δὲ ταύτην ἐβαπτίσθη καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν. Διὸ καὶ σήμερον μετὰ δεκάωρον ὁδοιπορίαν ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ κατὰ πᾶν ἔτος τὴν μεγάλην Δευτέραν αὐτοῦ προσέρχονται ἅπαντες οἱ εὐλαβεῖς προσκυνηταὶ τῶν ἁγίων τόπων μετὰ πανηγυρικῆς εὐλαβείας καὶ χαρᾶς καὶ λούονται εἰς τὰ καθηγιασμένα αὐτοῦ νάματα.

Τὸ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ τούτου εἶνε ἐνιαχοῦ ὁρμητικώτατον, ἰδίᾳ μάλιστα καθ' ἣν ἐποχὴν εἰσβάλλουσιν εἰς αὐτὸν οἱ χείμαρροι καὶ ὅπου στενοχωρεῖται ὑπὸ βράχων. Ἡ ὁρμή του ὅμως παύει πρὸς τὰς ἐκβολάς, ἐπειδὴ διέρχεται διὰ τῶν λιμνῶν καὶ ἕνεκα τοῦ πολυελίκτου τῆς κοίτης του. Αἱ ὄχθαι του σκιάζονται ὑπὸ πυκνῶν καλαμώνων, ταμαρινθῶν καὶ ἀκακιῶν, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ὑπὸ δρυῶν, κυπαρίσσων καὶ ἰτεῶν, ἀλλαχοῦ δὲ καλύπτονται ὑπὸ χλόης ἢ καὶ ξηρῶν βράχων. Παρὰ τὰς ἱερὰς ταύτας ὄχθας κατῴκουν ἄλλοτε πλήθη ἀναχωρητῶν. Ὅτε δὲ ἤρχετο ἡ τεσσαρακονθήμερος νηστεία, αἱ θύραι τοῦ μοναστηρίου ἠνοίγοντο καὶ οἱ ὅσιοι ἀναχωρηταὶ ἐξήρ-

χοντο καὶ ἀσπαζόμενοι ἀλλήλους διέβαινον τὸν ποταμὸν ψάλλοντες τὸ «Κύριος φωτισμός μου καὶ σωτήρ μου, τίνα φοβηθήσομαι; Κύριος ὑπερασπιστὴς τῆς ζωῆς μου, ἀπὸ τίνος δειλιάσω;» (Ψαλμ. κζ') καὶ διεσκορπίζοντο εἰς τὰς ἐρημίας, ὅπου μόνος ὁ Κύριος ἔβλεπεν ὅσας ὑφίσταντο σκληραγωγίας.

---

15. Δάμων καὶ Πυθίας.

Πυθαγορικοὶ φιλόσοφοι, φημισθέντες διὰ τὴν ἀμοιβαίαν ἀδιάσπαστον φιλίαν των, τὴν ὁποίαν παρέβαλλον οἱ ἀρχαῖοι πρὸς τὴν μυθολογουμένην μεταξὺ Κάστορος καὶ Πολυδεύκους καὶ μεταξὺ Ὀρέστου καὶ Πυλάδου ἡρωικὴν ἀφοσίωσιν. Ὁ Πυθίας διαβληθεὶς εἰς τὸν τύραννον Διονύσιον τὸν νεώτερον ὡς συνομότης κατ' αὐτοῦ καὶ καταδικασθεὶς εἰς θάνατον ἐζήτησε παρὰ τοῦ τυράννου, ὅστις ἤθελε νὰ φονεύσῃ αὐτὸν ἀμέσως, νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν προθεσμίαν μόνον μέχρι τῆς ἑσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ὅπως διαθέσῃ τὰ τοῦ οἴκου του. Ὁ τύραννος καμφθεὶς ὑπὸ τῶν παρακλήσεων τοῦ Πυθίου συγκατένευσε μὲν νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ αἴτημά του, ἀλλ' ἐζήτησεν ὅμηρον πρὸς βεβαίωσιν ὅτι θὰ ἐπανήρχετο ἐντὸς τῆς προθεσμίας, ἄλλως δὲ θὰ ἐφόνευε τὸν ὅμηρον. Ὁ Δάμων, παρὼν τότε ἐκεῖ, ἠγγυήθη προθύμως ὑπὲρ τοῦ φίλου του καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν φυλακὴν ἀντ' ἐκείνου. Οὕτως ὁ Πυθίας λαβὼν τὴν ἄδειαν ἀπῆλθεν, ἀλλ' ἐν ᾧ ἤγγιζεν ἡ λῆξις τῆς προθεσμίας, αὐτὸς δὲν ἐφαίνετο. Τότε κατὰ προσταγὴν τοῦ τυράννου ὁ Δάμων ἥσυχος καὶ ἀτάραχος ἐκβάλλεται ἐκ τῆς φυλακῆς καὶ φέρεται εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης. Ἐπὶ

τοῦ προσώπου τοῦ Δάμωνος ὄχι μόνον οὐδὲν σημεῖον ἀγανακτήσεως ἐδεικνύετο, ἀλλὰ τοὐναντίον μάλιστα ἐφαίνετο εὔθυμος καὶ προέτρεπε τοὺς δημίους νὰ ἐπισπεύσωσι τὸ ἔργον, βεβαιῶν αὐτοὺς ὅτι ὁ Πυθίας δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ. Ἀλλ' ἐν ᾧ οἱ δήμιοι ἡτοιμάζοντο νὰ ἐκτελέσωσι τὸ ἔργον των, ὁ δὲ συνηθροισμένος λαὸς ἠθύμει καὶ ἠγανάκτει, αἴφνης ἠκούσθησαν κραυγαὶ «σταθῆτε, σταθῆτε» ! καὶ ὁ Πυθίας διασχίσας τὸ πλῆθος ἔδραμεν εἰς τὸν τόπον τῆς ποινῆς καὶ προσέφερε τὸν τράχηλόν του εἰς τὴν μάχαιραν τοῦ δημίου. Τότε ἤρχισαν παρακλήσεις μεταξὺ τῶν δύο φίλων, ἐπιμένοντος ἑκατέρου ν' ἀποθάνῃ ἀντὶ τοῦ φίλου. Ὁ τύραννος συγκινηθεὶς ἐκ τῆς τοιαύτης ἀρετῆς ἀνήρεσε τὴν ἀπόφασίν του, καὶ ἀφῆκεν ἀμφοτέρους τοὺς φίλους, παρακαλέσας αὐτοὺς νὰ προσλάβωσι καὶ αὐτὸν κοινωνὸν τῆς ἡρωϊκῆς των φιλίας.

«Ἰδίας νόμιζε τῶν φίλων τὰς συμφοράς».

---

16. Ὅρκος πίστεως εἰς τὴν φιλίαν καὶ παρακμὴ αὐτῆς. (I. I.)

Ὀρκίζομαι ἐνώπιον τοῦ ἱεροῦ βωμοῦ σου,
φιλία, εἰς τὰ δόγματα, τοὺς νόμους, τοὺς θεσμούς σου,
ἐν ὅσῳ ζῶ ἐπὶ τῆς γῆς, ἀκλόητος νὰ μείνω,
νὰ τὰ τηρήσω ἀκριβῶς χωρὶς νὰ παρεκκλίνω.
Ὀμνύω τὸν ἐλάχιστον νὰ μὴ πατήσω ὄρον,
καὶ τὸν συνήθη πάντοτε νὰ σοὶ προσφέρω φόρον,
ἀγνῶς νὰ σὲ λατρεύω,

καὶ ὡς θεὰν ἐφέστιον πιστῶς νὰ σὲ πρεσβεύω.
Εὐδαιμονίαν ἀληθῆ σὺ μόνη προσποιεῖσαι
εἰς τοὺς πιστούς σου λατρευτάς. Σὺ μόνη ὡραΐζεις
τὸν ἄνθρωπον καὶ συντηρεῖς ἁρμονικῶς τὰ πάντα.
Εἰς σὲ χρυσοῦν ἀνήγειραν οἱ φίλοι ἀνδριάντα,
βωμοὶ ἀνῳκοδόμηνται εἰς τ' ὄνομά σου τόσοι,
καὶ προσφορὰς προσάγουσιν εἰς τοὺς βωμούς σου, ὅσοι,
πιστοὶ εἰς τὴν φιλίαν
μὲ ἀμοιβαίαν ἀγαποῦν ἀγάπην καὶ τελείαν.
Πιστὸς εἰς τὴν φιλίαν μου θὰ ἀγαπῶ τὸν φίλον
μ' ἀγάπην ἀπαράμιλλον, μ' ἐνθουσιώδη ζῆλον,
ὁλοκαυτώματα ἁγνά, τῆς πίστεώς μου δεῖγμα,
καὶ ἑκατόμβας ἐντελεῖς 'ς τὸ ἱερόν σου βῆμα
προσάγων μετὰ ζέσεως οὐδέποτε θὰ παύσω,
καὶ σμύρναν καὶ λιβανωτὸν πολὺν πολὺν θὰ καύσω.
Σπονδὰς ἐκεῖ θὰ χύσω,
εἰς ὅσα ἤδη ὤμοσα νὰ μὴ ἐπιορκήσω.
Ναί, φίλε, ἐν ὀνόματι ὀμνύω τῆς φιλίας,
ὅτι πιστῶς θὰ σ' ἀγαπῶ καὶ μετ' εἰλικρινείας·
κι' ὡς ἀσφαλὲς ἐχέγγυον τῆς πίστεως, τὴν κλεῖδα
σοὶ δίδω τῆς καρδίας μου, καὶ ζῶ μὲ τὴν ἐλπίδα
τῆς σῆς, ὡς ἀλληλέγγυον, καρδίας ν' ἀπολαύσω,
καὶ νέ' ὁλοκαυτώματα εἰς τὸν βωμὸν νὰ καύσω
θεᾶς τῆς Καλλιτίκου,
'ς τὰ βάθη τῆς καρδίας μου, τοῦ ἱεροῦ της οἴκου.
Ὦ ! ναί, μὲ γράμματα χρυσᾶ 'ς τὰ βάθη τῆς καρδίας
κεχαραγμένον τ' ὄνομα θὰ φέρω τῆς φιλίας,
καὶ προφερόμεν' ἐξ ἀγνῶν χειλέων θὰ μ' εὐφραίνῃ,
καὶ ἀνεξάλειπτον ἐκεῖ ἀείποτε θὰ μένῃ.

SISMANOGLIO FIGARO

Ἡ κρύα πλὰξ τὸ σῶμά μου τοῦ τάφου θὰ καλύψῃ,
τὸ ἱερὸν πλὴν αἴσθημα δὲν θέλει ἐξαλείψει
τοῦ φίλου τῆς φιλίας.
Αὐτὰ μετὰ τοῦ πνεύματος μέχρι τῆς συντελείας
θὰ μένωσιν ἀχώριστα, καὶ συναναμεμιγμένα,
φιλία, φίλος καὶ ψυχὴ εἰς ἓν συμπεφυρμένα·
κ' εὐπρόσδεκτος θὰ γείνωσιν εἰς τὸν Θεὸν θυσία,
ὡς εὔοσμος λιβανωτὸς καὶ σμύρνα καὶ κασσία.
Πλήν, φεῦ! ποῦ φίλοι σήμερον; ποῦ Δάμονες, Πυθίαι;
Τοιαῦται εἶναι σπάνιαι τὴν σήμερον φιλίαι!
Πολλοὶ καλοῦνται φίλοι
ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι καὶ μόνον μὲ τὰ χείλη.
Τὴν σήμερον κατήντησε ἡ ἱερὰ φιλία
συμφέρον ἰδιαίτερον, ἁπλῆ κερδοσκοπία.
Ἐν ὅσ' ἡ τύχη σ' εὐνοεῖ, κ' οἱ φίλοι σ' εὐνοοῦσι·
πλὴν ἅμα σ' ἴδουν δυστυχῆ, εὐθὺς σὲ λησμονοῦσι.
Κ' ἐν ᾧ προτοῦ δὲν ἔλειπον θερμῶς νὰ σ' ἐκθειάζουν,
εἰς τὸν καιρὸν τῶν συμφορῶν κἂν δὲν σὲ πλησιάζουν.
Ὦ! πόση ἀθλιότης!
Τὸ πᾶν λοιπὸν κατήντησεν ἀπάτη, δολιότης!
τὰ πάντα παρεξέκλιναν, ὁ κόσμος ἠλλοιώθη,
οὐδεὶς ποιῶν χρηστότητα· τὸ πᾶν ἐξηχρειώθη·
Τοῦ Πλάστου ἐπελάθοντο, πολλῷ τῶν φίλων μᾶλλον,
καὶ λατρευταὶ κατήντησαν οἱ πάντες τῶν μετάλλων.
Χρυσὸς θεός, χρυσὸς τὸ πᾶν, χρυσὸς καὶ ἡ λατρεία.
Ὦ θησαυρὲ ἀκένωτε, ὦ ἱερὰ φιλία,
σ' ἠρνήθησαν οἱ πάντες!
καὶ τῷ χρυσῷ πελώριοι ὑψοῦνται ἀνδριάντες!

---

12. Ἡ ἀθῳότης θριαμβεύουσα.

Ἐν τῇ Μασσαχουσσέττῃ, μεγάλῃ καὶ ἐκτεταμένῃ ἐπαρχίᾳ τοῦ Νέου Κόσμου, ἔζη ἀνήρ τις ὀνομαζόμενος Δὸν Ἰωάννης, ὅστις διὰ τὴν ἔκτακτον καὶ μοναδικὴν μεγαλοφυΐαν του, ἔτι δὲ καὶ διὰ τὰς σπανίας ἀρετας, ὑπὸ τῶν ὁποίων περιεκοσμεῖτο, ἠξιώθη νὰ γείνῃ ἄρχων αὐτῆς. Ὁ εὐδαίμων οὗτος ἀνὴρ ἐξελθών ποτε εἰς θήραν μετὰ τοῦ πρωθυπουργοῦ του καὶ πολλῶν ἄλλων δορυφόρων ἀπεπλανήθη εἰς μέρη δύσβατα καὶ ὀρεινά. Γλυκὺς ἦχος αὐλοῦ προσείλκυσε τὰ βλέμματά του ἐπὶ νάπης, εἰς τὴν ὁποίαν παρετήρησε ποιμενόπαιδα, καθήμενον ὑπὸ τὴν παχεῖαν σκιὰν δένδρων πλατυφύλλων καὶ αὐλοῦντα. Τοῦτο μὲν ἡ γλυκεῖα μελῳδία τοῦ ᾄσματος, τοῦτο δὲ ἡ περιέργεια ὑπεχρέωσαν τὸν Δὸν Ἰωάνναν νὰ προσέλθῃ εἰς τὸ μέρος, ὅπου ἀνεπαύετο ὁ μικρὸς ποιμήν. Τὸ γαλήνιον πρόσωπον τοῦ παιδὸς καὶ ἡ ἀγγελικὴ αὐτοῦ μορφὴ ὑπερήρεσαν εἰς τὸν ἄρχοντα, ὅστις ἤρχισε νὰ ἐρωτᾷ αὐτὸν πολλὰ καὶ διάφορα πράγματα. Αἱ ταχεῖαι καὶ εὔστοχοι ἀπαντήσεις τοῦ ποιμενόπαιδος ἐξέπληξαν τὸν Δὸν Ἰωάννην, ὡς καὶ τὸν πρωθυπουργὸν αὐτοῦ, φθάσαντα ἐκεῖ ὀλίγον ὕστερον τοῦ κυρίου του. Τὸ ἀπτόητον τοῦ παιδός, ἡ ὑγιὴς αὐτοῦ κρίσις καὶ ἡ καθαρότης τῆς ψυχῆς του, ἡ ἀπεικονιζομένη ἐπὶ τοῦ γαληνίου του προσώπου, τόσον πολὺ κατέθελξαν καὶ κατεγοήτευσαν τὸν ἄρχοντα, ὥστε ἀπεφάσισε νὰ παραλαβῃ αὐτόν, ἵνα ἴδῃ τί ἤθελεν ἀποβῆ, τῆς προσηκούσης ἀνατροφῆς καὶ παιδεύσεως τυχών.

Καθὼς τὰ ἄνθη τοῦ ἀγροῦ, ἐκριζούμενα ἐκ τῆς ἀποκρότου καὶ τραχείας γῆς καὶ μεταφυτευόμενα εἰς κῆπον κεκαλλιερ-

γημένον, ἐν βραχεῖ χρόνῳ αὐξάνουσι καὶ ἀποκτῶσι τὰ ζωηρότερα τῶν χρωμάτων, οὕτω καὶ ὁ μικρὸς ποιμενόπαις, ταχθεὶς ὑπὸ πεπειραμένοις παιδαγωγοῖς καὶ διδαχθεὶς ὑπὸ διδασκάλων σοφῶν καὶ ἠθικῶν, ἀπέβη μετὰ παρέλευσιν ὄχι πολλοῦ χρόνου ὁ εὐσυμπεριφορώτερος καὶ σοφώτερος πάντων τῶν παίδων τῆς πόλεως. Αἱ πολλαὶ καὶ ποικίλαι ἀρεταί, αἵτινες ὡς ἀδάμαντες ἀνεκτίμητοι κατεκόσμουν αὐτόν, ὑπεχρέωσαν τὸν Δὸν Ἰωάννην νὰ ὑπεραγαπήσῃ αὐτόν, καὶ ἀνδρωθέντα νὰ διορίσῃ θησαυροφύλακα, ὀνομάσας αὐτὸν Ἀριστόβουλον.

Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἀριστοβούλου, τοῦ ἀνεπιλήπτου τὰ ἤθη, τοῦ συνετοῦ καὶ πιστοῦ, τοῦ ἐλευθερίου καὶ μεγαλοψύχου πρὸς τοὺς ξένους, τοῦ εὐαρέστου πρὸς πάντας, τοῦ εὐνοουμένου τοῦ ἄρχοντος, ἔβλεπέ τις τὴν αἰδήμονα ταπεινοφροσύνην. Ὅ,τι ὅμως κυρίως καὶ κατ' ἐξοχὴν διέκρινεν αὐτὸν μεταξὺ πάντων τῶν κατοίκων τῆς Μασσαχουσσέττης ἦτο ἡ ἀφιλοκέρδειά του. Πᾶσα ἀγαθή του πρᾶξις ἐξεπήγαζεν ἐκ τῆς ἀκρατήτου ἐπιθυμίας τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ὑπὸ τοῦ καθήκοντος εἰς πάντα ἐπιβαλλομένης εὐποιίας πρὸς τοὺς ἄλλους. Δὲν ἠδυνήθη ὅμως, καί τοι ἦτο πεπροικισμένος ὑπὸ τοιούτων ἀρετῶν, ν' ἀποφύγῃ τὰς διαβολὰς τῶν περὶ τὸν Δὸν Ἰωάννην, οἵτινες μετὰ φθόνου κρυφίου ἐξηκολούθουν νὰ παρατηρῶσι τὴν ὕψωσιν αὐτοῦ. Τὰ τέκνα ταῦτα τοῦ σκότους ἔστησαν κατ' αὐτοῦ διαφόρους παγίδας καὶ ἀπεπειράθησαν νὰ καταστήσωσιν αὐτὸν ὕποπτον παρὰ τῷ ἄρχοντι. Εὐτυχῶς ὅμως ὁ Δὸν Ἰωάννης ἦτο ἀνὴρ σπανίων προτερημάτων. Ἡ μεγάλη αὐτοῦ ψυχὴ ἐκώφευεν εἰς πάσας ταύτας τὰς σκευωρίας τῶν θεραπόντων, ὁ δὲ Ἀριστόβουλος ἐξηκολούθει νὰ ζῇ, ἀπολαύων μεγίστης ὑπολήψεως καὶ ἄκρας ἡσυχίας, ἐφ' ὅσον ὑπῆρχεν ἐν τοῖς ζῶσιν ὁ μεγαλόψυχος αὐτοῦ προστάτης.

Δυστυχῶς ὅμως μετά τινα χρόνον ὁ ἀνώτερος τῶν διαβολῶν καὶ συνετὸς οὗτος ἄρχων ἀπέθανε, διεδέχθη δ' αὐτὸν ὁ υἱός του Δὸν Πέτρος, ἀνὴρ δύσπιστος, ὠμὸς καὶ φιλάργυρος. Τοιοῦτον ἄρχοντα ἀνέμενον οἱ φθονοῦντες τὴν δόξαν τοῦ Ἀριστοβούλου, ἵνα κορέσωσι τὸ κατ' αὐτοῦ μῖσός των. Καθ' ἑκάστην τὰ τέκνα ταῦτα τοῦ σκότους ἐπενόουν συκοφαντίας κατὰ τοῦ θησαυροφύλακος, εἰς τὰς ὁποίας ὁ Δὸν Πέτρος ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀντέταττε μεγίστην περιφρόνησιν. Τὸ ἀκόλουθον ὅμως συμβὰν ἐφάνη ἐπικυροῦν ἐν μέρει τὴν ὑπόστασιν αὐτῶν.

Ὁ ἄρχων ἐπεθύμησέ ποτε νὰ ἴδῃ τὴν σπάθην, τὴν ὁποίαν ὁ πατήρ του Δὸν Ἰωάννης εἶχε λάβει ὡς δῶρον παρὰ τοῦ κόμητος τῆς Νορθουμβερλάνδης.

Ἐπειδὴ ὅμως ἡ σπάθη αὕτη μετὰ πολλὰς καὶ ματαίας ἐρεύνας δὲν εὑρέθη, οἱ θεράποντες ἐπωφελούμενοι ἐκ τούτου κατέστησαν τὸν θησαυροφύλακα ὕποπτον παρὰ τῷ ἄρχοντι. Μὴ ἀρκεσθέντες δ' εἰς τοῦτο διέβαλον ἅμα αὐτὸν καὶ ὡς τὸν ἀναιδέστατον πάντων τῶν ἀπατεώνων, λέγοντες ὅτι κατεσπατάλησεν ὅλον τὸν ἀρχοντικὸν πλοῦτον πρὸς ἀνέγερσιν πολλῶν ξενώνων καὶ ὄχι ὀλίγων ἄλλων δημοσίων οἰκοδομῶν. «Ἦλθεν, ἔλεγον οἱ ἀχρεῖοι συκοφάνται, εἰς τὰ ἀρχοντικὰ μέγαρά πτωχὸν παιδίον, καὶ τώρα ἔχει ὑπὸ τὴν κατοχήν του ἄπειρα πλούτη. Ποῦ εὗρε ταῦτα»; Ἐν ᾧ δὲ οἱ κατήγοροι ὡμίλουν οὕτω, προσέρχεται αἴφνης ὁ Ἀριστόβουλος, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ ἄρχων ρίψας ὀργίλον βλέμμα εἶπεν· «Ἀριστόβουλε, ἡ ἀπιστία σου ἐγνώσθη πλέον. Ἀπώλεσας τὸ ἀξίωμά σου, καὶ σὲ διατάσσω μετὰ δύο ἑβδομάδας νὰ μοὶ παρουσιάσῃς τοὺς λογαριασμούς». Ὁ Ἀριστόβουλος ἔχων τὴν συνείδησίν του καθαράν, οὐδόλως ἐταράχθη ἀκούσας ταῦτα, ἀλλ' ἀπήντησεν, ὅτι καὶ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἦτο ἕτοιμος νὰ παραδώσῃ εἰς τὸν ἡγεμό-

να του τὰ πάντα, μηδ' αὐτοῦ τοῦ τιμητικοῦ ἐπενδύτου ἐξαιρουμένου.

Ἡ ἀπάντησις αὕτη ἤρεσε τὰ μέγιστα εἰς τὸν ἄρχοντα, ὅστις ὥρισε τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ θησαυροφυλακίου. Τὰ πάντα ὑπῆρχον ἐνταῦθα ἐν μεγίστῃ τάξει καὶ ἀκριβείᾳ. Ἐρωτηθεὶς δὲ περὶ τοῦ ξίφους ὁ θησαυροφύλαξ ἀπήντησεν, ὅτι ὁ ἀοίδιμος πατήρ του Δὸν Ἰωάννης εἶχε λάβει ἐκεῖθεν αὐτὸ χωρὶς ν' ἀφήσῃ ἀπόδειξιν παραλαβῆς. Ὁ ἄρχων ἀκολουθεῖ ἔπειτα τὸν θησαυροφύλακα εἰς τὴν οἰκίαν του, ἵνα ἰδίοις ὄμμασι πληροφορηθῇ ἂν ἦσαν ἀληθῆ καὶ ὅσα εἶχον εἰπεῖ εἰς αὐτὸν οἱ συκοφάνται περὶ τῶν κοσμούντων τὴν οἰκίαν του πολυτίμων πραγμάτων. Πρὸς μεγίστην του ὅμως ἔκπληξιν καὶ ἐνταῦθα τὰ πάντα παρίστων ὄψιν πολὺ διάφορον. Κατὰ τὴν ὁμολογίαν αὐτοῦ τοῦ ἄρχοντος, τὰ ἔπιπλα τῆς οἰκίας τοῦ θησαυροφύλακος ἦσαν τόσον εὐτελῆ, ὥστε ἠδύνατο καὶ ὁ ἐλάχιστος τῶν πολιτῶν νὰ ἔχῃ ταῦτα.

Ὁ ἄρχων, αἰσχυνθεὶς ἐπὶ τῇ δευτέρᾳ ταύτῃ ἀποπείρᾳ τῆς ἐξελέγξεως τῆς ἐνοχῆς τοῦ Ἀριστοβούλου εἰς τὰς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας, ἀποφασίζει νὰ ἐπιστρέψῃ οἴκαδε, ὅτε θεράπων τις προσελθὼν δεικνύει εἰς αὐτὸν θύραν τινὰ κεκλεισμένην δι' ἰσχυροτάτων κλείθρων. Ὁ ἡγεμὼν πλησιάσας εἰς αὐτὴν ἐρωτᾷ τὸν Ἀριστόβουλον, τί ἐφύλαττεν ἐν τῷ δωματίῳ ἐκείνῳ μετὰ τοσαύτης προφυλάξεως. Ὁ θησαυροφύλαξ κατ' ἀρχὰς ἐξεπλάγη, ἀλλ' ἀμέσως συνελθὼν εἰς ἑαυτὸν εἶπεν· «Ἐν τῷ δωματίῳ τούτῳ, κύριε, φυλάττω τὸ προσφιλέστατον τῶν ὅσων ἔχω ἐπὶ τῆς γῆς, τὴν ἀληθινήν μου ἰδιοκτησίαν. Πάντα, ὅσα εἶδες ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ, ἀνήκουσιν εἰς τὸν ἄρχοντα, τὸν κύριόν μου· ὅ,τι ὅμως ἐμπερικλείει τὸ δωμάτιον τοῦτο, εἶνε ἰδικόν μου. Σὲ παρακαλῶ δέ, ἐπειδὴ εἶνε μυστικόν,

μὴ ἐπιμένῃς νὰ ἴδῃς αὐτό». Τὴν παράκλησιν ταύτην τοῦ θησαυροφύλακος χαρακτηρίσας ὁ ἄρχων ὡς ἔκφρασιν ἐνοχῆς, διατάττει, ἔξω φρενῶν γενόμενος, ν' ἀνοίξωσι τὴν θύραν. Ἀλλ' ὁποία ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξις αὐτοῦ ὡς καὶ πάντων τῶν περὶ αὐτόν, ὅτε παρετήρησε τέσσαρας γυμνοὺς τοίχους, ἐπί τινος δ' αὐτῶν ῥάβδον ποιμενικήν, αὐλόν, ἔνδυμά τι πενιχρὸν καὶ ποιμενικὴν πήραν! Ὁ Ἀριστόβουλος πλησιάσας μετ' ἄκρου σεβασμοῦ εἰς τὸν ἡγεμόνα, «Ἰσχυρὲ κύριε, λέγει, ὅτε ὁ ἀοίδιμος πατήρ σου Δὸν Ἰωάννης, ὁ τρισέβαστος προστάτης καὶ εὐεργέτης μου, μὲ συνήντησεν εἰς τὸ ὄρος, ὅπου ἐφύλαττον τὰ ποίμνιά μου, τὰ εὐτελῆ ταῦτα πράγματα ἀπετέλουν ὅλον μου τὸν πλοῦτον. Ἔκτοτε διαφυλάττω αὐτὰ ὡς τὸ μόνον μου κτῆμα πρὸς ἀνάμνησιν τῆς εὐτυχεστάτης μου παιδικῆς ἡλικίας. Ὁ μεγαλόψυχος πατήρ σου ἦτο τόσον ἀγαθός, ὥστε οὐδέποτε διενοήθη νὰ μὲ ἀφαιρέσῃ αὐτά· ἐλπίζω δὲ ὅτι καὶ σύ, κύριε, δὲν θὰ μὲ ἀφαιρέσῃς αὐτά, καὶ σὲ καθικετεύω νὰ μοὶ ἐπιτρέψῃς νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν ἥσυχον ἐκείνην κοιλίδα, ἔνθα βασιλεύει ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία καὶ ἡ αἰώνιος γαλήνη.»

Ἐκ τῶν λόγων τούτων τοῦ Ἀριστοβούλου συγκινηθεὶς ὁ ἄρχων ἀπεδύθη τὸν ἐπενδύτην του καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ θησαυροφύλακος, δεῖγμα τῆς μεγίστης πρὸς αὐτὸν εὐνοίας του. Ὁ φθόνος καὶ ἡ συκοφαντία, τὰ σύνοικα ταῦτα τοῖς ἀνθρώποις θηρία, οἱ ἰοβόλοι οὗτοι ὄφεις, οἱ δηλητηριάζοντες τὴν καρδίαν καὶ αὐτῶν τῶν φύσει καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνθρώπων, κατῃσχύνθησαν καὶ οὐδέποτε εἰς τὸ μετὰ ταῦτα ἐπανελήφθησαν. Ὁ Ἀριστόβουλος διήγαγε τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου του τιμώμενος παρὰ πάντων καὶ ἐπαινούμενος διὰ τὰς περικοσμούσας αὐτὸν σπανίας ἀρετάς. Ἀποθανόντα δὲ ἐν βαθεῖ γήρατι ἐθρήνησαν αὐτὸν πάντες καὶ παρακολουθήσαντες μέχρι

τοῦ τελευταίου κατοικητηρίου ἔρρανον διὰ δακρύων εὐγνωμοσύνης καὶ ἐξόχου ἐκτιμήσεως τῶν σπανίων του ἀρετῶν.

Καὶ ἡμεῖς, φίλοι παῖδες, ἀποφεύγετε πάντοτε τὴν κατάχρησιν τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν ἄλλων, καὶ ἐλεεῖτε καθ' ὅλον ὑμῶν τὸν βίον τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην, διότι τοῦτο εἶνε τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς ἡμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

«*Λήσειν διὰ τέλους μὴ δόκει πονηρὸς ὤν*».

---

18. Περὶ τεΐου.

Τὰ πασίγνωστα ταῦτα φύλλα προέρχονται ἐκ θάμνων ἐγχωρίων ἐν Κίνᾳ καὶ Ἰαπωνίᾳ. Ἐκ τῶν διαφόρων εἰδῶν τοῦ τείου, ἅτινα εὑρίσκονται εἰς τὸ ἐμπόριον, τὰ κυριώτερα εἶνε τὸ πράσινον καὶ τὸ μαῦρον· ἡ δὲ διαφορὰ τοῦ χρώματος κατὰ μεγάλην πιθανότητα προέρχεται ἐκ τῆς διαφόρου θερμότητος, διὰ τῆς ὁποίας τὰ φύλλα ταῦτα ἀπεξηράνθησαν, παρὰ ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ φυτοῦ. Ἄριστον εἶδος εἶνε τὸ καλούμενον *αὐτοκρατορικὸν τεΐον*, τὸ ὁποῖον συλλέγεται τὸ ἔαρ. Τὸ εἶδος ὅμως τοῦτο σπανίως φθάνει ἀνόθευτον μέχρις ἡμῶν. Προτιμότερον τοῦ Ἀγγλικοῦ εἶνε τὸ Ρωσσικὸν τεΐον, ὡς μεταφερόμενον διὰ ξηρᾶς, ἐπειδὴ ἡ ὑγρασία τῆς θαλάσσης μεγάλως βλάπτει τὸ λεπτὸν τοῦτο φυτόν. Τὸ ἐκ νωπῶν φύλλων ἀφέψημα ἔχει ἱκανὴν ναρκωτικὴν δύναμιν καὶ προξενεῖ καρηβαρίαν καὶ τρόμον τῶν ἄκρων· τὰ ξηρὰ ὅμως φύλλα, ἅτινα μεταχειρίζονται συνήθως μετὰ δέκα μῆνας ἢ ἓν ἔτος ἀπὸ τῆς συγκομιδῆς των, ἀποβάλλουσιν ἐκ τῆς ἐπενεργείας τοῦ χρόνου τὸ πλεῖστον τῆς

ἀρχικῆς των δυνάμεως καὶ ἐπενεργοῦσι μόνον ὡς στυπτικὰ καὶ ἐρεθιστικά. Καὶ πάλιν ὅμως ἰσχυρὸν ἀφέψημα τούτων δύναται νὰ ἐπιφέρῃ συμπτώματα ὅμοια πρὸς τὰ τῆς διὰ ναρκωτικοῦ δηλητηριάσεως, ἰδίως εἰς ἀνθρώπους νευρικοὺς καὶ ἰσχνούς. Ἡ

τοιαύτη ἐνέργεια αὐτῶν ἐξασθενεῖ μεγάλως, ἐὰν εἰς τὸ ἀφέψημα προσθέσωμεν οἰνόπνευμα, γάλα, ὀπὸν λεμονίου ἢ οἶνον. Ἡ συχνὴ χρῆσις αὐτοῦ λέγεται ὅτι εἶνε ἀντιλιθιαστική. Ὅπως δήποτε ὅμως ἡ κατάχρησις φέρει τρόμους, δυσπεψίαν καὶ πολλὰς ἄλλας βλάβας.

SISMANOGLIO MEGARO

19. Καφέα.

Α'. Περὶ καφέας καὶ τοῦ καρποῦ αὐτῆς.

Ἡ καφέα εἶνε δένδρον ἰθαγενὲς τῆς Ἀβυσσινίας. Τὸ πολύτιμον τοῦτο φυτὸν λαμβάνει ὕψος εἴκοσιν ἕως τριάκοντα ποδῶν, εἶνε δὲ ἀειθαλὲς καὶ οἱ κλάδοι αὐτοῦ χιαστοὶ διατεθει-

μένοι ἀποτελοῦσι τὴν κορυφὴν αὐτοῦ πυραμιδοειδῆ. Τὰ φύλλα αὐτοῦ εἶνε ἀντιθέτως διατεθειμένα, ὀξυκατάληκτα, χρώματος δὲ βαθέος πρασίνου καὶ στίλβοντος. Τὰ ἄνθη αὐτοῦ ἐκφύονται

κατὰ δέσμας εἰς τὰς μασχάλας τῶν φύλλων, ἐκπέμπουσι δὲ ἡδίστην εὐωδίαν, ἀλλὰ διαρκοῦσιν ὀλίγας μόνον ἡμέρας. Ἡ στεφάνη αὐτῶν εἶνε λαμπροῦ λευκοῦ χρώματος καὶ ἀποτελεῖ λίαν εὐάρεστον ἀντίθεσιν πρὸς τὸ βαθὺ πράσινον τῶν φύλλων. Ὁ καρπὸς εἶνε σαρκώδης, ἔχει δὲ σχῆμα καὶ μέγεθος πιττάξεως. Κατ' ἀρχὰς ἔχει χρῶμα ὡραῖον ἐρυθρόν, ὅταν δὲ ὡριμάσῃ τελείως, καθίσταται φαιόχρους· περιέχει δ' ἕκαστος δύο πυρῆνας ἢ κόκκους ἡμισφαιροειδεῖς, προσκεκολλημένους ἀπὸ τοῦ πλατέος αὐτῶν μέρους καὶ οἱ πυρῆνες οὗτοι εἶνε ὁ πασίγνωστος καὶ πασίχρηστος καφές.

Β'. Περὶ τῆς διαδόσεως τοῦ καφέ.

Τὸ δένδρον τοῦτο ἰθαγενές, ὡς εἴρηται, ἐν τοῖς ὀροπεδίοις τῆς Ἀβυσσινίας μετεφυτεύθη περὶ τὰ μέσα τῆς 15ης ἑκατονταετηρίδος εἰς τὰ μέρη τῆς Ὑεμένης, ὅπου καὶ θαυμασίως ἐπέδωκε. Τὴν χρῆσιν τοῦ καρποῦ τοῦ δένδρου τούτου ἐγνώριζον οἱ Αἰθίοπες πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων, καθὼς τινες διισχυρίζονται. Ἀπὸ τῆς Ἀραβίας ἡ χρῆσις αὐτοῦ διεδόθη μετ' ὀλίγον εἰς τὴν Συρίαν καὶ Αἴγυπτον καὶ μέχρι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου ἤρχισαν νὰ μεταχειρίζωνται αὐτὸν δημοσίᾳ ἀπὸ τοῦ 1554. Εἰς Ἐνετίαν εἰσήχθη τῷ 1615, εἰς δὲ τὴν Μασσαλίαν τῷ 1654. Ἐκεῖθεν δὲ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς Παρισίους τῷ 1667 περιηγητής τις ὀνόματι Θεβενώτ. Περὶ τὰ τέλη τῆς 17ης ἑκατονταετηρίδος ἤνοιξεν εἰς Παρισίους τὸ πρῶτον καφεῖον Ἀρμένιός τις, ὀνόματι Πασχάλης· μὴ ἐπιτυχὼν ὅμως ὁ ἐργολάβος οὗτος ἀρκούντως, μετέβη εἰς Λονδῖνον καὶ ἤνοιξεν αὐτόθι νέον κατάστημα. Ἐνταῦθα τόσον καλῆς ὑποδοχῆς ἔτυχε τὸ ποτὸν τοῦτο, ὥστε ἀπὸ τοῦ 1688 τὰ κα-

φεῖα κατέστησαν εἰς τὴν πρωτεύουσαν ταύτην πολυπληθῆ, ὅπως καὶ ἐν Καίρῳ καὶ Κωνσταντινουπόλει.

Γ΄. Πότε καὶ πῶς ἐφευρέθη ἡ χρῆσις τοῦ καφέ.

Περὶ τοῦ πότε καὶ πῶς ἐφευρέθη ἡ χρῆσις τοῦ καφὲ οὐδὲν θετικὸν γνωρίζομεν. Περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου συγγραφεῖς τινες Ἀσιανοὶ πολλὰ ἔγραψαν, ἀλλ' οἱ ἰσχυρισμοὶ αὐτῶν εἶνε μῦθοι γελοῖοι, καὶ ὡς τοιούτους μόνον ἀναφέρομεν αὐτοὺς ἐνταῦθα. Κατά τινας πρῶτος, ἐφευρετὴς τοῦ καφὲ ὑπῆρξε χριστιανός τις, ἡγούμενος ἐν Ἀβυσσινίᾳ, ὅστις παρατηρήσας ὅτι οἱ τράγοι, τρώγοντες τοὺς πυρῆνας τῶν καρπῶν τοῦ δένδρου τούτου, ἐγίνοντο εὐθυμότεροι καὶ δὲν εἶχον ὄρεξιν νὰ κοιμηθῶσιν, ἐπενόησε νὰ μεταχειρισθῇ τὸ αὐτὸ μέσον καὶ εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν μοναχούς, ἵνα κρατῇ αὐτοὺς ἀγρύπνους κατὰ τὰς νυκτερινὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀκολουθίας. Κατ' ἄλλους, ἐφευρετὴς ὑπῆρξε Μωαμεθανός τις Μουφτής, ὅστις, θέλων νὰ ὑπερβῇ τοὺς ἄλλους συνασκητάς του κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν εὐλάβειαν, μετεχειρίσθη τὸν καφέν, ἵνα διὰ τοῦ μέσου τούτου δυνηθῇ νὰ καταγίνηται ἄνευ διακοπῆς τινος εἰς τὰς προσευχὰς καὶ ἀσκήσεις.

Δ΄ Ποιότης καὶ ἰδιότης τοῦ καφέ.

Ὁ καφὲς πρὶν φρυχθῇ ἢ τηγανισθῇ εἶνε, ὡς γνωστόν, ξηρός, ἔχει γεῦσιν χορτώδη καὶ ὀλίγον εὐάρεστον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ ἔχει ἀναντιρρήτους ἀντιπυρετικὰς ἰδιότητας. Ἐκ τῆς φρύξεως προκύπτει τὸ ἄρωμα καὶ ἡ ἡδεῖα γεῦσίς του. Τὸ ποτὸν τοῦτο, ὃν κατὰ τὴν ὁμόφωνον ὁμολογίαν πάντων τονωτικὸν καὶ διεγερτικόν, εὐκολύνει τὴν πέψιν καὶ

ἄνδρας, ἵνα δικάσωσι τὴν ὑπόθεσιν κατὰ τοὺς νόμους. Οὗτοι κατεδίκασαν τὸν σωτῆρα τῆς Ρώμης εἰς θάνατον. Ὁ δήμιος προέβη νὰ δέσῃ τὰς χεῖρας καὶ ὁδηγήσῃ αὐτὸν εἰς θάνατον. Ὁ Ὁράτιος ἔκαμεν ἔφεσιν εἰς τὸν λαόν, ἀλλὰ μόλις διέφυγε τὸν κίνδυνον διὰ συγκινητικῆς ὁμιλίας τοῦ πατρός του καὶ δι' ἀποτίσεως προστίμου.

«Τί γὰρ πατρῴας ἀνδρὶ φίλτερον χθονός ;»

---

21. Ἀνάμνησις τῆς γενετείρας. (Δ. Β.)

Ἐδῶ 'πίσω 'ς τὴν κοιλάδα
ἕνα ποταμάκι τρέχει·
τῶν ἀγρῶν τὴν πρασινάδα
τὸ νερό του δροσοβρέχει
καὶ κατράκυλᾷ ἡσύχως
καὶ μὲ γλύκα μουρμουρίζει·
ὁ γλυκύς του ὅμως ἦχος
τὴν καρδιά μου δὲν γεμίζει
Ὦ, ποῦ εἶσαι ποταμάκι,
πῶτρεχες εἰς τὸ χωριό μου,
ὅταν ἤμουνα παιδάκι ;
Ποταμάκι ἀγαπητό μου !
ἄχ ! τὰ δένδρα ἐκεῖνα ποῦναι,
'ποῦ σκιάζουν τὰ νερά σου ;
Ποῦ τ' ἀηδόνια, 'ποῦ λαλοῦνε
βράδυ, βράδυ 'ς τὴ δροσιά σου ;

Τέτοια δένδρα κ' ἀλλοῦ ἔχει,
κελαδοῦν κι' ἀλλοῦ πουλάκια,
ποταμάκι κι' ἀλλοῦ τρέχει
καὶ κυλᾷ τὰ πετραδάκια,
πλὴν τὰ ματία τὰ 'δικά μου,
ἀφ' οὗ εἶμαι εἰς γῆν ξένην,
τίποτε δὲν τὰ εὐφραίνει . . .
ἐμαράθηκ' ἡ καρδιά μου.

---

22. Γεώργιος Οὐασιγκτών.

Α'.

Γέννησις, ἐπίδρασις καὶ κλίσις τοῦ Οὐασιγκτῶνος.

Ὁ ἔνδοξος οὗτος πρωταγωνιστὴς καὶ ὑπέρμαχος τῆς αὐτονομίας τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς καὶ ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν Πρόεδρος τῆς δημοκρατίας, ἐγεννήθη τῇ 12 Φεβρουαρίου τοῦ 1732. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ Αὔγωστος, καταγόμενος ἐξ ἀρχαίας καὶ ἐντίμου Ἀγγλικῆς οἰκογενείας, τῆς ὁποίας δύο μέλη, ὁ πάππος αὐτοῦ Ἰωάννης καὶ ὁ τούτου ἀδελφὸς Λαυρέντιος, εἶχον μετεναστεύσει εἰς Βιργινίαν τῷ 1657, ἦτο γαιοκτήμων, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἱκανῶς πλούσιος· ἀποθανὼν δὲ τῷ 1742 ἀφῆκεν εἰς τὴν σύζυγόν του, γυναῖκα πλήρη ἀρετῶν, τὴν ἐπιμέλειαν τῶν κτημάτων, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἐπορίζετο τὰ πρὸς τὸ ζῆν, καὶ τὴν ἀνατροφὴν πέντε τέκνων, τῶν ὁποίων τρίτος ἦτο ὁ Γεώργιος Οὐασιγκτών.

Ἡ ἀνατροφή, τὴν ὁποίαν ἔλαβε παρὰ τῆς μητρός του,

ἦτο πράγματι χριστιανική, ἡ δὲ ἐκπαίδευσίς του ὅλως πρακτική. Ὑπὲρ πάντα τὰ ἄλλα μαθήματα αἰσθανόμενος περισσοτέραν κλίσιν εἰς τὴν γεωμετρίαν, ἐπέδωκε μάλιστα εἰς αὐτήν, καὶ ἡλικιωθεὶς μετῆλθεν ἐπὶ τρία ἔτη τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δημοσίου χωρομέτρου, ὑποχρεωθεὶς νὰ περιέλθῃ πολλοὺς τόπους, ἀπέκτησεν ἀκριβῆ γνῶσιν ἱκανῶν μερῶν, ἥτις μεγάλως ἐχρησίμευσεν εἰς αὐτὸν ὕστερον, ὅτε ἐγένετο συνταγματάρχης.

Β'.

Ὁ Οὐασιγκτὼν ναυτικὸς καὶ εἶτα συνταγματάρχης.

Μετὰ τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο ὁ Οὐασιγκτὼν ἠσπάσθη τὸ ναυτικόν, ἐν ᾧ μεγάλως ηὐδοκίμησε· βιαζόμενος ὅμως ὑπὸ τῶν ἐπιμόνων παρακλήσεων τῆς μητρός του, ἥτις ἀπεστρέφετο τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο, παρῃτήθη αὐτοῦ καὶ τῷ 1751 ἐννεακαιδεκαέτης ἔτι τὴν ἡλικίαν, ἀλλ' ἐγνωσμένος ἐπὶ δραστηριότητι καὶ ἱκανότητι, διωρίσθη ὑπασπιστὴς τοῦ στρατηγοῦ τῆς Βιργινίας, λαβὼν καὶ τὸν βαθμὸν τοῦ ταγματάρχου. Κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους εἶχον ἀναφυῆ σφοδραὶ φιλονεικίαι μεταξὺ τῶν ἐν τῇ Ἀμερικῇ γειτόνων Ἀγγλικῶν καὶ Γαλλικῶν ἀποικιῶν, ἐπειδὴ οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἀντεποιοῦντο μέρη, ἅτινα ἀνῆκον εἰς τοὺς πρώτους. Ἐντεῦθεν δὲ προῆλθε πόλεμος, κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ Οὐασιγκτὼν διέπρεψεν ἐπὶ ἀνδρίᾳ καὶ στρατηγικῇ τέχνῃ, καὶ προεβιβάσθη διὰ τὰς μεγάλας του ἐκδουλεύσεις εἰς συνταγματάρχην.

Γ'.

Ὁ Οὐασιγκτὼν ἐν ἔτει 1759 καὶ 1774.

Ἀφ' οὗ ἐτελείωσεν ὁ πόλεμος οὗτος τῷ 1759, παραιτηθεὶς

τῆς θέσεώς του, διότι ἦτο δυσηρεστημένος κατὰ τῆς Βρεττανικῆς κυβερνήσεως διὰ τὴν καταπάτησιν τῶν δικαιωμάτων τῶν ἀποίκων καὶ διότι ἔπαθεν ἡ ὑγεία του ἐκ τῶν κακοπαθειῶν τοῦ πολέμου, ἀπῆλθεν εἰς κτῆμά τι, τὸ ὁποῖον εἶχε κληρονομήσει παρὰ τοῦ ἀποθανόντος πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ του, κείμενον παρὰ τὸν Ποταμὰκ ποταμὸν ἐν Βιργινίᾳ καὶ ὀνομαζόμενον ὄρος Βερνόν. Ἐκεῖ δὲ ἀνακτησάμενος τὴν ὑγείαν του ἐνυμφεύθη τὴν Μὶς Κόστιν, γυναῖκα ἐνάρετον, μετὰ τῆς ὁποίας καὶ διεβίωσεν εὐδαιμόνως. Γενομένων δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν, ἐψηφίσθη εἰς δύο περιόδους βουλευτὴς καὶ διέπρεψεν εἰς τὰς τάξεις τῆς ἀντιπολιτεύσεως διὰ τὴν συνήθη εἰς τὸν χαρακτῆρά του μετριοπάθειαν καὶ τὴν ἀκλόνητον σταθερότητα ὑπὲρ τῶν δικαίων τῶν συμπολιτῶν του. Τῷ 1774, ὅτε συνεκροτήθη ἡ ἐθνικὴ σύνοδος, ἥτις προηγήθη τῆς ἐπαναστάσεως, ἐστάλη καὶ ὁ Οὐασιγκτὼν ἐκ τῆς Βιργινίας. Τοσοῦτον δὲ διέπρεψε καὶ εἰς ταύτην, ὥστε ὁ εὐκλεὴς ῥήτωρ καὶ πατριώτης Πατρίκιος Ἑρρῖκος, ἐρωτώμενος «τίς ἦτο ὁ ἄριστος τῶν ἀνδρῶν τῆς συνόδου», ἀπεκρίθη· «Ἐὰν μὲν ἐρωτᾷς περὶ εὐγλωττίας, ὁ κύριος Ροὐτλετζ, ἐὰν δὲ περὶ βασίμου γνώσεως τῶν πραγμάτων καὶ περὶ ὑγιοῦς κρίσεως, ὁ συνταγματάρχης Οὐασιγκτὼν πρωτεύει ἀναντιρρήτως ἐν τῇ συνόδῳ».

Δ΄.

Ὁ Οὐασιγκτὼν διορίζεται ἀρχηγὸς τοῦ κατὰ τῆς Ἀγγλίας ἀγῶνος.

Ἐπιστάσης τῆς ἡμέρας τοῦ κατὰ τῆς Ἀγγλίας ἀγῶνος, γενικὸς ἀρχηγὸς τῶν Ἀμερικανικῶν δυνάμεων ἐξελέχθη παμ-

ψηφεὶ παρὰ τῶν συμπολιτῶν του ὁ Οὐασιγκτών. Ὅτε δὲ ἀνέλαβε τὴν ἀρχηγίαν τῇ 15 Ἰουνίου τοῦ 1775, ὅλος ὁ στρατὸς τῆς Βοστώνης δὲν ὑπερέβαινε τὰς 14000 ἀνδρῶν, καὶ τούτων ἡμιωπλισμένων καὶ στερουμένων πολεμοφοδίων, πυροβολικοῦ, μηχανικοῦ, καί, τὸ μέγιστον πάντων, πειθαρχίας. Πλὴν τῶν δυσχερειῶν τούτων, ὁ Οὐασιγκτὼν ὤφειλε ν' ἀντιπαλαίσῃ καὶ πρὸς ἄλλας πολλῷ μεγαλειτέρας, ἤτοι νὰ συνενώσῃ τὰς δυνάμεις τριῶν καὶ δέκα κρατῶν, ἅτινα ἕως τότε ἦσαν κεχωρισμένα, ν' ἀγωνισθῇ πρὸς τοπικὰς ζηλοτυπίας, δυσπιστίας, ἀποθαρρύνσεις καὶ προδοσίας· ν' ἀντατοκρίνηται ἀκαταπαύστως ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου του πρὸς τὴν σύνοδον, τοῦτο μέν, ἵνα αὕτη προμηθεύῃ εἰς τὰς στρατιώτας του τὰ μέσα τοῦ πολέμου, τοῦτο δέ, ἵνα ἐνθαρρύνῃ αὐτήν, δισταζουσαν νὰ προβῇ εἰς μέτρα ἀποφασιστικά· ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις ὤφειλε νὰ πολεμῇ κατ' ἐχθροῦ, ὅστις εἶχε δυνάμεις ἀνωτέρας, ἐνότητα εἰς τὰς κινήσεις καὶ ἄφθονα τὰ μέσα τῆς συντηρήσεως τοῦ στρατοῦ.

Ἀλλὰ διὰ τῆς ἀκαταμαχήτου σταθερότητος, τῆς δραστηριότητος καὶ περινοίας του ὑπερενίκησε πάσας τὰς δυσχερείας, αἵτινες ἀναμφιβόλως θ' ἀπεθάρρυνον πάντα ἄλλον, καὶ κατὰ τοῦτο ἀνεδείχθη μοναδικὸς ἴσως ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Μετὰ ἐνιαύσιον πολιορκίαν ἐκυρίευσε τὴν Βοστώνην, ἐκεῖθεν δὲ ἐκστρατεύει εἰς νέαν Ὑόρκην, σῴζει τὰ λείψανα τοῦ ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Πούτναμ κατατροπωθέντος περὶ τὸ Βρουκλῖνον Ἀμερικανικοῦ στρατοῦ καὶ ἀποχωρεῖ τῆς πόλεως ταύτης διὰ τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν δυνάμεών του πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῆς· ἀντιπαλαίει ἐπὶ τέσσαρας μῆνας, ἐν ᾧ ὁ στρατός του ἠλαττοῦτο καθ' ἑκάστην ἐκ τῶν λιποταξιῶν καὶ τῶν νόσων, κατὰ πασῶν τῶν δυνάμεων τῶν Ἄγγλων στρατηγῶν Χώβου καὶ Κορνουάλλη· ἐγκαρδιόνει τοὺς ἀποτεθαρρημένους στρατιώτας του, ἀναλαβὼν ἐπιθετικὴν

θέσιν ἐν Τρέντῳ καὶ Πριγκετώνῃ, καὶ ἐν ὀκτὼ ἡμέραις κερδαίνει δύο νίκας ἀξιολόγους. Ἀναγκάζει τοὺς πολεμίους στρατηγοὺς νὰ ἐγκαταλίπωσι τὴν Νέαν Ἰερσέην, ἑνόνει τὴν Φιλαδέλφειαν μετὰ τῆς Ὁμοσπονδίας, καὶ κατορθόνει ἵνα ἡ ἐθνικὴ σύνοδος, ἥτις συνήδρευε τότε ἐν Βαλτιμόρῃ, χειροτονήσῃ αὐτὸν στρατηγὸν αὐτοκράτορα ἐπὶ ἓξ μῆνας, τὸ ὁποῖον ἦτο ἀναγκαιότατον πρὸς εὐόδωσιν τῶν πολεμικῶν σχεδίων του, τὰ ὁποῖα μέχρι τοῦδε ὤφειλε νὰ συζητῇ μετὰ τῆς συνόδου.

Τὸ ἐπιὸν ἔτος νικᾶται κατ' ἀρχὰς περὶ τὴν Βρανδυβίνην· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἀπεζημιώθη πληρέστατα κατατροπώσας τοὺς ὑπεναντίους περὶ τὴν Μουμμούθην. Βοηθούμενος δὲ ὑπὸ τοῦ Γάλλου Λαφαϋέττου, ὅστις ἀπὸ τοῦ 1777 εἶχε προσέλθει ἐθελοντὴς ὑπὸ τὴν Ἀμερικανικὴν σημαίαν, κατευνάζει τὰς μεταξὺ τῶν Ἀμερικανῶν καὶ τῶν Γάλλων ἐθελοντῶν διεγερθείσας ἔριδας· ὑπερασπίζεται τὴν Οὐεσπόντην, προσβληθεῖσαν ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ κυριεύει τὴν Στονυπόντην ἐν τῇ Κουνεκτικούτῃ, τὸ Νεουπόρτον καὶ τὴν Ροδεϊσλάνδην.

Ἡ κακὴ τοῦ στρατοῦ του κατάστασις, ἡ βραδύτης τῶν στρατολογιῶν καὶ αἱ διχοστασίαι εἶχον ἐπιβάλει εἰς αὐτὸν ἀπὸ πολλοῦ ἐντελῆ ἀπραξίαν. Διὰ τῆς συνετῆς του ὅμως αὐστηρότητος ἐπαναφέρει τὴν τάξιν καὶ τὴν πειθαρχίαν εἰς τὸ στράτευμα· ἐνδυναμωθεὶς δὲ καὶ ὑπὸ τῶν βοηθειῶν, τὰς ὁποίας ἔφερεν ὁ εἰς Γαλλίαν ἐπὶ τούτῳ ἀπελθὼν Λαφαϋέττης, ἀναλαμβάνει ἐπιθετικὴν θέσιν· πολιορκεῖ τὴν Ὑορκόβνην, ὅπου ἦτο συγκεντρωμένος ὁ Ἀγγλικὸς στρατός, καὶ ἀναγκάζει τὸν Κορνουάλλην νὰ παραδοθῇ μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ του τῇ 19 Ὀκτωβρίου τοῦ 1781. Ἡ τελευταία αὕτη ἧττα ἠνάγκασε τὴν Ἀγγλίαν νὰ κλείσῃ εἰρήνην πρὸς τοὺς ἐπαναστάτας καὶ

ἀναγνωρίσῃ τὴν αὐτονομίαν τῶν τριωνκαίδεκα ἐπαρχιῶν μετὰ ἑξαετῆ αἱματηρὸν ἀγῶνα.

Ε'.

Δρᾶσις τοῦ Οὐασιγκῶνος μετὰ τὸ πέρας τοῦ πολέμου καὶ θάνατος αὐτοῦ.

Μετὰ τὸ πέρας τοῦ πολέμου ὁ τροπαιοῦχος στρατηγὸς ἐπανῆλθεν εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον, μόνην ἀμοιβὴν τῶν πολυετῶν μόχθων του συναποφέρων τὰς εὐλογίας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ λαοῦ, ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ εὐδαιμονίας τοῦ ὁποίου ἐπρωταγωνίστησεν. Ἔμεινε δὲ ἐπί τινα ἔτη ἥσυχος μέν, ἀλλ' ὄχι καὶ ἀπαθὴς θεατὴς τῶν προσπαθειῶν τῆς πατρίδος του εἰς τὴν διὰ τῆς πολιτικῆς συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀρχίσει διὰ τῶν ὅπλων. Ἀλλὰ τῷ 1787 προσῆλθε πάλιν εἰς τὰ δημόσια, συνελθὼν μετὰ τῶν ἄλλων ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ εἰς Φιλαδέλφειαν. Εἰς τὴν σύνοδον ταύτην, ἥτις εἶχεν ἐντολὴν νὰ διοργανώσῃ τὴν ὁμοσπονδιακὴν κυβέρνησιν, ἐψηφίσθη πρόεδρος· τῇ δὲ 30 Ἀπριλίου τοῦ 1789, καθ' ὃν χρόνον ἠνοίγετο ἐν Παρισίοις ἡ συντακτικὴ σύνοδος, ἐξελέχθη παμψηφεὶ πρόεδρος τῆς Ἀμερικανικῆς Δημοκρατίας ἐπὶ τετραετίαν, κατὰ τὰ ψηφισθέντα. Μετὰ δὲ τὴν πρώτην τετραετίαν ἐπεβλήθη καὶ πάλιν εἰς αὐτὸν παμψηφεὶ ἡ προεδρεία. Κατὰ τὸ ὀκταετὲς δὲ τοῦτο διάστημα ἐπαγίωσε τὴν τάξιν εἰς τὸ Κράτος, ἀνώρθωσε τὴν γεωργίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν δημοσίαν πίστιν, συνέδεσε πολιτικὰς σχέσεις μετὰ τῶν ἄλλων ἐπικρατειῶν, καὶ παντὶ τρόπῳ εἰργάσθη ὑπὲρ τῆς εὐημερίας καὶ ἰσχύος τῆς Δημοκρατίας.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα πολλὰς ἐπο-

τίσθη πικρίας, ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ. Ὅθεν καὶ μετὰ τὴν λῆξιν τῆς δευτέρας προεδρείας του παρητήθη τῶν δημοσίων μεθ' ὅλας τὰς ὁμοθύμους ἐκδηλώσεις τῆς πρὸς αὐτὸν συμπαθείας καὶ τοῦ σεβασμοῦ τοῦ λαοῦ, καὶ ἀπεχώρησεν εἰς τὸ ἐν Μοντβέρνῳ κτῆμά του, ὅπου καὶ ἐγκατεβίωσεν ἀμέτοχος ὅλως τῶν πολιτικῶν πραγμάτων, εὐχόμενος ὅμως πάντοτε διαπρυσίως πρὸς τὸν Ὕψιστον ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας καὶ τῆς δόξης τῆς πατρίδος του, ὑπὲρ ἧς τοσοῦτον ἐμόχθησεν. Ἀπεβίωσε δὲ αὐτόθι ἐν εἰρήνῃ τῇ 14 Δεκεμβρίου τοῦ 1799, ἄγων τὸ 67 ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ὁ θάνατός του ἐλογίσθη δημόσιον δυστύχημα. Πάντες οἱ πολῖται τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἐθρήνησαν τὴν στέρησιν τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς καὶ ἐπένθησαν αὐτὸν ἡμέρας 30. Ἡ δὲ βουλὴ τῆς Δημοκρατίας παμψηφεὶ ἐψήφισε νὰ ἐγερθῇ δημοσίᾳ δαπάνῃ μνημεῖον ἀντάξιον εἰς τιμὴν αὐτοῦ ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς Ὁμοσπονδίας, τὴν ὁποίαν ὠνόμασεν ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ Οὐασιγκτῶνα. Ἡ ἀξία τοῦ μεγάλου ἐκείνου πολίτου εἰκονικώτατα περιγράφεται εἰς τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις, διὰ τῶν ὁποίων μέλος τῆς Βουλῆς ἀνήγγειλεν εἰς τοὺς συναδέλφους του τὸν θάνατον τοῦ Οὐασιγκτῶνος. «Ἡ θεία Πρόνοια, εἶπεν, ηὐδόκησεν' ἀναλάβῃ ἀπὸ τῶν κόλπων ἡμῶν ἄνδρα, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος ἐν τῇ εἰρήνῃ, ὁ πρῶτος ἐν τῷ πολέμῳ, ὁ πρῶτος ἐν τῇ πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπῃ καὶ ἀφοσιώσει.» Ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Εὐρώπῃ τὸ ἄκουσμα τοῦ θανάτου τοῦ μεγάλου πολίτου τοῦ ἑτέρου τῶν ἡμισφαιρίων προὐξένησε κοινὴν λύπην, ἰδίᾳ δὲ ἐν Γαλλίᾳ ὁ τότε ὕπατος τῆς Δημοκρατίας Ναπολέων ὁ Μέγας διέταξε νὰ τελεσθῇ δημοτελὲς μνημόσυνον ὑπὲρ αὐτοῦ ἐν τῷ στρατῶνι τῶν ἀπομάχων.

---

23. Περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος.

Ὡς ναὸς πρὸς λατρείαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ μέχρι τοῦ Σολομῶντος ἐχρησίμευεν εἰς τοὺς Ἑβραίους ἡ κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως ἐν τῇ ἐρήμῳ συμπαγεῖσα Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου· ἡ δὲ ἰδέα τῆς ἀνεγέρσεως ναοῦ εἰς ἀντικατάστασιν αὐτῆς πρὸς διαρκῆ λατρείαν τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τῆς Ἰουδαϊκῆς ἐκκλησίας ἀνεπτύχθη πρῶτον εἰς τὸν Δαβίδ, ὅστις ὄχι μόνον συνέλαβε ταύτην, ἀλλὰ καὶ εἰς πραγμάτωσιν αὐτῆς ἔσπευσε· καὶ ὄχι μόνον τὰ ἐκ τῶν πολέμων λάφυρα ὑπὲρ τούτου καθώρισεν, ἀλλὰ καὶ πλεῖστα ὅσα ἐκ τῆς ἰδίας του περιουσίας, καθὼς τοῦτο γίνεται φανερὸν ἐκ τοῦ ἀκολούθου ρητοῦ· «Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ κατὰ τὴν πτωχείαν μου ἡτοίμασα διὰ τὸν οἶκον τοῦ Κυρίου ἑκατὸν χιλιάδας ταλάντων χρυσίου καὶ χιλιάδας ταλάντων ἀργυρίου, χαλκὸν δὲ καὶ σίδηρον ἀζύγιστον, διότι εἶνε ἄφθονος· ἡτοίμασα δὲ καὶ ξύλα καὶ λίθους». Ἐκτὸς δὲ τῶν ὑπερόγκων τούτων χρηματικῶν ποσοτήτων ὁ Δαβὶδ συνήθροισε πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ καὶ ὑπέρογκα ποσὰ χαλκοῦ, σιδήρου, ξύλων, λίθων καὶ παντοίας οἰκοδομικῆς ὕλης. Ἐπορίσθη κατάλληλον σχεδιογράφημα καὶ ἐξέλεξεν ἀνάλογον τοποθεσίαν· εἰς ὅλα δὲ ταῦτα ὡδηγεῖτο ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἐν τούτοις ὅμως οὐδὲ δύο, ἤ τριῶν λίθων συναρμογὴν ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὸν ὁ Θεός, διότι ἦτο ἀνὴρ αἱμάτων, ἀλλ' ἅπασα ἡ οἰκοδομὴ τοῦ ναοῦ ἀνετέθη εἰς τὸν ἐκ τῆς Βηρσαβεὲ υἱὸν καὶ διάδοχόν του Σολομῶντα.

Οὗτος ἀναβὰς ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ τακτοποιήσας τὰ τοῦ Κράτους του ἔθηκε τὰ θεμέλια τοῦ ναοῦ τὸ τέταρτον ἔτος τῆς βασιλείας του, ἤτοι τῷ ἑνδεκάτῳ καὶ χιλιοστῷ π. Χ. Διήρκεσε δὲ ἡ οἰκοδομὴ αὕτη ἑπτὰ ἔτη καὶ ἓξ μῆνας, ἤτοι ἐτελείωσε

τῷ 1004 π. Χ. Ἐν συνόλῳ δὲ εἰργάζοντο εἰς τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ ναοῦ ἑκατὸν ὀγδοήκοντα τρεῖς χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι ἄνθρωποι. Ἐκ τούτων ἦσαν Ἰουδαῖοι τριακοντακισχίλιοι, κατὰ σειρὰν πρὸς δεκακισχιλίους κατὰ μῆνα· ἑκατὸν πεντήκοντα τρεῖς χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι Χαναναῖοι, ἐκ τῶν ὁποίων ἑβδομηκοντακισχίλιοι μὲν ἀχθοφόροι, ὀγδοηκοντακισχίλιοι δὲ σχίσται καὶ λιθοτόμοι, καὶ πρὸς τούτοις τρισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι ἐπόπται ἢ ἐπιστάται. Ὅλη ἡ προετοιμασία τῆς ὕλης παρεσκευάσθη μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἀναγέρσεως τοῦ ναοῦ· παρασκευασθεῖσα δὲ μετεφέρθη ἐπὶ τοῦ Μορία ὀλίγον καὶ κατὰ μικρόν. Ἕκαστον τεμάχιον τῆς ὕλης ταύτης, παρεσκευασμένον καὶ ἑτοιμον φερόμενον, ἐτίθετο εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον, μέχρις οὗ ἀπετελέσθη ὅλος ὁ ναὸς ἄνευ ἀμμοκονίας, σφύρας, πελέκεως ἢ ὁποιουδήποτε ἄλλου σιδηροῦ ἐργαλείου. Ἐκτίσθη δὲ οὗτος κατ' ἀπομίμησιν τῆς Σκηνῆς τοῦ Μαρτυρίου, πρὸς τὴν ὁποίαν ἦτο μὲν κατὰ πάντα ὅμοιος, ἀλλὰ διπλάσιος τὰς διαστάσεις· ἡ δὲ εἴσοδος αὐτοῦ, καθὼς καὶ ἡ τῆς Σκηνῆς, ἦτο πρὸς ἀνατολάς.

---

24. Περιγραφὴ τοῦ ναοῦ.

Πρὸς ἀνατολὰς ἵστατο σειρὰ στηλῶν, ἥτις ἐπεξετάθη ὑπὸ τῶν μετὰ ταῦτα βασιλέων κύκλῳ τοῦ ναοῦ, στοᾶς δίκην. Ταύτης τῆς στοᾶς ἡ πρόσοψις ἔβλεπε πρὸς τετράγωνον αὐλήν, ἥτις περιεστοιχίζετο ὑπὸ λίθων καὶ κεδρίνων δοκῶν καὶ ἐσκιάζετο ὑπὸ δένδρων. Ἐντὸς τοῦ τετραγώνου τούτου ἦτο καὶ ἄλλη τις αὐλὴ μικροτέρα τῆς πρώτης. Ἐπὶ τῆς ὑψηλοτέρας κορυφῆς τῆς

πέτρας τοῦ Μορία, ἥτις ἰσοπεδώθη ὅσον ἦτο ἀνάγκη, εἶχεν οἰκοδομηθῇ τὸ θυσιαστήριον τοῦ Δαβίδ. Ἦτο δὲ τοῦτο κιβώτιον τετράγωνον ξύλινον, κεκαλυμμένον ἔξωθεν ὑπὸ χαλκοῦ, ἔσωθεν δὲ ἦτο πλῆρες χώματος καὶ λίθων· ἐπ' αὐτοῦ ἦτο ἐσχάρα χαλκίνη, καὶ ἐπὶ ταύτης τὸ πῦρ. Πρὸς νότον τοῦ θυσιαστηρίου ἦτο χαλκοῦς νιπτήρ, ὅστις ἐβασίζετο ἐπὶ δώδεκα χαλκίνων βοῶν πρὸς νίψιν τῶν ἀνυποδήτων ἀνερχομένων καὶ κατερχομένων ἱερέων. Ἀνήρχετο δέ τις εἰς τὴν αὐλὴν τῶν ἱερέων δι' ἀναβαθμίδων λελαξευμένων ἐπὶ τῆς πέτρας, ἐπὶ τῆς ὁποίας εἶχεν οἰκοδομηθῇ τοῦτο· πρὸ αὐτοῦ δὲ ἦτο βῆμα ἐπίσης λαξευτὸν ἐπὶ τῆς ἰδίας πέτρας. Ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ θυσιαστηρίου ἵσταντο δέκα μικρότεραι τοῦ νιπτῆρος λεκάναι πρὸς καθαρισμὸν τῶν θυσιῶν. Καὶ τοιοῦτο μὲν τὸ θυσιαστήριον καὶ ἡ πρόσοψις.

Πέριξ δὲ τῆς μικροτέρας αὐλῆς, ἥτις εἶχε χαλκᾶς θύρας, ἦσαν οἰκίσκοι τῶν ἱερέων διώροφοι ἢ τριώροφοι, εἰς δὲ τὰς γωνίας ὑπῆρχον τὰ μαγειρεῖα· ἐντὸς δὲ τῆς μεγάλης αὐλῆς ὠρθοῦτο ὁ κυρίως ναός. Ἐπὶ τῆς προσόψεως αὐτοῦ ὑψοῦτο στοά, ἔχουσα ὕψος διακοσίων ποδῶν· ἀμέσως ὑπὸ τὴν στοὰν ταύτην ὠρθοῦντο δύο σπουδαιόταται στῆλαι, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν ὠνομάζετο *Ἰαχεὶν* (= θὰ στηριχθῇ), ἡ δὲ *Βοὰς* (= ἐν αὐτῷ δύναμις). Ὁ ναὸς ἦτο διηρημένος εἰς δύο, τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων καὶ τὰ Ἅγια. Εἰς τὸ πρῶτον μέρος εἰσήρχετό τις διὰ διπλῆς θύρας· τὰ Ἅγια ἦσαν σκοτειναὶ καὶ διὰ τοῦτο ἐφωτίζοντο ὑπὸ δέκα λυχνιῶν, ἀνὰ πέντε ἑκατέρωθεν ἐπὶ τραπέζης, ἐντὸς δ' αὐτῶν ἵστατο τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος καὶ ἡ τράπεζα, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔκειντο οἱ ἄρτοι τῆς προθέσεως.

Τὰ Ἅγια ἐχωρίζοντο ἀπὸ τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων διὰ μεσοτοίχου. Αἱ διπλαῖ τοῦ μεσοτοίχου θύραι ἦσαν ἐξ ἐλαίας· ἀπὸ

των θυρῶν τούτων ἐκρέματο τὸ Καταπέτασμα· ἦτο δὲ τοῦτο κεχρωματισμένον καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἄνθη καὶ Χερουβεὶμ ἐπεξειργασμένα. Τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων ἦσαν μικρὸς τετράγωνος χῶρος, σκοτεινὸς καὶ φωτιζόμενος διὰ τῆς διπλῆς θύρας ἀπὸ τοῦ ἀφθόνου φωτὸς τῶν λυχνιῶν τῶν Ἁγίων· ἐντὸς δὲ τοῦ χώρου τούτου ἦτο ἡ Κιβωτὸς καὶ ἑκατέρωθεν ταύτης δύο κολοσσιαῖα χρυσᾶ Χερουβείμ, ἑνούμενα πρὸς ἄλληλα ἄνωθεν ταύτης διὰ πτερύγων.

Τὸ ὕψος τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος ἦτο ἑκατὸν καὶ εἴκοσι πήχεων, ἤτοι ὀγδοήκοντα μέτρων· ὁ δὲ κόσμος αὐτοῦ διετηρήθη τρία καὶ τριάκοντα μόνον ἔτη. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐλαφυραγώγησεν αὐτὸν Σισὰκ ὁ βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου, αὐτὴν δὲ ταύτην τὴν τύχην ὑπέστη ὁ ναὸς καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων ἐπὶ Ἀζαήλ, Θελγάθ, Φελνασάρ, Σενναχειρεὶμ καὶ λοιπῶν, μέχρις οὗ κατεστράφη ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσορος, βασιλέως τῆς Βαβυλῶνος, τῷ 588 π.Χ.

---

25. Περὶ τῶν ἄρτων τῆς προθέσεως.

Ἐν τῷ ἁγίῳ τόπῳ τοῦ ναοῦ, ἐν τῇ βορείᾳ αὐτοῦ πλευρᾷ, ἔκειτο χρυσῆ τράπεζα, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀνὰ πᾶν Σάββατον ἐτίθεντο δώδεκα ἄρτοι κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν δώδεκα φυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ μετὰ λιβάνου καὶ ἅλατος καθαρῶν. Τοὺς ἄρτους τούτους μόνον οἱ ἱερεῖς ἠδύναντο νὰ φάγωσιν, ἀλλὰ καὶ ὁ Δαβὶδ ἐξ ἀνάγκης λαβὼν παρὰ τοῦ Ἀβιμέλεχ ἔφαγεν αὐτούς. Τὸ γεγονὸς τοῦτο ἀναφέρων ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδικαιολόγει τοὺς μαθητάς του ἐνώπιον τῶν Ἰουδαίων, οἵτινες, καίτοι ἐδικαίουν

τὸν Δαβίδ, παραβάντας ἐξ ἀνάγκης τὰς περὶ τῶν ἄρτων διαταγάς, κατηγόρουν ὅμως καὶ ἐμέμφοντο τοὺς μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ, διότι ἀπέσπασαν καὶ ἔφαγον κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου στάχυς, ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀνάγκης βιαζόμενοι. Οἱ ἄρτοι οὗτοι ἐχρησίμευον ὡς ἀναγνώρισις ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ τῶν ὑλικῶν δωρημάτων τοῦ Θεοῦ.

---

26. Ὁ Χριστὸς καὶ τὸ παιδάκι.

Α΄.

Μὲ καλαθάκι ἀδειανὸ κι' ὡς τὴν καρδιὰ θλιμμένο
ἕνα μικρούτσικο φτωχὸ
εἰς τὸ σχολειό του μοναχὸ
'τραβοῦσε τὸ καϋμένο.
Περνοῦσε ἀπὸ κάτασπρο μικρὸ ἐρημοκκλῆσι.
Τοῦ 'φάνηκε ὡσὰν φωλιά,
ὁποῦ ζεσταίνει τὰ πουλιὰ
χιονιᾶς ὅταν φυσήσῃ.
Εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ καλοῦ Σωτῆρός μας ἐστάθη
κι' ὡς νᾶχε 'μπρός του τὸ Χριστό,
τοῦ ἔλεγε γοερατιστὸ
ἀπ' τῆς ψυχῆς τὰ βάθη.

Β΄.

«Χριστέ! δὲν ἔχομε ψωμὶ 'ς τὸ σπίτι μας καὶ κλαίγω!
ἰδὲ τὸ καλαθάκι μου, ἂν ψέμματα σοῦ λέγω.

'Εγὼ εἶμαι καλὸ παιδί, μοῦ εἶπε ἡ μητέρα,
καὶ δὲν πειράζει νηστικὸ νὰ μείνω καὶ μιὰ 'μέρα.
Μὰ τὰ μικρὰ τ' ἀδέλφιά μου κ' ἡ πειὸ μικρή μας Φρόσω
δὲν εἶνε κρῖμα νὰ πεινοῦν νύχτα καὶ 'μέρα τόσο ;
Καλά, ἐμᾶς μᾶς ἄφησες καὶ δὲν μᾶς συλλογᾶσαι,
ὅμως τὴν Φρόσω δὲν 'μπορεῖς νὰ 'πῆς πῶς δὲν λυπᾶσαι.
Νά, σοῦ τὰ εἶπα ὅλα μας τὰ βάσανα, ταὶς λύπαις,
γιὰ νὰ μὴ λέγῃς ὕστερα, γιατί δὲν μοῦ τὰ εἶπες ;»

Γ'.

'Σὰν 'σχόλασε, ὦ! τί χαρά... 'Ωσὰν πουλιὰ 'πετοῦσαν
τ' ἀδέλφια του μέσ' 'ς τὴν αὐλή,
μαζὶ κ' ἡ Φρόσω ἡ καλή,
καὶ 'σὰν τρελλὰ 'γελοῦσαν.
Καινούργια ροῦχα καὶ ζεστὰ 'φοροῦσε τὸ καθένα
κι' ὅταν τὸ εἶδαν νὰ φαρῇ,
χαρᾶς ἀφήσανε φωνὴ
μεγάλη τὰ καϋμένα.
«Ψωμάκι τώρα ἔχομε, μικρό μου πονεμένο,
τοῦ εἶπ' ἡ μάνα του, κι' αὐτό,
ὁποῦ 'ς τὰ χέρια μου κρατῶ,
χρυσάφι γεμισμένο.
'Απ' ὅλα τώρα ἔχομε. Τί θέλεις νὰ σοῦ φέρω ;
'Ξέρεις, μικρό μου ὀρφανό,
πῶς πλέον δὲν θὰ λὲς πεινῶ ;»
Κ' εἶπ' ὁ μικρός. «Τὸ 'ξέρω».
« Τὸ 'ξέρεις ! Πῶς ;—Νά, ὁ Χριστὸς μᾶς πλούτησε,
Σχολειό μου σὰν 'επήγαινα, 'ς τὸ 'ρημοκκλῆσι πέρα,

τοῦ εἶπα τοῦ καλοῦ Χριστοῦ γιὰ νὰ μᾶς βοηθήσῃ.
Δὲν σ' τό 'πε ; — Ναί, ὁ Κύριος μᾶς ἔχει ἐλεήσει...
μ' ἔνα του ὅμως ἄγγελο γιὰ χάρι ἰδική σου.
Γι' αὐτὸ λαμπάδα νὰ τοῦ πᾷς 'ς τὴν ἐκκλησιά, θυμήσου.
Τὸ θαῦμ' αὐτὸ πῶς ἔγεινε ; — "Οταν 'ς τὴν ἐκκλησία
'παρακαλοῦσε ὁ μικρός, μυριόπλουτος κυρία
τὸ ἄκουσε 'σὲ μιὰ γωνιὰ κρυμμένη. καὶ βοήθεια
εἰς τὴν μητέρα ἔστειλε μὲ πονεμένα στήθια.

---

27. Φιλοστοργία μητρός.

Εἴς τινα τερπνοτάτην κοιλάδα τῆς 'Ιταλίας ἔζη ἐν ἀπομεμονωμένῳ τινὶ οἰκίσκῳ γυνή τις, ὀνομαζομένη Κλημεντίνα, μετὰ τοῦ συζύγου της καὶ τῶν τριῶν της τέκνων. Αἱ σπάνιαι αὐτῆς ἀρεταὶ καὶ τὰ μοναδικά της προτερήματα ἦσαν εἰς τὸν σύζυγόν της μυριάκις προτιμότερα τῶν θελγήτρων, διὰ τῶν ὁποίων ἡ φύσις εἶχε προικίσει αὐτήν. 'Η κυριωτέρα αὐτῆς φροντὶς ἦτο ἡ θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ καλλιέργεια τῶν τρυφερῶν καὶ ἁπαλῶν καρδιῶν τῶν τέκνων της. 'Ημέραν τινὰ ὁ σύζυγος τῆς χρηστῆς καὶ ἐναρέτου ταύτης γυναικὸς εἶχε μεταβῆ εἴς τινα πλησιόχωρον πόλιν ἕνεκα ἐμπορικῶν του ὑποθέσεων. 'Η Κλημεντίνα ἐγερθεῖσα λίαν πρωὶ εἰργάσθη ἄνευ διακοπῆς μέχρι δείλης. Οὔτε ἡ δρόσος τῆς αὐγῆς οὔτε ὁ ὑπερβολικὸς καὶ ἀνυπόφορος καύσων τῆς ἡμέρας ἠδυνήθησαν νὰ ἐμποδίσωσιν αὐτὴν ἐκ τῆς προσφιλοῦς της ἐνασχολήσεως. Οὖσα δὲ καθ' ὑπερβολὴν εὐχαριστημένη, διότι εἶχε διαθέσει καλῶς τὰς ὥρας τῆς

ἡμέρας ἐκείνης, ἤνοιξε τὴν θύραν τοῦ δωματίου της ἐπιθυμοῦσα νὰ ἴδῃ ποῦ εὑρίσκοντο τὰ δύο της τέκνα, ἅτινα πρὸ ὀλίγου εἶχον ἐξέλθει τοῦ οἴκου. Ἀντώνιος, ὁ μικρὸς παῖς, καὶ ἡ θελκτικὴ ἀδελφή του Εὐφροσύνη ἔπαιζον ἀγαλλόμενοι εἰς τοὺς θάμνους τῶν δαφνῶν. Ἡσυχος δὲ κατὰ τοῦτο ἡ καλὴ μήτηρ εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον, ἔνθα τὰ πάντα εὑρίσκοντο εἰς καλλίστην τάξιν καὶ καθαριότητα, καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τῆς τραπέζης δεῖπνον λιτὸν μέν, ἀλλὰ καὶ μετὰ χάριτος παρεσκευασμένον. Ἔπειτα δὲ ἔκυψεν ἐπὶ τοῦ λίκνου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔκειτο τὸ ἄβρὸν καὶ ἐρυθροπρόσωπον βρέφος της βαθέως καὶ ἀταράχως κοιμώμενον. καὶ καθήσασα πλησίον του ἐπανέλαβε τὴν πρὸς στιγμὴν διακοπεῖσαν ἐργασίαν της.

Ἡ εἰς τὰ πέριξ βασιλεύουσα βαθυτάτη γαλήνη, ἡ τερψικάρδιος πνοὴ τοῦ κοιμωμένου βρέφους, ἡ γλυκεῖα καὶ θερμὴ αὔρα τοῦ ζεφύρου ἡ ψιθυρίζουσα πρὸ τοῦ παραθύρου διὰ τῶν πυκνῶν φύλλων τοῦ κλήματος, τὸ ἐπὶ τῆς στέγης κελάδημα τῆς χελιδόνος, καὶ πρὸ πάντων ἡ ἐκ τῆς ἀδιακόπου ἐργασίας ἀτονία, ἀπενάρκωσαν τὴν Κλημεντίναν. Ἔκλεισε πρὸς στιγμὴν τὰ κεκμηκότα της βλέφαρα, ἀλλὰ πάραυτα ἠγέρθη, εἰποῦσα καθ' ἑαυτήν· «Δὲν πρέπει νὰ κοιμῶμαι· ἡ Εὐφροσύνη μου ἔχει ἀνάγκην τῆς ἐσθῆτος ταύτης». Καὶ τρίβουσα τοὺς ὀφθαλμούς της, ἵνα ἐκδιώξῃ τρόπον τινὰ τὸν ὕπνον, ἐπανέλαβε τὴν ἐργασίαν της μετὰ τοσαύτης ταχύτητος, ὡσὰν ἔμελλε νὰ τελειώσῃ τὴν ἐσθῆτα τῆς κόρης της ἐκείνην τὴν στιγμήν. Πόσαι μητέρες δὲν ἀπεδίωξαν χιλιάκις χάριν τῶν προσφιλῶν των τέκνων τὸν ὕπνον ἀπὸ τῶν βλεφάρων των!

Αἴφνης ὁ Ἀντώνιος ἐκβαλὼν ὀξεῖαν φωνὴν κατετρόμαξε τὴν καρδίαν τῆς φιλοστόργου μητρός, ἥτις ἐξελθοῦσα μεθ' ὁρμῆς ἀκρατήτου ἐκ τοῦ δωματίου, βλέπει τὸν υἱόν της κρατοῦντα

τὴν Εὐφροσύνην ἐκ τῆς χειρός, κλαίουσαν πικρῶς καὶ ὀδυρομένην. Ἔφριξεν ἡ μήτηρ, ἀκούσασα τὸν υἱόν της φωνάζοντα μακρόθεν· «Μητέρα! μητέρα! ἰδὲ πῶς τρέχει τὸ αἷμα ἀπὸ τὸ χέρι τῆς ἀδελφῆς μου! Τὴν ἐδάγκασεν ἔχιδνα!»

«Εὐφροσύνη μου! Εὐφροσύνη μου! ἐφώναξεν ἡ μήτηρ πλησιάσασα εἰς τὴν θυγατέρα της. Ἔχιδνα τὴν ἐδάγκασεν! Ἀχ! Διατί ν' ἀφήσω αὐτὴν μόνην! Αἰσθάνομαι ν' ἀποσπᾶται ἡ καρδία μου τοῦ στήθους. Τί νὰ πράξω τώρα;» Καὶ διὰ διακεκομμένων λέξεων ἀπετάθη πρός τινα ξένον, διερχόμενον κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐκεῖθεν μετὰ μεγάλης ταχύτητος, ζητοῦσα παρ' αὐτοῦ συμβουλήν.

— Νέα γύναι, ἀπεκρίθη ὁ διαβάτης, δὲν δύναμαι νὰ σταθῶ. Σπεύδω πρὸς τὸν πατέρα μου, ὅστις τὴν στιγμὴν ταύτην πνέει τὰ λοίσθια. Μόνον ταύτην τὴν συμβουλὴν δύναμαι νὰ σοὶ δώσω· «Εὑρὲ ὅσον δύνασαι τάχιστα κύνα τινά, καὶ βαλε αὐτὸν νὰ θηλάσῃ τὸ δηλητήριον ἐκ τῆς πληγῆς, διότι μετά τινα λεπτὰ τῆς ὥρας πᾶσα θεραπεία θὰ ἀποβῇ ματαία». Ταῦτα δ' εἰπὼν ὁ ἄγνωστος ἐξηκολούθησε τὴν πορείαν του.

Ἡ Κλημεντίνα ἀκούσασα ταῦτα μετὰ μεγάλης δυσκολίας ἠδύνατο νὰ στηριχθῇ εἰς τοὺς πόδας της, τὸ δὲ πρόσωπόν της ἦτο ἠλλοιωμένον ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς θλίψεως. Ἀλλὰ μετά τινας στιγμὰς ἡ γαλήνη ἀνέλαμψεν ἐπὶ τοῦ προσώπου της καὶ ἀγαλλομένη ὡσανεὶ εὗρε τὸ πρὸς σωτηρίαν τῆς θυγατρός της φάρμακον, «Εἶνε ἀνάγκη, εἶπε, κυνός, ἵνα θηλάσῃ τὸ φάρμακον ἐκ τῆς πληγῆς. Ἀλλ' ὁ κύων ἐνδεχόμενον νὰ μὴ πράξῃ τοῦτο. Τί λοιπὸν θὰ γείνῃ τότε; Πρέπει ν' ἀποθάνῃ ἡ προσφιλὴς μου θυγάτηρ; Ὄχι! ὄχι! Ἂς ἀποθάνῃ κάλλιον ἡ μήτηρ». Μετὰ τὰς σκέψεις ταύτας λαμβάνει ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Ἀντωνίου μεθ' ὁρμῆς τὸ θυγάτριόν της, καὶ θέσασα τὰ ροδόχροά της

χείλη ἐπὶ τῆς πληγῆς ἤρχισε νὰ θηλάζῃ τὸ αἷμα μετὰ τόσαύτης δυνάμεως καὶ ὑπομονῆς, ὡσὰν ἤντλει τῷ τέκνῳ της ἐκ τῆς πηγῆς ταύτης ἑκατὸν ἐτῶν ζωήν. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Ἀντώνιος παρατηρήσας τὸν πατέρα του ἐρχόμενον, τρέχει πρὸς συνάντησίν του καὶ διηγεῖται εἰς αὐτὸν τί ἔπραττεν ἡ μήτηρ του τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Ὁ πατήρ, ὠχριάσας ἐκ τοῦ τρόμου, ἐστηρίχθη ἐπί τινος δένδρου, τὸ ὁποῖον εὑρίσκετο ἐκεῖ. «Τί ἔχεις, πάτερ μου;» ἐφώναξεν ὁ παῖς, προχωρῶν πρὸς αὐτὸν καὶ ἐπιθυμῶν νὰ βοηθήσῃ αὐτόν. Ἀλλ' ἐν ᾧ ἔμελλε νὰ ἐναγκαλισθῇ αὐτόν, ὠπισθοχώρησε μετὰ τρόμου, παρατηρήσας παρ' αὐτῷ ὄφιν τινά, τὸν ὁποῖον ἐκεῖνος πρὸ μικροῦ εἶχε φονεύσει.

— Ἆ! ἐφώναξεν ὁ Ἀντώνιος φρίσσων. Εἶνε ἡ ἔχιδνα! Αὐτὴ ἐδάγκασε τὴν Εὐφροσύνην μας!

— Δόξα τῷ Θεῷ, ἀνέκραξεν ὁ πατήρ, ἀνακουφισθεὶς ἐκ τοῦ μεγάλου βάρους τῆς θλίψεως καὶ ἀπελπισίας, τὸ ὁποῖον ἔθλιβε τὸ στῆθός του. Ὁ ὄφις οὗτος δὲν εἶνε ἔχιδνα.» Τρέξας δὲ μετὰ σπουδῆς εἰς τὸν οἰκόν του καὶ ἐναγκαλισθεὶς τὴν σύζυγόν του, «Καλὴ καὶ ἀξιόλογος γύναι, ἐφώνησε μετὰ δακρύων εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, πόσον μ' ἐτρόμαξεν ὁ μικρός μας Ἀντώνιος! Ἀλλά, δόξα τῷ Θεῷ, ὁ δαγκάσας τὴν κόρην μας ὄφις δὲν εἶνε φαρμακερός. Θὰ ζήσωμεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὁμοῦ, καὶ ὅσῳ ζῶ δὲν θὰ λησμονήσω τὴν τοσαύτην πρὸς τὰ τέκνα σου φιλοστοργίαν! Καὶ τὰ τέκνα δ' ἡμῶν οὐδέποτε θὰ λησμονήσωσι ταύτην, καὶ ἡμέραν τινὰ ἡ χεὶρ αὕτη, ἐπὶ τῆς ὁποίας μετὰ τοσαύτης γενναιότητος ἔθηκας τὰ μητρικά σου χείλη, ἡ εὐγνώμων αὕτη χεὶρ θὰ πλέξῃ στεφάνους ἐκ ῥόδων καὶ μύρτων, ἵνα στέψῃ τὴν κεφαλὴν τῆς μητρός της.

Σιωπηλοὶ καὶ πλήρεις ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Θεὸν οἱ δύο σύζυγοι εἰσῆλθον εἰς τὸν θάλαμον μετὰ τῶν δύο τέκνων των. Τὴν στιγμὴν δ' ἐκείνην ὁ δύων ἥλιος ἔρριπτε τὰς ἐρυθράς του ἀκτῖνας διὰ τοῦ παραθύρου ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἦτο ἕτοιμον τὸ λιτὸν δεῖπνόν των. Τὸ δὲ μικρὸν βρέφος, ἀνοίγον τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ ἀνυψοῦν τὴν κεφαλήν του ἐκ τοῦ λίκνου, παρετήρει πέριξ του καὶ προσεμειδία, βλέπον τοὺς εὐτυχεῖς γονεῖς του.

28. Περὶ Νάρδου.

Ἡ νάρδος εἶνε φυτὸν ἀρωματικόν, ἀπὸ τοῦ ὁποίου κατεσκευάζετο πολύτιμον μύρον, θλιβομένων τῶν ριζῶν αὐτοῦ καὶ ἀθροιζομένου τοῦ ἀποστάζοντος χυμοῦ. Τὸ μύρον τοῦτο ἦτο πολύτιμον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις διὰ τὴν μεγίστην αὐτοῦ ἰσχύν. Μία λίτρα τούτου ἐτιμᾶτο τριακοσίων δηναρίων (1) καὶ πλέον, ἀντιστοιχούντων εἰς τεσσαράκοντα τάλληρα· ἐτηρεῖτο δὲ ἐντὸς ἀλαβάστρων ἑρμητικῶς κεκλεισμένων, ἅτινα ἐθραύοντο πρὸς χρῆσιν τοῦ ἐντὸς αὐτῶν μύρου. Ὅτε δὲ ἐθραύετο τὸ ἀλάβαστρον τὸ περιέχον τὸ μύρον ἢ νάρδον, ἅπασα ἡ οἰκία ἐπληροῦτο εὐώδους καὶ ἰσχυρᾶς ὀσμῆς. Τοιοῦτον ἦτο τὸ μύρον, διὰ τοῦ

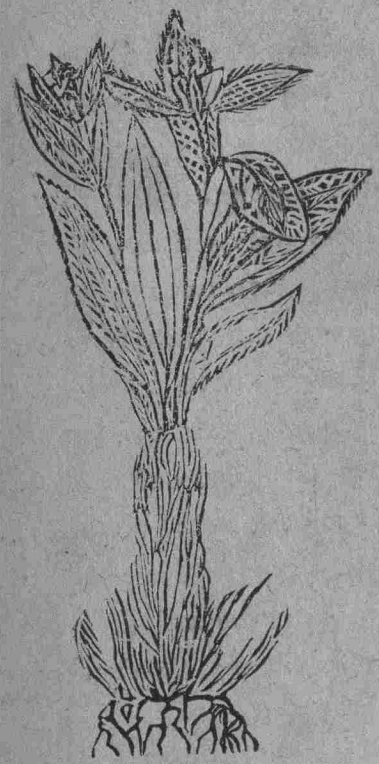

ὁποίου ἡ εὐγνωμονοῦσα γυνὴ ἤλειψε τοὺς πόδας καὶ τὴν κε-

(1) Δηνάριον, νόμισμα Ῥωμαϊκόν, δυνάμενον 84 λεπτῶν· ἐπ' αὐτοῦ δὲ ἐφέρετο ἡ εἰκὼν τοῦ Αὐτοκράτορος.

φαλὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· διήγειρε δὲ τὴν ἀγανάκτησιν Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτου ἡ τοιαύτη αὐτοῦ χρῆσις διὰ τὸ πολύτιμον αὐτοῦ.

---

29. Περὶ Σμύρνας.

Ἡ Σμύρνα εἶνε φυτὸν ποῶδες ἢ δενδρύλλιον, ἐννέα ἢ δώδεκα ποδῶν τὸ ὕψος, ρητινοφόρον. Εἴδη αὐτοῦ ὑπάρχουσι διάφορα. Τοῦ

φυτοῦ τούτου ἡ ρητίνη ἢ τὸ ἔλαιον, ἀπετέλει ἐν πολλοῖς τὸ ΑΓΙΟΝ ΜΥΡΟΝ καὶ τὰ τοῦ καλλωπισμοῦ *μύρα*, πρὸς δὲ καὶ *πικρίαν*. Ἐχρησίμευε δὲ καὶ εἰς ταρίχευσιν τῶν νεκρῶν. Ἐνίοτε δὲ ἀνεμιγνύετο μετὰ οἴνου καὶ ἐχρησίμευεν ὡς ναρκωτικὸν ποτόν. Τοιοῦτος ἦτο ὁ οἶνος τὸν ὁποῖον ἔδωκαν εἰς τὸν Ἰησοῦν, ἵνα πίῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Οἱ ἐξ ἀνατολῶν πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ἅμα γεννηθέντα, προσελθόντες Μάγοι προσέφεραν εἰς αὐτὸν δῶρα *σμύρναν*, *χρυσὸν* καὶ *λίβανον*· σμύρναν μὲν ὡς εἰς ἄνθρωπον, χρυσὸν δὲ ὡς εἰς βασιλέα, καὶ λίβανον ὡς εἰς Θεόν.

---

30. Περὶ κινναμώμου.

Τὸ κιννάμωμον, κοινῶς κανέλλα, εἶναι φλοιὸς δένδρου ἀρωματικοῦ, κινναμώμου ὑπὸ τῶν βοτανολόγων καλουμένου, ἀναγομένου δὲ εἰς τὴν τάξιν τῶν δαφνοειδῶν, οἰκογένειαν τῶν δαφνῶν. Ἐκ παλαιτάτων χρόνων ἐκαλλιεργεῖτο ἰδίως ἐν Κίνᾳ, Ἰαπωνίᾳ καὶ Κεϋλάνῃ, μετὰ δὲ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς διεδόθη καὶ εἰς Ἀντίλλας καὶ ἀλλαχοῦ καὶ ηὐδοκίμησε.

Τὸ δένδρον τοῦτο αὐξάνει ἄνευ καλλιεργείας, παράγει δὲ τὸν πολύτιμον φλοιόν του ἀπὸ τοῦ δεκάτου πέμπτου ἢ δεκάτου ἕκτου ἔτους τῆς ἡλικίας του μέχρι τοῦ τριακοστοῦ. Οἱ φλοιοί του συλλέγονται δὶς τοῦ ἔτους. Ἡ πρώτη συγκομιδὴ ἄρχεται κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον καὶ περατοῦται τὸν Αὔγουστον· ἡ δὲ δευτέρα διαρκεῖ ἀπὸ Νοεμβρίου μέχρις Ἰανουαρίου. Κατὰ τὰς ἐποχὰς ταύτας κόπτουσι τοὺς νέους κλῶνας, γυμνόνουσιν αὐτοὺς τῆς ἐπιδερμίδος, ἀφαιροῦσιν ἔπειτα τοὺς φλοιούς, εὐκόλως ἐκδερομένους, καὶ ξηραίνουσιν αὐτούς. Μετὰ ταῦτα διαχωρίζουσιν αὐτοὺς κατὰ ποιότητας, στοιβάζουσιν εἰς μικρὰ κιβώτια πληροῦντες τὰ διαστήματα διὰ πεπέρεως μαύρου, καὶ ἐξαποστέλλουσιν εἰς ἅπαντα τὰ μέρη. Ἐκ δὲ τῶν τῆς κατωτέρας ποιότητος φλοιῶν ἐξάγουσι τὸ ἔλαιον τοῦ κινναμώμου. Οἱ ἐκλεκτότεροι φλοιοὶ εἶνε τῆς Κίνας, τῆς Κεϋλάνης καὶ τῆς

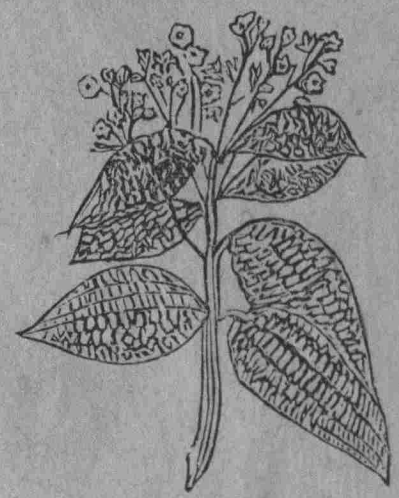

© SISMANOGLIO NEGARO

Καϋέννης, ἡ δὲ διαφορὰ προέρχεται ἐκ τοῦ κλίματος, ἐκ τῆς γῆς καὶ ἐκ τῆς θέσεως τοῦ δένδρου.

Τὸ κιννάμωμον τῆς Κεϋλάνης εἶναι τὸ ἐκλεκτότερον πάντων. Οἱ φλοιοὶ αὐτοῦ ὁμοιάζουσι πρὸς κυλίνδρους χάρτου συνεστραμμένους καὶ εἶναι μακρότεροι τῶν φλοιῶν τῶν ἄλλων τόπων καὶ λεπτότεροι· ἔχουσι δὲ χρῶμα ξανθόν, ὀσμὴν γλυκεῖαν καὶ γεῦσιν καυστικὴν καὶ εὐάρεστον. Οἱ τῆς Κίνας εἶνε βραχύτεροι, ἔχουσι χρῶμα βαθύτερον, ὀσμὴν ἐντονωτέραν καὶ γεῦσιν ὀλιγώτερον εὐάρεστον. Ἐν Καϋέννῃ παράγονται δύο εἴδη κανέλλας, τῶν ὁποίων τὸ ἓν ὁμοιάζει τόσον πολὺ πρὸς τὴν κανέλλαν τῆς Κεϋλάνης, ὥστε, ἂν συλλεγῇ ἐγκαίρως καὶ διὰ τρόπου ἁρμοδίου, ἀδύνατον εἶνε νὰ διακριθῇ ἐκείνου· τὸ δὲ ἄλλο εἶδος παρομοιάζει πρὸς τὴν κανέλλαν τῆς Κίνας καὶ εὐκόλως δύναταί τις νὰ διακρίνῃ αὐτὸ ἐκ τῶν λειψάνων, ἅτινα μένουσιν ἐπὶ τοῦ φλοιοῦ καὶ ἐκ τῆς γλοιώδους αὐτοῦ γεύσεως.

Τὸ κιννάμωμον, πλὴν τῆς εἰς κατασκευὴν ποτῶν καὶ καρυκευμάτων μεγάλης αὐτοῦ εὐχρηστίας, χρησιμεύει καὶ εἰς τὴν ἰατρικὴν διὰ τὴν ἐπωφελῆ τονωτικήν του δύναμιν, ἥτις προέρχεται ἐκ τοῦ ἐν αὐτῷ περιεχομένου πτητικοῦ ἐλαίου καὶ τῆς βυρσοδεψικῆς ὕλης.

---

31. Ἡ πτῶσις τῶν φύλλων.

Ὑπὸ τῆς αὔρας τοῦ φθινοπώρου
τὰ φύλλα ἔπιπτον μαραμμένα,
καὶ εἰς τὸ ὄμμα τοῦ ὁδοιπόρου
παρίστων δένδρα γεγυμνωμένα
τῆς χλοερᾶς των πρώην στολῆς.

Δὲν ἤκουέ τις πλέον τὰ ψάλλη
τὴν λιγυρόφθογγον ἀηδόνα
εἰς ἄφυλλόν τινα δένδρου κλῶνα
τὰ τῆς ἀνοίξεως θεῖα κάλλη,
τοῦ ὅλου ἔτους ὥρας τερπνῆς.

Θνήσκων καὶ πάσχων δεινῶς τις νέος
εἰς τῆς αὐγῆς του τὴν ἡλικίαν
ἐκίνει βῆμα βαρὺ βραδέως
μὲ ἀθυμίας πλήρη καρδίαν
τὴν τελευταίαν πλέον φορὰν

εἰς δάσος ἄλλοτε πεφιλμένον·
καί, «Δάσος, ἔλεγε, σὲ ἀφίνω,
περιαλγὴς καὶ βαρὺ ἀσθμαίνων·
ὡς τὸ πεπρωμένον αὐχένω κλίνω
καὶ εἰς τὴν μοῖράν μου τὴν σκληράν.

Τὸ πένθος, δάσος, τὸ σὸν μηνύει
ὅτι ἐγγύς μου τὸ πεπρωμένον,
καὶ πᾶν σου φύλλον πίπτον δεικνύει
τὸν θάνατόν μου ἐγγεγραμμένον,
καὶ πρὸς τὸν τάφον εὐθυπορῶ.

Φεῦ! ἡ νεότης μου ἐμαράνθη,
πρὶν μαρανθῶσι τ' ἀγροῦ τὰ ἄνθη,
καὶ νὺξ θανάτου μ' ἐπισκιάζει
καὶ ἀοράτως φωνὴ μὲ κράζει
πρὸς τὸ χρεών μου τὰ προχωρῶ.

Τοῦ ἔαρός μου πρὶν λήξ' ἡ ὥρα,
ἥτις παράγει π.λούσια δῶρα,
πρωὶ χειμῶνος μεμ.λυσμένη
μὲ καταβάλλει καὶ μὲ μαραίνει,
ἔτι δενδρύλλιον τρυφερόν.

Μόλις ὀλίγα μ' ἐκόσμουν ἄνθη,
τὸ φύλλωμά μου πᾶλιν ἐμαράνθη,
προτοῦ καιρὸν καρπὸν νὰ δώσω·
κ' ἰδοὺ ὑπάγω νὰ τελειώσω
τὸ στάδιόν μου τ' ὀδυνηρόν.

Φύλλον ἐφήμερον, πέσον, κύψον·
τὸν δρόμον τοῦτον τῆς θλίψεώς μου
ἀπὸ τὰ ὄμματα τῆς μητρός μου
τῆς τεθλιμμένης κάλυψον, κρύψον·
κρύψον τὸ μνῆμα τὸ θλιβερόν.»

---

32. Γενναιότης ἀδελφοῦ.

Α'. Διαγωγὴ τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ πρὸς τὸν νεώτερον.

Ἔμπορός τις ἐν Λονδίνῳ εἶχε δύο υἱούς· τούτων δὲ ὁ πρεσβύτερος ὢν χαρακτὴρ σκληρὸς ἐμίσει καὶ ἐβδελύσσετο τὸν μικρότερόν του ἀδελφόν, ὅστις ἦτο φύσει πρᾷος καὶ ἥμερος. Ἐν πάσῃ περιστάσει ἐφέρετο πρὸς αὐτὸν ἀπρεπῶς καὶ οὔτε αἱ νουθεσίαι, οὔτε αἱ ἐπιπλήξεις τοῦ πατρός του ἠδυνήθησαν νὰ

μεταβάλωσι τὴν τοιαύτην του συμπεριφοράν. Ὁ πατὴρ τῶν δύο τούτων ἀδελφῶν, προϊδὼν τὸν θάνατόν του, προσεκάλεσε τὸν συμβολαιογράφον, ἵνα γράψῃ τὴν διαθήκην του. Κατὰ παράδοξον ὅμως Ἀγγλικῆς ἰδιοτροπίας σύστημα, καί τοι ἠγάπα τὸν νεώτερον υἱόν του καὶ ἐμίσει τὸν πρεσβύτερον διὰ τὴν σκληρότητα τῆς καρδίας του, ἀφῆκεν εἰς αὐτὸν πᾶσαν τὴν περιουσίαν του, κινητήν τε καὶ ἀκίνητον, προτρέψας ἅμα αὐτὸν νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἐργασίαν του καὶ νὰ βοηθῇ ἐν πάσῃ περιστάσει τὸν ἀδελφόν του. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς ὁ πρεσβύτερος ἰδὼν ἑαυτὸν κύριον πάσης τῆς πατρικῆς περιουσίας καὶ μὴ δυνάμενος πλέον νὰ κρατήσῃ τὸ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του μῖσος, ἀπεδίωξεν αὐτὸν ἀμέσως τῆς οἰκίας. Ἐνταῦθα οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ μαλάξῃ τὴν καρδίαν του. Αἱ ἱκεσίαι καὶ τὰ δάκρυα τοῦ ἀδελφοῦ ηὔξησαν ἔτι μᾶλλον τὸ κατ' αὐτοῦ μῖσός του. Ἡ τοιαύτη τοῦ ἀδελφοῦ του θηριωδία ἐβύθισεν αὐτὸν εἰς τρομερὰν ἀπελπισίαν καὶ ἀγανάκτησιν. «Ἐάν, ἔλεγε δακρύων, ὁ ἀδελφός μου πολιτεύηται οὕτω πρὸς ἐμέ, τί πρέπει ν' ἀναμένω παρὰ τῶν ξένων;» Ἐν τούτοις ὅμως ἔπρεπε νὰ ζήσῃ, ἡ δὲ ἰδέα αὕτη ὤπλισεν αὐτὸν διὰ τοῦ προσήκοντος θάρρους.

Β'. Ὁ Θεὸς προστατεύει τὸν ἀδικούμενον.

Ὁ νεώτερος ἀδελφός, ἔχων ὡς ἐφόδιον ἐμπορικάς τινας γνώσεις, ἀναχωρεῖ μετ' ὀλίγον ἐκ τοῦ Λονδίνου καὶ μεταβαίνει παρά τινι μεγαλεμπόρῳ τῆς πλησιεστέρας πόλεως. Οὗτος κατὰ θείαν εὐδοκίαν ὑπεδέχθη αὐτὸν εὐγενῶς καὶ μετ' ὀλίγον μαθὼν τὴν κατ' αὐτοῦ συμπεριφορὰν τοῦ ἀθλίου ἀδελφοῦ του παρέλαβεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐργασίαν του. Ἰδὼν δὲ μετά τινων ἐτῶν δοκιμασίαν ὅτι εἶχε μεγάλην φρόνησιν καὶ ἀρετήν, πρὸς

δὲ καὶ ὅτι ἐφύλαττε τὴν ἀπαιτουμένην ἀκρίβειαν εἰς τὰς ἐμπορικάς του συναλλαγάς, ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὴν μονογενῆ του θυγατέρα εἰς γάμον καὶ μετὰ θάνατον ἀνέδειξεν αὐτὸν διὰ διαθήκης του κληρονόμον πάσης τῆς περιουσίας του. Ὁ νέος οὗτος μετά τινα ἔτη ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ πενθεροῦ του, ἰδὼν ἑαυτὸν κάτοχον μεγάλης περιουσίας, διότι ὁ Θεὸς ηὐλόγει πάσας τὰς ἐπιχειρήσεις του, καὶ ἐπιθυμῶν νὰ ζήσῃ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου του ἀπολαύων ἐν εἰρήνῃ τῶν ἀγαθῶν του, ἠγόρασεν ὄχι πολὺ μακρὰν τῆς πρωτευούσης ὡραίαν τινὰ ἔπαυλιν, ὅπου καὶ ἀπεσύρθη μετὰ τῆς οἰκογενείας του, καταγινόμενος εἰς τὴν ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου ἀνατροφὴν τῶν τέκνων αὐτοῦ.

Γ΄. Ἡ θεία δίκη.

Ἀλλ' ὑπάρχει πρόνοια τιμωρὸς τῶν ἐχόντων καρδίας σκληρὰς καὶ κωφευόντων εἰς τοὺς στεναγμοὺς καὶ τὰ δάκρυα τῶν ἀδελφῶν των. Ὁ πρεσβύτερος ἀδελφὸς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του ἐξηκολούθησε τὴν ἐμπορείαν, ἐπαυξήσας ἅμα καὶ τὰς ἐπιχειρίσεις του· καὶ ἐπί τινα μὲν χρόνον τὰ πάντα ἐφαίνοντο βαίνοντα κατ' εὐχήν· δυστυχῶς ὅμως ἐν τῇ θαλάσσῃ δὲν βασιλεύει πάντοτε ἡ γαλήνη. Ἔρχεται στιγμή, κατὰ τὴν ὁποίαν τὴν γαλήνην διαδέχεται ἡ τρικυμία, συνεπιφέρουσα μεθ' ἑαυτῆς καταστροφὴν καὶ ἐρήμωσιν. Τοῦτ' αὐτὸ συνέβη καὶ εἰς τὸν πρεσβύτερον ἀδελφόν. Τὴν μέχρι τοῦδε εὐτυχίαν του διεδέξατο ἡ δυστυχία. Ἅπασα ἡ κολοσσιαία αὐτοῦ περιουσία κατεστράφη, αὐτὸς δὲ κατήντησεν εἰς ἐσχάτην ἔνδειαν. Ὡς μόνον ἀσφαλῆ λιμένα εἰς τοιαύτην εὑρεθεὶς θέσιν ἐνόμισε τὴν μέθην, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ἐνελιμενίσθη, ἐπιθυμῶν ἅμα νὰ καταπνίξῃ καὶ τοὺς πικροὺς ἐλέγχους τῆς συνειδήσεως, τοὺς

ὁποίους ἠσθάνετο ὡς ἀδικήσας τὸν ἀδελφόν του. Περιερχόμενος τὰς ὁδοὺς τῶν πόλεων καὶ κωμῶν πρὸς ἀναζήτησιν ἄρτου, οὗ τινος τὴν στέρησιν εἶχεν ἀρχίσει ἤδη νὰ δοκιμάζῃ, καὶ βαρέως στενάζων ἔλεγε καθ' ἑαυτόν· «Τί θὰ ἐγινόμην τώρα, ἂν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἦσαν, ὡς ἐγώ, σκληροί; Ἂν ὁ κόσμος ἐγνώριζε πῶς ἐπολιτεύθην πρὸς τὸν ἀδελφόν μου, μετὰ φρίκης θὰ μὲ ἀπεστρέφετο καὶ οὐδεὶς θὰ μὲ ἠλέει. Ἀδελφέ μου! ἀδελφέ μου! ἐφώναζε περιερχόμενος εἰς τὰς ἀγυιάς. Ποῦ εἶσαι τώρα; Ἀναμφιβόλως μὲ καταρασαι, καὶ ἴσως τὴν ὥραν ταύτην δοκιμάζεις καὶ σὺ τὰ δεινὰ τῆς πενίας. Ἂν μὲ ἔβλεπες εἰς τοιαύτην δυστυχίαν, θὰ ηὐχαριστεῖσο ἆρά γε; Ἂς ἦτο δυνατὸν νὰ σ' ἐναγκαλισθῶ καὶ νὰ διαμοιράσω μετὰ σοῦ τὸν ἄρτον τοῦτον, τὸν ὁποῖον πτωχή τις μήτηρ μοὶ ἔστειλε διὰ τοῦ μικροῦ της υἱοῦ! Πόσον θὰ ἐπαρηγορούμην! Ἀλλ' ἀλλοίμονον! Ἂν ἡ τύχη μ' ἐπαρουσίαζεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του, θὰ μὲ ἐγνώριζεν ἆρά γε ὑπὸ τὰ ράκη ταῦτα τῆς ἀθλιότητος; Ἐὰν ὑπάρχῃ Θεὸς τιμωρὸς τῆς ἀδικίας, ἀναμφιβόλως πρέπει νὰ ἐλπίζῃ ὅτι θὰ μὲ ἴδῃ εἰς τοιαύτην ἀθλίαν κατάστασιν».

Οὕτω διῆγεν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ὅτε, ἀποπλανηθεὶς ἔξω τῆς πόλεως, παρετήρησε μακρόθεν ἄνδρα τινὰ περιπατοῦντα πλησίον τινὸς ἐπαύλεως, πρὸς τὸν ὁποῖον καὶ ἔσπευσεν ἀμέσως· διηγηθεὶς δὲ εἰς αὐτὸν τὰς περιπετείας τοῦ βίου του ἐζήτει παρ' αὐτοῦ βοήθειαν. Ὁ εὐδαίμων κύριος τῆς ἐπαύλεως διακρίνει ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἐπαίτου ἄνθρωπον ἄγνωστόν, ἀλλ' ἀγνοεῖ πότε καὶ ποῦ εἶδεν αὐτόν. Ἐπιθυμῶν δὲ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν περιέργειαν του, ἐρωτᾷ αὐτὸν μετὰ ἠπιότητος· «Πόθεν εἶσαι, ξένε;» Ὁ ἄγνωστος, λαβὼν θάρρος ἐκ τοῦ ἠπίου τρόπου τοῦ εὐδαίμονος ἀνδρός, ἐξιστορεῖ αὐτῷ προθύμως τὰ τοῦ βίου του, ἀποκρύψας μόνον τὴν πρὸς τὸν ἀδελφόν

© SISMANOGLIO

του μυσαράν διαγωγήν του. Καὶ πολλάκις μὲν εἶχεν ἀποφασίσει νὰ εἴπῃ εἰς τὸν φανέντα ὅτι συμμερίζεται τὰς δυστυχίας του πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ἀνεχαιτίσθη, φοβηθεὶς μήπως ἡ ἀληθὴς ἐξομολόγησις σβέσῃ τὴν εἰς τὴν καρδίαν του ἀναπτυχθεῖσαν ὑπὲρ αὐτοῦ συμπάθειαν. Ἐν τούτοις ὅμως ὁ ἄρχων, νομίσας ἱκανὰς τὰς δοθείσας εἰς αὐτὸν ἐξηγήσεις, ὁδηγεῖ αὐτὸν εἰς τὴν ἔπαυλίν του καὶ διατάττει τοὺς ὑπηρέτας νὰ ἑτοιμάσωσιν αὐτῷ κατάλυμα.

Τὸ ἑσπέρας διηγεῖται ὁ κύριος τῆς ἐπαύλεως εἰς τὴν σύζυγόν του πᾶσαν τὴν ὑπόθεσιν, ἀνακοινώσας ἅμα εἰς αὐτὴν καὶ τὸν σκοπόν του. Ὁ ἐπαίτης, κεκοπιακὼς ἐκ τοῦ πολλοῦ καμάτου καὶ τῶν συνεχῶν ταλαιπωριῶν, ἐκοιμήθη καθ' ὅλην τὴν νύκτα ὕπνον βαθὺν καὶ ἥσυχον· ἐξεγερθεὶς δὲ λίαν πρωὶ οὐδὲν ἄλλο διελογίζετο, ἢ τὴν μεγάλην ἀγαθότητα καὶ εὐγένειαν τῆς ψυχῆς τοῦ φιλοξενήσαντος αὐτόν, ἐπιλέγων συνεχῶς, ὅτι ὁ Θεὸς γνωρίζει πραγματικῶς εἰς ποίους ἀνθρώπους παρέχει ἄφθονα καὶ δαψιλῆ τὰ ἀγαθά του. «Ἰδοὺ ποῖοι ἄνθρωποι, ἔλεγε, δὲν πρέπει νὰ εἶνέ ποτε δυστυχεῖς. Ἰδοὺ ποῖοι εἶνε οἱ ἐφαρμόζεντες κατὰ γράμμα τὸ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου: «Ἐπείνασα, καὶ ἐδώκατέ μοι νὰ φάγω· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με· ξένος ἤμην, καὶ ἐφιλοξενήσατέ με· γυμνός, καὶ ἐνεδύσατέ με· ἠσθένησα, καὶ ἐπεσκέφθητέ με· ἐν φυλακῇ ἤμην, καὶ ἤλθετε πρός με».

Δ'. Ἡ ἀναγνώρισις.

Μετά τινας στιγμὰς ὁ οἰκοδεσπότης προσκαλεῖ τὸν ξένον, καὶ ῥίψας πρὸς αὐτὸν βλέμμα πλῆρες ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ φιλοστοργίας τὸν ἐρωτᾷ· «Μὲ γνωρίζεις, ξένε;» «Δὲν σὲ γνωρίζω, ἀγαθὲ κύριε, ἀποκρίνεται ἐκεῖνος.» «Ἐγώ, λέγει ὁ οἰκοδεσπότης, εἶμαι ὁ ἀδελφός σου». Ταῦτα δ' εἰπὼν τρέχει πρὸς αὐτὸν καὶ ἐναγκαλισθεὶς τὸν καταφιλεῖ καὶ τὸν καταβρέχει μὲ δάκρυα. Ὁ πρεσβύτερος ἀδελφὸς ἀκούσας τοὺς λόγους τούτους, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐνόμισεν ὅτι ὀνειροπολεῖ, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, συνελθὼν εἰς ἑαυτὸν καὶ ὑπὸ φόβου καταβληθείς, πίπτει εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ ζητεῖ παρ' αὐτοῦ συγγνώμην διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν διαγωγήν του. Ὁ νεώτερος ἀδελφός, ἀναστήσας αὐτόν, «Πρὸ πολλοῦ, ἀπαντᾷ, σὲ συνεχώρησα. Ρίψον εἰς τὴν λήθην τὸ παρελθόν. Ἰδοὺ τώρα εἶσαι πλούσιος, διότι εἶμαι καὶ ἐγώ. Ἂς ζήσωμεν εἰς τὸ ἑξῆς ὁμοῦ καὶ ἂς ἀγαπώμεθα!» «Ναί, ἀδελφέ μου, ναί, θὰ σὲ ἀγαπῶ, ἀποκρίνεται ὁ πρεσβύτερος μετὰ φωνῆς διακοπτομένης ὑπὸ στεναγμῶν καὶ λυγμῶν,, ἀλλ' οὐδέποτε θὰ συγχωρήσω ἐμαυτὸν διὰ τὴν πρὸς σὲ ἀντιχριστιανικήν μου διαγωγήν. Θὰ εὔχωμαι δὲ πάντοτε ἀπὸ καρδίας, ἵνα ὁ πανάγαθος ἡμῶν Πατὴρ μὴ παύσῃ βραβεύων τὴν τοιαύτην σου ἀνεξικακίαν καὶ γενναιότητα πρὸς εὐδαιμονίαν παντὸς δυστυχοῦς».

33. Περὶ Νεκρᾶς θαλάσσης.

Ἡ θάλασσα αὕτη ἐκαλεῖτο οὕτως ἀπό τινος παραδόσεως γενικῶς παραδεδεγμένης, ὅτι οὐδὲν ζῶν πλάσμα δύναται νὰ ὑπάρξῃ εἰς τὰ ἁλμυρὰ αὐτῆς ὕδατα. Τὸ πάλαι αὕτη ὠνομάζετο *Θάλασσα τῆς Πεδιάδος*, ἐπειδὴ ἔκειτο ἐν τῇ μεγάλῃ κοιλότητι ἢ πεδιάδι τοῦ Ἰορδάνου, ἔτι δὲ καὶ Ἁλμυρὰ θάλασσα, ἀπὸ τῆς ὑπερβολικῆς ἅλμης τῶν ὑδάτων της, καὶ Ἀνατολικὴ

θάλασσα, ἐπειδὴ ἔκειτο πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ἰουδαίας. Καλεῖται ἐπίσης ὑπό τινων συγγραφέων καὶ *Λάκκος ἀσφαλτίτης* διὰ τὴν ὀρυκτὴν ἄσφαλτον, ἥτις χύνεται εἰς αὐτήν. Ἡ ἀξιόλογος αὕτη ἔκτασις τοῦ ὕδατος καλύπτει τὴν καρποφόρον κοιλάδα, ἐν ᾗ ποτε ἤκμαζον αἱ πόλεις Σόδομα καὶ Γόμορρα καὶ αἱ ἄλλαι πόλεις τῆς πεδιάδος. Ἦτο δὲ ἡ κοιλὰς αὕτη τοσοῦτον πλουσία καὶ ὡραία, ὥστε ὁ Μωϋσῆς συγκρίνει αὐτὴν πρὸς παράδεισον τοῦ Κυρίου. Αὕτη μετεβλήθη εἰς θάλασσαν διά τινος ἀμέσου ἐπεμβάσεως τοῦ Θεοῦ. «Καὶ ἔβρεξεν ὁ Κύριος ἐπὶ τὰ Σόδομα καὶ Γόμορρα θεῖον καὶ πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέστρεψε τὰς πόλεις ταύτας καὶ παντα τὰ περίχωρα καὶ πάντας τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων καὶ τὰ φυτὰ τῆς γῆς». Ἡ Ἀσφαλτῖτις λίμνη περικλείεται ἐξ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ὑπὸ ὑψηλοτάτων ὀρέων. Ὁρίζεται δὲ πρὸς βορρᾶν ὑπὸ τῶν πεδιάδων τῆς Ἰεριχώ, καὶ ἐκ ταύτης τῆς πλευρᾶς δέχεται τὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου· πρὸς νότον εἶνε ἀνοικτὴ καὶ ἐκτείνεται πέραν τῆς ὁράσεως. Τὸ ἄνοιγμα τοῦτο φέρει εἰς τὴν κοιλάδα τῆς Ἐλχώρας, ἥτις ἐκτεινομένη πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος, τὸ ὀνομαζόμενον Ἐλαραβά, ἐκβάλλει ἄνευ τινὸς διακοπῆς πρὸς τὸν Ἐλεανιτικὸν κόλπον τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Λέγεται ὅτι τὸ μῆκος αὐτῆς εἶνε ἑβδομήκοντα μιλίων, τὸ δὲ πλάτος εἴκοσι, καὶ περιβάλλεται εἴς τινα μέρη ὑπό τινος εἴδους λόχμης θάμνων καὶ καλάμων.

34. Ποιότης τοῦ ὕδατος.

(τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης.)

Τὸ ὕδωρ τῆς λίμνης ταύτης εἶνε πολὺ ἁλμυρόν, λίαν πικρόν, ναυτιῶδες καὶ βαρύτατον. Χημικαὶ ἀναλύσεις τοῦ ὕδατος κατέ-

δειξαν ὅτι ἐμπεριέχει ἅλας τιτάνου 3,920, ἅλας μαγνησίας 10,246, καλίου 10,360, καὶ θεῖον τιτάνου 0,054. Ἐκ τούτου καταφαίνεται, ὅτι τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης ταύτης εἶνε μεταλλικόν, ἡ δὲ μεγάλη ποσότης τῶν ἐμπεριεχομένων στερεῶν στοιχείων, καὶ ἐπομένως ἡ μεγαλειτέρα εἰδικὴ βαρύτης της παρέχουσιν εἰς αὐτὴν τὴν ἱκανότητα νὰ διατηρῇ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἀντικείμενα, ἅτινα εἰς οἱαδήποτε ἄλλα ὕδατα βυθίζονται. Οὐδεμία χλόη φαίνεται ἐπὶ τῶν ἀκτῶν· ἀλλὰ δὲν εἶνε ἀληθὲς καὶ ὅτι αἱ ἀναθυμιάσεις αὐτῆς, ἕνεκα τῆς λοιμώδους καταστάσεώς των, φονεύουσι τὰ ἐπὶ ταύτης ἱστάμενα πτηνά. Ἡ πέριξ χώρα, διαβρεχομένη ἐπίσης ὑπὸ ἅλατος, θείου καὶ ἀσφάλτου, στερεῖται βλαστήσεως. Ἐντεῦθεν δ' ἡ νεκρὰ ἄποψις τῆς λίμνης. Ἡ ὑπερβολικὴ ἁλμυρότης ταύτης προῆλθεν ἐκ τῶν ἁλατωρυχείων, ἅτινα ὑπάρχουσι πρὸς τὴν δυσμικὴν παραλίαν καὶ τὰς πλευρὰς τῶν ἐνταῦθα ὀρέων· τὰ ἁλατωρυχεῖα δὲ ταῦτα ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων πορίζουσιν εἰς τοὺς Ἄραβας τὴν ἄρτυσίν των.

---

35. Θάλασσα Γαλιλαίας.

Ἡ θάλασσα αὕτη ἐκαλεῖτο καὶ Θάλασσα τῆς Τιβεριάδος, ἔτι δὲ καὶ Λίμνη Γεννησαρέτ. Ἡ λίμνη αὕτη, ἔχουσα μῆκος περὶ τὰ πέντε καὶ δέκα μίλια (α), πλάτος δὲ περὶ τὰ ἓξ ἕως ὀκτώ, ἐφημίζετο διὰ τὴν καλλονὴν καὶ γραφικήν της λαμπρότητα· διὸ καὶ ἐκλήθη ὑπὸ τῶν περιηγητῶν ἡ «Γενεύη τῆς Παλαιστίνης». Περιεκοσμεῖτο δὲ ὑπὸ λόφων τερπνῶν καὶ λίαν

(α) Μίλιον, μέτρον τῶν συνεχῶν ποσῶν, ἰσοῦται δὲ 3807 ὀργυιαῖς.

καρποφόρων· ὥστε, ἐὰν πιστεύσωμεν εἰς τὸν Ἰουδαῖον Ἰώσηπον, ἡ φύσις ἐφαίνετο ποιοῦσα ἐνταῦθα διηνεκὲς θαῦμα. Εἰς τὰ διαυγέστατα καὶ ἐλαφρότατα αὐτῆς ὕδατα τρέφονται πλήθη ἰχθύων, ὑπόκειται δέ, καίτοι λίαν μικρά, εἰς σφοδρὰς καταιγίδας. Ἀπὸ τοῦ βορείου μέρους ἐκβάλλει εἰς ταύτην ὁ Ἰορδάνης καὶ ἀπορρέει πρὸς νότον. Ἐπὶ δὲ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῆς λίμνης οἱ λόφοι ἀπομακρύνονται τῶν ἀκτῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ χείλους αὐτῆς ἦσαν πέντε πόλεις, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα κατέστησαν ἀθάνατα. Πλησίον τῆς κορυφῆς τῆς λίμνης ἵστατο ἡ Βηθσαϊδὰ καὶ Καπερναούμ, αἵτινες κατέστησαν ἀξιοσημείωτοι σταθμοὶ πρὸς ἁλιείαν· πρὸς μεσημβρίαν περαιτέρω, πιθανῶς, ἔκειντο ἡ Χοραζὶν καὶ τὰ Μάγδαλα, ἔτι δὲ ἀπωτέρω ἡ Τιβεριάς, ἐκ τῆς ὁποίας καὶ ἡ λίμνη ἐκλήθη Θάλασσα τῆς Τιβεριάδος, κτισθεῖσα ὑπὸ Ἡρώδου τετράρχου πρὸς τιμὴν τοῦ αὐτοκράτορος Τιβερίου, καταστραφεῖσα δὲ ὑπὸ τοῦ Σαλαδίνου κατὰ τὴν δεκάτην δευτέραν ἑκατονταετηρίδα.

---

36. Γῆ καὶ Οὐρανός. (Α. Κ.)

Τὸ βλέμμα στρέφω πρὸς τὴν γῆν
καὶ βλέπω καὶ θαυμάζω,
καὶ τῆς σοφίας τὴν πηγὴν
ἐν συστολῇ δοξάζω.
Κ' ἐξίσταμαι δοξολογῶν
τὸν πάνσοφον δημιουργόν.

Λειμῶνες, ὄροι, ποταμοί,
ἀνθόστρωτοι κοιλάδες,
χαράδραι, ῥύακες, δρυμοί,
γελῶσαι πεδιάδες,
τὸ πᾶν τερψίθυμος εἰκὼν
καὶ θέαμα μαγευτικόν.

Παρατηρῶ τὸν οὐρανόν·
τί κάλλος, ὄψις ποία!
Λυγάζον φῶς παντοτεινόν,
Ὑψίστου παρουσία!
Κ' ἐξίσταμαι δοξολογῶν
τὸν πάνσοφον Δημιουργόν.

Τοῦ θόλου ὄψις κυανῆ,
ἀραιολὴ ροδίνη,
χρυσῆ νεφέλη φαεινή,
ἀστέρες καὶ σελήνη,
τὸ πᾶν τερψίθυμος εἰκὼν
καὶ θέαμα μαγευτικόν.

---

37. Περὶ Κομφυκίου.

Κομφύκιος, μέγας φιλόσοφος, νομοθέτης καὶ διαρρυθμιστὴς τοῦ Σινικοῦ κράτους, ἐγεννήθη, κατὰ τοὺς Σίνας ἱστοριογράφους, ἔν τινι χωρίῳ, κειμένῳ πλησίον τῆς πόλεως Τσέου, ἐν ἔτει 552 π. Χ. Ὑπῆρξε, καθὼς οἱ αὐτοὶ ἱστοριογράφοι λέγου-

σιν, ὁ μέγιστος νομοθέτης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἐξ ὅσων ἔζησαν ὑπὸ τὸν οὐρανόν. Πολλοὶ τῶν προγόνων του διέπρεψαν εἰς ὑψηλὰ ἀξιώματα, ὁ δὲ πατήρ του ἦτο διοικητὴς τῆς πόλεως Τσέου.

Παιδιόθεν ἐπεδείξατο σύνεσιν καὶ σοφίαν πολλῷ ἀνωτέραν τῆς ἡλικίας του. Ἀπεῖχεν ἀπὸ τῶν παιγνίων, ἅτινα ἦσαν συνήθη εἰς τοὺς συνηλικιώτας του. Οὐδὲν ἔτρωγεν, ἂν πρότερον δὲν ἀφιέρονεν αὐτὸ εἰς τὸν Θεόν, κατὰ τὸ ἔθος τῶν ἀρχαίων. Δεκαπενταέτης τὴν ἡλικίαν ἐπεδόθη εἰς τὴν σπουδὴν τῶν ἀρχαίων βιβλίων καὶ ἐξ αὐτῶν συνέλεξε πάσας τὰς γνώμας, ὅσαι ἠδύναντο ὁπωσδήποτε νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τὸ κυβερνᾶν καὶ εἰς τὴν εὐημερίαν τῶν ἀνθρώπων. Ἐπειδὴ δὲ οἱ γονεῖς του ἦσαν πτωχοί, ἠναγκάσθη, καθὼς λέγουσιν οἱ συμπολῖταί του ἱστοριογράφοι, νὰ πορίζηται τὰ πρὸς τὸ ζῆν διὰ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν του, ἐπί τινα δὲ χρόνον μάλιστα ὑπῆρξε καὶ ποιμὴν προβάτων. Φημισθεὶς ὅμως διὰ τὴν μεγάλην του ὀξύνοιαν καὶ τὴν ἔξοχον ἀρετήν του καὶ γνωρισθεὶς μετὰ τοῦ πρώτου ὑπουργοῦ τοῦ μικροῦ βασιλείου Λού, τοῦ γενεθλίου του τόπου, διωρίσθη ἔφορος τῶν δημοσίων ἀγορῶν εἰκοσαέτης μόλις.

Ἀποδημία Κομφυκίου.

Μέγα ἤδη ἔχων ὄνομα ὁ Κομφύκιος καθ' ὅλην τὴν Σινικὴν ἀπεφάσισε νὰ ἐπισκεφθῇ καὶ αὐτοπροσώπως τοὺς κυριωτέρους

ἡγεμόνας τοῦ ἔθνους του, ἵνα προτρέψῃ αὐτοὺς εἰς τὴν ἄσκησιν τῆς δικαιοσύνης καὶ εὐθύτητος. Ἐκπληρώσας δὲ τὸ εὐσεβὲς τοῦτο ἔργον, ἀπεχώρησε μετὰ πολλῶν μαθητῶν του εἰς μονήρη τινὰ τόπον, ἵνα ἀναθεωρήσῃ τὰς ἱερὰς βίβλους τῶν Κίγγ. Μετὰ πολλοὺς δὲ κόπους καὶ μόχθους ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ καλοῦ ἀπεφάσισε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς του διανοούμενος νὰ καταρτίσῃ ἐκεῖ συστηματικώτερον τοὺς μαθητάς του. Ἐκεῖ δὲ ἐπεξειργάσθη τὰ συγγράμματά του καὶ συνέγραψε σύγγραμμά τι ἐπιγραφόμενον «τὸ ἔαρ καὶ τὸ φθινόπωρον»· ὀλίγον δὲ μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ συγγράμματος τούτου ἐτελεύτησεν, ἄγων τὸ 73 ἔτος τῆς ἡλικίας του, τῷ 479 ἔτει.

Τὸ πνεῦμα ὅλων τῶν συγγραφῶν του, ὡς καὶ τὸ τῶν μαθητῶν του, εἶνε ἐξόχως ἠθικὸν καὶ πρακτικόν. Καθὼς ὁ Σωκράτης, οὕτω καὶ αὐτὸς ἀπέστρεψε τὴν φιλοσοφίαν ἀπὸ τῆς κατ' αὐτὸν ἀργολόγου καὶ ἀνωφελοῦς θεωρίας, καὶ ἐφήρμοσεν αὐτὴν εἰς τὸν πρακτικὸν βίον πρὸς εὐδαιμονίαν τῶν ἀνθρώπων. Εἰς πολλὰ μέρη τῶν συγγραμμάτων του παραπονεῖται ὅτι αἱ διδασκαλίαι του παρημελοῦντο ὑπὸ τῶν διεφθαρμένων συμπολιτῶν του.

Τίνων τιμῶν ἠξιώθη ὁ ἀνήρ.

Τὴν ἀξίαν τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρὸς ἐξετίμησαν ἱκανῶς οἱ ὁμογενεῖς αὐτοῦ μετὰ τὸν θάνατόν του. Τὸ δὲ πρὸς αὐτὸν σέβας των ἔφθασε μέχρι θείας λατρείας, καὶ σήμερον ἔτι μετὰ τοσούτους αἰῶνας καὶ τοσαύτας μεταβολὰς οὐδενὸς ἀνθρώπου ἡ μνήμη ἀπολαύει ἐν Κίνᾳ τοσούτου σεβασμοῦ ὅσον ἡ τοῦ Κομφυκίου. Εἰς ἑκάστην ἐπαρχίαν τῆς ἀχανοῦς ταύτης αὐτοκρατορίας ὑπάρχει ἀνὰ εἷς τοὐλάχιστον ναός, καθιερωμένος εἰς τὸν μέγαν τοῦτον τοῦ ἔθνους του εὐεργέτην. Καὶ αὐτοὶ οἱ

αὐτοκράτορες ἀποδίδουσιν εἰς αὐτὸν τὰς νενομισμένας τιμάς. Οἱ καθ' ὅλον τὸ κράτος ναοί του ἀριθμοῦνται περὶ τοὺς 1500 κατ' ἔτος δὲ θυσιάζονται εἰς αὐτὸν χιλιάδες ζώων παντὸς εἴδους καὶ προσφέρονται ἄπειρα δέματα μεταξωτῶν ὑφασμάτων. «Ἀρετῆς βέβαιοι δ' εἰσὶν αἱ κυήσεις μόναι».

---

38. Περὶ Κλεάνθους.

Κλεάνθης, ὁ καὶ Φρεάντλης ἐπικληθείς, φιλόσοφος στωϊκός, ἐξ Ἄσσου (σήμερον Βερέμ-Καλεσί), πόλεως τῆς Αἰολίδος ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ, ἐγεννήθη τῷ 300 π. Χ., ἀπέθανε δὲ ἐν βαθεῖ γήρατι ἀσιτήσας, ὡς λέγεται. Ὁ ἔνδοξος οὗτος φιλόσοφος, ρωμαλέος ὤν, μετῆλθε κατ' ἀρχὰς τὴν ἀθλητικήν· ἐλθὼν δὲ εἰς Ἀθήνας εἴτε ἐκ πόθου πρὸς τὴν μάθησιν, εἴτε πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ ἐπιτηδεύματός του, καὶ ἀκροασάμενος τοῦ Κράτητος καὶ τοῦ Ζήνωνος ὡρμήθη ὁλοψύχως εἰς τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἀπορρίψας τοὺς πυκτικοὺς ἱμάντας ἀνέλαβε τὸν φιλοσοφικὸν τρίβωνα καὶ ἔγεινε τακτικώτατος ἀκροατὴς τοῦ τελευταίου ἐκ τῶν ἄνω ῥηθέντων φιλοσόφων. Ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ τῆς πόλεως, βλέπουσα τὸν πτωχὸν τοῦτον ξένον τακτικώτατα καὶ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας φοιτῶντα εἰς τὴν σχολὴν καὶ οὐδὲν προφανὲς βιοποριστικὸν ἐπιτήδευμα μετερχόμενον, συνέλαβε κακὰς ὑπονοίας περὶ τῆς τιμιότητός του, καὶ ὁ ὕποπτος ξένος, ὅστις, ὅτε ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, εἶχε τέσσαρας μόνον δραχμάς, ἐφέρθη ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἵνα ἀποδείξῃ τίνι τρόπῳ ἐπορίζετο τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἐν ᾧ ἦτο

ἄεργος. Ὁ Κλεάνθης προσεκάλεσε τότε εἰς μαρτυρίαν Κηπουρόν τινα, ὅστις ἐμαρτύρησεν ἐνώπιον τῶν δικαστῶν ὅτι ὁ φιλομαθὴς ἐκεῖνος ξένος ἐρχόμενος κατὰ πᾶσαν νύκτα εἰς τὸν κῆπόν του ἤντλει ἐπὶ μικρῷ μισθῷ τὸ ἀναγκαῖον εἰς ποτισμὸν τοῦ κήπου ὕδωρ, καὶ ποριζόμενος οὕτω τὰ ἀναγκαῖα εἰς τὴν ζωὴν κατεγίνετο εἰς τὴν φιλοσοφίαν. Οἱ δικασταὶ συνεκινήθησαν βαθέως ἐκ τῆς τοιαύτης ἀπροσδοκήτου ἀποκαλύψεως, καὶ θαυμάσαντες τὴν καρτερίαν καὶ φιλομάθειαν τοῦ νέου ἐψήφισαν ὁμοθυμαδὸν νὰ δοθῶσιν εἰς αὐτὸν ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου δέκα μναῖ (1000 δραχμαί), ἵνα διὰ τοῦ ποσοῦ τούτου θεραπεύσας τὰς ἀνάγκας του καταγίνηται ἀνενδότως εἰς τὴν φιλοσοφίαν. Ὁ Κλεάνθης ὅμως ἀπεποιήθη φιλοτίμως τὴν προσφοράν, εἰπὼν ὅτι ἱκανῶς ἐξοικονομεῖται διὰ τοῦ ἔργου του. Καὶ τῷ ὄντι τόσον ὀλιγαρκὴς ἦτο, ὥστε ὄχι μόνον τὰ ἀναγκαῖα εἰς τὰς σπουδάς του βιβλία ἠγόραζεν ἐκ τοῦ εὐτελοῦς μισθοῦ του, ἀλλ' ἐξοικονόμει πάντοτε καὶ μικρόν τι περίσσευμα καὶ μετά τινα ἔτη ἔδειξεν εἰς τὸν διδάσκαλον καὶ εἰς τοὺς συμμαθητάς του τὸ ταμεῖον τῶν καθημερινῶν οἰκονομιῶν του, τὸ ὁποῖον περιεῖχε τριακοσίας δραχμάς.

Καθὼς δὲ διὰ τῆς καρτερίας του ὑπερενίκησε τὴν πτωχείαν, οὕτω καὶ διὰ τῆς ἀκραδάντου ἐπιμονῆς καὶ ἐπιμελείας του ὁ γενναῖος οὗτος ἀθλητὴς τῆς φιλοσοφίας κατώρθωσε νὰ ὑπερνικήσῃ τὴν φυσικήν του δυσμάθειαν, διὰ τὴν ὁποίαν ὑπὸ κακοήθων τινῶν καὶ ἐπιπολαίων συμμαθητῶν του καὶ ὄνος ἐπεκαλεῖτο, κατέστη ὁ πρώτιστος τῶν μαθητῶν τοῦ Ζήνωνος καὶ ἐπλούτισε διὰ πολλῶν ἰδίων του ἰδεῶν τὴν στωϊκὴν αἵρεσιν, τὴν ὁποίαν καὶ ἐδίδαξεν ἐπιτυχῶς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ διδασκάλου του. Τέσσαρας περίπου αἰῶνας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐνδόξου τούτου φιλοσόφου ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος διέταξε

νὰ ἐγερθῇ ἀνδριὰς πρὸς τιμήν του ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ Ἄσσῳ.
«Πόνος εὐκλείας πατηρ.»

---

39. Περὶ τροφῶν καθόλου.

Ὁ ἄνθρωπος εἶνε ζῷον ποικιλοφάγον, τρέφεται δηλαδὴ ὑπὸ οὐσιῶν ζωϊκῶν καὶ φυτικῶν, καθὼς μαρτυρεῖ τοῦτο καὶ ἡ κατασκευὴ τῶν ὀδόντων, τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων αὐτοῦ. Τὰ διάφορα εἴδη τῶν κρεάτων, ὁ τυρός, ὁ βούτυρος, τὸ γάλα, οἱ ἰχθῦς, τὰ ὄστρεα, τὰ μαλάκια, τὰ ᾠὰ καὶ τὰ λοιπὰ εἶνε οὐσίαι ζωϊκαί. Τὰ διάφορα λάχανα, ὁ ἄρτος, οἱ καρποί, ὁ οἶνος, τὸ ἔλαιον καὶ τὰ λοιπὰ εἶνε οὐσίαι φυτικαί. Ἵνα δ' ὁ ἄνθρωπος ἀποβῇ μακρόβιος καὶ διατηρῆται πάντοτε ὑγιής, ἀνάγκη νὰ μεταλαμβάνῃ ὁτὲ μὲν ζωϊκῶν, ὁτὲ δὲ φυτικῶν οὐσιῶν.

Αἱ τροφαὶ αὗται, εἰσερχόμεναι εἰς τὸν στόμαχον καὶ εἰς τὰ λεπτὰ ἔντερα, πέπτονται καὶ ἀπορροφῶνται ἐν εἴδει χυλοῦ, ὅστις ἐνούμενος μετὰ τοῦ αἵματος ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτὸ καὶ τρέφει ἅπαντα τὰ μέρη τοῦ σώματος. Καὶ ἄλλαι μὲν τῶν τροφῶν περιέχουσι περισσότερα θρεπτικὰ μόρια, ἄλλαι δὲ ὀλιγώτερα. Καὶ ἄλλων μὲν πάλιν τροφῶν τὰ μόρια εἶνε μᾶλλον τονικά, ἄλλων δὲ ἧττον τονικά. Αἱ ζωϊκαὶ τροφαὶ ἐμπεριέχουσι περισσότερα θρεπτικὰ μόρια τῶν φυτικῶν· ἐξ αὐτῶν δὲ πάλιν ὅσα ἐμπεριέχουσιν αἷμα, ὡς τὰ κρέατα, εἶνε τονικώτεραι τῶν μὴ ἐμπεριεχουσῶν αἷμα, οἷον τῶν ᾠῶν, τοῦ γάλακτος, τοῦ βουτύρου καὶ ἄλλων. Ἐκ τῶν φυτικῶν δὲ πάλιν τροφῶν αἱ λιπαραὶ καὶ ἐλαιώδεις ἐμπεριέχουσι τόνον

πλειότερον τῶν εὐτελῶν λαχανοειδῶν. Διδάσκει δ' ἡμᾶς ἡ ὑγιεινὴ καὶ ἐπικυρόνει ἡ πεῖρα, ὅτι ἡ ὑγεία, ὡς ἄνω εἴπομεν, συντηρεῖται κάλλιον, ὅταν ὁ ἄνθρωπος δέν ἐμμένῃ διαρκῶς εἰς μίαν καὶ μόνην διαγεγραμμένην δίαιταν, ἀλλ' ἀνταλλάσσῃ ταύτην ἐνίοτε διὰ τῆς ἀντιθέτου. Ὁ τρεφόμενος δῆλα δὴ διηνεκῶς διὰ λίαν θρεπτικῶν καὶ τονωτικῶν οὐσιῶν, ἐὰν δὲν διακόπτῃ ἐνίοτε τὴν δίαιτάν του τρεφόμενος καὶ δι' οὐσιῶν ἐλαφρῶν καὶ ἧττον τονωτικῶν, τάχιστα ὑποπίπτει εἰς νόσους, καὶ τἀνάπαλιν.

Πρὸς τὴν ἐκ τῆς ἐναλλαγῆς τῶν τροφῶν προκύπτουσαν εἰς πάντα ἄνθρωπον ὠφέλειαν ἀποβλέπουσα καὶ ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία πανσόφως ὥρισε καὶ διέταξε νηστείας διαφόρων βαθμῶν καὶ καθ' ἡμέρας ὡρισμένας. Οἱ δὲ λόγοι δὲν εἶνε μόνον ὑγιεινοί, ἀλλὰ καὶ ψυχολογικοὶ καὶ φιλοσοφικοί, καὶ κατὰ τοῦτο ὁ σκοπὸς τῶν παρ' ἡμῖν νηστειῶν διαφέρει πολὺ τοῦ σκοποῦ τῶν νηστειῶν τῶν ἄλλων θρησκειῶν. Τηρεῖτε λοιπόν, φίλοι παῖδες, τὰς νηστείας καὶ περιφρονεῖτε τὰς ἀνοήτους περὶ αὐτῶν σκέψεις δοκησισόφων τινῶν.

---

40. Περὶ τῶν ἐκ τῆς καθαριότητος ὠφελειῶν.

Ἐκ τῶν πολλῶν, ἅτινα συντελοῦσιν εἰς τὴν ὑγείαν τοῦ ἀνθρώπου, εἶνε καὶ ἡ καθαριότης τοῦ σώματος. Αὕτη βοηθεῖ με-

© DIGILIBRARIO SISMANOGLIO

γάλως τὴν ἔκροὴν ὑδατώδους τινὸς οὐσίας, ἥτις πηγάζει ἐκ τῶν ἀδένων, τῶν ὑπαρχόντων παρὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος, καὶ ἀναπέμπεται ἐπὶ τῆς ἐπιδερμίδος δι' ὀχετῶν λεπτῶν καὶ πολυαρίθμων. Διὰ τῶν ὀχετῶν δὲ τούτων ἐξέρχονται ἐν διαστήματι εἴκοσι καὶ τεσσάρων ὡρῶν ἓξ περίπου λίτραι. Τούτου δ' ἕνεκα ὀφείλουσι πάντες νὰ ὑποβοηθῶσι τὴν ἐλευθέραν ἐξαγωγὴν τοῦ ρευστοῦ τούτου χάριν τῆς ὑγείας των· διότι ὅταν αὕτη ἐμποδίζηται, προσβάλλονται ταχέως τὰ ἄλλα ὄργανα, ἅτινα ἀνακουφίζονται ἐκ τῆς ἐξαγωγῆς τούτου, καὶ γεννῶνται ἀσθένειαι, κακὰς καὶ ὀλεθρίας ἔχουσαι συνεπείας.

Τὸ ρευστὸν τοῦτο ἐμπεριέχει ἐκτὸς τοῦ ὕδατος ἅλατά τινα καὶ ζωϊκὰς οὐσίας, αἵτινες, ἐπειδὴ εἶνε στερεαί, δὲν ἐξέρχονται ἐν εἴδει ἀτμοῦ, ὅπως καὶ τὸ ὑδατῶδες μέρος τοῦ συνθέματος τούτου, ἀλλὰ μένουσιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, ὅπου ἐναπετέθησαν. Ἐὰν δὲ δὲν μετακινηθῶσιν ἐκεῖθεν διά τινος τεχνητοῦ μέσου, σχηματίζουσι στρῶμά τι σκληρᾶς οὐσίας, τὸ ὁποῖον παρεμποδίζει τὴν ἐκβολὴν τοῦ ρεύματος τῆς διαπνοῆς. Τὸ μέσον δὲ τοῦτο εἶνε ἡ καθαριότης, ἥτις ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς συνεχοῦς λούσεως τοῦ σώματος. Πολλοὶ ἐγκαταλείπουσιν ἐπὶ πολὺν χρόνον τὸ σῶμά των ἄπλυτον, ἄλλοι δὲ σπανίως καθ' ὅλον των τὸν βίον πλύνουσιν αὐτό, ἀρκούμενοι ἐπὶ τῷ καθαρισμῷ τῶν φαινομένων μερῶν, δῆλα δὴ τῶν χειρῶν καὶ τῆς κεφαλῆς. Ἀλλ' ὁ μερικὸς οὗτος καθαρισμὸς οὐδόλως ὠφελεῖ, ὅταν λείπῃ ὁ γενικός, οὗτινος σκοπὸς εἶνε ἡ διατήρησις τῆς ἐπιδερμίδος εἰς κατάλληλον κατάστασιν, ἵνα ἐκτελῶνται αἱ σημαντικαὶ καὶ πολλοῦ λόγου ἄξιαι αὗται λειτουργίαι. Ἡ συχνὴ ἀλλαγὴ τῶν ἀμέσως τῆς ἐπιδερμίδος ἐφαπτομένων ἐνδυμάτων εἶνε ἀναμφιβόλως μέγα βοήθημα πρὸς τὴν καθαριότητα καὶ δύναται ἐν μέρει ν' ἀναπληρώνῃ τὴν λοῦσιν, διότι τὰ φορέματα ἀπορροφῶσι πολλὴν ἀκαθαρσίαν καὶ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἀλλασσόμενα ἀφαιροῦσιν αὐτήν, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐκπληρόνει καθ' ὁλοκληρίαν τὸν σκοπὸν τῆς πλύσεως τοῦ ὅλου σώματος. Ὁ δὲ περὶ τῆς ἀληθείας ταύτης ἀμφιβάλλων δύναται νὰ πεισθῇ, μεταβαίνων εἰς τὸ βαλανεῖον καὶ μεταχειριζόμενος ἐπιτηδείαν τινὰ ψήκτραν πρὸς καθαρισμὸν τοῦ σώματός του.

Ἀγαπᾶτε λοιπόν, φίλοι παῖδες, τὴν γενικὴν τοῦ σώματος καθαριότητα, ἥτις ὑπόσχεται εἰς ὑμᾶς τὴν διατήρησιν τῆς ὑγείας, τῆς τόσον πολυτίμου τῷ ἀνθρώπῳ. Ἂν οἱ ἄνθρωποι μετέβαινον δὶς τοὐλάχιστον τοῦ μηνὸς εἰς τὸ βαλανεῖον, ἔστε βέβαιοι ὅτι θὰ ἔζων ἐν ὑγείᾳ καὶ αἱ ἀσθένειαι θὰ ἦσαν ἐλάχισται.

---

41. Εἰς ἀσθενοῦν παιδίον (I. P.)

Θεέ μου! τὸ μικρὸν αὐτὸ τί σ' ἔπταισε παιδίον;
τὸν κραταιὸν πῶς ἔβλαψε τὸ ἀσθενές σου πλάσμα;
Μή σε ἀφύπνισε τυχὸν μὲ ἄκαιρόν τι ᾆσμα,
ἢ ἄνθος τι μὴ σ' ἔθραυσε, πηδῶν εἰς τὸ πεδίον;

—Τί ἄλλο μέγα ἔγκλημα νὰ πράξῃ ἠδυνήθη,
καὶ τί κακούργημα φρικτὸν εἰς τὸν βραχύν του βίον,
ὥστε βασάνων ἄξιον καὶ πόνων καὶ δακρύων
ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου τῇ φοβερᾷ ἐκρίθη;

Ἰδέ, ἀπὸ εἰς τοὺς ἀγροὺς ἐλεύθερον καὶ χαῖρον,
μὲ ροδοχρόους παρειὰς καὶ μὲ γελόεν ὄμμα
τὰ τρέχῃ, κεῖται ἀσθενὲς εἰς τὸ μικρόν του στρῶμα
καὶ τοὺς συντρόφους παίζοντας ἀκούει ὑποφέρον.

Δὲν τὸ λυπεῖσαι σύ; ἐμὲ μὲ σχίζει τὴν καρδίαν
ἀδίκως πάσχον, τρυφερόν, ἀδύνατον παιδίον,
πειρώμενον τὰ μειδιᾷ ἐν μέσῳ τῶν δακρύων,
καὶ μέχρι τῆς ἐσχάτης του πνοῆς μὲ τὴν γλυκεῖαν

φωνήν του διαβεβαιοῦν ὅτι δὲν πάσχει πλέον·
διότι βλέπει τὴν πτωχὴν μητέρα του, ῥιγοῦσα,
παράφρων τὰ τὸ θεωρῇ, καὶ ἔπειτα σιγῶσα
τὰ στρέφῃ πρὸς τὸν οὐρανὸν τὸ ὄμμα της τὸ καῖον.

Καὶ ἂν ἐκπνεύσῃ! διατί πλὴν τότε ἐγεννήθη;
μὲ τοὺς ἀθλίους διατί γονεῖς δεσμοὺς τὰ δέσῃ;
ἢ, ὅταν ἅπαξ ἔδεσε καὶ ἅπαξ ἠγαπήθη,
τίς ὁ σκληρός, ὅστις τολμᾷ τὰ τοῖς τὸ ἀφαιρέσῃ;

Ἔλθε καὶ κλίνον, Ὑἱστε, εἰς τὸ πτωχόν του στρῶμα,
καὶ τὴν ἐγγύς του ἄπελπιν ἀτένισον μητέρα,
καὶ ἔσο, ἔσο ἓλεως ἐν τῇ μικρᾷ μας σφαίρᾳ,
ἂν βλάσφημον εἰς τὸ ἑξῆς ἀνοίγεται τι στόμα.

---

12. Περὶ Κροίσου.

Α΄. Κροῖσος καὶ Σόλων.

Ὁ διὰ τὰ πλούτη του περίφημος βασιλεὺς τῆς Λυδίας Κροῖσος ἦτο υἱὸς τοῦ Ἀλυάττου τοῦ Β΄ ἐκ τῆς δυναστείας τῶν Μερμναδῶν· ἐβασίλευσε δὲ περὶ τὸ 559 π. Χ., ὢν ἤδη πέντε καὶ τριάκοντα ἐτῶν τὴν ἡλικίαν. Εἰς τὸ βασίλειόν του προσέθηκε καὶ τὰς ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἀποικίας τῶν ἀπογόνων τοῦ Δευκαλίωνος, ὥστε τὸ κράτος του ἐξετείνετο ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἅλυος (Κιζίλ-Ἰρμὰκ) μέχρι τῆς Καρίας· ὁρίον δὲ πρὸς δυσμὰς εἶχε τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Εἶχε δὲ κατὰ νοῦν νὰ ὑποτάξῃ καὶ αὐτὴν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἀπετράπη τῆς ἐπικινδύνου ταύτης ἐπιχειρήσεως ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Πιττακοῦ τοῦ Μιτυληναίου, ἢ, κατ' ἄλλους, ὑπὸ τοῦ Βίαντος, ὅστις παρέστησεν εἰς αὐτόν, ὅτι, κατώτερος ὢν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν ναυτικὴν δύναμιν, ἤθελεν ἀπολέσει καὶ αὐτὰς τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις αὐτοῦ, ἂν προσπαρώξυνε τοὺς ἄνδρας τούτους διὰ νέου πολέμου.

Ἀνεδείχθη δὲ ὁ Κροῖσος ἡγεμὼν κατὰ πάντα χρηστός· μόνον δὲ ἐλάττωμα εἶχεν ὅτι ἐπῄρετο εἰς τὰ πλούτη καὶ τὴν δύναμίν του, καὶ ἐθεώρει διὰ ταῦτα ἑαυτὸν μακαριώτατον πάντων τῶν ἀνθρώπων. Ἀπὸ τοῦ τύφου τούτου προσεπάθησε νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ὁ εἰς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ ἐλθὼν Σόλων ὁ Ἀθηναῖος παραστήσας εἰς αὐτὸν διὰ πολλῶν παραδειγμάτων τὸ ἄστατον τῆς τύχης τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων· ἀλλ' ὁ τετυφωμένος βασιλεύς, δυσ-

σαρεστηθεὶς ἐκ τῶν εἰλικρινῶν τούτων παραστάσεων, ἀπέπεμψε μετὰ ψυχρότητος τὸν σοφὸν Ἀθηναῖον.

Β'. Οἱ σοφοὶ λόγοι τοῦ Σόλωνος ἐπαληθεύουσιν.

Ὀλίγον ὅμως μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Σόλωνος ὁ Κροῖσος ἤρχισε νὰ δοκιμάζῃ τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων τοῦ σοφοῦ. Καὶ πρῶτον μὲν πᾶσαν τὴν εὐδαιμονίαν του κατεπίκρανεν ὁ θάνατος τοῦ προσφιλοῦς αὐτοῦ υἱοῦ Ἄτυος, ὅστις ἐφονεύθη ἐξ ἀπροσεξίας ἐν Θήρᾳ ὑπὸ Φρυγός τινος ἡγεμονόπαιδος, Ἀδράστου ὀνομαζομένου, ὅστις εἶχε καταφύγει εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Κροίσου, φονεύσας ἐξ ἀπροσεξίας ἐν τῇ πατρίδι του τὸν ἀδελφόν του. Εἰς τὸν υἱόν του τοῦτον ἐστήριζεν ὁ Κροῖσος πάσας τὰς ἐλπίδας του· εἶχεν αὐτὸν προωρισμένον διάδοχον τῆς βασιλείας, καίπερ δευτερότοκον, ἐπειδὴ ὁ πρωτότοκός του ἦτο ἐκ γενετῆς κωφάλαλος. Ὅθεν ἐπὶ δύο ἔτη διετέλεσε βεβυθισμένος εἰς βαθύτατον πένθος. Ἐκ τοῦ πικροῦ δὲ τούτου ληθάργου ἐξήγειραν αὐτὸν αἱ μεγάλαι πρόοδοι τοῦ Κύρου, ὅστις γενόμενος βασιλεὺς τῆς Περσίας καὶ τῆς Μηδίας, κατεπλημμύρησε διὰ τῶν στρατευμάτων του καὶ τὰς παρακειμένας χώρας καὶ ἠπείλει καὶ αὐτὸ τὸ βασίλειον τῆς Λυδίας. Ὁ Κροῖσος συναθροίσας πολυπληθὲς στράτευμα, ἔχων δὲ πολλὰς ἐλπίδας καὶ εἰς τὰς ὑποσχέσεις τῶν Αἰγυπτίων, τῶν Λακεδαιμονίων, τῶν Βαβυλωνίων καὶ ἄλλων, μετὰ τῶν ὁποίων εἶχε συνάψει συμμαχίαν, ἐστράτευσε κατὰ τοῦ Πέρσου κατακτητοῦ, ἀλλ' ἐνικήθη κατὰ κράτος καὶ ἀπεκλείσθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν εἰς τὴν πρωτεύουσάν του Σάρδεις, ἥτις καὶ ἐκυριεύθη μετὰ πολιορκίαν τεσσάρων καὶ δέκα ἡμερῶν.

Κατὰ τὴν ἐκπόρθησιν τῆς πόλεως στρατιώτης τοῦ Κύρου, συναντήσας τὸν Κροῖσον καὶ μὴ γνωρίζων αὐτόν, ὡρμήθη νὰ τὸν φονεύσῃ, κατ' ἐκείνην ὅμως τὴν στιγμὴν ὁ ἐκ γενετῆς ἄφωνος υἱὸς τοῦ Κροίσου, κυριευθεὶς ὑπὸ σφοδροτάτης συγκινήσεως ἔρρηξε φωνὴν τότε τὸ πρῶτον καὶ εἶπεν· «ὦ ἄνθρωπε, μὴ κτεῖνε τὸν Κροῖσον». Οὕτω δέ, ἀφ' οὗ ἐλύθη ἡ φωνή του, ἐλάλει πλέον καθ' ὅλην τὴν ζωήν του.

Γ'. Ὁ Κροῖσος ἐνώπιον τοῦ Κύρου.

Οἱ στρατιῶται ἔφερον τὸν Κροῖσον ἐνώπιον τοῦ Κύρου. Οὗτος δὲ κατὰ τὰ τότε βάρβαρα ἔθιμα διέταξε νὰ καῇ ὁ αἰχμάλωτος ζῶν. Παρασκευασθείσης δὲ μεγάλης πυρᾶς ἀνεβιβάσθη ἐπ' αὐτῆς δεδεμένος ὁ πρώην ὀλβιώτατος βασιλεύς, καὶ μετὰ τούτου τέσσαρες καὶ δέκα εὐγενεῖς νέοι ἐκ τῶν Λυδῶν. Ἐν τῇ ἀκμῇ ταύτῃ τοῦ κακοῦ ἐνθυμηθεὶς ὁ Κροῖσος τοὺς λόγους τοῦ Σόλωνος καὶ βαθέως ἀναστενάξας ἀνεβόησε τρὶς τὸ ὄνομα τοῦ σοφοῦ Ἀθηναίου. Ὁ δὲ Κῦρος παρών, καὶ περίεργος γενόμενος νὰ μάθῃ τίνα τῶν θεῶν ἢ τῶν ἀνθρώπων ἐπεκαλεῖτο κατὰ τὴν τελευταίαν ἐκείνην ὥραν ὁ ἀντίπαλός του, διέταξε νὰ καταβιβάσωσιν αὐτὸν ἐκ τῆς πυρᾶς καὶ νὰ φέρωσιν αὐτὸν ἐνώπιόν του. Ὁ Κροῖσος βιασθεὶς ἐφανέρωσεν εἰς τὸν νικητήν του τίς ἦτο ὁ Σόλων, καὶ τί εἶχεν εἰπεῖ αὐτῷ εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς εὐτυχίας του. Τότε ὁ Κῦρος ἐλθὼν εἰς ἑαυτὸν καὶ σκεφθεὶς ὅτι ἡ τύχη εἶνε κοινὴ εἰς ὅλους, ὄχι μόνον ἀφῆκε τὸν ἀντίπαλόν του ζῶντα, ἀλλὰ καὶ ἐξηκολούθησε πάντοτε νὰ τιμᾷ αὐτὸν βασιλικῶς, καὶ νὰ συμβουλεύηται εἰς τὰς σπουδαιοτέρας

ὑποθέσεις του. Ἀποθνήσκων δὲ συνέστησε στενῶς καὶ εἰς τὸν υἱόν του Καμβύσην νὰ σέβηται αὐτὸν πάντοτε καὶ νὰ συμβουλεύηται περὶ ὅλων τῶν ὑποθέσεών του.

Δ΄. Τὰ συμβάντα τῷ Κροίσῳ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου.

Ὁ Καμβύσης ἐτήρει πιστῶς τὴν πατρικὴν ταύτην παραγγελίαν, ἀλλ' ὀργισθείς ποτε ἔκ τινων συμβουλῶν, τὰς ὁποίας ὁ Κροῖσος εἶπεν εἰς αὐτὸν μετὰ παρρησίας, ὅτε ἐστράτευεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὥρμησεν ἐν τῇ παραφορᾷ του νὰ φονεύσῃ αὐτὸν ἐν μέσῳ τοῦ συμβουλίου. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Κροῖσος διέφυγεν, ἔστειλεν ἀνθρώπους νὰ φονεύσωσιν αὐτόν. Ἀλλ' οὗτοι, ἐπειδὴ ἐγνώριζον τὸν φύσει παράφορον καὶ εὐμετάβλητον χαρακτῆρα τοῦ βασιλέως των, ἔκρυψαν τὸν Κροῖσον. Εἰς δὲ τὸν Καμβύσιον εἶπον ὅτι εἶχον φονεύσει αὐτόν. Ἐσκόπουν δέ, ἂν μὲν ἔβλεπον τὸν βασιλέα μετανοοῦντα ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Κροίσου, νὰ παρουσιάσωσιν αὐτὸν καὶ νὰ λάβωσι δῶρα, ἂν δὲ τοὐναντίον ἔβλεπον αὐτὸν εὐχαριστημένον, νὰ φονεύσωσιν αὐτὸν κρυφίως. Καὶ τῷ ὄντι μετά τινα χρόνον ὁ Καμβύσης ἐπεθύμησε νὰ ἔχῃ τὸν Κροῖσον παρ' ἑαυτῷ. Οἱ θεράποντές του μαθόντες τοῦτο ἐφανέρωσαν εἰς αὐτὸν τὸ στρατήγημά των, ἐλπίζοντες νὰ λάβωσιν ἀμοιβήν τινα. Ἀλλ' ἐκεῖνος διὰ μὲν τὴν ἀπροσδόκητον σωτηρίαν τοῦ Κροίσου ἔδειξε μεγάλην χαράν, διέταξεν ὅμως τὸν θάνατον τῶν θεραπόντων του, εἰπών, «ἵνα μάθωσιν οἱ ἐπιζῶντες ὅτι ἡ παράβασις τῶν διαταγῶν μου, καὶ ἀδίκων οὐσῶν, δὲν μένει ἀτιμώρητος». Οὕτω διασωθεὶς καὶ πάλιν ὁ Κροῖσος ἐγκατεβίωσεν ἐν τῇ βασιλικῇ

αὐλῇ, ἀφ' οὗ δὲ ἐτελεύτησε συνεξέλιπε μετ' αὐτοῦ καὶ ἡ δυναστεία τῶν Μερμναδῶν.

«Ἀλαζονείας οὔτις ἐκφεύγει δίκην».

---

43. Περὶ Κλεόβιος καὶ Βίτωνος.

Ὁ Κλέοβις καὶ Βίτων ἦσαν υἱοὶ τῆς Ἀργείας Κυδίππης, ἱερείας τῆς Ἥρας. Ἡμέραν τινά, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐτελεῖτο ἡ ἑορτὴ τῆς θεᾶς ταύτης εἰς ναόν, ὅστις ἀπεῖχε πέντε καὶ τεσσαράκοντα σταδίων ἀπὸ τῆς πόλεως, ἐπειδὴ ὁ ἁμαξηλάτης ἐβράδυνε νὰ φέρῃ τὰ ὑποζύγια τῆς ἁμάξης, διὰ τῆς ὁποίας ἡ ἱέρεια ἔπρεπε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν ναόν, καὶ ἡ ὥρα τῆς τελετῆς ἐπλησίαζεν, οἱ δύο ἀδελφοὶ ζευχθέντες αὐτοὶ εἰς τὸ ἅρμα ἔφεραν τὴν μητέρα των εἰς τὸν τόπον τῆς ἑορτῆς. Ἅπας ὁ λαὸς ἐπευφήμησεν, ἰδὼν τὴν εὐσεβῆ ταύτην πρᾶξιν, καὶ ἐμακάριζε τὴν μητέρα, ἥτις εἶχε τοιούτους υἱούς, εὐσεβεῖς πρὸς αὐτὴν καὶ τοὺς θεούς. Ἡ μήτηρ, περιχαρὴς γενομένη διὰ τὸ ἔργον καὶ τὴν δόξαν, σταθεῖσα ἀπέναντι τοῦ ἀγάλματος ηὐχήθη εἰς τὴν θεὰν νὰ δώσῃ εἰς τοὺς υἱούς της ὅ,τι ἐνόμιζε καλλίτερον διὰ τὸν ἄνθρωπον. Ἡ θεὰ εἰσήκουσε τῆς θερμῆς προσευχῆς τῆς λειτουργούσης καὶ οἱ νεανίαι, ἀφ' οὗ ἔθυσαν καὶ εὐωχήθησαν, κατακοιμηθέντες ἐν αὐτῷ τῷ ἱερῷ δὲν ἀνέστησαν πλέον, ἀλλ' ἀπέλιπον τὴν ζωὴν ἀνεπαισθήτως. Ὁ τοιοῦτος θάνατος εἶνε τὸ ἄκρον ἀγαθόν, ἐξ ὅσων ὁ ἄνθρωπος δύναται ν' ἀπολαύσῃ εἰς τὸν πρόσκαιρον καὶ μάταιον τοῦτον κόσμον.

«Ἔλπιζε τιμῶν τοὺς γονεῖς πράξειν καλῶς».

44. Ἀπόφασις δικαστικὴ Κινέζου ἄρχοντος.

Πλούσιός τις βιομηχανικῶν προϊόντων ἔμπορος ἐν Κίνᾳ, ἀποφασίσας νὰ περιηγηθῇ ἐντὸς τοῦ Σινικοῦ κράτους, ἕνεκα ἰδίων ὑποθέσεων, παρέδωκεν εἰς παιδαγωγόν τινα τοὺς δύο μικρούς του υἱούς, οἵτινες παρεῖχον χρηστὰς ἐλπίδας. Μικρὸν ὅμως μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ πατρὸς ὁ παιδαγωγὸς καταχρώμενος τῆς ἀπολύτου ἐξουσίας, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐμπιστευθῇ εἰς αὐτὸν ὁ ἔμπορος, κατέστη τύραννος τοῦ οἴκου, ἀπομακρύνας πάντας τοὺς τιμίους καὶ ἐναρέτους, οἵτινες ἠδύναντο νὰ παρατηρῶσι καὶ ἐξελέγχωσι πάσας τὰς πράξεις καὶ διαβήματα αὐτοῦ· ἀπέπεμψε δὲ καὶ πάντας τοὺς δούλους, ὅσοι ἦσαν πιστοὶ πρὸς τὸν ἀπόντα κύριόν των. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι οἱ φίλοι του πολλάκις εἰδοποίησαν αὐτὸν περὶ τῆς κακῆς ταύτης καὶ ἀνοικείου συμπεριφορᾶς τοῦ παιδαγωγοῦ, ἀλλ' ἐκεῖνος, ὢν φύσει καλὸς καὶ ἀπόνηρος, οὐδεμίαν εἰς τὰ κατὰ τοῦ παιδαγωγοῦ λεγόμενα προσοχὴν ἔδωκε, διότι ἐθεώρει πάντα ταῦτα ἀδύνατα. Μετὰ πενταετῆ ἀπουσίαν ἐπανελθὼν ἐκ τῆς περιηγήσεώς του εὗρε τοὺς παῖδάς του ὄχι μόνον ἀμαθεῖς, ἀλλὰ καὶ διεφθαρμένους τὰ ἤθη. Ἡ τοιαύτη τῶν παίδων του κατάστασις ἐξηρέθισεν αὐτὸν εἰς βαθμὸν ἀκράτητον καὶ πολλὰ διενοήθη νὰ πράξῃ κατ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ὑπερισχυσάσης τῆς φρονήσεως ἠρκέσθη εἰς τὸ ν' ἀποπέμψῃ αὐτὸν ἐκ τῆς οἰκίας του. Τὸ τέρας ὅμως τοῦτο εἰς τοσοῦτον ἀναιδείας ἦλθεν, ὥστε ἐνήγαγε τὸν ἔμπορον εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ἀπῄτει παρ' αὐτοῦ τὸν συμπεφωνημένον μισθόν.

Ὁ ἔμπορος ἐρωτηθεὶς παρὰ τοῦ δικαστοῦ διατί ἐνόει ν' ἀδικήσῃ τὸν παιδαγωγόν, ἀπεκρίθη ἀπολογούμενος ὅτι εὐ-

χαρίστως θὰ ἔδιδεν εἰς αὐτὸν διπλάσια τῶν ὅσων ἐζήτει, ἂν καὶ κατ' ἐλάχιστον προὐνόει περὶ τῆς μορφώσεως τῶν τέκνων του, εἰς τὸ διάστημα τῆς ἀπουσίας του. Ἡ τοιαύτη ἀπολογία ἐξέπληξε τὸν δικαστήν, ὅστις, ἐπιθυμῶν νὰ λάβῃ ἀληθῆ γνῶσιν τῶν πραγμάτων, προσεκάλεσε τοὺς παῖδας καὶ καθυπέβαλεν αὐτοὺς εἰς τὰς ἐξετάσεις. Τὸ ἀποτέλεσμα ὅμως τούτων οὐδόλως ἐδικαίωσε τὸν παιδαγωγόν, ἀλλὰ τοὐναντίον παρεκίνησε τὸν δικαστὴν νὰ ἐκδώσῃ κατ' αὐτοῦ τὴν ἀκόλουθον ἀπόφασιν· «ὁ μὲν παιδαγωγὸς νὰ καταδικασθῇ εἰς θάνατον, ἐπειδὴ ἠμέλησε τοῦ ἱεροῦ τοῦ καθήκοντος, ὁ δὲ πατὴρ εἰς πρόστιμον τριῶν χιλιάδων λιρῶν χρυσῶν, ὄχι διότι ἐνεπιστεύθη εἰς τὸν παιδαγωγὸν τὰ τέκνα του, ἀλλὰ διότι ἐτήρησεν αὐτὸν τοσοῦτον χρόνον εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ περ πληροφορηθεὶς ἐν τῷ μεταξὺ ὑπὸ τῶν φίλων του περὶ τῆς πρὸς τὰ τέκνα του κακῆς αὐτοῦ συμπεριφορᾶς.

«*Ζήλου τὸν ἐσθλὸν ἄνδρα καὶ τὸν σώφρονα*».

---

45. Βασίλειος καὶ Γρηγόριος.

Οἱ παλαιοὶ ἐξύμνησαν τὴν φιλίαν τοῦ Θησέως καὶ Πυριθόου, τοῦ Ἀχιλλέως καὶ Πατρόκλου, τοῦ Ὀρέστου καὶ Πυλάδου, τοῦ Δάμωνος καὶ Πυθίου, τοῦ Ἐπαμεινώνδου καὶ Πελοπίδου, τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ Ἡφαιστίωνος· ὁ χριστιανισμὸς ὅμως δύναται νὰ προτείνῃ καλλίτερον τύπον καὶ ὑπογραμμὸν φιλίας, τὴν φιλίαν τῶν λαμπρῶν φωστήρων τῆς ἐκκλησίας, Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ καὶ Βασιλείου τοῦ Μεγάλου.

© SISMANOGLIO

Οἱ ἅγιοι οὗτοι ἄνδρες ἤνθησαν περὶ τὴν τετάρτην ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδα· καταγόμενοι δ' ἀμφότεροι ἐκ πε-ριφανῶν καὶ θεοφιλεστάτων οἰκογενειῶν ἔλαβον καὶ ἀνατρο-φὴν ἀξιόλογον καὶ ἐπιμεμελημένην καὶ ἐκαλλιέργησαν πρωί-μως τὰ φυσικά των προτερήματα. Περάναντες δὲ τὰς ἐν τῇ πατρίδι των σπουδὰς ἐστάλησαν κατ' ἰδίαν εἰς Ἀθήνας, ἵνα σπουδάσωσιν καὶ τὴν θύραθεν σοφίαν, διότι ἐσώζοντο εἰσέτι εἰς αὐτὰς λείψανα τῆς παλαιᾶς περὶ τὰ γράμματα εὐκλείας, καὶ ἐξηκολούθουν πολλαχόθεν νὰ μεταβαίνωσιν εἰς αὐτὰς οἱ τελειοτέρας ὀρεγόμενοι μαθήσεως. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ συνηντήθησαν ὁμοῦ καὶ οἱ δύο ἅγιοι καὶ ἔθηκαν τὰς πρώτας βάσεις τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀδιαρρήκτου φιλίας Εἰς τοῦτο δὲ συνετέλεσεν ἔτι μᾶλλον καὶ τὸ ἀκόλουθον περιστατικόν.

Ἐπεκράτει ἐν Ἀθήναις παράδοξός τις συνήθεια· ὅτε ἤρ-χοντο ἔξωθεν νέοι μαθηταί, ἔφερον αὐτοὺς εἰς συνάθροι-σιν συνηλικιωτῶν των καὶ ἐκεῖθεν, ἀφ' οὗ ἱκανῶς κατεγέλων καὶ ἐχλεύαζον αὐτούς, ὡδήγουν εἰς τὰ δημόσια βαλανεῖα μετὰ παρατάξεως, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ νέοι παρηκολούθουν ἀνὰ δύο· ἔπειτα δέ, ὅτε ἐπλησίαζον εἰς αὐτά, ἅπαντες ἐκραύγαζον καὶ διὰ διαφόρων κινήσεων τοῦ σώματός των ἐδείκνυον ὅτι ἤθελον νὰ ρίψωσι κάτω τὰς θύρας, ὡς μὴ ἐπιτρεπομένης δῆθεν τῆς εἰσόδου, ἕως οὗ εἰσερχόμενος εἰς αὐτὸ ὁ νέηλυς ἐλάμβανε τὴν ἐλευθερίαν. Ὁ Γρηγόριος ὅμως γνωρίζων πόσον ἡ συνήθεια αὕτη ἀντέκειτο εἰς τὴν φυσικὴν σοβαρότητα καὶ σεμνότητα τοῦ Βασιλείου, κατέπεισε τοὺς συμφοιτητάς του νὰ μὴ ἐφαρμόσωσι ταύτην ἐπὶ τοῦ Βασι-λείου. «Τοῦτο, διηγεῖται αὐτὸς ὁ ἅγιος Γρηγόριος, ἐγένετο ἡ αἰτία, ἡ ἀνάψασα τὴν φλόγα ἐκείνην, ἥτις οὐδέποτε ἐσβέ-σθη καὶ ἥτις ἔμεινε διὰ παντὸς εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν.»

Ἡ φιλία δ' αὐτῶν αὕτη ηὔξανε καὶ συνεσφίγγετο ἔτι μᾶλλον, ὅτε ἐγνώσθη ὅτι ἀμφότεροι μετέβησαν εἰς Ἀθήνας, ἵνα ζητήσωσιν ὄχι τὰ μάταια καλὰ τῶν συνηλικιωτῶν των, ἀλλὰ τὸν ἀληθῆ θησαυρόν, τὴν σύνεσιν δῆλα δὴ καὶ τὴν ἀρε-τήν. Συνεκάθηντο, συνέτρωγον, συνηγωνίζοντο καὶ συνημιλ-λῶντο ὁμοῦ εἰς τὰς σπουδάς των, καὶ ἦσαν καθ' ὅλα μία ψυχὴ εἰς δύο σώματα. Ἀμφότεροι ἔλαμπον εἰς τὰς συναναστροφὰς διὰ τὴν ὀξύνοιαν τοῦ πνεύματός των, διὰ τὴν φι-λοπονίαν των, διὰ τὴν ἔξοχον εὐφυΐαν καὶ τὰς προόδους των εἰς πᾶν εἶδος μαθήσεως, πρὸ πάντων δὲ διὰ τὰ χρη-στὰ ἤθη των, ἅτινα οὔτε δι' ἁπλῆς κηλίδος διαβολῆς ἐμο-λύνθησάν ποτε, καὶ μάλιστα εἰς πόλιν τοιαύτην, ἔνθα παν-ταχόθεν συνέρρεον νέοι διάφοροι, συναποφέροντες μεθ' ἑαυ-τῶν καὶ τὰ ἐλαττώματά των. «Ἐλάβομεν τὴν τύχην, διη-γεῖται πάλιν ὁ Γρηγόριος, νὰ δοκιμάσωμεν αὖθις εἰς τὴν πόλιν ταύτην παρόμοιόν τι πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον λέγου-σιν οἱ ποιηταὶ περὶ τοῦ ποταμοῦ ἐκείνου, ὅστις χυνόμενος εἰς τὴν θάλασσαν διαφυλάττει τὴν γλυκύτητα τῶν ὑδά-των του, ἢ καὶ πρὸς τὸ ζῷον, τὸ ὁποῖον διέρχεται διὰ τοῦ πυρός. Οὐδεμίαν σχέσιν εἴχομεν μετὰ τῶν κακῶν· δύο δὲ μόνον ὁδοὺς ἐγινώσκομεν ἐν Ἀθήναις, τὴν φέρουσαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν πρὸς τοὺς ἱεροὺς διδασκάλους καὶ τὴν φέρουσαν εἰς τὸ Σχολεῖον ἡμῶν, τὰς δὲ εἰς τὰς συναθροίσεις, εἰς τὰ θέατρα καὶ τὰ συμπόσια ἠγνοοῦμεν παντάπασιν».

Ἀλλὰ τοιοῦτοι νέοι, οἵτινες ἀπεῖχον πάσης συναναστρο-φῆς, οἵτινες οὐδόλως συμμετεῖχον τῶν ἡδονῶν καὶ τῶν δια-σκεδάσεων τῶν συνηλικιωτῶν των, καὶ τῶν ὁποίων ἡ ἐνάρε-τος ζωὴ ἐφαίνετο ὡς ἀποδοκιμασία τῆς κακῆς διαγωγῆς τῶν ἄλλων, ἔπρεπεν ἐξ ἀνάγκης νὰ ἐπισύρωσι τὸν φθόνον

καὶ τὸ μῖσος αὐτῶν, ἢ τοὐλάχιστον νὰ γείνωσι χλεύη καὶ περίγελως αὐτῶν. Ἀλλ' ὄχι! οἱ ἄλλοι συνηλικιῶται αὐτῶν ὄχι μόνον δὲν ἐμίσουν αὐτούς, ἀλλὰ καὶ ἐσέβοντο καὶ προσέφερον εἰς αὐτοὺς τὴν ἀνήκουσαν τιμὴν καὶ ὑπόληψιν. Καὶ καθ' ἣν ἡμέραν ἡτοιμάζοντο ν' ἀπέλθωσι τῶν Ἀθηνῶν οἱ δύο φίλοι, ἡ λύπη ἦτο κοινῶς ἐζωγραφημένη ἐπὶ τοῦ προσώπου πάντων τῶν συνηλικιωτῶν καὶ τὰ δάκρυα ἔρρεον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν των ὡσανεὶ ἔμελλον ν' ἀπολέσωσι τὴν τιμὴν καὶ τὴν δόξαν τῆς πατρίδος των.

Νέοι εὐέλπιδες! Καλλίτερον φιλίας παράδειγμα μὴ ζητῆτε νὰ εὕρητε. Μακάριοι θὰ εἶσθε καὶ ὑμεῖς, ἂν εἰς τὸ ὁλισθηρὸν τοῦτο βῆμα τῆς ζωῆς εὕρητε τοιούτους συνομηλίκας φίλους. Διότι μόνον διὰ τῆς προτροπῆς καὶ ἐνισχύσεως τῶν τοιούτων φίλων εἰς τὴν ἀρετὴν θὰ δυνηθῆτε νὰ εἰσέλθητε εἰς τὴν ὁδόν, τὴν φέρουσαν ἀπροσκόπτως εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἀληθοῦς δόξης καὶ εὐδαιμονίας.

«Φίλους ἔχων νόμιζε θησαυροὺς ἔχειν.»

Τὸ σχολεῖον τοῦ χωριοῦ μας (Σ. Β.)

I

Συναυλία τις μὲ φθάνει, ἁρμονία γλυκυτάτη...
κεφαλὰς παιδίων βλέπω, βλέπω οἴκημα σχολείου..
τῆς ἁμάξης σου τὸν δρόμον, ἀγαθέ μου φίλε, κράτει·
ὦ! μαγεύει τὴν ψυχήν μου τὸ σχολεῖον τοῦ χωρίου!
Συναισθάνομαι βαθείας καὶ γλυκείας συγκινήσεις,
ὅταν βλέπω τὰ παιδία, τὰς πληθύας τοῦ σχολείου...

Μὴ μαγεύωμαι, διότι μ' ἔρχονται αἱ ἀναμνήσεις
τῆς μικρᾶς μου ἀλφαβήτου καὶ τοῦ ἀγροτάτου βίου;
εἶν' αὐτὸ καὶ μόνον; Ὄχι· ὅπου ἂν σᾶς διακρίνῃ.
ἂν, μικρά μου, μετὰ πόθου ἡ ψυχή μου σᾶς θωπεύῃ,
εἰς χρυσὸν ἐλπίδων κόσμον, ὁμοῦ αὕτη ἔνθους κλίνει
καὶ ἰδοὺ ἡμῶν ἡ θέα διατὶ ἐμὲ μαγεύει.

II

Μετ' ὀλίγους ἔτι χρόνους τὰ πτωχὰ αὐτὰ παιδία
εἰς τὸν δύσκολον ἀγῶνα τῆς ζωῆς θ' ἀποδυθῶσι,
ἄλλα θέλει ἀμειλίκτως ἀφαρίσ' ἡ δυστυχία,
ἄλλα θέλει χρυσῆ μοῖρα καὶ νεότης στεφανώσει.
Ἐὰν σήμερον τὰ ῥάκη καὶ τὸ δάκρ' εἶνε σταλῆ των,
ποῖος αὔριον γνωρίζει ἐκ τῆς χαροπῆς πληθύος,
ἥτις σήμερον εὐφώνως ἀτακτεῖ, σκιρτᾷ, μαθάνει,
μὴ ἂν αἴφνης ἀνατείλῃ νοῦς διάφωτος καὶ θεῖος;
Θάρρος, φίλοι μου! ὁ κόσμος εἶναι μοῖρα τῶν κρειττόνων
κ' ἤρχισαν πολλάκις οὗτοι τὴν ζωήν των ῥακενδύται.

III

Ὁ Θεὸς γλυκὺς φρουρός των, ὁ Θεὸς νὰ εὐλογήσῃ
τὴν καρδίαν, ἥτις ἦλθεν ὡς ἡγέτις τοῦ σχολείου
καὶ φωτίζει τὰ παιδία καὶ ὡς ὄρνις περιπτύσσει.
Πῶς λατρεύει ἡ ψυχή μου τὸ σχολεῖον τοῦ χωρίου!

© SISMANOGLIO ARCHIVE

47. Ἀχιλλεύς.

Α΄. Παιδικὴ ἡλικία τοῦ Ἀχιλλέως.

Ἀχιλλεύς, ὁ περιφημότατος τῶν ἀπογόνων τοῦ Δευκαλίωνος, οἵτινες ἐξεστράτευσαν κατὰ τῆς Τρῳάδος, ἦτο υἱὸς τοῦ Αἰακίδου Πηλέως, βασιλέως τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ Μυρμιδόνων καὶ τῆς θαλασσίας θεᾶς Θέτιδος, θυγατρὸς τοῦ Νηρέως. Ἐν ᾧ δὲ ἦτο ἔτι βρέφος, ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐβάπτισεν αὐτὸν εἰς τὰ ὕδατα τῆς Στυγός, ἵνα καταστήσῃ οὕτω τὸ σῶμα αὐτοῦ ἄτρωτον. Καὶ ἐπέτυχε μὲν τούτου, ἀλλ' ὄχι ἐντελῶς, διότι ἔμεινε πάλιν μέρος τι αὐτοῦ τρωτόν, ἡ πτέρνα τοῦ ἑνὸς ποδός. Παιδαγωγοὶ καὶ διδάσκαλοι αὐτοῦ ὑπῆρξαν ὁ Φοινιξ καὶ ὁ Κένταυρος Χείρων, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ πρῶτος καὶ ἠκολούθησε τὸν ἥρωα εἰς τὴν Τρῳάδα.

ΟΜΗΡΟΣ

Β΄. Ὁ Ἀχιλλεὺς κρύπτεται εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Λυκομήδους.

Ὅτε ἀπεφασίσθη ὁ κατὰ τῆς Τρῳάδος πόλεμος, ὁ Ἀχιλλεὺς ἦτο μειράκιον ἐννεαετές· καὶ ὅμως ὁ μάντις Κάλχας εἶπε ρητῶς πρὸς τοὺς Ἕλληνας ὅτι ἂν δὲν συμπαραλάβωσι καὶ

τὸν παῖδα τοῦτον, ἦτο ἀδύνατον νὰ κυριεύσωσι τὴν πόλιν. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ ἄλλη προφητεία ἐφανέρωσεν εἰς τοὺς γονεῖς τοῦ μειρακίου, ὅτι τοῦτο, ἐὰν ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Τρῳάδος, θ' ἀποκτήσῃ μὲν δόξαν ἀθάνατον, ἀλλὰ θ' ἀποθάνῃ· ἐὰν δὲ μείνῃ ἐν τῇ πατρίδι θὰ γείνῃ μακρόβιον, ἡ μήτηρ, προτιμήσασα τὸ τελευταῖον, ἐνέδυσε τὸν μονογενῆ της υἱὸν γυναικεῖα φορέματα, μετωνόμασεν αὐτὸν Πύρραν, καὶ ὁδηγήσασα εἰς τὸν βασιλέα τῆς Σκύρου Λυκομήδην ἀφῆκε ἐκεῖ, ἵνα ἀνατρέφηται μετὰ τῶν θυγατέρων τοῦ βασιλέως τούτου ὡς κοράσιον.

Γ΄. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἀνακαλύπτεται ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως

Οἱ πρὸς ζήτησιν τοῦ Ἀχιλλέως ἀποσταλέντες παρὰ τῶν ἡγεμόνων τῶν Ἑλλήνων, ἐπειδὴ δὲν εὗρον αὐτὸν εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν, περιῆλθον πολλὰς πόλεις, μάτην ζητοῦντες αὐτόν. Ἐπὶ τέλους ὅμως ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς, εἴτε διότι ἔλαβεν ὑπονοίας, εἴτε διότι ἔμαθεν ὅτι ὁ περιζήτητος ἥρως εὑρίσκετο κρυπτόμενος εἰς τὸν γυναικωνίτην τοῦ Λυκομήδους, ἐπινοεῖ στρατήγημα προσφυέστατον πρὸς ἀνακάλυψιν αὐτοῦ. Προσποιεῖται τὸν ἔμπορον καὶ φέρων κάνιστρον πλῆρες διαφόρων κοσμημάτων καὶ πολλῶν ἄλλων πραγμάτων, ἅτινα συνήθως ἀρέσκουσιν εἰς τὰς γυναῖκας, μετὰ τούτων δὲ καὶ ὅπλα, ἔρχεται εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ βασιλέως καὶ προσφέρει εἰς τὰς ἡγεμονόπαιδας τὰς πραγματείας του, ἵνα ἀγοράσωσιν ὅ,τι ἤρεσκεν εἰς αὐτάς. Ἐν' ᾧ δὲ ἅπασαι αἱ κόραι μετ' ἀπλήστου περιεργείας παρετήρουν τὰ διάφορα κοσμήματα καὶ λεπτομερῶς ἐξήταζον τὰ πάντα, μόνον αὐτὸς παρετηρήθη ὅτι ἐκράτει εἰς

χεῖρας τὰ πωλούμενα ὅπλα καὶ ἐπιμελῶς ἠρεύνα αὐτά. Ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς, ἐννοήσας ἐκ τούτου ὅτι ἡ φιλόπλος κόρη ἦτο ὁ ζητούμενος, ἐγκαταλείπει τὰς ἐμπορικὰς διαπραγματεύσεις καὶ πλησιάσας φανερόνει εἰς αὐτὸν τὸν σκοπόν, διὰ τὸν ὁποῖον εἶχε μεταβῆ ἐκεῖ. Λέγει εἰς αὐτὸν

ὅτι εἶνε αἰσχρὸν καὶ ἀνάξιον αὐτοῦ νὰ κάθηται ἀργὸς καὶ νὰ συναναστρέφηται μετὰ γυναικῶν, ἐν ᾧ ἡ φωνὴ τοῦ καθήκοντος ἐκάλει αὐτόν, καὶ οἱ λόγοι οὗτοι πείθουσιν αὐτὸν νὰ συμμετάσχῃ τοῦ πολέμου. Τότε ἡ Θέτις βλέπουσα τὸ ἀμετάθετον τῆς γνώμης τοῦ υἱοῦ της ἔρχεται εἰς τὸν Ἥφαι-

στον, τὸν ὁποῖον ἄλλοτε εἶχεν εὐεργετήσει, καὶ λαμβάνει παρ' αὐτοῦ διὰ τὸν υἱόν της πανοπλίαν λαμπρὰν καὶ ἀδιάρρηκτον. Λαβὼν ταύτην ὁ λεοντόθυμος νεανίσκος, ἔτι δὲ καὶ πεντήκοντα πλοῖα παρὰ τοῦ πατρός του, συνεξέπλευσε μετὰ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων τῆς Ἑλλάδος.

Δ'. Πολεμικαὶ πράξεις τοῦ Ἀχιλλέως.

Ὁ Ἀχιλλεὺς ἀνεδείχθη καθ' ὅλην τὴν πολιορκίαν τῆς Τρωάδος ὁ πρῶτος τῶν λεοντοθύμων τοῦ Ἀχαϊκοῦ στρατοῦ διὰ τὴν ἀπαράμιλλον ἀνδρίαν καὶ ὡραιότητα. Κατὰ τὰ ἐννέα τῶν δέκα ἐτῶν τῆς πολιορκίας, αὐτὸς μόνος μετὰ τῶν ἀνδρείων ἑταίρων του ἐκυρίευσεν ἕνδεκα μὲν ἐχθρικὰς πόλεις κατὰ ξηράν, καὶ δυοκαίδεκα διὰ τῶν πλοίων. Ἐφόνευσε πλῆθος πολεμίων, καὶ τόσον τρόμον ἐνέσπειρεν εἰς αὐτούς, ὥστε ὅπου ἤθελε παρουσιασθῆ εἰς μάχην, οἱ ἐχθροὶ ἔφευγον ἔντρομοι, ὡς πρόβατα ἀδύνατα ἐνώπιον λέοντος. Καὶ ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν ἀτρομήτων ἐχθρῶν ὀλίγιστοι ὑπέμενον τὴν φοβερὰν παρουσίαν αὐτοῦ.

Ε'. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἐρίζει πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ ἀπομακρύνεται τοῦ πολέμου.

Τὸ δέκατον ἔτος τῆς πολιορκίας ἔρις δεινὴ καὶ πεισματώδης ἀποχωρίζει τὸν Ἀχιλλέα ἀπὸ τῶν ἄλλων. Μεταξὺ τῶν πολλῶν λαφύρων, τὰ ὁποῖα κατὰ διαφόρους καιροὺς ἔφερεν ὁ Ἀχιλλεὺς ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν αὐτοῦ, ἦσαν καὶ δύο παρθένοι ὡραιόταται. Τούτων δὲ ἡ μὲν ἐκαλεῖτο Χρυσηΐς καὶ ἦτο θυγάτηρ Χρύσου τινὸς ἱερέως τοῦ ἐν τῇ πόλει Χρύσῃ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἡ δὲ ἄλλη Βρισηΐς κόρη τοῦ Βρίσου,

κατ' ἄλλους μὲν βασιλέως τῆς Πηδασοῦ, πόλεως τῶν Λελέγων ἐν τῇ Τρῳϊκῇ χώρᾳ, κατ' ἄλλους δὲ ἱερέως ἐν Αὐρνησῷ, πόλει τῆς Μυσίας. Ἐξ αὐτῶν δὲ οἱ Ἕλληνες τὴν μὲν πρώτην ἔδοσαν βραβεῖον εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα, τὴν δὲ δευτέραν εἰς τὸν Ἀχιλλέα. Μετ' ὀλίγον ὅμως ἀπὸ τῆς διανομῆς ἔρχεται εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων ὁ ἱερεὺς Χρύσης, καὶ μετὰ πολλῶν δακρύων καὶ θερμῶν παρακλήσεων καὶ δώρων ἀπείρων ζητεῖ τὴν μονογενῆ του θυγατέρα. Ὁ Ἀγαμέμνων ὅμως, ὁ γενικὸς ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ, θεωρήσας τὴν ἀπόδοσιν τῆς νεαρᾶς συζύγου του ὡς προσβολὴν μεγίστην, ἀποπέμπει τὸν πατέρα σκληρῶς καὶ ἐπονειδίστως. Τότε ὁ δυστυχὴς γέρων ἀπέρχεται περίλυπος καὶ ἔνδακρυς. Ἐξελθὼν δὲ τοῦ Ἀχαϊκοῦ στρατοπέδου ἵσταται ἀπέναντι τοῦ Ἀπόλλωνος παρὰ τὸν αἰγιαλὸν καὶ ὑψώσας τὰς χεῖρας παρακαλεῖ αὐτὸν λέγων «Ἄν, ὦ ἀργυρότοξε, σοὶ εὐηρέστησά ποτε, εἴτε ἐπιμελούμενος καὶ διακοσμῶν τὸν χαρίεντα ναόν σου, εἴτε προσφέρων σοι παχέα μηρία θυμάτων, ἐπάκουσόν μου σήμερον προφρόνως καὶ τιμώρησον πρὸς ἱκανοποίησίν μου τοὺς Ἀχαιούς. Εἴθε οἱ Δαναοὶ νὰ πληρώσωσι τὰ δάκρυά μου ταῦτα διὰ τῶν βελῶν σου.» Ὁ Ἀπόλλων ἤκουσε τὴν προσευχὴν τοῦ χρηστοῦ καὶ ἀγαθοῦ ἱερέως του καὶ ἔρριψε νόσον κακὴν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπέθνησκον συχνά. Οἱ ἡγεμόνες βλέποντες τὸν ὄλεθρον τοῦτον τοῦ στρατεύματος συγκαλοῦσι συμβούλιον τὴν δεκάτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἐπισκήψεως τῆς νόσου, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ ἄριστος τῶν μάντεων Κάλχας φανερόνει εἰς αὐτοὺς τὴν αἰτίαν τοῦ κακοῦ καὶ συμβουλεύει ὡς μόνον ἀπαλλακτικὸν μέσον ν' ἀποδοθῇ ἡ κόρη εἰς τὸν ἱερέα. Ὁ Ἀγαμένων παροργισθεὶς ἐκ τῶν λόγων τούτων ἐπιπλήττει πικρῶς τὸν

μάντιν. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἀναδέχεται τὴν ὑπεράσπισιν αὐτοῦ καὶ προτρέπει καὶ αὐτὸς τὸν βασιλέα ν' ἀποδώσῃ τὴν κόρην εἰς τὸν ἱερέα χάριν τῆς σωτηρίας τοῦ στρατοῦ. Ὁ Ἀγαμέμνων παροξυνθεὶς ἔτι μᾶλλον ἀποκρίνεται λέγων λόγους πικροὺς καὶ ἐπὶ τέλους ἀπειλεῖ ὅτι θὰ δώσῃ μὲν τὴν κόρην, θὰ λάβῃ ὅμως πρὸς ἀποζημίωσιν καὶ διὰ τῆς βίας, ἂν γείνῃ ἀνάγκη, τὴν Βρισηίδα, τὸ γέρας τοῦ Ἀχιλλέως. Ἐνταῦθα ἡ ὀργὴ τοῦ λεοντοθύμου ἐκρήγνυται φοβερά. «Ἀναιδέστατε, φωνάζει πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα, ἄπληστε, ὁ ἔχων τὸν νοῦν σου πάντοτε εἰς τὰ κέρδη, ἐμέ, ὅστις ἀφῆκα τὴν γενέτειράν μου ἵνα πολεμῶ ὑπὲρ τῆς τιμῆς σοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ σου, ἐμέ, ὅστις ὑπομένω τὸ μεγαλείτερον βάρος τοῦ πολέμου, ἀπειλεῖς καὶ λέγεις παρρησίᾳ ὅτι θὰ λάβῃς τὸ γέρας, τὸ ὁποῖον ἐγὼ αὐτὸς ἐκέρδησα; Ἀφ' οὗ τὸ πρᾶγμα ἔχει οὕτω, μάθε ὅτι δὲν κάθημαι πλέον ἐνταῦθα ν' ἀτιμάζωμαι καὶ ἐξουδενίζωμαι ὑπὸ σοῦ». Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀγαμέμνων ἐξηκολούθει νὰ ὑβρίζῃ, ὁ Ἀχιλλεὺς ἐρεθισθεὶς ἔτι μᾶλλον ὑπὸ τῶν ὕβρεων αὐτοῦ, ὁρμᾷ νὰ φονεύσῃ αὐτόν, ἀλλ' ἐν τῷ ἅμα ἡ Ἀθηνᾶ, ἀόρατος εἰς τοὺς ἄλλους, ριφθεῖσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀναχαιτίζει αὐτόν. Μετὰ νέας δὲ λοιδωρίας καὶ παρακλήσεις τῶν ἄλλων λεοντοθύμων ἀπέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου, διακηρύττων ὅτι τὴν μὲν Βρισηίδα θ' ἀφήσῃ, εἰς τὸ ἑξῆς ὅμως δὲν θὰ ἐξέλθῃ εἰς μάχην. Ἀμφοτέρας δὲ τὰς ὑποσχέσεις ἐξεπλήρωσε κατὰ γράμμα.

ΣΤ'. Φόνος τοῦ Πατρόκλου.

Μετά τινα χρόνον ὁ Ἀγαμέμνων βλέπων τὸ στράτευμα καταπονούμενον ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, τὴν ὁρμὴν τῶν ὁποίων οὐ-

δεὶς πλέον ἠδύνατο νὰ κρατήσῃ, ὅτε ἐγνώρισαν τὴν ὀργὴν καὶ ἀποχώρησιν τοῦ Ἀχιλλέως, ἔστειλε πρέσβεις πρὸς τὸν Ἀχιλλέα, φέροντας λαμπροτάτας προτάσεις, καὶ ζητῶν συγγνώμην δι' ὅσα εἶχε πράξει, παρεκάλει δὲ αὐτὸν νὰ παύσῃ τὴν ὀργήν του καὶ νὰ μὴ παραβλέψῃ τοὺς Ἕλληνας νὰ πίπτωσιν ὑπὸ τὸ ξίφος τοῦ Ἕκτορος. Ὁ Ἀχιλλεὺς ὅμως ἔμεινεν ἄκαμπτος καὶ πρὸς τὰς ἐπανειλημμένας παρακλήσεις καὶ πρὸς τὰς συμφοράς. Κατ' ἐπίσημον ὅμως παράκλησιν τοῦ προσφιλεστάτου καὶ ἀδιαχωρίστου φίλου του Πατρόκλου συγκατένευσε νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν τὰ ὅπλα καὶ τὸ ἅρμα καὶ τοὺς πολεμιστάς του, ἵνα ἔλθῃ εἰς ἀπόκρουσιν τῶν ἐχθρῶν. Ὁ γενναῖος Πάτροκλος τρέχει εἰς τὴν μάχην καὶ διαδίδει τὴν ἀθυμίαν καὶ τὸν τρόμον εἰς τὰς καρδίας τῶν ἐχθρῶν, οἵτινες ἐξεπλάγησαν μὲν καὶ διὰ τὰ κατορθώματά του, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον, διότι ἀπατηθέντες ἐκ τοῦ ὁπλισμοῦ του ἐξέλαβον αὐτὸν ὡς τὸν Ἀχιλλέα. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἀναγνωρίζουσιν αὐτὸν καὶ ἐπανέρχονται εἰς τὴν μάχην, ὁ δὲ Ἕκτωρ μονομαχήσας μετ' αὐτοῦ φονεύει αὐτὸν καὶ λαφυραγωγεῖ τὰ ὅπλα του.

Ζ'. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἐκδικεῖται.

Ἀπερίγραπτος εἶνε ἡ λύπη καὶ ἡ δίψα τῆς ἐκδικήσεως, ἅτινα ἐκυρίευσαν τὴν ψυχὴν τοῦ Ἀχιλλέως, ὅτε ἔμαθε τὸν θάνατον τοῦ Πατρόκλου καὶ εἶδε κομιζόμενον τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ εἰλικρινοῦς φίλου του. Ἀμέσως συνδιαλλάττεται μετὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ζητεῖ παρὰ τῆς μητρός του καὶ αὕτη λαμβάνει παρὰ τοῦ Ἡφαίστου καὶ φέρει εἰς αὐτὸν ὁπλισμὸν ἀντὶ τοῦ λαφυραγωγηθέντος ὑπὸ τοῦ

Ἕκτορος, καὶ ὁπλισθεὶς ἐμπίπτει ραγδαῖος κατὰ τῶν ἐχθρῶν, συντρίβει τὰς τάξεις αὐτῶν, ὠθεῖ αὐτοὺς εἰς τὸν ποταμὸν Ξάνθον, καὶ ἐκεῖ ἀρχίζει τρομερὰν σφαγὴν αὐτῶν. Ἡ ἀνάμνησις τοῦ θανάτου τοῦ ἑταίρου του ἀποδιώκει ἐκ τῆς καρδίας του πᾶν αἴσθημα οἴκτου, οὐδὲ δίδει ἀκρόασιν εἰς τὰς γοερὰς παρακλήσεις τῶν σφαζομένων. Υἱός τις τοῦ Πριάμου, ὀνομαζόμενος Λυκάων, εὑρεθεὶς καὶ αὐτὸς εἰς τὴν φοβερὰν ἐκείνην σκηνήν, προσπίπτει εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἀχιλλέως ζητῶν ἔλεος. «Ἄφρων, ἀποκρίνεται αὐτῷ ὁ Ἀχιλλεύς, πρὶν ὁ Πάτροκλος ἀποθάνῃ, πολλοὺς Τρῶας ἠλέησα· ἀλλὰ τώρα μάτην ὁμιλεῖς. Οὐδεὶς τῶν συμπατριωτῶν σου, ὅσους ἡ χεὶρ μου δυνηθῇ νὰ φθάσῃ, θὰ διαφύγῃ τὸν θάνατον, μάλιστα δὲ οἱ υἱοὶ τοῦ Πριάμου. Μὴ κλαίῃς λοιπὸν τὴν μοῖράν σου, ἀφ' οὗ καὶ ὁ Πάτροκλος, ὅστις ἦτο πολὺ καλλίτερός σου, ἀπέθανε». Ταῦτα εἰπὼν ἐνέπηξε τὸ ξίφος διὰ τοῦ λαιμοῦ εἰς τὸ στῆθος τοῦ δυστυχοῦς νέου. Τοσοῦτος δὲ ἦτο ὁ ὄλεθρος, ὥστε τὰ πτώματα τῶν θυμάτων ἐνέφραξαν τὸ ρεῖθρον τοῦ ποταμοῦ, καὶ ὁ θεὸς τούτου ζητεῖ παρὰ τοῦ Ἀχιλλέως τὴν παῦσιν τῆς σφαγῆς. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν εἰσηκούσθη, ἐξεγείρει τὰ κύματά του καὶ μυκώμενος ἐφορμᾷ κατὰ τοῦ λεοντοθύμου. Ἀλλ' οὗτος ἐγκαρδιούμενος ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Ποσειδῶνος ἀνθίσταται ἀφόβως κατ' αὐτοῦ. Τότε ὁ Ξάνθος ἐπικαλεῖται τὴν βοήθειαν τοῦ γειτονός του ποταμοῦ Σιμόεντος ἀλλ' ἡ Ἥρα στέλλει πρὸς βοήθειαν τοῦ λεοντοθύμου ἀπὸ μὲν τῆς θαλάσσης τὸν Ζέφυρον καὶ τὸν Νότον, οἵτινες ὠθοῦσι τὸν ποταμὸν εἰς τὰς πηγάς του· ἀπὸ δὲ τῆς ξηρᾶς τὸν Ἥφαιστον, ὅστις, ῥίψας εἰς τὴν πεδιάδα πῦρ ἄσβεστον, κατακαίει καὶ νεκροὺς καὶ θάμνους καὶ δένδρα καὶ περιβάλλει μὲ τὰς φλό-

γας του τὸν ποταμόν, οὗτινος τὰ ὕδατα ἄρχονται νὰ βράζωσιν ἐκ τοῦ πυρός. Ὁ Ξάνθος δαμασθεὶς ὁμολογεῖ τὴν ἥττάν του καὶ ὑπόσχεται ν' ἀφήσῃ ἐλεύθερον τὸν λεοντόθυμον. Οὕτω δὲ ὁ Ἀχιλλεὺς ὁρμᾷ πάλιν εἰς καταδίωξιν τῶν Τρώων καὶ φέρει αὐτοὺς μέχρι τῶν τειχῶν τῆς Τρωάδος· καί, ἂν ὁ Ἀπόλλων δὲν ἀπησχόλει αὐτόν, μεταμορφωθεὶς εἰς τὸν Τρωαδίτην Ἀγήνορα, θὰ εἰσήρχετο εἰς τὴν πόλιν ἐκ τῶν θυρῶν, τὰς ὁποίας οἱ ἐντὸς ἤνοιξαν πρὸς σωτηρίαν τῶν διωκομένων, καὶ θὰ ἐκυρίευεν αὐτήν.

Ὁ λεοντόθυμος ἀφ' οὗ μάτην κατεδίωκεν ἐπὶ πολλὴν ὥραν τὸν ἐχθρόν, γνωρίσας τέλος τὴν ἀπάτην τοῦ Ἀπόλλωνος, ἀνεφώνησε μετ' ὀργῆς «μὲ ἠπάτησας, ὦ ὀλέθριώτατε ἐξ ὅλων τῶν θεῶν, καὶ μ' ἀφήρεσας δόξαν μεγάλην. Μὴ καυχηθῇς ὅμως διὰ τοῦτο, διότι ἂν δὲν ἦσο θεὸς ἀθάνατος, ἀμέσως θὰ σ' ἐτιμώρουν. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐστράφη πάλιν κατὰ τῆς πόλεως.

Η'. Πάλη Ἀχιλλέως καὶ Ἕκτορος καὶ φόνος αὐτοῦ.

Τότε ὁ Ἕκτωρ, ὅστις ἀπὸ τοῦ τείχους ἔβλεπε ταῦτα, αἰσχυνόμενος νὰ μείνῃ κεκλεισμένος ὡς γυνὴ ἐντὸς τοῦ φρουρίου, ἐξέρχεται μόνος εἰς ἀπάντησίν του παρὰ τὰς παρακλήσεις τῶν οἰκείων του. Ἀλλ' ὅτε εὑρέθη ἀπέναντι τοῦ ροθεροῦ ἀντιπάλου, τὸ θάρρος ἐγκατέλιπεν αὐτὸν παντάπασι, καὶ τραπεὶς εἰς φυγὴν περιέρχεται τρὶς τὰ τείχη τῆς πόλεως, διωκόμενος ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως. Οἱ ἄνωθεν τοῦ τείχους συγγενεῖς καὶ συμπολῖταί του, βλέποντες τὸ οἰκτρὸν τοῦτο θέαμα, κλαίουσιν ἀπαρηγόρητα. Ἐπὶ τέλους ὅμως ἐντραπεὶς καὶ ἐνθαρρυνθείς, διότι εἶδε τὸν ἀδελφόν του Δηίφοβον, ἐλθόντα εἰς βοήθειάν του, ἐστάθη καὶ ἡτοιμάσθη νὰ πολεμήσῃ. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἔρθασεν ἀμέσως, σείων τὸ μακρόν του δόρυ καὶ πρῶτος ἠκόντισεν. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ἀντίπαλος ὑπεξέκλινεν, ἀπέτυχε καὶ τὸ δόρυ ἐνεπάγη εἰς τὴν γῆν. Τότε ὁρμᾷ, πάλλων τὸ μακρόσκιον ἔγχος, ὁ Τρωαδίτης ἥρως καὶ κτυπᾷ τὸν Ἀχιλλέα. Ἀλλὰ τὸ ὅπλον προσκροῦσαν εἰς τὴν θεότευκτον ἀσπίδα, πίπτει μακράν. Καλεῖ τὸν Δηίφοβον νὰ φέρῃ εἰς αὐτὸν τὸ ὅπλον, ἀλλὰ δὲν βλέπει πλέον αὐτόν, καὶ οὕτω πείθεται ὅτι ἡ παρουσία τοῦ ἀδελφοῦ του ἦτο ἀπάτη τῆς Ἀθηνᾶς, ἥτις ἔλαβε τὴν μορφὴν τοῦ ἀδελφοῦ του ἵνα ρίψῃ αὐτὸν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ. Ἐν τούτοις ὅμως, μὴ ἀπολέσας τὸ θάρρος του, σύρει τὸ ξίφος καὶ ὁρμᾷ κατὰ τοῦ ἀντιπάλου. Ἀλλ' οὗτος λαβὼν ἐν τῷ μεταξὺ τὸ πεσὸν δόρυ του παρὰ τῆς Ἀθηνᾶς ἀκοντίζει καὶ δεύτερον καὶ ὁ σίδηρος διαπερᾷ τὸν αὐχένα τοῦ Ἕκτορος. «Ἕκτωρ, λέγει τότε, σκληρῶς ἐπιχαίρων ὁ Ἀχιλλεὺς πρὸς τὸν πεσόντα, θὰ ἐσκέπτεσο βεβαίως, ὅτε ἐφόνευες καὶ ἀφώπλιζες τὸν Πάτροκλον, ὅτι ἔμελλες νὰ σωθῇς. Ἄφρων καὶ ἐλησμόνησας ὅτι εἰς τὰ γλαφυρὰ πλοῖα τῶν Ἀχαιῶν ἔμενεν ἐκδικητὴς πολὺ ἀνώτερός σου, ἐγώ, ὅστις καὶ σοῦ τόρα ἔλυσα τὰ γόνατα; Ἐνθυμήσου ὅμως προσέτι καὶ τοῦτο, ὅτι ἐκείνου μὲν τὸν νεκρὸν θὰ κηδεύσωσιν οἱ Ἀχαιοὶ μεθ' ὅλων τῶν τιμῶν, σοῦ δὲ τὰς σάρκας θὰ σύρωσι μετ' ὀλίγον οἱ κύνες καὶ τὰ ὄρνεα». Καὶ ἀφ' οὗ δὲ ἀπέθανε ὁ Τρωαδίτης ἥρως, ὁ Ἀχιλλεὺς δὲν ἐκορέσθη οὐδὲ τότε, ἀλλὰ προσδέσας αὐτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν εἰς τὸ ἅρμα του περιέφερεν αὐτὸν πέριξ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως τρίς. Ὅτε ὅμως ἦλθε διὰ νυκτὸς ὁ Πρίαμος μετὰ λύτρων πρὸς ἐξαγορὰν τοῦ νεκροῦ τοῦ υἱοῦ,

ὁ Ἀχιλλεὺς ἐκάμφθη ὑπὸ τῆς σεβασμίας μορφῆς τοῦ γέροντος καὶ ἀπέδωκε τὸν νεκρὸν εἰς αὐτὸν καὶ οὕτω συγχρόνως Ἀχαιοὶ καὶ Τρῶες ἐτέλεσαν τὰς κηδείας. Ἀλλ' ὁ Ἀχιλλεὺς δὲν ἐπέζησέ πολὺ μετὰ τὸν θρίαμβον τοῦτον, διότι ἐφονεύθη καὶ αὐτὸς τοξευθεὶς εἰς τὴν πτέρναν ὑπὸ τοῦ Πάριδος τοῦ υἱοῦ τοῦ Πριάμου ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐν ᾧ ἐτέλει τοὺς γάμους του μετὰ τῆς Πολυξένης, τῆς ἀδελφῆς τοῦ φονέως του.

«Φίλους ἔχων νόμιζε θησαυροὺς ἔχειν.

---

48. Ὁ μέγας ἐπαίτης. (Σ. Β.)

Ἄνεμος πνέει ψυχρὸς χειμῶνος
καὶ ἤδη στρῶμα παχὺ χιόνος
τὴν γῆν καλύπτει·
εἶτε κλεισμένη πᾶσα οἰκία
εἰς τὸ χωρίον καὶ ἡ ἑστία
σπινθῆρας ῥίπτει.

Ἐπαίτης ἵσταται εἰς πρὸ θύρας
κ' ἐξ ἡμιθραύστου ἐκχέει λύρας
ᾠδὰς γλυκείας.
Οἱ ὀφθαλμοί του εἶν' ἐσβεσμένοι,
καὶ ὅμως ἔτι ἐντὸς των μένει
πῦρ εὐφυΐας.

« Ἀνοίξατέ μου, ἀνοίξατέ μου!
» αἱ χεῖρες ἤδη αἱ γηραιαί μου,

» παγόνουν, φίλοι!
» Σχεδὸν ἐξέλιπεν ἡ ψυχή μου,
» καὶ παγομένη φεύγ' ἡ πνοή μου
» ἀπὸ τὰ χείλη.

» Ἄσυλον δότε μου στιγμαῖον,
» καὶ θὰ σᾶς εἴπω ᾆσμα ὡραῖον.
» Στέγασμα μόνον
» μ' ἀρκεῖ, καὶ ἄρτου μικρὸν ψιχίον,
» ἀφ' οὗ μ' ἀγῶ πειρῶν τὸν βίον
» καὶ ζῶ παγόνων.

» Ναί, θὰ σᾶς ψάλω ᾆσμα ὡραῖον,
» ἔργ' ἀθανάτων καὶ ἡμιθέων,
» ἢ καὶ ἀνθρώπων·
» ἔπη θὰ εἴπω μαχῶν ὀργίλα,
» θὰ περιγράψω ἤθη ποικίλα,
» ποικίλων τόπων.

» Πῶς τῆς Ἰθάκης ὁ ἄναξ γέρων,
» πρὸς μακρὰς χώρας τὸ βῆμα φέρων,
» ἀπεπλανήθη·
» ἐκεῖ δὲ πόσας ἤκουσε γλώσσας,
» κ' ἐθνῶν σωρείας εἶδεν ὁπόσας
» κ' ἔμαθεν ἤθη.

» Ἀλλὰ ἡ θύελλα ἐπανῆλθεν
» καὶ τὰ μὲ σώση οὐδεὶς ἐφάνη.
» Οἱ ἐνοικοῦντες,
» θερμοί, παγόνοντα λησμονοῦσι,

SISMANOGLIO MEGARO

» καὶ τὸν ἐπαίτην περιφρονοῦσι,
» αὐτοὶ πλουτοῦντες.

» Στενάζων ἔξωθεν καὶ δακρύων
» ἀκούω ᾄσματα τῶν ὀργίων
» τὰ ἀρτηχῶσιν.
» Ἐγὼ μαραίνομαι, ἐκεῖνοι θάλλουν,
» θρήνους ἐχχύνω, ἐκεῖνοι ψάλλουν,
» θρήσκω καὶ ζῶσιν.

» Ἀνοίξατέ μου! τυφλὸς καὶ γέρων,
» βῆμα κλονούμενον περιφέρων
» τοσοῦτον χρόνον,
» παντοῦ εὑρίσκω σκληρὰς καρδίας,
» παντοῦ βασάνους καὶ κακουχίας,
» παντοῦ τὸν πόνον.

» Πλανῶμαι πάντοτε συναθροίζων
» γνώσεις καὶ ἅμα διασκορπίζων
» τὰ ᾄσματά μου.
» Ἀλλ' οὐδ' ἡ μνήμη μου κἂν θὰ ζήσῃ,
» κ' ἡ πλάξ τοῦ τάφου μου θὰ ἐγκλείσῃ
» καὶ τ' ὄνομά μου.

» Ἐν μέσῳ τόσων δεινῶν καὶ πόνων
» μὲ παρηγόρουν ἐλπίδες μόνον
» ἀθανασίας.
» Γενεὰς ἄλλας δικαιοτέρας
» ἤλπισα μάτην· ἰδοὺ τὸ πέρας
» ζωῆς ἀθλίας.

» Ἡ ὥρα ἔφθασε τοῦ θανάτου,
» ἐν ᾧ εἰς ὄνειρα ἀθανάτου
» ἔπλεον κλέους,
» καὶ μόλις σύρων ἀσθενὲς σῶμα,
» ἤλπιζον, ἄφρων ἐγώ! ἀκόμα
» καιροὺς ὡραίους. . . »
Ἀλλ' αἴφνης ἔπαυσεν ἡ ᾠδή του,
κ' ἡ λύρα ἔπεσε τοῦ πρεσβύτου
κτῆμα ἀρχαῖον·
ὁ τελευταῖος δὲ ταύτης στόνος,
μὲ τὴν ἐσχάτην πνοήν του μόνος
ἐμίχθη κλαίων.
Καὶ μὲ χιόνος τὸ πρωϊ στρῶμα
ποιμήν τις εὗρε γέροντος πτῶμα
κεκαλυμμένον.
Ἐκράτει ἔτι παρὰ τὴν χεῖρα
λύραν, κ' εἰς ταύτην «Ὁμήρου λύρα»
ἦν γεγραμμένον.

---

49. Κέδρος τοῦ Λιβάνου.

Ἡ κέδρος εἶνε δένδρον κωνοφόρον. Ὅπως πάντα σχεδὸν τὰ δένδρα τῆς τάξεως ταύτης, οὕτω καὶ τοῦτο εἶνε χρησιμώτατον εἰς τὴν οἰκοδομήν. Ὡς τοιοῦτον δὲ πολλάκις καὶ εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἀναφέρεται. Δένδρων τινῶν τὸ ὕψος ὑπερβαίνει τοὺς ἐννενήκοντα πόδας. Ἡ πρὸς τὴν γῆν περιφέρεια τοῦ κορμοῦ τοῦ δένδρου τούτου εἶνε τεσσα-

ράκοντα ποδῶν, ἡ δὲ τῶν πρέμνων σκιὰ ἑκατὸν περίπου ποδῶν καὶ παχεῖα. Ὁ καρπὸς αὐτοῦ εἶνε κωνικός, καθὼς καὶ ὁ τῆς πίτυος. Ἐπίσης δὲ καὶ τὰ φύλλα τῆς κέδρου εἶνε λίαν σύμμετρα καὶ ἀκιδοειδῆ (σουβλερά). Καθὼς δὲ καὶ τὰ ἄλλα ὁμοταγῆ δένδρα οὕτω καὶ αὕτη ἐκρέει ρητίνην· ἀλλ' ἡ ρητίνη αὕτη ἔχει λίαν διάφορον ὀσμήν. Εἶνε δὲ ἡ ὀσμὴ αὕτη ὁμοία πρὸς τὴν τοῦ βαλσάμου τῆς Μέκκας. Αἱ κέδροι φύονται καὶ ἀκμάζουσι καὶ εἰς ἄλλα μέρη, π. χ. εἰς τὸν Ταῦρον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, εἰς Ἄμανα καὶ ἄλλα ὄρη, ἀλλ' αἱ τοῦ Λιβάνου εἶνε αἱ ἀκμαιότεραι καὶ μεγαλοπρεπέστεραι.

Ἀπὸ τοῦ πυρῆνος τοῦ καρποῦ τῆς κέδρου κατασκευάζεται οἶνος, κεδρίτης καλούμενος. Ἡ ρητίνη αὐτῆς καλεῖται κεδρία, ὁ δὲ καρπὸς κεδρόμηλον. Τὸ δὲ ξύλον ταύτης εἶνε τὸ στερεώτερον καὶ τὸ μᾶλλον ἀποφεῦγον τὴν σῆψιν ἐξ ὅλων τῶν ρητινοειδῶν. Ἐκ τούτου κατεσκευάσθησα τὰ ἀνάκτορα τῆς Περσεπόλεως, τὰ βασίλεια τοῦ Σολομῶντος, ὁ ναὸς τῶν Ἱεροσολύμων καὶ ἄλλαι σπουδαῖαι οἰκοδομαὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι. Τεμάχιον κέδρου εἰς τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον φέρει ἐφ' ἑαυτοῦ τὴν ἐπιγραφὴν «κέδρος τοῦ Λιβάνου ἐκ τῶν ἀνακτόρων τοῦ Νεμρὼδ 3000 ἐτῶν». Οἱ μεγαλοπρεπεῖς κεδρῶνες, οἱ κατακοσμοῦντες ἄλλοτε τὸν Λίβανον, παρίστανται σήμερον λίαν ἠραιωμένοι.

Τούτων δὲ ταπεινά τινα ἴχνη ἐξ ἀρχαίων καὶ νεωτέρων κέδρων ἀποτελούμενα, περισωζόμενα εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους εἰς τὴν δυτικὴν αὐτοῦ πλευράν, εἶνε ζῶντες μάρτυρες τῆς ἀρχαίας κεδρικῆς τοῦ Λιβάνου μεγαλοπρεπείας. Ἡ κέδρος εἶνε συγγενὴς τῆς ἀρκεύθου, τῆς πίτυος καὶ τῆς πεύκης· διὰ δὲ τὴν συγγένειαν ταύτην καὶ πολλάκις ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ ἐκλαμβάνεται ἀντὶ τῆς πεύκης ἢ καὶ ἄλλων συγγενῶν δένδρων.

---

50. Εὐγνωμοσύνη Λεαίνης.

Ἱσπανοὶ ἐν ἔτει 1735 ἀπῴκησαν εἰς Βουενοσάϋρες (=καλὸς ἀὴρ) τῆς νοτίου Ἀμερικῆς. Μετ' ὀλίγον ἡ νέα αὕτη ἀποικία κατελήφθη ὑπὸ λιμοῦ· πάντες δὲ οἱ τολμῶντες νὰ εἰσδύσωσιν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς χώρας πρὸς ἀναζήτησιν τροφῆς συνελαμβάνοντο ὑπὸ τῶν ἀγρίων αὐτῆς κατοίκων καὶ ἀσπλάγχνως κατεκρεουργοῦντο. Ὁ διοικητής, κηδόμενος τῆς νέας ἀποικίας, ἐκδίδει διαταγὴν ἀπαγορεύουσαν ἐπὶ ποινῇ θανάτου τὴν παραβίασιν τῆς στρατιωτικῆς ζώνης, τὴν ὁποίαν εἶχε διορίσει πρὸς προφύλαξιν τῶν ἀποίκων ἀπὸ τῶν συχνῶν ἐπιδρομῶν τῶν ἀγρίων φυλῶν. Γυνή τις, ὀνομαζομένη Μαλδονάτα, μὴ δυναμένη ἐπὶ πλέον νὰ ὑποφέρῃ τὰ δεινὰ τῆς πείνης, ἐξαπατᾷ τὴν ἄγρυπνον προσοχὴν τῶν φυλάκων καὶ πλανᾶται ἐπὶ ὁλοκλήρους ἡμέρας εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς ξένης χώρας. Ἐπὶ τέλους εὑρίσκει σπήλαιόν τι, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ εἰσέρχεται, ἵνα ἀναπαυθῇ ὀλίγον ἐκ τῶν κόπων τῆς πολυημέρου ὁδοιπορίας. Ὁποῖος ὅμως ὑπῆρξεν ὁ τρόμος της, ὅτε ἀπήντησεν ἐντὸς αὐτοῦ λέαιναν, καὶ ὁποία ἡ ἔκπληξίς

της, ὅτε εἶδε τὸ φοβερὸν τοῦτο ζῷον πλησιάζον αὐτὴν ἔντρομον, καὶ θωπεῦον καὶ λεῖχον τὰς χεῖράς της μετὰ φωνῆς, οἰκτον μᾶλλον ἢ φόβον ἐμπνεούσης! Ἡ Ἱσπανὶς παρετήρησε πάραυτα ὅτι ἡ λέαινα διὰ τῶν τοιούτων θωπειῶν καὶ λειχασμῶν ἐζήτει παρ' αὐτῆς βοήθειαν, ἐπειδὴ εὑρίσκετο ἐν ὥρᾳ τοκετοῦ.

Μετ' ὀλίγον ἐλευθερωθεῖσα εὐτυχῶς ἀπῆλθεν ἀμέσως πρὸς ἀναζήτησιν τροφῆς, τὴν ὁποίαν καὶ εὑροῦσα φέρει καὶ καταθέτει πρὸ τῶν ποδῶν τῆς εὐεργέτιδός της. Τοῦτο δὲ ἐξηκολούθει νὰ πράττῃ καθ' ἑκάστην. Ἡ γυνὴ διεμοιράζετο πάντοτε τὴν τροφὴν μετὰ τῶν λεοντιδῶν, οἵτινες δὲν ἔπαυον δεικνύοντες πρὸς τὴν εὐεργέτιδα τῆς μητρός των τὰ τρυφερώτερα τῶν αἰσθημάτων. Ἡλικιωθέντες ὅμως καὶ καταναοήσαντες ὅτι δὲν εἶχον πλέον ἀνάγκην τῆς μητρός των ἐγκατέλιπον τὸ σπήλαιον καὶ διεσπάρησαν εἰς τὰ δάση. Ἀλλὰ καὶ ἡ λέαινα μετὰ μικρὸν ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν κατοικίαν ταύτην, διότι οὐδὲν πλέον αἴσθημα μητρικῆς στοργῆς συνέδεεν αὐτὴν μετ' αὐτῶν. Ἡ Μαλδονάτα ἐγκαταλειφθεῖσα μόνη καὶ ἄνευ τροφῆς ἀπεφάσισε ν' ἀποχαιρετήσῃ καὶ αὐτὴ τὸ σπήλαιον, τὸ ὁποῖον ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐχρησίμευσεν αὐτῇ ὡς ἄσυλον. Δὲν περιεπλανήθη ὅμως ἐπὶ πολὺ εἰς τὴν ἔρημον, διότι συνελήφθη ὑπὸ τῶν ἀγρίων ἰθαγενῶν. Ἀλλὰ μετά τινας ἡμέρας καταδιωχθέντων τῶν ἀγρίων ἔπεσεν ἐκ νέου εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἱσπανῶν, οἵτινες καὶ ἐπανέφερον αὐτὴν εἰς τὸ Βουενοσάϋρες. Ὁ διοικητὴς θηριωδέστερος καὶ αὐτῶν τῶν λεόντων διατάττει νὰ ὁδηγηθῇ εἰς τὸ πλησίον δάσος καὶ νὰ προσδεθῇ ἐπὶ δένδρου ἵνα ἀποθάνῃ κατασπαραζομένη ὑπὸ ἀγρίων θηρίων ἢ ἐκ πείνης. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας οἱ στρατιῶται ἔρχονται, ὅπου ἐγκατέλιπον τὴν ἀτυχῆ γυναῖκα, ἵνα ἴδωσι πῶς ἀπέθανεν. Ὁποία ὅμως ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξις αὐτῶν, ὅτε εἶδον ὀλίγον μὲν μακρὰν αὐτῆς τίγρεις λυσσώδεις καθημένας, παρὰ δὲ τοὺς πόδας της λέαιναν μετὰ τῶν τέκνων της. Τὸ θέαμα τοῦτο διήγειρε τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ἔκπληξιν αὐτῶν. Ἡ λέαινα ἰδοῦσα αὐτοὺς ἀπεμακρύνθη τοῦ δένδρου, παρέχουσα οὕτω τὴν ἐλευθερίαν νὰ λύσωσι τὴν δυστυχῆ εὐεργέτιδά της. Οἱ στρατιῶται ἀπαλλάξαντες τῶν δεσμῶν τὴν γυναῖκα ἐπέστρεφον μετ' αὐτῆς οἴκαδε. Ἀλλ' ἐξεπλάγησαν μεγάλως στραφέντες μετ' ὀλίγον καὶ ἰδόντες τὴν λέαιναν μετὰ τῶν τέκνων της ἀκολουθοῦσαν αὐτοὺς μακρόθεν. Ἡ γυνὴ λαβοῦσα ἐκ τούτου ἀφορμὴν διηγεῖται εἰς αὐτοὺς πάντα τὰ γενόμενα. Ὁ διοικητὴς μαθὼν παρὰ τῶν στρατιωτῶν λεπτομερῶς τὰ συμβάντα καὶ διδαχθεὶς ὑπὸ τῶν θηρίων τῶν δασῶν τὸ αἴσθημα τῆς φιλανθρωπίας ἐχάρισεν εἰς αὐτὴν τὴν ζωήν, τὴν ὁποίαν ὁ ἀγαθὸς ἡμῶν Πατὴρ τόσον φανερὰ εἶχε προστατεύσει.

«Καλόν γε θησαύρισμα κειμένη χάρις».

51. Ὀδυσσεύς.

Α'. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὑποκρίνεται τὸν παράφρονα, ἵνα διαφύγῃ τὸν πόλεμον. Ἀνακαλύπτεται ὡς καλῶς ἔχων τὰς φρένας ὑπὸ τοῦ Παλαμήδους.—Δρᾶσις αὐτοῦ καθόλου.

Ὁ περιώνυμος διὰ τὴν εὐφυΐαν του βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης Ὀδυσσεὺς ἦτο υἱὸς τοῦ Λαέρτου καὶ τῆς Ἀντικλείας. Ἐκτὸς

τῆς Ἰθάκης ἐξουσίαζε καὶ ἄλλας τινὰς νήσους καὶ μέρος τῆς ἀπέναντι στερεᾶς. Ἐλθὼν εἰς ὥραν γάμου ἐνυμφεύθη τὴν διὰ τὴν σωφροσύνην της περίφημον Πηνελόπην, τὴν θυγατέρα

τοῦ Ἰκαρίου, ἐκ τῆς ὁποίας ἐγέννησε τὸν Τηλέμαχον. Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγου χρόνου ἀπὸ τοῦ γάμου του ἐξεράγη ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Ὀδυσσεὺς ἠναγκάσθη νὰ λάβῃ μέρος ἀκουσίως. Ἵνα δὲ ἀποφύγῃ τὸν πόλεμον

τοῦτον ὑπεκρίθη κατ' ἀρχὰς τὸν παράφρονα, καὶ ζεύξας εἰς ἄροτρον ὄνον καὶ χοῖρον περιέτρεχε τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰς ὁδοὺς ἀροτριῶν δῆθεν. Τὴν πανουργίαν ὅμως αὐτοῦ ταύτην ἀνεκάλυψεν ὁ Παλαμήδης, θέσας πρὸ τῆς ὕνεως τοῦ ἀρότρου τὸν ἀγαπητόν του Τηλέμαχον, ὄντα ἔτι βρέφος. Ὁ πατὴρ ἀπέστρεψεν ἀμέσως τὸ ἄροτρον, ἵνα μὴ φονεύσῃ τὸν υἱόν του, καὶ οὕτως ἐφανερώθη ὅτι δὲν ἦτο, οἷος ὑπεκρίνετο. Τότε ὁ Ὀδυσσεύς, μὴ δυνάμενος νὰ παραβῇ φανερὰ τὸν ὅρκον, τὸν ὁποῖον μετὰ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων τῆς Ἑλλάδος εἶχε δώσει εἰς τὸν Τυνδάρεων, ἠναγκάσθη νὰ καταλίπῃ τὸν υἱόν του, καὶ νὰ ἐκστρατεύσῃ μετὰ δώδεκα πλοίων κατὰ τῆς Τρῳάδος. Εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον κατεδείχθη εἷς τὸν καθ' ὑπερβολὴν ζηλωτῶν ὑπερμάχων τῆς ἐθνικῆς φιλοτιμίας. Ἀνεκάλυψε καὶ αὐτὸς τὸν Ἀχιλλέα, ὅστις εὑρίσκετο εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Λυκομήδους, τοῦ βασιλέως τῆς Σκύρου. Ἔφερεν εἰς τὴν Αὐλίδα ἐκ τῶν Μυκηνῶν τὴν Ἰφιγένειαν, θυγατέρα τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἵνα θυσιασθῇ ἐκεῖ πρὸς ἐξιλέωσιν τῆς Ἀρτέμιδος, ἐξαπατήσας τὴν μητέρα της Κλυταιμνήστραν διὰ πλαστῶν γραμμάτων. Καθ' ὅλην δὲ τὴν πολιορκίαν τῆς Τρῳάδος ἀνέδειξεν ἐξαίσιον εὐψυχίαν ἅμα καὶ φρόνησιν καὶ ἐν τοῖς συμβουλίοις ἐπρώτευε τῶν ἡγεμόνων τῇ εὐγλωττίᾳ καὶ ἐφευρετικότητι τοῦ πνεύματός του. Μεταμφιεσθεὶς εἰς ἐπαίτην εἰσῆλθεν εἰς τὴν πολιορκουμένην πόλιν, ἵνα κατασκοπεύσῃ αὐτήν, καὶ γνωρισθεὶς διέτρεξε μέγαν κίνδυνον. Κατώρθωσεν ὅμως νὰ σωθῇ ὑπὸ τῆς Ἑκάβης διὰ τῶν γλυκέων του λόγων καὶ τῆς εὐφυΐας του. Ἀναχωρῶν δὲ ἐκ τῆς πόλεως ἥρπασε μετὰ τοῦ Διομήδους καὶ τὸ περίφημον Παλλάδιον, τὸ ἄγαλμα δηλαδὴ τῆς Ἀθηνᾶς, ἐκ τῆς τηρήσεως τοῦ ὁποίου ἐξηρτᾶτο ἡ σωτηρία τοῦ Ἰλίου. Διὰ

ταύτας καὶ ἄλλας ἐκδουλεύσεις του τὸ συνέδριον τῶν Ἑλλήνων ἡγεμόνων ἔκρινε δίκαιον νὰ κληρονομήσῃ αὐτὸς τὰ ὅπλα τοῦ Ἀχιλλέως, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀγανακτήσας ὁ Αἴας ἀπώλεσε τὰς φρένας του καὶ ηὐτοκτόνησεν. Ἐπὶ τέλους ἐπινοήσας τὸν δούρειον ἵππον ἐγένετο αἴτιος τῆς ἁλώσεως τῆς Τρῳάδος.

Β΄. Πλάναι καὶ παθήσεις τοῦ Ὀδυσσέως.

Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπιστρέφων εἰς τὴν πατρίδα του ὑπέστη τὰ πάνδεινα. Καὶ πρῶτον μὲν ἀποπλανηθεὶς ὑπὸ ἐναντίων ἀνέμων ἐρρίφθη εἰς τὴν χώραν τῶν Κυκόνων (ἐν Θράκῃ, ὅπου σήμερον ἡ Μαρώνεια), λαοῦ ἀγρίου, ὅστις καὶ πολλοὺς τῶν συντρόφων αὐτοῦ ἐφόνευσεν. Ἐκεῖθεν δὲ ἔφθασεν εἰς τὴν χώραν τῶν λωτοφάγων (ἐν Ἀφρικῇ) καὶ παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ἐφιλοξενήθη παρ' αὐτῶν. Ἐκεῖθεν ἐξέπλευσεν εἰς Σικελίαν καὶ ἐκινδύνευσε μεγάλως· περιπεσὼν μετὰ πολλῶν ἑταίρων του εἰς χεῖρας τοῦ ἀγριωτάτου τῶν Κυκλώπων Πολυφήμου. Οὗτος ἔκλεισεν αὐτοὺς εἰς σπήλαιον, καὶ καθ' ἑκάστην ἐφόνευε καὶ ἔτρωγεν ἀνὰ ἕνα ἐκ τῶν δυστυχῶν ἐκείνων. Εἰς τὴν δεινὴν ταύτην θέσιν εὑρεθεὶς ὁ Ὀδυσσεὺς ἐμέθυσε τὸν ἄγριον Κύκλωπα καὶ ἐτύφλωσεν αὐτὸν διὰ δοκοῦ ἀνημμένης. Ἔπειτα ὑπεισελθὼν μετὰ τῶν ἑταίρων του ὑπὸ τὰς κοιλίας τῶν κριῶν διέφυγε τὰς μιαιφόνους χεῖρας τοῦ Πολυφήμου. Ἐκεῖθεν κατήντησεν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Αἰόλου καὶ ἔλαβε παρὰ τοῦ Θεοῦ τούτου ἀσκούς, οἵτινες περιεῖχον τοὺς εἰς τὸν πλοῦν του χρησίμους ἀνέμους. Οἱ ἄνεμοι ὅμως ἐκεῖνοι οὐδόλως ὠφέλησαν αὐτόν· διότι ἐκχυθέντες, ἕνεκα τῆς περιεργείας τῶν ἑταίρων του, ἐξήγειρον τρικυ-

μίαν σφοδράν, ἐκ τῆς ὁποίας ἐκινδύνευσε νὰ καταποντισθῇ. Μόλις διασωθεὶς ἐκ τοῦ κινδύνου τούτου, περιέπεσεν εἰς τοὺς Λαιστρυγόνας, ἔθνος τῆς Σικελίας ἀνθρωποφάγον καὶ θηριωδέστατον, οἵτινες κατεπολέμησαν αὐτὸν ἀγριώτατα καὶ κατεπόντισαν διὰ τῶν λίθων πάντα τὰ πλοῖά του, ἐκτὸς ἑνός, διὰ τοῦ ὁποίου μόλις ἠδυνήθη νὰ διαφύγῃ τὰς χεῖρας αὐτῶν μετὰ τῶν ἑταίρων του.

Ἐκεῖθεν ἔφθασεν εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῆς μαγίσσης Κίρκης, ἥτις μετεμόρφωσεν ὅλους τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ εἰς χοίρους, ἐγγίζουσα αὐτοὺς διὰ τῆς μαγικῆς της ῥάβδου. Μαθὼν τοῦτο ὁ Ὀδυσσεὺς παρὰ τοῦ σωθέντος Εὐρυλόχου καὶ ἐφοδιασθεὶς διὰ τοῦ προφυλακτικοῦ ἀπὸ τῆς μαγείας μύλυος, τὸ ὁποῖον εἶχε λάβει παρὰ τοῦ Ἑρμοῦ, ἦλθεν εἰς τὴν μάγισσαν καὶ ἠνάγκασεν αὐτὴν νὰ μεταμορφώσῃ πάλιν τοὺς συντρόφους του εἰς ἀνθρώπους. Ἐκ τῆς Κίρκης ἐγέννησεν υἱόν, ὀνομασθέντα Τηλέγονον. Διὰ τῶν ὁδηγιῶν της κατέβη εἰς τὸν Ἅδην καὶ ἔλαβε παρὰ τοῦ μάντεως Τειρεσίου μαντείας περὶ πολλῶν. Ἐκεῖθεν ἔφθασεν εἰς τὴν νῆσον τῶν Σειρήνων καὶ εἰσέφραξε τὰ ὦτα τῶν συντρόφων του διὰ κηροῦ, ἵνα μὴ ἀκούσωσι τὰ ᾄσματα τῶν γοητευτικῶν ἐκείνων τεράτων, τῶν ὁποίων τὴν μελῳδικὴν φωνὴν ὅστις ἤκουεν, ἐρρίπτετο ἐκ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, μὴ δυνάμενος νὰ κρατηθῇ, ἀλλὰ θέλων νὰ ὑπάγῃ πρὸς αὐτάς καὶ οὕτω κατεστρέφετο. Ἐπιθυμῶν δ' αὐτὸς ν' ἀκούσῃ τὴν ἐξαίσιον ἐκείνην μελῳδίαν, διέταξε τοὺς συντρόφους του καὶ τὸν ἔδεσαν σφιγκτὰ εἰς τὸν ἱστὸν τοῦ πλοίου, παραγγείλας εἰς αὐτοὺς νὰ λύσωσιν αὐτόν, ἀφ' οὗ ἀπομακρυνθῶσι τῆς νήσου· οὕτω δὲ ἔσωσε καὶ ἑαυτὸν καὶ τοὺς συντρόφους του. Ἐκεῖθεν ἔφθασαν εἰς τὸ ἐπικίνδυνον

SISMANOGLIO MEGARO

στενὸν τῆς Σκύλλης καὶ Χαρύβδεως, τὸ ὁποῖον διέβησαν μέγαν διατρέξαντες κίνδυνον. Ἐκεῖθεν ἐξέπεσεν ὑπὸ τρικυμίας εἰς τὴν νῆσον Ὠγυγίαν, παρὰ τὴν Μελίτην, ἔνθα κατῴκει ἡ νύμφη Καλυψώ, θυγάτηρ τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Τηθύος. Ἐκεῖθεν ἐκπλεύσας κατὰ διαταγὴν τῶν θεῶν εἰς ἀναζήτησιν τῆς πατρίδος του περιέπεσεν εἰς νέας φοβερωτάτας τρικυμίας, τὰς ὁποίας διήγειρε κατ' αὐτοῦ ὁ Ποσειδῶν πρὸς ἐκδίκησιν διὰ τὴν τύφλωσιν τοῦ υἱοῦ του Πολυφήμου.

Γ'. Ἐπάνοδος τοῦ Ὀδυσσέως εἰς τὴν πατρίδα του. Μνηστηροφονία.

Ἐπὶ τέλους ὁ Ὀδυσσεὺς μεθ' ὅλην τὴν ἀγρίαν ἀντίστασιν τοῦ Ποσειδῶνος διεσώθη διὰ τῆς βοηθείας τῆς θεᾶς Λευκοθέας εἰς τὴν νῆσον τῶν Φαιάκων (τὴν Κέρκυραν), εἰς τὴν ὁποίαν ἀπέβη γυμνὸς ἀπὸ τοῦ ναυαγίου. Γνωρισθεὶς δὲ μετὰ τοῦ βασιλέως τοῦ τόπου Ἀλκινόου ἐφιλοξενήθη παρ' αὐτοῦ περιποιητικώτατα καὶ ἐστάλη διὰ πλοίου εἰς Ἰθάκην. Ἀποβὰς εἰς τὴν πατρίδα του μετὰ εἰκοσαετῆ ἀποδημίαν, καὶ θέλων νὰ πληροφορηθῇ περὶ πάντων τῶν ἐν αὐτῇ γενομένων, μετημφιέσθη εἰς ἐπαίτην, ἐγνωρίσθη ὑπὸ τοῦ κυνὸς Ἄργου καὶ δι' αὐτοῦ εὗρε τοὺς ποιμένας του. Φανερόνεται εἰς τὸν πιστόν του βοσκὸν Εὔμαιον, ὅστις πληροφορεῖ περὶ τούτου κρυφίως τὸν Τηλέμαχον. Ὁ Ὀδυσσεὺς βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ ἤδη νεανίου υἱοῦ του καὶ τῶν πιστῶν του θεραπόντων ἐπιπίπτει αἴφνης κατὰ τῶν αὐθαδῶν μνηστήρων, οἵτινες καθ' ἑκάστην εὐωχοῦντο εἰς τὸν οἶκόν του καὶ δὲν ἔπαυον παρακινοῦντες τὴν σώφρονα Πηνελόπην νὰ ἐκλέξῃ ὅν τινα ἐξ αὐτῶν ἤθελεν

ἄνδρα εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ Ὀδυσσέως, τὸν ὁποῖον ἐπίστευον ἀπολεσθέντα, φονεύει ὅλους αὐτοὺς καὶ ἀναλαμβάνει τὴν γυναῖκα καὶ τὴν βασιλείαν του. Ἀποκατασταθεὶς εἰς τὸν οἶκόν του ἔλαβε χρησμὸν ὅτι ἐπέπρωτο νὰ φονευθῇ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του. Θέλων δὲ νὰ προφυλαχθῇ ἀπὸ τῶν συνεπειῶν τοῦ ἀπαισίου τούτου μαντεύματος, ἐξορίζει τὸν ἀγαπητόν του Τηλέμαχον. Οὐδὲν ὅμως κατώρθωσε διὰ τῆς τοιαύτης προφυλάξεως· ἐπειδὴ μετά τινα χρόνον καταπλεύσας εἰς Ἰθάκην πρὸς ἀναζήτησίν του ὁ ἐκ τῆς Κίρκης υἱός του Τηλέγονος ἐφόνευσεν αὐτὸν ἐξ ἀγνοίας, καὶ οὕτως ἐπληρώθη ὁ χρησμός.

«*Τὸ εἱμαρμένον διαφυγεῖν ἀδύνατον*».

---

52. Ὁ Θεὸς καὶ ὁ θάνατος. (Ι. Κ.)

Ὁ Θεὸς τὸν θάνατον λυτρωτὴν τῶν πόνων
ἔπεμψεν εἰς ἄρρωστον ἄνδρα γεωπόνον,
νὰ τῷ δώσῃ ἄνεσιν τῶν δεινῶν καὶ κόπων,
καὶ εἰς ἀναπαύσεως νὰ τὸν φέρῃ τόπον.
Ἔφθασεν ὁ θάνατος, κ' ἐπὶ τῆς καλύβης
τοῦ πτωχοῦ ἐκάθησεν ὡς ἡ ὄρνις Ἶβις.
Στεναγμοὶ ἠκούοντο, οἰμωγαὶ καὶ θρῆνοι,
ὅλη κατεσείετο στέγ' ἡ καλαμίνη.
Πέντε ἔξ ἀνήλικα, καὶ ἀπὸ μητέρα
ὀρφανά, τὸν θνήσκοντα ἔκλαιον πατέρα.
«Θνήσκεις, πάτερ; ἔκραζον κύκλωθεν τῆς κλίνης·
καὶ ἡμᾶς τὰ ἔρημα ἄχ! ποῦ μᾶς ἀφίνεις;»

SISMANOGLIO MEGARO

Ἤκουσεν ὁ θάνατος καὶ τὰ ἐλυπήθη,
οἰκτιρμὸν ἠσθάνθησαν τ' ἄπορά του στήθη.
Ἄπρακτος ἐπέστρεψεν εἰς τὸν Κύριόν του,
κ' ἐν ταὐτῷ φοβούμενος τὸν φρικτὸν θυμόν του,
ἄφρος εἰς τοὐραροῦ ἵστατο τὰς θύρας.
—«Διατί, ὦ θάνατε, μὲ κενὰς τὰς χεῖρας;»
—«Διὰ τὰ παντέρημα τίς θὰ προσοήσῃ,
ὅταν καὶ ὁ μόνος των βοηθὸς τ' ἀφήσῃ;»
—«Τρέξε, εἶπ' ὁ Ἄναρχος, τρέξε ν' ἀποσπάσῃς
λίθον ἀπὸ τ' ἄμετρα βάθη τῆς θαλάσσης»,
εἶπε, κ' εἰς τὴν θάλασσαν δίχως νὰ βραδύνῃ,
ὡς βολὶς ὁ θάνατος πίπτει μολυβδίνη,
καὶ εἰς τὰ οὐράνια μετὰ τάχους ἴσου
φέρει τὸν ζητούμενον λίθον τῆς ἀβύσσου.
—«Θραῦσέ τον.» Εἰς δάκτυλα δύο τὸν λαμβάνει,
τὸν συντρίβει, κ' ἔνδον του σκώληξ ζῶν ἐφάνη.
Τότε ὁ Παράγιος ἔκραξεν ὀργίλος,
καὶ ὁ θόλος ἔτρεμε τοὐραροῦ ὁ κοῖλος.
—«Τίς εἰς τὰ ἀήλια βάθη, ἀποκρίσου,
συντηρεῖ τὸν σκώληκα τοῦτον τῆς ἀβύσσου;
Τίς ὁμοῦ δι' ἅπαντα προνοεῖ τὰ ὄντα;
τίς γινώσκει μέλλοντα, πρότερα, παρόντα;
Τίς ἐμοῦ, ὦ κάθαρμα, κάλλιον γνωρίζει
ἢ ζωὴν ἢ θάνατον πότε νὰ χαρίζῃ;»
Κ' ἐν ταὐτῷ τὸ σκῆπτρόν του αἴρ' ἡ δεξιά του,
διὸ' εἰς τὸ μετάφρενον μίαν τοῦ θανάτου;

Ἔστραψε κ' ἐβρόντησε, τὸν κατακωφαίνει,
καὶ κωφὸς ὁ θάνατος ἀπὸ τότε μένει.
Μάταια τὰ ὦτά του ὁ κλαυθμός μας κρούει·
δὲν ἀκούει δέησιν, θρήνους δὲν ἀκούει.

---

53. Σοφονίσβη.

Ἡ Καρχηδονία αὕτη γυνή, ἡ περίφημος διὰ τὴν γενναιότητά της, ἐγεννήθη τῷ 235 π. Χ. Ἦτο θυγάτηρ τοῦ Ἀσδρούβα καὶ γυνὴ τοῦ Σύφακος, τὸν ὁποῖον καὶ κατώρθωσε ν' ἀποστήσῃ ἀπὸ τῆς μετὰ τῶν Ρωμαίων συμμαχίας. Αἰχμαλωτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Νουμιδίας Μασσανάσσου κατεγοήτευσεν αὐτὸν διὰ τῆς καλλονῆς καὶ τῶν χαρίτων της τόσον πολύ, ὥστε ὁ ἡγεμὼν ἐκεῖνος, ἀντὶ νὰ παραδώσῃ αὐτὴν εἰς τοὺς συμμάχους του Ρωμαίους, ἀπεφάσισε νὰ τὴν νυμφευθῇ. Ὁ Σκιπίων ὅμως φοβηθεὶς μήπως αὕτη δυνηθῇ νὰ κλονίσῃ καὶ τὴν πίστιν τοῦ Μασσανάσσου καὶ μεταστήσῃ αὐτὸν ἀπὸ τῆς τῶν Ρωμαίων συμμαχίας, ὅπως εἶχε μεταστήσει καὶ τὸν Σύφακον, διέταξε τὸν Μασσανάσσην νὰ ἐγκαταλίπῃ τὸν γάμον τοῦτον καὶ νὰ παραδώσῃ εἰς αὐτὸν τὴν γυναῖκα. Ὁ Μασσανάσσης, μὴ δυνάμενος ν' ἀντισταθῇ πρὸς τοὺς Ρωμαίους, εἰδοποίησε τὴν Σοφονίσβην κρυφίως περὶ πάντων· αὕτη δέ, προτιμήσασα ν' ἀποθάνῃ κάλλιον, παρὰ ζῶσα νὰ φερθῇ εἰς τὴν Ρώμην, ἐζήτησε καὶ ἔλαβε παρὰ τοῦ νέου της νυμφίου δηλητήριον, καὶ πιοῦσα αὐτὸ παρέδωκε τὴν γενναίαν της ψυχὴν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Πλάστου.

---

54. Φιλοστοργία μαθητοῦ.

Νέος τις, υἱὸς στρατιωτικοῦ, εἰσαχθεὶς εἰς τὴν στρατιωτικὴν σχολὴν τῆς πατρίδος του πρὸς σπουδὴν τῶν στρατιωτικῶν, παρετηρήθη ὅτι ἔν τε τῷ ἀρίστῳ καὶ τῷ δείπνῳ ηὐχαριστεῖτο νὰ τρώγῃ πάντοτε ἄρτον μόνον, ἐμβάπτων αὐτὸν εἰς ζωμόν. Πολλοὶ πολλάκις συνεβούλευσαν αὐτὸν νὰ μεταβάλῃ τὸν τρόπον τοῦτον τῆς διαίτης, ὡς ἀντικείμενον εἰς τὰς διατάξεις τῆς σχολῆς, ἀλλ' οὗτος οὐδεμίαν ἀκρόασιν εἰς τὰς τοιαύτας συμβουλὰς ἠθέλησέ ποτε νὰ δώσῃ. Ἐπὶ τέλους, πληροφορηθεὶς ὁ διευθυντὴς τῆς σχολῆς περὶ τῶν συμβαινόντων, προσκαλεῖ τὸν μαθητὴν καὶ λέγει εἰς αὐτόν, ὅτι «ἂν ἐνόει νὰ μένῃ ἐν τῇ ὁδῷ τῆς διαίτης, τὴν ὁποίαν ἀπὸ τῆς εἰς τὴν σχολὴν εἰσαγωγῆς του διεχάραξεν, ὤφειλε νὰ ἐγκαταλίπῃ διὰ παντὸς αὐτήν». Ἡ ἀπειλὴ αὕτη κατεφόβισε τὸν νέον καὶ τὸν ὑπεχρέωσε ν' ἀπολογηθῇ. «Εἰς τὸν πατρικόν μου οἶκον, λέγει μετὰ δακρύων εἰς τοὺς ὀφθαλμούς ὁ νεαρὸς μαθητής, οἱ καλοί μου γονεῖς καὶ οἱ προσφιλεῖς μου ἀδελφοὶ τρώγουσι μόνον μέλανα ἄρτον, ἐν ᾧ ἐγὼ ἐνταῦθα τρώγω ἄρτον λευκόν, εἰς ἐξαίρετον ζωμὸν ἐμβάπτων αὐτόν. Τὰ δὲ πολυποίκιλα φαγητά, τὰ ὁποῖα βλέπω καθ' ἑκάστην ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἀντὶ νὰ μὲ εὐφραίνωσιν, ὑποχρεοῦσί με νὰ ἐνθυμῶμαι πάντοτε τὴν ἔνδειαν καὶ πτωχείαν, αἵτινες ἀπὸ πολλοῦ χρόνου σκληρῶς καταμαστίζουσι τὸν πατρικόν μου οἶκον. Πῶς λοιπὸν δύναμαι νὰ φάγω;» Ὁ διευθυντὴς τῆς σχολῆς βλέπων τοιοῦτον δεῖγμα υἱϊκῆς στοργῆς καὶ μὴ δυνάμενος νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα «ὁ πατήρ σου, ἐρωτᾷ, ὡς στρατιωτικός, δὲν λαμβάνει τὴν νενομισμένην σύνταξιν;»—

«Ὄχι, ἀποκρίνεται ὁ νέος. Ἐζήτησεν αὐτὴν ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον, ἀλλ' οὐδὲν κατώρθωσε. Τούτου δ' ἕνεκα ἠναγκάσθη πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ χρέους νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν πρωτεύουσαν καὶ νὰ μεταβῇ εἴς τινα μικρὰν κώμην, ἔνθα ζῇ ζωήν, ἥτις ἥκιστα ἁρμόζει εἰς ἄνδρα εἰλικρινῶς ὑπηρετήσαντα τὴν γενέτειράν του». Ἐὰν τὸ πρᾶγμα ἔχῃ οὕτω, λέγει ὁ διευθυντής, ἐγὼ θὰ φροντίσω νὰ χωρηγῶνται εἰς αὐτὸν ἑκατὸν τοὐλάχιστον δραχμαὶ κατὰ μῆνα, συνάμα δὲ θὰ ἐνεργήσω, ἵνα σταλῇ εἰς αὐτὸν ἀπὸ τοῦδε καὶ τὸ ἥμισυ τῆς ἐνιαυσίου συντάξεως. Ἐν τούτοις λάβε σὺ ἐπὶ τοῦ παρόντος πὰς πεντήκοντα ταύτας δραχμὰς πρὸς κάλυψιν τῶν ἐκτάκτων σου δαπανῶν.» —«Ἐπειδή, κύριε διευθυντά, ἀπαντᾷ ὁ νέος, σκοπεῖτε νὰ στείλητε χρήματα εἰς τὸν πατέρα μου, ἃς προστεθῶσι, παρακαλῶ, καὶ αἱ πεντήκοντα αὗται δραχμαὶ εἰς ταῦτα. Ἐγώ, δόξα τῷ Θεῷ, ἔχω ἐνταῦθα ὅ,τι ἐπιθυμῶ καὶ οὐδὲ τοῦ ἐλαχίστου στεροῦμαι· εἰς τὸν πατέρα μου ὅμως αἱ δραχμαὶ αὗται θὰ χρησιμεύσωσι πολύ». Ὁ διευθυντὴς ἄνευ ἄλλης τινὸς ἀντιλογίας ὑπεχρεώθη νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν εὐγενῆ ταύτην ἐπιθυμίαν τοῦ υἱοῦ.

«Ἔλπιζε φιλῶν τοὺς γονεῖς πράξειν καλῶς».

---

57. Αὐστηρότης δημάρχου.

Μετὰ τὸν θάνατον Ἀναστασίου τοῦ Α', εἰς τὸν ὁποῖον τελευτᾷ ἡ γενεὰ τῶν ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ Μεγάλου Θεοδοσίου αὐτοκρατόρων, ἀνηγορεύθη ὑπὸ τοῦ στρατοῦ αὐτοκράτωρ Ἰου-

στῖνος ὁ Θρᾷξ (518), ἀνὴρ ἐκ ποταποῦ μὲν γένους καταγόμενος καὶ ἀμαθής, συνετὸς ὅμως, οἰκονομικὸς καὶ αὐστηρός. Οὗτος ἐπιθυμῶν νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ κράτους του τὴν ἀπὸ πολλοῦ ἐξ αὐτῆς ἀποδημήσασαν δικαιοσύνην διώρισε δήμαρχον αὐτῆς δικαστήν τινα, διακρινόμενον ἐπὶ φιλοδικίᾳ. Εἰς τοῦτον ἔδωκεν ἐξουσίαν νὰ τιμωρῇ ἀπηνῶς πάντας τοὺς παραβαίνοντας τοὺς νόμους ἄνευ διακρίσεως τάξεως ἢ βαθμοῦ, κηρύξας συνάμα ὅτι αἱ ἀποφάσεις αὐτοῦ θὰ εἶνε ἀνέκκλητοι.

Ἡ τοιαύτη ἀπόφασις τοῦ αὐτοκράτορος κατετάραξε πάντας τοὺς ἅρπαγας καὶ ἀδίκους πλὴν ἑνός, ὅστις νομίζων ἑαυτὸν ἀνώτερον τῶν νόμων ἐξηκολούθει καὶ μετὰ τὸν διωρισμὸν τοῦ δημάρχου τούτου τὸ ἔργον τῆς παρανομίας καὶ ἀδικίας. Μεταξὺ τῶν πολλῶν του θυμάτων ὑπῆρχε καὶ γυνή τις χήρα, τῆς ὁποίας κατεκράτει ὅλην τὴν περιουσίαν. Ἡ γυνὴ αὕτη προσῆλθεν εἰς τὸν δήμαρχον καὶ μετὰ κλαυθμῶν παρέστησεν εἰς αὐτὸν τὰ δίκαιά της. Ὁ δήμαρχος σεβόμενος τὴν θέσιν τοῦ ἀδίκου ἀνδρὸς ἔγραψε πρὸς αὐτόν, παρακαλῶν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν γυναῖκα, ὅ,τι αὐτῇ ἀνῆκεν, ἀλλ' αὐτὸς ἀπήντησε πρὸς τὸν δήμαρχον ἀγερώχως καὶ ὑβριστικῶς. Ὁ δήμαρχος ὀργισθεὶς ἐκ τῆς ἀγενοῦς του ταύτης συμπεριφορᾶς προσκαλεῖ δ ἀ κλητῆρος αὐτὸν εἰς τὸ δικαστήριον, ἀλλ' οὗτος ἀπέμπεψε τὸν κλητῆρα μεθ' ὕβρεων καὶ ἐμπαιγμῶν. Τὴν αὐτὴν δ' ἡμέραν, καθ' ἣν ταῦτα ἔπραξε, μετέβη εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἵνα συμφάγῃ μετὰ τοῦ βασιλέως. Ὁ δήμαρχος πληροφορηθεὶς περὶ τούτου ἔρχεται εἰς τὰ βασίλεια καὶ παρουσιασθεὶς ἐνώπιον τοῦ Ἰουστίνου «Βασιλεῦ, λέγει, ἐὰν ἐμμένῃς εἰς τὴν ἀπόφασιν, τὴν ὁποίαν ἐξέδωκας, νὰ τιμωρῶνται δῆλα δὴ αὐστηρῶς οἱ ἄδικοι καὶ

παρανομοῦντες, θὰ ἐξακολουθήσω καὶ ἐγὼ νὰ δημαρχῶ· ἐὰν ὅμως ἐπιτρέπῃς, ἵνα οἱ ἀχρεῖοι τῶν ὑπηκόων σου ἀπολαύωσι τῆς εὐνοίας σου καὶ συνευωχῶνται μετὰ σοῦ, σὲ παρακαλῶ νὰ δεχθῇς ἀπὸ τοῦδε τὴν παραίτησίν μου». Ὁ βασιλεὺς θαυμάσας τὴν τόλμην τοῦ φιλοδικαίου δημάρχου, «δὲν μετέβαλον, ἀπεκρίθη τὴν ἀπόφασίν μου. Καταδίωκε τὴν ἀδικίαν, καὶ αὐστηρῶς τιμώρει τοὺς ἐργάτας αὐτῆς, καὶ ἐὰν ἔτι οὗτοι συγκάθηνται μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τοῦ θρόνου». Ὁ δήμαρχος ἐνθαρρυνθεὶς ὑπὸ τῶν λόγων τούτων, διατάττει νὰ συλλάβωσι τὸν συντρώγοντα μετὰ τοῦ βασιλέως ἄρχοντα, καὶ ὁδηγήσωσιν αὐτὸν εἰς τὸ δικαστήριον. Ὁ ἄρχων ἀκούει τὴν κατηγορίαν τρέμων καί, ἐπειδὴ οὐδὲν εἶχε ν' ἀντιτάξῃ, ὁ ἀδέκαστος κριτὴς διατάττει νὰ ἐκδύσωσιν αὐτόν, καὶ ῥαβδίσαντες νὰ πομπεύσωσι δι' ὅλης τῆς πόλεως, καθήμενον ἐπὶ ὄνου καὶ ἔχοντα τὸ πρόσωπόν του ἐστραμμένον εἰς τὰ ὀπίσθια τοῦ ζῴου, τὰ δὲ ἡρπαγμένα πράγματα νὰ δοθῶσιν εἰς τὴν ἀδικηθεῖσαν χήραν. Ἡ παραδειγματικὴ αὕτη τιμωρία κατέπαυσεν ἐπί τινα καιρὸν τὰς ἀδικίας καὶ ἁρπαγάς. Ὁ αὐτοκράτωρ ἀνταμείβων τὴν σταθερότητα τοῦ δημάρχου προεβίβασεν αὐτὸν εἰς τοὺς πατρικίους καὶ διώρισεν ὑπουργὸν τῆς δικαιοσύνης.

«Ἀνδρὸς δικαίου καρπὸς οὐκ ἀπόλλυται».

---

56. Περὶ καστόρων.

Ὁ Κάστωρ εἶνε ζῷον τετράποδον, ὑπαγόμενον εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν τρωκτικῶν, κατά τι μεγαλείτερον τῆς γα-

λῆς, ἐπειδὴ τὸ σῶμά του συνήθως λαμβάνει μῆκος μὲν δύο ἕως τριῶν ποδῶν, ὕψος δὲ ἑνὸς τουλάχιστον ποδός. Τὸ χρῶμα τῶν τριχῶν του παραλλάσσει κατὰ τὸ γεωγραφικὸν πλάτος τῶν τόπων, ἔνθα διαιτᾶται, ἀπὸ ἐρυθρομελαχρινοῦ μέχρι μέλανος ἢ λευκοῦ. Σύγκειται δὲ ἐκ δύο εἰδῶν τριχῶν, τῶν μὲν μικροτέρων, μεταξοειδῶν καὶ διδουσῶν τὸ χρῶμά των εἰς τὸ ζῷον, τῶν δὲ βραχειῶν, τολυπωδῶν καὶ συνήθως καστανοχρόων· τὸ ρύγχος αὐτοῦ φέρει μακροὺς μαύρους μύστακας. Οἱ δάκτυλοι τῶν ὀπισθίων ποδῶν του εἶνε συνηνωμένοι διὰ μεμβράνης, οἱ δὲ τῶν ἐμ-

προσθίων, πέντε τὸν ἀριθμόν, ἐλεύθεροι· ἡ οὐρὰ πεπλατυσμένη, μακρὰ καὶ ὑπὸ λεπίδων κεκαλυμμένη, οἱ δὲ ὀδόντες ὀξεῖς, ὡς πάντων τῶν τρωκτικῶν. Τὸ ἄρρεν ζῷον παρέχει εἰς τὴν ἰατρικὴν τὸ καστόριον. Εἶνε δὲ τοῦτο οὐσία ἰαματικὴ, φημιζομένη ὡς ἀντισπασμωδικὴ καὶ πραϋντική. Ἐκκρίνεται δὲ ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐν ἰδίοις θυλακίοις, ἅτινα ἐκτέμνονται φονευομένου τοῦ ζώου καὶ ξηραίνονται εἰς τὸν καπνόν. Τὸ δὲ λεγόμενον, ὅτι τὸ ζῷον τοῦτο διωκόμενον ἀποσπᾷ τὸ ἴδιον διὰ τῶν ὀδόντων του τὰ θυλάκια, εἰς τὰ ὁποῖα ὑπάρχει τὸ πολύτιμον φάρμακον καὶ ἀφίνει αὐτὰ εἰς τὸν θηρευτήν, ἵνα σώσῃ τὴν ζωήν του, εἶνε αὐτόχρημα

μῦθος. Ἡ θήλεια ἔχει τέσσαρας μαστούς, κυοφορεῖ ἐπὶ τεσσαρας μῆνας καὶ τίκτει τρία ἕως τέσσαρα.

Οἱ κάστορες οἰκοῦσι κατὰ τὰ βόρεια μέρη τοῦ Παλαιοῦ καὶ Νέου Κόσμου, πολυπληθέστατοι δὲ ἐν τῇ ἀρκτῴᾳ Ἀμερικῇ. Διαμένουσι δὲ κατὰ μὲν τὸ θέρος εἰς τρώγλας, τὰς ὁποίας σκάπτουσι παρὰ τὰς ὄχθας τῶν λιμνῶν καὶ τῶν ποταμῶν, κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα συνερχόμενοι κατὰ κοινωνίας πολυπληθεῖς καυασκευάζουσι στερεωτέρας κατοικίας. Ὄντως δὲ ἀξιοθαύμαστος εἶνε ἡ περὶ τὴν κατασκευὴν τῶν κατοικιῶν των εὐφυία. Ἐὰν κατοικῶσι παρὰ ποταμόν, ἐγείρουσι κατὰ πρῶτον προχώματα, ἵνα ἐμποδίζωσι τὸ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ νὰ πλημμυρῇ τὰς οἰκίας των· διὰ τῶν ἰσχυρῶν καὶ κοπτερῶν ὀδόντων του τὸ μηχανικὸν τοῦτο ζῷον περιτρώγει ἢ κόπτει τοὺς κλάδους, τῶν ὁποίων ἔχει ἀνάγκην εἰς τὴν οἰκοδομήν, διὰ τῶν ὀπισθίων ποδῶν του ζυμόνει τὰς γαιώδεις ὕλας, διὰ τοῦ στόματός του μεταφέρει αὐτάς, διὰ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν διαθέτει τὰ ξύλα καὶ ἀποφράττει τὸ διάστημα διὰ λίθων καὶ πηλοῦ. Τὴν οὐράν του μεταχειρίζεται εἰς τὴν κολύμβησιν, κινοῦν αὐτὴν ὡς πηδάλιον.

Ἀφ' οὗ τὸ πρόχωμα περαιωθῇ διὰ κοινῶν κόπων, οἱ ἐργάται διαχωρίζονται εἰς μικρὰς κοινωνίας καὶ ἀσχολοῦνται κατ' ἰδίαν εἰς οἰκοδομὴν τῶν οἰκιῶν των, τὰς ὁποίας κτίζουσι διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου, ὡς καὶ τὰ προχώματα, ἐπὶ τὰς ὄχθας τοῦ ὕδατος, εἰς τὸ ὁποῖον εἶνε κατὰ μέρος βεβυθισμένα. Ἔχουσι δ' αὗται συνήθως σχῆμα στρογγύλον ἢ ὠοειδὲς καὶ διάμετρον ἐσωτερικὴν ἓξ ἕως ἑπτὰ ποδῶν. Οἱ τοῖχοι ἐπικεχρισμένοι διὰ πηλοῦ, λαμβανομένου ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἢ τῆς λίμνης, ὑψοῦνται κατ' ἀρχὰς καθέτως, εἶτα

δὲ στρεφόμενοι πρὸς τὰ ἔσω σχηματίζουσι κανονικοὺς θόλους. Ἕκαστος οἰκίσκος διαχωρίζεται ἔνδον εἰς πολλὰ πατώματα καὶ ἔχει δύο ἐξόδους, τὴν μὲν εἰς τὸ ὕδωρ, τὴν δὲ πρὸς τὸ πλησιέστερον εἰς τὴν ὄχθην μέρος. Πάντα δὲ ταῦτα τὰ ἔργα γίνονται μόνον ἐν καιρῷ νυκτὸς καὶ μετὰ θαυμαστῆς ταχύτητος.

Εἰς ἕκαστον οἰκίσκον οἰκοῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δύο οἰκογένειαι, συγκείμεναι ἐκ δώδεκα περίπου ἀτόμων· ἕκαστος δὲ οἰκίσκος ἔχει ἰδίαν ἀποθήκην διὰ τὰ τρόφιμα τοῦ χειμῶνος. Τρέφονται δὲ συνήθως τὰ ζῷα ταῦτα διὰ ριζῶν ὑδροβίων τινῶν φυτῶν καὶ φλοιῶν δένδρων, ἐκ τῶν ὁποίων καὶ κατασκευάζουσι τὰς φωλεάς των. Εἰς τὰς κατοικίας δὲ ταύτας διάγουσι τὰ φιλόπονα ταῦτα ζῷα μέχρι τοῦ ἔαρος, ἀπολαύοντα ἐν ἀσφαλείᾳ τὴν γλυκύτητα τῆς ἀναπαύσεως καὶ τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου. Ἕκαστον τοιοῦτον χωρίον σύγκειται συνήθως ἐξ εἰκοσάδος καλυβῶν. Καὶ οὕτω μὲν ζῶσιν οἱ κάστορες εἰς τὰς ἐρημίας τοῦ Καναδᾶ.

Εἰς τὴν Εὐρώπην ὅμως τὰ ζῷα ταῦτα ζῶσι διεσπαρμένα, περίφοβα, καταγινόμενα μᾶλλον εἰς τὸ νὰ κρύπτωνται ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς, παρὰ εἰς τὸ νὰ τελειοποιῶσι τὰς κοινωνικάς των ἀρετάς. Εἰς τὰς πεπολιτισμένας καὶ πολυανθρώπους χώρας ζῶσι μεμονωμένοι εἰς βαθείας τρώγλας παρὰ τὰς λίμνας καὶ τοὺς ποταμούς. Ἐν Νορβηγίᾳ ὅμως, ἐν Σουηδίᾳ καὶ Λαπωνίᾳ ἁπαντῶσι κατὰ κοινωνίας, ὡς ἐν Ἀμερικῇ.

Κάστορες ἐξημερωθέντες ἀπώλεσαν τὴν ἐν ἀγρίᾳ κατάστασιν ἀγχίνοιάν των, διετήρησαν δὲ ἐν μέρει τὴν πρὸς τὸ οἰκοδομεῖν ἔνστικτον κλίσιν των. Τὰ ζῷα ταῦτα δύνανται νὰ διάγωσι καὶ ὑπὸ τὸ ὕδωρ ἱκανὴν ὥραν, νέμονται μόνον τὴν

νύκτα, τὴν δὲ ἡμέραν ὅλην κοιμῶνται. Εἰς τὰ χωρία των, ἐν Ἀμερικῇ, λέγεται ὅτι ἔχουσι τὴν πρόνοιαν νὰ τοποθετῶσι φύλακας πρὸς τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς καὶ πρὸς τὸν ποταμὸν ἢ τὴν λίμνην, οἵτινες, ἅμα αἰσθανθῶσι τὸν ἐλάχιστον κίνδυνον, εἰδοποιῶσι διὰ φωνῶν τοὺς ἄλλους καὶ πάντες ρίπτονται ἀμέσως εἰς τὸ ὕδωρ. Οἱ φύλακες δ' οὗτοι μεταλλάσσονται κατὰ τακτικὰς ὥρας. Ὁ κάστωρ θηρεύεται καὶ διὰ τὸ δέρμα του, ἐκ τοῦ ὁποίου γίνονται πολύτιμα γουναρικά, πῖλοι, χειρόκτια καὶ ἄλλα. Τὸ δέρμα του εἶνε λαμπρότατον κατὰ τὸν χειμῶνα, τὸ δὲ θέρος ἀποβάλλει, ὡς καὶ πάντων τῶν ἄλλων ζώων, μέρος τῶν μαλλῶν του. Δυστυχῶς ὅμως τὸ ζῷον τοῦτο, τὸ τόσον πολύτιμον εἰς τὴν ἰατρικὴν καὶ τὴν βιομηχανίαν, ἀπὸ πολλοῦ ἐν πολλοῖς τόποις ἤρχισε νὰ ἐκλίπῃ ἕνεκα τῆς μεγάλης καταδιώξεως ὑπὸ τοῦ ἀπλήστου ἀνθρώπου.

---

57. Φιλοστοργία υἱῶν.

Ὑπὸ τὴν στέγην καλύβης τινός, κειμένης ἔν τινι πεδιάδι τῆς ἄνω Σαβοΐας παρὰ τοὺς πρόποδας λόφου, ἔζη γέρων τις, ὀνομαζόμενος Βερνάρδος, ἔχων τρεῖς υἱούς. Οὗτος ἡμέραν τινὰ ἔκειτο ἐπὶ τῆς κλίνης, κατεχόμενος ὑπὸ σφοδροῦ πυρετοῦ· ἔχων δὲ τοὺς ὀφθαλμούς του προσηλωμένους εἰς τὴν θύραν, ἀνυπομόνως περιέμενε τὸν υἱόν του Ἰωάννην, ἐξελθόντα πρὸ μικροῦ τῆς οἰκίας πρὸς ἀναζήτησιν ἰατροῦ. Μετ' ὀλίγον ἠκούσθησαν βήματα ἵππου καὶ πάραυτα ὁ ἰατρὸς εἰσῆλθεν. Ὁ ἀσκληπιάδης μετὰ μικρὰν ἐξέτασιν τοῦ ἀσθε-

νοῦς εἶπε, κτυπῶν τὸν ὦμον τοῦ σεβασμίου γέροντος «δὲν εἶνε τίποτε, φίλε μου, τίποτε»· εἶτα ἔνευσεν εἰς τοὺς τρεῖς αὐτοῦ υἱούς, οἵτινες ἵσταντο περὶ τὴν κλίνην, ἀνυπομόνως ἀναμένοντες νὰ πληροφορηθῶσι περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ἀγαπητοῦ αὐτῶν πατρὸς καὶ οὕτως ἀπεσύρθησαν μετὰ τοῦ ἰατροῦ ἔν τινι γωνίᾳ. Ὁ ἰατρὸς σείσας τὴν κεφαλὴν ἐψιθύρισεν· «ὁ πατὴρ ἡμῶν κατέχεται τόρα ὑπὸ σφοδροῦ πυρετοῦ καὶ εἶνε ἀνάγκη ἅμα οὗτος ἐλαττωθῇ, νὰ λάβῃ ὀλίγην κινίνην, ὅπως ὁρίζω ἐν τῇ συνταγῇ».

— Τί εἶνε αὐτὴ ἡ κινίνη, ἰατρέ; ἠρώτησεν ὁ Γουλιέλμος, ὁ υἱὸς τοῦ ἀσθενοῦς.

— Ἡ κινίνη, φίλε μου, εἶνε φάρμακον ἀντιπυρετικόν· τὸ ὁποῖον θὰ ἀγοράσητε ἐν τοῖς φαρμακείοις τῆς πόλεως.

— Πόσου τιμᾶται αὕτη; ἐρωτᾷ ὁ Γουλιέλμος.

— Τριῶν δραχμῶν, ἀπαντᾷ ὁ ἰατρός.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἀσκληπιάδου, οἱ τρεῖς ἀδελφοί, Γουλιέλμος, Πέτρος καὶ Ἰωάννης, ἔβλεπον ἀλλήλους ἐπί τινα χρόνον ἐν ἄκρᾳ ἀμηχανίᾳ, διότι πρὸς ἀγορὰν τοῦ φαρμάκου εἶχον μόνον τὸ ἥμισυ τοῦ ἀντιτίμου.

— Ἀκούσατε, λέγει ὁ Πέτρος, τρίβων τὰς χεῖράς του· γνωρίζω μέθοδόν τινα, διὰ τῆς ὁποίας πιστεύω ὅτι, Θεοῦ θέλοντος, θὰ πορισθῶ ἀπὸ τοῦ ἀντικρὺ λόφου πρὶν τῆς νυκτὸς τέσσαρας ἕως πέντε δραχμάς.

— Ἀπὸ τοῦ λόφου! εἶπεν ὁ Ἰωάννης ἔκθαμβος.

— Μάλιστα, ἀπὸ τοῦ λόφου. Πρό τινων ἡμερῶν ἀνεκάλυψα ἐντὸς χάσματος τρομεροῦ τινος βαράθρου φωλεὰν ἀετῶν. Ἐν τῇ πόλει εὑρίσκεται κύριός τις, ὅστις εὐχαρίστως θ' ἀγοράσῃ τοὺς νεοσσούς. Μόνον ὁ τρομερὸς κίνδυνος, εἰς

τὸν ὁποῖον θὰ ἐκτεθῶ, ἵνα λάβω ἐκεῖθεν τοὺς ἀετιδεῖς, ἐμπνέει μοι δισταγμόν τινα. Ἀλλὰ μακρὰν οὗτος ἀπ' ἐμοῦ, ἀφ' οὗ πρόκειται περὶ τῆς πολυτίμου ζωῆς τοῦ ἀγαπητοῦ ἡμῶν πατρός. Ὑπόσχομαι δ' εἰς ὑμᾶς ὅτι μετὰ δύο ὥρας θὰ ἔχω αὐτοὺς ὑπὸ τὴν κατοχήν μου.

— Ἐγὼ θὰ καταβῶ εἰς τὸ βάραθρον. λέγει ὁ Γουλιέλμος.

— Ὄχι, ὄχι, ἀπαντᾷ ὁ Ἰωάννης, ἄφετε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς πράξεως ταύτης εἰς ἐμέ, ὅστις, ὡς μικρότερος τὴν ἡλικίαν, εἶμαι καὶ εὐκινητότερος πάντων ὑμῶν.

— Ἐγὼ ὁ ἀνακαλύψας τὴν φωλεὰν ὀφείλω νὰ κινδυνεύσω τὴν ζωήν μου, ἐπαναλαμβάνει ὁ Πέτρος. Ἐν τούτοις ὅμως, ἐπειδὴ βλέπω ὅτι ὑμεῖς φιλονικεῖτε, ἂς διαλύσωμεν τὴν ὑπόθεσιν διὰ κλήρου. Γουλιέλμε, γράψον τρεῖς ἀριθμοὺς καὶ ῥῖψον αὐτοὺς εἰς τὸν πῖλόν μου· ὅστις δὲ λάβῃ τὸν ἀριθμὸν τρία, ἂς καταβῇ εἰς τὸ χάσμα.

— Ὁ Γουλιέλμος ἔκαυσε τὸ ἄκρον ξύλου τινός, ἔσχισε παλαιόν τι χαρτίον εἰς τρία τεμάχια, ἔγραψεν ἐπ' αὐτῶν τοὺς ἀριθμοὺς 1, 2, 3, καὶ τοὺς ἔρριψεν εἰς τὸν πῖλον τοῦ Πέτρου. Πόσον σφοδρῶς ἔπαλλον αἱ τρεῖς καρδίαι! Ὁ γέρων Βερνάρδος ἔκειτο πυρέσσων, ἕκαστος δὲ τῶν υἱῶν του ἐπεθύμει νὰ κινδυνεύσῃ τὴν ζωήν του, ἵνα σώσῃ τὴν τοῦ πατρός του. Ὁ κλῆρος ἐβράβευσε τὸν ἀνακαλύψαντα τὴν φωλεὰν Πέτρον, ὅστις ἐναγκαλισθεὶς πάραυτα τὸν πατέρα του, εἶπεν, «μετ' ὀλίγον, πάτερ, ἐπιστρέφομεν».

— Τί διανοεῖσθε νὰ πράξητε; ἐρωτᾷ ὁ πατήρ.

— Θὰ σοὶ ἀπαντήσωμεν, ἅμα ἐπιστρέψωμεν, ἀποκρίνεται ὁ Πέτρος.

Ὁ Γουλιέλμος κατεβίβασεν ἀμέσως ἐκ τοῦ τοίχου πα-

SISMANOGLIO MEGARO

λαιόν τι ξίφος, ὁ Ἰωάννης ἐζήτει νὰ εὕρῃ παχύ τι σχοινίον, τὸ ὁποῖον οἱ ὀρεσίβιοι μεταχειρίζονται, κόπτοντες δένδρα· ὁ δὲ Πέτρος διηυθύνθη πρὸς ξύλινόν τινα σταυρόν, εὑρισκόμενον παρὰ τὴν καλύβην, καὶ κλίνας τὰ γόνατα προσηυχήθη, ἀναβιβάσας τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν του εἰς τὸν Θεόν, τὸν ἀγαθὸν πάντων τῶν ἐπὶ γῆς ζώντων ἀνθρώπων Πατέρα.

Μετά τινα δὲ λεπτὰ ἐξῆλθον ὅλοι ὁμοῦ καὶ ἔφθασαν μετ' ὀλίγον εἰς τοῦ βαράθρου τὸ χεῖλος, Ὁ κίνδυνος ἐφαίνετο ἤδη εἰς αὐτοὺς πολὺ μεγαλείτερος, διότι τὸ φοβερὸν τοῦτο βάραθρον, οὗτινος τὸ βάθος ἦτο πλέον τῶν ἑκατὸν ποδῶν, ἐχρησίμευεν ὡς κατοικία τῶν σαρκοφάγων ὀρνέων. Ὁ Πέτρος, ὅστις ἔμελλε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐπικίνδυνον ταύτην ἐπιχείρησιν, ἦτο ὡραῖος, ἀθλητικὸς καὶ νέος. Καταμετρήσας καλῶς διὰ τῶν ὀφθαλμῶν του τὸ βάθος τοῦ βαράθρου ἀνέκραξεν· «ἡ ὥρα ἔφθασε· τὰ πάντα εἶνε ἕτοιμα». Σιγὴ βαθεῖα διεδέχθη τοὺς λόγους τούτους ἐπί τινας στιγμάς. Εἶτα ἀσπασθεὶς τοὺς ἀδελφούς του μετὰ πολλῆς τρυφερότητος καὶ γενόμενος ὠχρὸς ὡς νεκρὸς εἶπεν· «ἐὰν γείνω βορὰ τῶν ἀετῶν, εἴπατε εἰς τὸν ἀγαπητόν μου πατέρα νὰ μὴ λυπῆται, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ χαίρῃ, διότι ἀπέθανον, ἐκπληρῶν τὸ ἱερόν μου πρὸς ἐκεῖνον καθῆκον». Οἱ ἀδελφοί του περίλυποι ἔδεσαν τὸ σχοινίον περὶ τὴν ὀσφύν του καὶ ἤρχισαν νὰ καταβιβάζωσιν αὐτόν. Ὁ Πέτρος, κρατῶν διὰ τῆς δεξιᾶς του χειρὸς τὸ ξίφος, ἐπλησίασεν ἀσφαλῶς εἰς τὴν γωνίαν, ἔνθα εὑρίσκετο ἡ φωλεά. Ἐν ταύτῃ παρετήρησε τέσσαρας ἀετιδεῖς, χρώματος φαιοῦ. Ἡ χαρὰ αὐτοῦ ἦτο ἀνέκφραστος· ἡ καρδία του ἔπαλλεν ἐπὶ τῇ θέᾳ τῶν μικρῶν, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἔχαιρε, διότι κατὰ

τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔλειπον οἱ γονεῖς τῶν νεοσσῶν. Ἥρπασε πάραυτα διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τὴν φωλεάν, καὶ ἔπειτα ἔκραξε μετὰ χαρᾶς πρὸς τοὺς ἀδελφούς του. «Τὴν ἔχω· ἀναβιβάσατέ με!»

Ἅμα οἱ ἀδελφοὶ ἤρχισαν νὰ σύρωσι τὸ σχοινίον, ὁ Πέτρος ἠσθάνθη ὅτι προσεβάλλετο ὑπὸ δύο παμμεγίστων ἀετῶν, τῶν ὁποίων αἱ ἀπελπιστικαὶ καὶ κινδυνώδεις κραυγαὶ ἐδήλουν ὅτι ἦσαν οἱ γονεῖς τῶν νεοσσῶν.

— «Γενναιότης, ἀδελφέ! ἔκραζον ἄνωθεν οἱ ἀδελφοί του· ὑπερασπίσθητι σαυτόν, μὴ φοβοῦ». Ὁ Πέτρος εἰσήγαγε διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τὴν φωλεὰν εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ στήθους του, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς ἔπαλλε τὸ ξίφος περὶ τὴν κεφαλήν του. Ἤδη ἤρχισεν ἀγὼν τρομερός. Οἱ ἀετοὶ ὠρύοντο μανιωδῶς, οἱ νεοσσοὶ ἔκραζον φρικτῶς καὶ ὁ Πέτρος ἐκραύγαζε γοερῶς, ἐξακολουθῶν νὰ πάλλῃ τὸ ξίφος του, διὰ τοῦ ὁποίου ἐτραυμάτισε τοὺς ὁρμῶντας κατ' αὐτοῦ ἐχθρούς. Ἐν ᾧ δὲ ἐν τοιαύτῃ εὑρίσκετο κρισίμῳ στιγμῇ, αἰσθάνεται ἄφνης πιναγμὸν τοῦ σχοινίου. Ἀναβλέψας δὲ παρετήρησεν ὅτι διακούσης τῆς πάλης εἶχε κόψει μικρὸν τὸ σχοινίον, τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο ἤδη ἀνίκανον νὰ βαστάσῃ αὐτόν. Οἱ ὀφθαλμοί του ἐσπινθηράκισαν, ἐπί τινας δὲ στιγμὰς ἔμεινεν ἀκίνητος. Ψυχρὸς ἱδρὼς ἔρρεεν ἐκ τοῦ μετώπου του. Ἡ καταλαβοῦσα αὐτὸν ἀπελπισία ἦτο τοσαύτη, ὥστε διενοήθη νὰ ρίψῃ τὸ ξίφος καὶ τὴν φωλεάν, καὶ ν' ἀφεθῇ εἰς τὴν διάκρισιν τῶν μανιωδῶν ἐχθρῶν του. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα διενοεῖτο, τῶν ἀετῶν τις προσβαλὼν διὰ τῶν σιδηρῶν του ὀνύχων τὴν κεφαλήν του ἐπιχειρῇ νὰ σπαράξῃ αὐτήν, ἀλλ' οὗτος ἀναμνησθεὶς τοῦ πατρός του, ἀπωθεῖ αὐτὸν γενναιότατα διὰ τοῦ ξίφους. Μετὰ ὡριαίαν δὲ πάλην ὁ Πέτρος

MEGARO SISMANOGLIO

ἀνελκύεται ἡμιθανὴς σχεδὸν καὶ αἱματόφυρτος εἰς τὸ χεῖλος τοῦ βαράθρου μετὰ τῆς λείας του. Ἀνέκφραστος χαρὰ ἀνέλαμψεν ἐπὶ τοῦ προσώπου τῶν δύο ἀδελφῶν, οἵτινες ἐναγκαλισθέντες κατεφίλουν αὐτόν. Ὁ Πέτρος μετά τινας περιποιήσεις συνέρχεται εἰς ἑαυτόν, τὸ δὲ πρῶτον ἀντικείμενον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔρριψε τὰ βλέμματά του, ἦσαν οἱ ἀετιδεῖς. Τὴν μεσημβρίαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐπώλησαν αὐτοὺς εἰς τὴν πόλιν καὶ διὰ τοῦ ἀντιτίμου ἠγόρασαν τὴν κινίνην, ἥτις ἐντὸς δύο ἡμερῶν ἀπήλλαξε τὸν προσφιλῆ των πατέρα ἀπὸ τοῦ κατέχοντος αὐτὸν πυρετοῦ.

«Βούλου γονεῖς πρὸ παντὸς ἐν τιμῇ ἔχειν».

---

38. Κῦρος ὁ μέγας.

Α΄ Παιδικὴ ἡλικία τοῦ Κύρου.

Ὁ Κῦρος ἦτο υἱὸς τοῦ Πέρσου Καμβύσου καὶ τῆς Μανδάνης, θυγατρὸς τοῦ βασιλέως τῶν Μήδων Ἀστυάγους. Χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ ὁ Ἀστυάγης ὅτι ὁ ἔγγονος αὐτοῦ ἔμελλε νὰ καταλάβῃ τὸν θρόνον τῆς Μηδίας καὶ φοβηθεὶς παρέδωκε τὸ νεογνὸν εἴς τινα τῶν πιστῶν του, Ἅρπαγον ὀνομαζόμενον, διατάξας αὐτὸν νὰ φονεύσῃ αὐτό. Ἀλλ' οὗτος εἴτε διότι δὲν ἐτόλμα ν' ἀντιπράξῃ εἰς τὴν ἐκδηλωθεῖσαν θείαν βούλησιν, εἴτε διότι ἐθεώρησεν ἀπάνθρωπον νὰ μιάνῃ τὰς χεῖράς του δι' αἵματος ἀθώου, παρέδωκε τὸ βρέφος εἴς τινα ποιμένα, παραγγείλας αὐτὸν νὰ ἐκθέσῃ αὐτὸ εἰς τὰ δάση. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀγαθὸς οὗτος ποιμήν, ὁ

καλούμενος Μιτραδάτης, οἰκτείρας τὴν ἀθῳότητα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐνδώσας καὶ εἰς τὰς παρακλήσεις τῆς συζύγου του Κυνοῦς, ἀνέθρεψε κρυφὰ τὸ βρέφος ὡς ἴδιόν του τέκνον καὶ ὠνόμασεν αὐτὸ Κορέσχ (ἥλιος), ἐκ τοῦ ὁποίου οἱ προπάτορες ἡμῶν ἔπλασαν τὸ ὄνομα Κῦρος.

Δεκαετὴς τὴν ἡλικίαν ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τοῦ πάππου του Ἀστυάγους, ὅστις, νομίσας ὅτι ἡ πρόρρησις εἶχεν ἐκπληρωθῇ ὡς ἐκ τῆς ἠθικῆς ἐξουσίας, τὴν ὁποίαν ἐξήσκει εἰς τοὺς ἡλικιώτας του, ἀφῆκεν αὐτὸν νὰ ζῇ καὶ ἀπέστειλεν εἰς τοὺς γονεῖς του. Τὸν δὲ Ἅρπαγον, ὅστις ἐτόλμησε νὰ παραβῇ τὴν διαταγήν του, ἐτιμώρησεν εὐωχήσας διὰ τῶν κρεάτων τοῦ υἱοῦ του.

Β΄ Ὁ Κῦρος ἐν Περσίᾳ. Ὁ Κροῖσος συλλαμβάνεται.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ Πέρσαι ἦσαν πτωχός τις λαός, ὀρφανὸς καὶ ποιμενικός, ὑποτεταγμένος εἰς τοὺς Μήδους καὶ διάγων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βίον νομαδικὸν εἰς τὰς ὑψηλοτέρας χώρας τῆς ἐπαρχίας τῆς ὀνομαζομένης Περσίδος. Τοιούτους εὑρὼν ὁ Κῦρος τοὺς ὁμοεθνεῖς του ἀνέδειξεν αὐτοὺς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κράτος ἰσχυρότατον πάντων τῶν τῆς Μικρασίας λαῶν καὶ ἐξέτεινεν αὐτὸ ἀπὸ τῶν παραλίων τῆς Μεσογείου μέχρι τῆς Ἰνδικῆς. Ἵνα δὲ κατορθώσῃ τὴν μεγάλην ταύτην μεταβολήν, προσεπάθησεν ἐν πρώτοις διὰ διαφόρων μέσων ν' ἀποκτήσῃ τὴν εὔνοιαν τῶν ὁμοεθνῶν του, ἄνευ τῆς ὁποίας πάντες οἱ θελήσαντες νὰ πράξωσί τι ὑπὲρ τοῦ ἔθνους των οἰκτρῶς ἐναυάγησαν. Ἐκλεγεὶς μετά τινα χρόνον ἀρχηγὸς ὑψόνει τὴν σημαίαν τῆς

SISMANOGLIO MEGARO

ἀποσκιρτήσεως. Τοῦτο μαθὼν ὁ Ἀστυάγης ἔτρεξε κατ' αὐτοῦ μετὰ πολυπληθοῦς στρατεύματος, ἀλλ' ἐνικήθη κατὰ κράτος περὶ τὰς Παρσαγάδας, ἡ δὲ μάχη αὕτη ἤρκεσε νὰ μεταβιβάσῃ τὴν κυριαρχίαν ἀπὸ τῶν Μήδων εἰς τοὺς Πέρσας καὶ ν' ἀναδείξῃ ἄρχοντας τοὺς ἀρχομένους (561).

Ἐκ τῆς μεγάλης ταύτης εὐτυχίας καὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Κύρου φοβηθεὶς ὁ διὰ τοὺς θησαυρούς του ὑπερηφανευόμενος Κροῖσος καὶ ἐπιθυμῶν νὰ ἐξασφαλίσῃ ἑαυτόν, συνεμάχησε μετὰ τῶν Ἀσσυρίων, Αἰγυπτίων, Ἑλλήνων καὶ ἄλλων καὶ συναθροίσας 420000 ἀνδρῶν ἐστράτευσε κατὰ τοῦ Κύρου, ὅστις ἐπήρχετο ἤδη κατ' αὐτοῦ. Μετὰ μικράς τινας ἀψιμαχίας οἱ δύο πολέμιοι συνεκρότησαν κρατερὰν μάχην εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Θυμβρέας ἐν Φρυγίᾳ τῷ 558ῳ π. Χ. Ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ νικηθεὶς κατὰ κράτος ὁ Κροῖσος ἔφυγε δρομαῖος εἰς Σάρδεις. Πρὸ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως ταύτης διεκινδύνευσε καὶ δευτέραν μάχην· νικηθεὶς δὲ πάλιν ἐκλείσθη εἰς τὴν μητρόπολίν του, ἀλλὰ μετὰ τεσσάρων καὶ δέκα ἡμερῶν πολιορκίαν ἔπεσε ζῶν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἀντιπάλου του.

Μετὰ ταῦτα ὁ Κῦρος, ἀναθέσας εἰς τοὺς στρατηγούς του νὰ καθυποτάξωσι τὰ παράλια τῆς Μεσογείου, ἐπανῆλθεν εἰς Περσίαν, ἵνα διοργανώσῃ καὶ τακτοποιήσῃ τὰ τοῦ κράτους του. Αἱ ἐν Μικρασίᾳ Ἰωνικαί, Αἰολικαὶ καὶ Δωρικαὶ ἀποικίαι, ἀπειλούμεναι ὑπὸ τοῦ κινδύνου, εἶχον συνδέσει πρὸς ἀλλήλας συμμαχίαν πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, ἀλλ' ὅμως αἱ προσπάθειαι αὐτῶν ἀπέβησαν μάταιαι. Ὁ στρατηγὸς τῶν Περσῶν Ἅρπαγος ἐν διαστήματι ὀλίγου χρόνου, μεταχειριζόμενος ποῦ μὲν τὴν δύναμιν τῶν ὅπλων, ποῦ δὲ καὶ ὑποσχέσεις, ὑπέταξε πάσας τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις ἐκτὸς τῶν Φωκαέων, οἵτινες προτιμήσαντες τὸν ἐκπατρισμὸν τῆς δουλείας, ἐγκατέλιπον λαθραίως τὴν πόλιν καὶ μετηνάστευσαν πρῶτον μὲν εἰς τὰς νήσους Οἰνούσας, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Κύρνον καὶ Μασσαλίαν, φέροντες εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην πόλιν δῶρα πολύτιμα, τὴν ἐλαίαν καὶ τὴν ἄμπελον.

Γ'. Ἐκστρατεία τοῦ Κύρου κατὰ Βαβυλωνίων καὶ Μασσαγετῶν.

Ὁ Κῦρος ὢν ἤδη κύριος πάσης τῆς Μικρασίας ἐστράφη κατὰ τοῦ βασιλέως τῆς Βαβυλῶνος Βαλτάσαρ ἢ Λαβηνήτου, ἀνδρὸς ἐκδεδιητημένου, διότι εἶχε χορηγήσει βοήθειαν εἰς τὸν Κροῖσον, πολεμοῦντα κατ' αὐτοῦ. Καθυπέταξε τὴν Συρίαν καὶ μέρος τῆς Ἀραβίας, ἔπειτα δὲ ἐπιστρέψας εἰς τὰ ὀπίσω ἐπολιόρκησε τὴν Βαβυλῶνα, ἐκυρίευσεν αὐτήν, ἀποστρέψας τὸν ροῦν τοῦ ποταμοῦ Εὐφράτου, ἐφόνευσε τὸν Βαλτάσαρ καὶ οὕτω κατέλυσε τὸ ἀπὸ πολλοῦ κλονούμενον Χαλδαιοβαβυλωνιακὸν κράτος τῷ 538 π. Χ. Μὴ ἀρκεσθεὶς ὅμως εἰς τὰς δορυκτησίας ταύτας ἐπεχείρησε νὰ καθυποτάξῃ καὶ τοὺς Μασσαγέτας, ἔθνος Σκυθικόν, ἀνδρεῖον καὶ φιλοπόλεμον, τὸ ὁποῖον κατῴκει πέραν τοῦ Ἀράξου ποταμοῦ. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐνίκησε μίαν μοῖραν τοῦ στρατεύματος τῶν Μασσαγετῶν, τὴν ὁποίαν διῴκει ὁ υἱὸς τῆς βασιλίσσης αὐτῶν Τομύριος, αἰφνιδίως ἐπιπεσών κατ' αὐτῶν μεθυσθέντων· κατέκοψε πλείστους αὐτῶν καὶ ἠχμαλώτισε καὶ τὸν υἱὸν τῆς βασιλίσσης Σπαργαπίσην, ὅστις συνελθὼν εἰς ἑαυτὸν καὶ μὴ φέρων τὴν αἰσχύνην τῆς αἰχμαλωσίας ηὐτοκτόνησεν. Ἔπειτα ὅμως ἐπελθούσης τῆς Τομύριος πανστρατιᾷ ἐνικήθη κατὰ κράτος μετὰ μανιώδη μά-

χην καὶ ἐφονεύθη μετὰ τῶν πλείστων στρατιωτῶν του. Μετὰ τὴν μάχην ἡ Τόμυρις ἀνευροῦσα τὸ πτῶμα τοῦ Κύρου, ἀπέκοψε τὴν κεφαλήν του καὶ πληρώσασα ἀσκὸν αἵματος ἀνθρωπίνου ἐβύθισεν αὐτὴν εἰς αὐτὸν εἰποῦσα· «Ἄπληστε αἵματος Κῦρε, ὅτε ἀπώλεσας τὸν υἱόν μου, ὡρκίσθην ὅτι

ΞΕΝΟΦΩΝ

θὰ σὲ κορέσω αἵματος, τὸ ὁποῖον διψῶν ἦλθες εἰς τούτους τοὺς τόπους ἄνευ ἀλλης τινὸς αἰτίας· ἰδοὺ φυλάττω τὸν λόγον μου· κορέσθητι λοιπὸν ἤδη μετὰ τὸν θανατόν σου, ἀφ' οὗ ζῶν οὐδέποτε ἐκορέσθης».

Τοιοῦτον λοιπὸν κατὰ τὸν Ἡρόδοτον ὑπῆρξε τὸ τέλος τοῦ Κύρου· κατὰ δὲ τὸν Ξενοφῶντα ἀπέθανεν ἐν εἰρήνῃ, δώσας εἰς τοὺς παῖδάς του, τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν Περσῶν τὰς ἀκολούθους συμβουλάς.

---

59. Τελευτὴ τοῦ Κύρου.

Κῦρος ὁ μέγας, ὅτε ἐνόησε τὸ τέλος τοῦ βίου του, προσκαλέσας τοὺς παῖδάς του, τοὺς φίλους του καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν Περσῶν εἶπεν εἰς αὐτοὺς ταῦτα· «Παῖδές μου καὶ πάντες οἱ παρόντες φίλοι, τὸ τέλος τοῦ βίου μου ἐπλησίασε· γνωρίζω δὲ τοῦτο ἐκ πολλῶν. Ὑμεῖς δὲ πάντες ὀφείλετε, ἐρωτώμενοι περὶ ἐμοῦ, νὰ λέγητε ὅτι ὑπῆρξα εὐτυχής. Διότι καὶ εἰς τὴν παιδικήν μου ἡλικίαν καὶ εἰς

τὴν νεανικὴν καὶ εἰς τὴν ἀνδρικὴν ἀπήλαυσα πάντα ὅσα εἰς τὰς τρεῖς ταύτας ἡλικίας νομίζονται καλά. Ὅσον δὲ ὁ χρόνος προεχώρει, τοσοῦτον ηὔξανεν καὶ ἡ δύναμίς μου, ὥστε καὶ τὸ γῆρας μου οὐδέποτε ἐνόησα νὰ εἶνε ἀσθενέστερον τῆς νεότητός μου. Εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις μου ὑπῆρξα εὐτυχής, καθὼς καὶ εἰς τὰς ἐπιθυμίας μου· διότι ἐπέτυχον ὅσων ἐπεθύμησα. Ὅλους τοὺς φίλους μου κατέστησα εὐδαίμονας, τοὺς δὲ ἐχθρούς μου ὑπέταξα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μου. Τὴν πατρίδα μου, ἥτις πρότερον ἦτο ἀφανής, ἀποθνήσκων ἐγκαταλείπω ἔνδοξον. Καὶ τὸν μὲν παρελθόντα χρόνον ἔζων, ὅπως ἐπεθύμουν· ἀκολούθως ὅμως γνωρίσας τὸ ἄστατον τῆς τύχης, ἔσπευσα νὰ μεγαλοφρονῶ καὶ ὑπερβαλλόντως νὰ εὐφραίνωμαι. Νῦν δέ, ἐὰν ἀποθάνω, ὑμᾶς μὲν ἐγκαταλείπω ζῶντας, τὴν δὲ πατρίδα καὶ τοὺς φίλους μου εὐτυχεῖς. Ἤδη δὲ πρέπει νὰ ὁρίσω καὶ τίς θὰ εἶνε ὁ διάδοχος τοῦ θρόνου, ἵνα μὴ φιλονεικῆτε μετὰ τὸν θάνατόν μου.

Γνωρίζετε, ὦ παῖδες, ὅτι ἀγαπῶ ἀμφοτέρους ὑμᾶς ἐξ ἴσου· ἀλλ' ἡ ἀγάπη μου αὕτη δὲν δύναται νὰ σκοτίσῃ τὸ λογικόν μου, οὐδὲ νὰ μὲ τυφλώσῃ τόσον, ὥστε νὰ δώσω εἰς ὑμᾶς συμβουλὰς ἐναντίας ἐκείνων, τὰς ὁποίας ἡ μὲν συνήθεια καθιέρωσεν, ὁ δὲ χρόνος ὀρθὰς κατέδειξε. Καὶ σὺ μέν, ὦ Καμβύσῃ, ἔχε τὴν βασιλείαν, τὴν ὁποίαν σοὶ προσφέρουσιν οἱ θεοὶ καὶ ἐγώ, σὺ δέ, ὦ Τανοξάρη, ἔσο σατράπης τῶν Μήδων, τῶν Ἀρμενίων καὶ τῶν Καδουσίων. Μὴ λυποῦ δέ, διότι ἀποκλείεσαι τοῦ θρόνου· ἐπειδὴ σὺ μὲν θὰ ζῇς, ἀπολαμβάνων ὅλων τῶν ἀγαθῶν τοῦ βίου, χωρὶς νὰ φοβῆσαί τι· ὁ δὲ ἀδελφός σου θὰ βασανίζηται ἀεννάως, σκεπτόμενος πῶς νὰ διατηρῇ ἀλώβητον τὴν ὁποίαν παρα-

λαμβάνει βασιλείαν, καὶ νὰ φανῇ ἐφάμιλλος τῶν πράξεών μου. Καὶ σὺ δέ, ὦ Καμβύση, γνώριζε ὅτι τὴν βασιλείαν δὲν σώζει τὸ χρυσοῦν τοῦτο σκῆπτρον, ἀλλ' ὅτι οἱ πιστοὶ φίλοι εἶνε εἰς τοὺς βασιλεῖς σκῆπτρον ἀληθέστατον καὶ ἀσφαλέστατον. Μὴ νόμιζε δὲ ὅτι οἱ ἄνθρωποι φύονται πιστοί, ἀλλ' ὅτι ἡμεῖς κατασκευάζομεν αὐτοὺς τοιούτους, εὐεργετοῦντες. Ἐὰν λοιπὸν ἐπιθυμῇς νὰ ἔχῃς καὶ ἄλλους συμφύλακας τῆς βασιλείας σου, μὴ ζήτει ξένους, ἀλλὰ τοὺς συμπολίτας σου, καὶ μάλιστα τὸν ἀδελφόν σου, ὅστις εἶνε εἰς σὲ καὶ οἰκειότερος ὅλων τῶν ἄλλων, διότι ἐγεννήθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς καὶ ἀνετράφη ὑπὸ τῆς αὐτῆς μητρὸς καὶ ηὐξήθη εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν. Καλλιεργήσατε λοιπὸν τὰ ἀγαθά, τὰ ὁποῖα οἱ θεοὶ ὑπέδειξαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους πρὸς οἰκειότητα αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τούτων οἰκοδομεῖτε ἄλλα φιλικὰ ἔργα· ἐὰν δὲ πολιτεύησθε οὕτως, ἡ φιλία ὑμῶν θὰ εἶνε ἀνίκητος ὑπὸ τῶν ἄλλων. Ὅστις φροντίζει περὶ τοῦ ἀδελφοῦ του, φροντίζει περὶ ἑαυτοῦ, διότι εἰς οὐδένα ἄλλον ὁ ἀδελφός του, ὅταν εἶνε μέγας, εἶνε καλὸν ἀνεκτίμητον παρὰ εἰς τὸν ἀδελφόν. Οὐδεὶς ἄλλος ἐκτὸς τοῦ ἀδελφοῦ θὰ τιμηθῇ ἕνεκα ἀδελφοῦ, ἔχοντος μεγάλην δύναμιν. Οὐδεὶς θὰ τολμήσῃ ν' ἀδικήσῃ τὸν ἔχοντα ἀδελφὸν μέγαν. Μηδείς λοιπόν, ὦ Ταναοξάρη, ἂς ὑπακούῃ εἰς τὸν ἀδελφόν σου ταχύτερόν σου, μηδὲ ἂς βοηθῇ αὐτὸν προθυμότερον· διότι οὔτε τὰ ἀγαθὰ οὔτε τὰ δεινὰ τούτου εἶνε οἰκειότερα εἰς ἄλλον τινὰ παρὰ εἰς σέ. Πίστευε δὲ ὅτι μόνον εὐεργετούμενος ἀδελφὸς τυγχάνει εἰς τὸν εὐεργετοῦντα εὐγνωμονέστερος παντὸς ἄλλου. Οὐδεὶς εἶναι ἰσχυρότερος σύμμαχος τοῦ ἀδελφοῦ. Οὐδείς, ὦ Καμβύση, φθονεῖ τὸν ἀδελφόν, ὅταν ἔχῃ τὰ πρωτεῖα πλησίον τοῦ ἀδελφοῦ του. Ἀλλ'

ἐν ὀνόματι τῶν πατρώων θεῶν, ὦ παῖδες, τιμᾶτε ἀλλήλους. Θὰ μὲ εὐχαριστήσητε δὲ μεγάλως, ἐὰν πολιτεύησθε οὕτω. Δὲν δύνασθε δὲ νὰ πιστεύητε ὅτι ἐγὼ μετὰ τὸν θάνατον θὰ παύσω ἀπὸ τοῦ νὰ ὑπάρχω, διότι καὶ τὴν ψυχήν μου βεβαίως μέχρι τοῦδε δὲν ἐβλέπετε, ἀλλ' ἐπιστεύετε εἰς τὴν ὕπαρξιν αὐτῆς ἐκ τῶν πράξεων αὐτῆς. Δὲν κατενοήσατε δὲ εἰσέτι ποίους μὲν φόβους ἐμβάλλουσιν εἰς τοὺς φονεῖς αἱ ψυχαὶ τῶν ἀδικηθέντων, ποίους δὲ θεοὺς ἐκδικητὰς καὶ τιμωροὺς στέλλουσι κατὰ τῶν ἀνοσίων; Νομίζετε δὲ ὅτι θὰ διέμενον μέχρι σήμερον αἱ τιμαί, αἵτινες ἀποδίδονται εἰς τοὺς νεκρούς, δῆλα δὴ ἡ ταφὴ καὶ αἱ χοαί, ἐὰν αἱ ψυχαὶ αὐτῶν οὐδὲν ἀπήλαυον; Ἐγὼ τοὐλάχιστον, ὦ παῖδες, οὐδὲ τοῦτο παρεδέχθην ποτέ, ὅτι ἡ ψυχή, ἕως ὅτου ὑπάρχῃ εἰς τὸ θνητὸν σῶμα, ζῇ, ἀποθνήσκει δέ, ὅταν ἐξέλθῃ ἐκ τούτου. Διότι βλέπω ὅτι ταῦτα ζῶσιν, ἕως ὅτου ὑπάρχῃ εἰς αὐτὰ ἡ ψυχή. Οὐδὲ τοῦτο ἐπίστευσά ποτε, ὅτι ἡ ψυχὴ θὰ εἶνε ἄφρων, ὅταν ἀποχωρισθῇ ἀπὸ τοῦ ἄφρονος σώματος· ἀλλὰ πάντοτε ἐπίστευσα, καὶ τώρα εἰσέτι πιστεύω, ὅτι ὁ νοῦς ἀποχωριζόμενος ἀπὸ τοῦ σώματος καὶ γινόμενος ἄσαρκος καὶ καθαρὸς εἶνε φρονιμώτατος. Ὅταν δὲ διαλύηται τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, εἶνε φανερὸν ὅτι ἕκαστον ἐκ τῶν μερῶν του μεταβαίνει πρὸς τὸ συγγενές, δῆλα δὴ τὰ μὲν γεώδη εἰς τὴν γῆν, τὰ δὲ ὑδατώδη εἰς τὸ ὕδωρ, ἐκτὸς τῆς ψυχῆς, ἥτις οὔτε παροῦσα, οὔτε ἀποῦσα φαίνεται.

Ἐννοήσατε δὲ ὅτι ὁ ἀνθρώπινος θάνατος ὁμοιάζει πρὸς ὕπνον· ἡ δὲ ψυχὴ ἐν ὥρᾳ ὕπνου καταφαίνεται θειοτάτη καὶ προβλέπει τι ἐκ τῶν μελλόντων· διότι τότε ἐλευθερόνεται ἀπὸ τῶν δεσμῶν τοῦ σώματος. Ἐὰν λοιπὸν ταῦτα εἶνε ἀλη-

θῇ, καθὼς ἐγὼ πιστεύω, καὶ ἡ ψυχὴ ἐγκαταλίπῃ τὸ σῶμα, σεβόμενοι τὴν ψυχήν μου πράξατε ὅ,τι ἐγὼ παρακαλῶ ὑμᾶς· ἐὰν δὲ ταῦτα δὲν ἔχωσιν οὕτως, ἀλλ' ἡ ψυχὴ μένουσα εἰς τὸ σῶμα συναποθνήσκει μετ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὐλάχιστον φοβούμενοι τοὺς θεοὺς τοὺς αἰωνίους, τοὺς παρόντας, τοὺς παντοδυνάμους, οἵτινες συγκρατοῦσι τὴν τάξιν τῶν ὄντων ἀκριβῆ καὶ ἀγήρατον καὶ ἄσφαλτον, καὶ διὰ κάλλος καὶ μέγεθος ἀνεκδιήγητον, μηδὲν ἀσεβές, μηδὲ ἀνόσιον πράξητέ ποτε, μηδὲ διανοηθῆτε.

Μετὰ τοὺς θεούς, παῖδές μου, ὀφείλετε νὰ σέβησθε πάντοτε ὅλας τὰς μεταγενεστέρας γενεάς· διότι οἱ θεοὶ δὲν ἀποκρύπτουσι τὰ ἔργα ὑμῶν, ἀλλ' εἶνε ἀνάγκη ταῦτα νὰ ζῶσι φανερὰ πάντοτε εἰς ὅλους. Καὶ ἐὰν μὲν ταῦτα εἶνε καθαρὰ καὶ δίκαια, θὰ ἀναδείξωσιν ὑμᾶς δυνατοὺς μεταξὺ ὅλων τῶν ἀνθρώπων· ἐὰν δὲ διανοηθῆτε νὰ πράξητε πρὸς ἀλλήλους ἀδικίαν τινά, πάντες θὰ θεωρῶσιν ὑμᾶς ἀναξίους πίστεως. Διότι εἶνε ἀδύνατον πλέον νὰ πιστεύῃ τις εἰς ὑμᾶς μεθ' ὅλην τὴν καλὴν διάθεσιν, ὅταν ἴδῃ ὅτι ὑμεῖς ἐχθρικῶς πρὸς ἀλλήλους διάκεισθε. Εἰς ὑμᾶς δὲ ἐναπόκειται νὰ συμπληρώσητε ἐκ τῆς ἱστορίας τὰς συμβουλάς, τὰς ὁποίας ἔδωκα, ἐὰν αὗται φαίνωνται κατά τι ἐλλιπεῖς· διότι αὕτη εἶνε ἡ ἀρίστη διδάσκαλος. Ἐκ ταύτης θὰ μάθητε ὅτι οἱ μὲν τολμήσαντες νὰ παραβῶσι τοὺς νόμους, οἵτινες συγκρατοῦσι τὰς οἰκογενείας καὶ τὰς κοινωνίας, φρικτῶς μετενόησαν, οἱ δὲ ἀπαρεγκλίτως ἐπ' αὐτῶν βαδίσαντες ὑπῆρξαν εὐτυχεῖς.

Καὶ ταῦτα μὲν ἤδη ἀρκοῦσιν· ὅταν δέ, ὦ παῖδες, τελευτήσω, μὴ βάλητε τὸ σῶμά μου μήτε εἰς χρυσοῦν μήτε εἰς ἀργυροῦν κιβώτιον, μηδὲ εἰς ἄλλο τι, ἀλλ' ἐπιστρέψατε

αὐτὸ ὅσον τὸ δυνατὸν τάχιστον εἰς τὴν γῆν. Διότι τὸ μακαριώτατον ἐξ ὅλων εἶνε ν' ἀναμιχθῶ μετὰ τῆς γῆς, ἥτις παράγει καὶ τρέφει ὅλα τὰ καλὰ καὶ ὅλα τὰ ἀγαθά. Νομίζω δὲ ὅτι δὲν πρέπει ν' ἀναμιγνύωνται ἀμέσως μετ' αὐτῆς, ἥτις εὐεργετεῖ τοὺς ἀνθρώπους, ὅσοι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ δὲν ἠγάπησαν τὸν πλησίον των. Ἀλλ' ἤδη αἰσθάνομαι ὅτι ἡ ψυχή μου ἐπιθυμεῖ νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν κατοικίαν της. Ἐὰν λοιπόν τις ἐξ ὑμῶν ἐπιθυμῇ νὰ μὲ ἀποχαιρετίσῃ ἢ θέλῃ νὰ μὲ ἴδῃ κατὰ πρόσωπον, ἂς ἔλθῃ· ὅταν δὲ καλύψω αὐτό, παρακαλῶ, ὦ παῖδες, νὰ μὴ ἐπιτρέψητε εἰς οὐδένα νὰ ἴδῃ αὐτό, μηδὲ ὑμεῖς οἱ ἴδιοι. Προσκαλέσατε δὲ ὅλους τοὺς Πέρσας καὶ τοὺς συμμάχους εἰς τὸ μνῆμά μου, ἵνα συγχαρῶσί μοι, διότι δὲν φοβοῦμαι πλέον νὰ πάθω κακόν τι. Τοὺς δὲ ἐλθόντας, ἵνα μὲ παραπέμψωσιν εἰς τὸ ἔσχατον κατοικητήριον, ἀποστείλατε οἴκαδε, περιποιηθέντες αὐτοὺς βασιλικῶς. Πρὸς δὲ τούτοις ἐνθυμήθητε πάντοτε ὅτι, ἐὰν εὐεργετῆτε τοὺς φίλους, θὰ δυνηθῆτε νὰ τιμωρήσητε καὶ τοὺς ἐχθρούς.

Χαίρετε, ἀγαπητοί μου παῖδες· εἴπατε δὲ καὶ εἰς τὴν μητέρα ὑμῶν τοὺς χαιρετισμούς μου· καὶ ὅλοι οἱ παρόντες καὶ οἱ ἀπόντες φίλοι χαίρετε. Ταῦτα εἰπὼν καὶ λαβὼν τὰς δεξιὰς ὅλων καὶ ἀποχαιρετίσας αὐτοὺς ἐκάλυψε τὸ πρόσωπόν του καὶ οὕτως ἐτελεύτησεν.

---

60. Πρὸ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος. (Α. Π.)

Ἅγιε μου Παντελεήμονα, χαμόγελο τοῦ κόσμου,
ἐλεημοσύνη τοῦ φτωχοῦ, καρδιὰ τοῦ πονεμένου,
π' ἀπ' τὴν εἰκόνα σου γλυκὰ χαμογελᾷς ἐμπρός μου,
δὸς τὴν ὑγειά μου, δός την-α κ' ἐμένα τοῦ καϋμένου!
Ἅγιε μου Παντελεήμονα, μὲ τ' ἀργυρὸ στεφάνι,
εἶνε κακό, πολὺ κακὸ χαρέρας νὰ 'πεθάνῃ.
Ὦ! πόση ἔχεις ἐμμορφιά, πῶς λάμπεις 'σὰν ἀστέρι,
πῶς σοῦ ταιριάζει τὸ βαρὺ μαρτυρικὸ στεφάνι·
μὲ τὶ ἀγάπη εὐλογεῖ τὸ σπλαγχνικό σου χέρι,
τὸ χέρι, 'ποῦ μοσχοβολᾷ ἀπ' τὰ καλὰ 'ποῦ κάνει.
Ἅγιε μου Παντελεήμονα, τοῦ δύστυχου βοτάνι,
μέσα 'ς τὴ νειότη του κἀνεὶς δὲν θέλει ν' ἀποθάνῃ.
Ὦ, νἄξερες πῶς ἡ καρδιὰ αὐτὴ ἡ πικραμένη
ἀραγαλλιάζει, χαίρεται μὲ σπλάχνος 'σὰν τὴν νεύης·
ὦ, νἄξερες ἡ ἴμερη 'ματιά σου πῶς μ' εὐφραίνει.
'Σὰ φίλος μοῦ χαμογελᾷς, 'σὰ' μάνα μὲ χαϊδεύεις!
Ἅγιε μου Παντελεήμονα, ἡ χάρις σου ἂς μὲ 'γιάνῃ,
κι' ἂς μὴν 'πεθαίνῃ ἄνθρωπος, κἀνεὶς ἂς μὴν 'πεθάνῃ.
Μοσχομυρίζει τ' ἅγιο μικρό σου ἐρημοκκλήσι,
κι' ἀστράφτουν τὰ δυὸ 'μάτια σου καὶ λάμπουν τὰ κε-
[ριά σου·
χαρὰ 'ς ἐκεῖνον, 'ποῦ 'μπορεῖ 'ς τὸ πλάγι σου νὰ ζήσῃ·
ν' ἀνάφτῃ τὰ καρδήλια σου, νὰ ξενυχτᾷ κοντά σου·
εἰς τὴ γιορτή σου λούλουδα νὰ φέρῃ καὶ λιβάνι,
κι' ἐμπρὸς 'ς τὴν ἁγιασμένη σου εἰκόνα νὰ 'πεθάνῃ;

---

61. Τὸ ῥόδον. (Α. Ρ. Ρ.)

Ἦτο, ὅτ' ἐπλάσθη, λευκὸν τὸ ῥόδον·
πλὴν τὸ ἅσμ' ἀκοῦσαν τῆς ἀηδόνος,
τῆς αἰδοῦς τὸ χρῶμα περιεβλήθη,
ἐρυθριάσαν.

Ὅτε δ' εἰς τοὺς κλάδους τὴν φωλεάν του
ἔπηξεν ὁ ὄρνις τῆς μελῳδίας,
τότε ὑπ' εὐόσμων περιεχύθη
μύρων τὸ ῥόδον.

Πλὴν χειμὼν ὡς ἦλθε, μακρὰν ὁ ψάλτης,
φῶς ζητῶν καὶ θέρμην, μακρὰν ἀπέπτη,
καὶ τὸ ῥόδον ἔμεινε κ' ἐμαράνθη,
φυλλορροῆσαν.

---

62. Περὶ τῆς Ἐσθήρ.

Α'. Ἡ Ἐσθὴρ βασίλισσα.

Ἡ Ἑβραία αὕτη νεᾶνις, ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἀμιναδάβ, ἀδελφοῦ Ἰαΐρου τοῦ πατρὸς τοῦ Μαρδοχαίου ἐκ φυλῆς Βενιαμίν, ἡ ἀξιωθεῖσα διὰ τὴν ὡραιότητά της νὰ γείνῃ σύζυγος τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν Ἀρταξέρξου, ὠνομάζετο πρότερον Ἐδισσὰ ἢ Ἀδασσά. Ἀπὸ τῆς ἐπὶ Ναβουχοδονόσορος αἰχμαλωσίας καὶ ἀπαγωγῆς τῶν Ἰουδαίων ἡ οἰκογένεια τῆς Ἐσθὴρ εἶχεν ἐγκατασταθῇ εἰς Σοῦσα. Ἐκεῖ ἡ νεᾶνις μείνασα ὀρφανή, ἀνετράφη ὑπὸ τοῦ προειρημένου

SISMANOGLIO MEGARO

ἐξαδέλφου της Μαρδοχαίου καὶ μετ' αὐτοῦ ἔζησε βίον ἀφανῆ καὶ περιωρισμένον, ὅθεν ἴσως ὠνομάσθη καὶ Ἐσθήρ. Ἐν τούτοις ὁ βασιλεὺς Ἀρταξέρξης, ὀργισθεὶς κατὰ τῆς γυναικός του Ἀστίν, διότι ἠρνήθη νὰ παρευρεθῇ ἀσκεπὴς εἰς βασιλικὸν συμπόσιον κατὰ ρητὴν διαταγὴν αὐτοῦ, διεζεύχθη αὐτήν. Οἱ διάκονοι τοῦ βασιλέως, μετὰ τὴν διάζευξιν, συνεβούλευσαν αὐτῷ νὰ διορίσῃ εἰς ἑκάστην πόλιν τοῦ κράτους του ἐπιτρόπους, οἵτινες νὰ ἐκλέξωσι τὰ ὡραιότερα κοράσια καὶ ἀποστείλωσιν αὐτὰ εἰς Σοῦσα, εἰς τὸν βασιλικὸν γυναικωνίτην. Ἐκεῖνο δέ, τὸ ὁποῖον ἤθελεν ἀρέσει εἰς τὸν βασιλέα μᾶλλον τῶν ἄλλων, νὰ γείνῃ βασίλισσα ἀντὶ τῆς Ἀστίν. Ἡ γνώμη αὕτη ἤρεσεν εἰς τὸν βασιλέα καὶ διέταξε νὰ ἐκδοθῶσιν ἀμέσως καὶ ἀποσταλῶσι κατὰ τόπους αἱ ἀνήκουσαι διαταγαί. Μεταξὺ πολλῶν ἄλλων κορασίων ἦλθεν εἰς τὸν βασιλικὸν γυναικωνίτην καὶ ἡ Ἐσθήρ, ἥτις ηὐτύχησε νὰ ἐκλεχθῇ παρ' αὐτοῦ βασίλισσα, διότι ἦτο ἐστολισμένη διὰ τοῦ ἀνεκτιμήτου ἐνδύματος τῆς σεμνότητος, ἥτις εἶνε καὶ ἡ πρώτη ἀρετὴ τῆς γυναικός.

Β' Προαγωγὴ τοῦ Μαρδοχαίου καὶ εὐεργεσία αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα.

Ἀνυψωθεῖσα οὕτω παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ἡ Ἐσθὴρ εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον προεστάτευσεν ὑποκεκρυμμένως καὶ προήγαγεν εἰς τὴν βασιλικὴν αὐλὴν τὸν συγγενῆ καὶ εὐεργέτην της Μαρδοχαῖον, χωρὶς ὅμως, καθὼς εἶχε παραγγείλει εἰς αὐτήν, νὰ φανερώσῃ εἰς τὸν βασιλέα οὔτε τὴν ἐθνικότητά της οὔτε τὴν μετὰ τοῦ Μαρδοχαίου συγγένειάν της. Ἡ ἀνύψωσις ὅμως αὕτη τοῦ Μαρδοχαίου δυσηρέστησε μεγάλως δύο τῶν πιστῶν θεραπόντων τοῦ βασιλέως, Γαβαθὰ καὶ Θάρρα ὀνομαζομένους, οἵτινες ὑπὸ ζηλοτυπίας παραφερόμενοι ἀπεφάσισαν νὰ κακοποιήσωσι τὸν ἄρχοντα. Ἀλλὰ τὸ κακοῦργον τοῦτο σχέδιον ὑποπτευθεὶς ὁ Μαρδοχαῖος ἔκ τινος ὀνείρου, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἰδεῖ, παρηκολούθησεν αὐτοὺς ἐκ τοῦ πλησίον καὶ βεβαιωθεὶς περὶ τοῦ πράγματος ἀνήγγειλε τὰ διατρέχοντα διὰ τῆς Ἐσθὴρ εἰς τὸν Ἀσσούερον, ὅστις ἐξετάσας καὶ πληροφορηθεὶς περὶ τῆς ἀληθείας, τούτους μὲν παρέπεμψεν εἰς θάνατον, τὸν δὲ Μαρδοχαῖον ἀντήμειψε διὰ δώρων καὶ διέταξε νὰ ἐγγραφῇ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὡς καὶ ἡ ὑπηρεσία του αὕτη ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν χρονικῶν τῆς βασιλείας εἰς ἀίδιον μνήμην.

Γ' Ὁ Ἀμὰν δοξάζεται. Ἐπιβουλὴ αὐτοῦ κατὰ τοῦ ἔθνους τῶν Ἑβραίων.

Μετὰ ταῦτα ἐδόξασεν ὁ βασιλεὺς Ἀρταξέρξης τὸν Ἀμάν, τὸν υἱὸν τοῦ Ἀμαδαθού, Ἀμαλικίτην τὸ γένος, καὶ κατέστησεν αὐτὸν πρῶτον ἄρχοντα τῆς αὐλῆς καὶ διέταξε νὰ προσκυνῶσιν αὐτὸν πάντες μετὰ τὸν βασιλέα. Μόνος ὁ Μαρδοχαῖος δὲν ἤθελε νὰ προσκυνήσῃ τὸν ἐχθρὸν τοῦ ἔθνους του Ἀμάν, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαφθεὶς ὁ ὑπερήφανος αὐλικὸς ἀπεφάσισε νὰ τιμωρήσῃ διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ταύτην περιφρόνησιν ὄχι μόνον τὸν Μαρδοχαῖον, ἀλλὰ καὶ ὅλους τοὺς ἐν τῷ κράτει Ἰουδαίους. Ὅθεν παρουσιασθεὶς εἰς τὸν βασιλέα παρέστησεν εἰς αὐτὸν ὅτι οἱ ἐν τῷ κράτει του Ἑβραῖοι δὲν ἔπαυον ὑποκινοῦντες τὸν λαὸν εἰς ταραχὰς κατ' αὐτοῦ· ὁ δὲ εὔπιστος βασιλεύς, πιστεύσας εἰς τὴν διαβολήν, ἐξέδωκε γράμματα πρὸς τοὺς διοικητὰς ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν ν' ἀφανίσωσιν ἐν μιᾷ ὡρισμένῃ ἡμέρᾳ, ἤτοι

τὴν 14ην τοῦ μηνὸς Ἀδαρ, ἅπαν τὸ γένος τῶν Ἰουδαίων καὶ νὰ διαρπάσωσι τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν.

Δ'. Ἀνακάλυψις τῆς ἐπιβουλῆς καὶ ἐνέργειαι πρὸς διάσωσιν τοῦ ἔθνους.

Ὁ Μαρδοχαῖος, μαθὼν τὴν ἐπιβουλὴν ταύτην, διέσχισε τὰ ἱμάτιά του, ἐνεδύθη σάκκον καὶ ἔπασεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του στάκτην. Ἐκπηδήσας δὲ διὰ τῆς πλατείας τῆς πόλεως, ἐβόα μεγαλοφώνως «φονεύεται ἔθνος μηδὲν ἠδικηκός». Καὶ ἦλθεν εἰς τὴν βασιλικὴν αὐλὴν καὶ ἀνήγγειλε τὸ συντελούμενον εἰς τὴν Ἐσθήρ· αὕτη δὲ διαταραχθεῖσα ἐπὶ τῷ ἀκούσματι διέταξε τὸν Μορδοχαῖον νὰ συναθροίσῃ εἰς τὸ αὐτὸ μέρος τοὺς ἐν Σούσοις Ἰουδαίους καὶ νὰ παραγγείλῃ αὐτοῖς νὰ νηστεύσωσι καὶ νὰ προσεύχωνται ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἀδιακόπως. Καὶ ὁ Μαρδοχαῖος ἔπραξεν οὕτως. Ἡ δὲ Ἐσθὴρ ἡ βασίλισσα κατέφυγε καὶ αὐτὴ ἐπὶ τὸν Κύριον, καὶ ἀναλαβοῦσα ἱμάτια πένθους ἀντὶ τῶν βασιλικῶν ἐδόθη εἰς προσευχὰς καὶ νηστείαν. Καὶ τὴν τρίτην ἡμέραν, ἅμα ἔπαυσε προσευχομένη, ἐξεδύθη τὰ ταπεινὰ ἱμάτια καὶ ἀνέλαβε τὰ βασιλικά. Ἐπικαλεσθεῖσα δὲ βοηθὸν τὸν Θεὸν παρέλαβε δύο τῶν θεραπαινίδων της καὶ εἰς μὲν τὴν μίαν ἐπεστηρίζετο ὡς ἀσθενοῦσα, τὴν δὲ ἄλλην διώρισε ν' ἀκολουθῇ, ὑπεγείρουσα τὰ ἐνδύματά της, ἵνα ἀνακουφίζῃ αὐτὴν ἐκ τοῦ βάρους, καὶ οὕτω συνοδευομένη ἦλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν, ἔνθα ἐκάθητο ὁ βασιλεύς, ὅστις ἰδὼν αὐτὴν ὕψωσε τὴν κεφαλὴν καὶ ἀνέβλεψεν ἐν ἀκμῇ θυμοῦ. Τοῦτο παρατηρήσασα ἡ Ἐσθὴρ ἐταράχθη καὶ ὠχρίασεν ἐκ φόβου καὶ κύψασα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῆς προπορευομένης θεραπαινίδος ἔπεσεν εἰς λειποθυμίαν. Τότε ὁ βασιλεὺς συνελθὼν ἀμέσως

ἐκ τοῦ θυμοῦ του καὶ καταληφθεὶς ὑπὸ οἴκτου ἀνεπήδησεν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἐν ἀγωνίᾳ ψυχῆς, ἀνέλαβεν αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας του, ἕως ὅτου συνῆλθεν εἰς ἑαυτήν, καὶ παρεκάλει αὐτὴν διὰ γλυκέων καὶ προσηνῶν λόγων λέγων «τί ἔχεις, Ἐσθήρ; ἐγὼ εἶμαι ὁ ἀδελφός σου· θάρσει· δὲν θ' ἀποθάνῃς· διότι τὸ πρόσταγμα ἡμῶν εἶνε κοινόν· πρόσελθε». Καὶ ὑψώσας τὴν ῥάβδον τὴν χρυσῆν ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτῆς καὶ ἠσπάσθη αὐτὴν καὶ εἶπε «λάλησόν μοι». Καὶ ἐκείνη εἶπεν εἰς αὐτόν. «Εἶδόν σε, κύριε, ὡς ἄγγελον Θεοῦ, καὶ ἐταράχθη ἡ καρδία μου ἐκ τοῦ φόβου ἐνώπιον τῆς δόξης σου, διότι θαυμαστὸς εἶσαι, κύριε, καὶ τὸ πρόσωπόν σου χαρίτων μεστόν». Καὶ ἐν ᾧ ἔλεγε ταῦτα, ἐπανέπεσεν εἰς λειποθυμίαν, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐταράσσετο, καὶ πᾶσα ἡ θεραπεία αὐτοῦ παρεκάλει αὐτήν. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· «Τί θέλεις, Ἐσθήρ; Τί ζητεῖς; Εἰπέ μοι, καὶ ἕως τοῦ ἡμίσεως τῆς βασιλείας μου εἶμαι πρόθυμος νὰ σοὶ δώσω». Ἡ δὲ Ἐσθὴρ εἶπε· «σήμερον εἶνε ἡμέρα ἐπίσημος εἰς ἐμέ· ἐὰν λοιπὸν ὁ βασιλεὺς εὐδοκῇ, ἂς ἔλθῃ καὶ αὐτὸς καὶ ὁ Ἀμὰν εἰς τὴν ὑποδοχήν, τὴν ὁποίαν θὰ κάμω σήμερον». Καὶ ὁ βασιλεὺς ἐδέχθη καὶ ἦλθε μετὰ τοῦ ὑπουργοῦ του εἰς τὸ συμπόσιον, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἑτοιμάσει ἡ Ἐσθήρ». Ἐν τῷ πότῳ, εἰπόντος τοῦ βασιλέως εἰς τὴν Ἐσθὴρ νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ ὅ,τι ἤθελεν, ἡ γυνὴ ἀπεκρίθη· «ἐὰν εὗρον χάριν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ἂς ἔλθῃ πάλιν μετὰ τοῦ Ἀμὰν καὶ αὔριον εἰς τὸ συμπόσιον». Καὶ ὁ βασιλεὺς ἐδέχθη προθύμως καὶ μετὰ τὸν πότον ἀνεχώρησεν ὁ Ἀμὰν κατατεθελγμένος. Ἅμα εἶδεν ἐξερχόμενος τὸν Μαρδοχαῖον ἐν τῇ βασιλικῇ αὐλῇ, τὸ μῖσος καὶ ἡ ζηλοτυπία κατετάραξαν αὐτόν, καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν οἰκίαν του προσεκάλεσε τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς φίλους του, καί,

ἀφ' οὗ ἔδειξεν εἰς αὐτοὺς τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως μεγαλεῖά του, «πάντα ταῦτα, εἶπεν, οὐδέν μοι φαίνονται, ὅταν ἴδω τὸν Μαρδοχαῖον εἰς τὴν αὐλήν».

Καὶ εἶπεν εἰς αὐτὸν Ζωσάρα ἡ γυνή του· «στῆσον ξύλον πεντήκοντα πήχεων καὶ τὸ πρωὶ παρακάλεσον τὸν βασιλέα νὰ κρεμασθῇ ἐπ' αὐτοῦ ὁ Μαρδοχαῖος, σὺ δὲ ὕπαγε εἰς τὸ συμπόσιον καὶ εὐφραίνου μετὰ τοῦ βασιλέως». Καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος εἰς τὸν Ἀμὰν καὶ ἡτοιμάσθη τὸ ξύλον.

Ε΄. Ὕψωσις τοῦ Μαρδοχαίου καὶ ταπείνωσις τοῦ Ἀμάν.

Ἐν ᾧ ὁ πονηρὸς Ἀμὰν ἐμελέτα τὸν ὄλεθρον τοῦ Μαρδοχαίου, ὁ Θεὸς ἡτοίμαζε θριάμβους εἰς τὸν εὐσεβῆ καὶ πιστὸν λατρευτήν του, καὶ ἀπέστησε τὸν ὕπνον ἐκείνην τὴν νύκτα ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ βασιλέως. Μὴ δυνάμενος λοιπὸν οὗτος νὰ κοιμηθῇ, διέταξε τὸν θεράποντά του νὰ φέρῃ καὶ ἀναγνώσῃ εἰς αὐτὸν τὰ χρονικὰ τῆς βασιλείας του. Ὅτε δὲ ὁ ἀναγνώστης ἔφθασεν εἰς τὸ μέρος, ἐν τῷ ὁποίῳ ἱστορεῖτο ἡ πίστις τοῦ Μαρδοχαίου, καταγγείλαντος τοὺς σωματοφύλακας, ὁ βασιλεὺς ἠρώτησε· «ποία δόξα ἢ ἀμοιβὴ ἐδόθη εἰς τὸν Μαρδοχαῖον ;» Καὶ οἱ ὑπηρέται ἀπεκρίθησαν· «οὐδεμία». Ἐν ᾧ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐσκέπτετο πῶς ν' ἀνταμείψῃ τὸν Μαρδοχαῖον, ἰδοὺ ἔρχεται ὁ Ἀμὰν εἰς τὴν αὐλὴν λίαν πρωί, ἵνα λάβῃ παρ' αὐτοῦ τὴν ἄδειαν νὰ κρεμάσῃ τὸν Μαρδοχαῖον εἰς τὸ ἡτοιμασμένον ξύλον. Καὶ ὁ βασιλεὺς θέλων νὰ συμβουλευθῇ αὐτὸν περὶ τῆς ἀμοιβῆς, τὴν ὁποίαν ἐμελέτα νὰ δώσῃ εἰς τὸν Μαρδοχαῖον, ἐκάλεσεν αὐτὸν νὰ εἰσέλθῃ καὶ εἶπεν εἰς αὐτόν. «Τί νὰ κάμω πρὸς ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον ἐγὼ θέλω νὰ δοξάσω ;» Καὶ ὁ Ἀμάν, νομίσας ὅτι

περὶ αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς ὡμίλει, ἀπεκρίθη. «Τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον δύναται ὁ βασιλεὺς νὰ δοξάσῃ λαμπρῶς, ἐὰν προστάξῃ νὰ ἐνδύσωσιν αὐτὸν στολὴν βυσσίνην βασιλικὴν καὶ ἀναβιβάσωσιν εἰς ἵππον βασιλικὸν καί τις τῶν ἐνδόξων φίλων τοῦ βασιλέως, περιάγων αὐτὸν διὰ μέσου τῆς πόλεως, νὰ κηρύττῃ· «οὗτος εἶνε, τὸν ὁποῖον ὁ βασιλεὺς δοξάζει». Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς «καλῶς ἐλάλησας· καὶ τώρα ποίησον οὕτως εἰς τὸν Μαρδοχαῖον τὸν Ἰουδαῖον, καὶ μὴ ἀφήσῃς μηδὲν ἐξ ὅσων εἶπες». Ὁ Ἀμὰν ἀκούσας ταῦτα κατεταράχθη σφόδρα· μὴ τολμήσας ὅμως ν' ἀντείπῃ τι εἰς τὴν βασιλικὴν προσταγὴν ἐξῆλθε καὶ ἐξεπλήρωσεν ὅσα εἶχε συμβουλεύσει, καὶ περιέφερε διὰ μέσου τῆς πόλεως τὸν ἐχθρόν του, τὸν ὁποῖον ἐμελέτα νὰ φονεύσῃ. Ἐκτελέσας δὲ τὸ πικρὸν τοῦτο καθῆκον ὁ Ἀμὰν ἦλθε περίλυπος καὶ δυσφορῶν εἰς τὸν οἶκόν του καὶ διηγήθη τὸ πρᾶγμα εἰς τοὺς οἰκείους του. Οὗτοι δὲ ἀπεκρίθησαν εἰς αὐτόν. «Ἐὰν ὁ Μαρδοχαῖος εἶνε ἐκ τοῦ γένους τῶν Ἰουδαίων, πρέπει ν' ἀρχίσῃς νὰ ταπεινωθῇς ἐνώπιον αὐτοῦ· πεσὼν θὰ πέσῃς καὶ δὲν θὰ δυνηθῇς ν' ἀντισταθῇς πρὸς αὐτόν, διότι Θεὸς ζῶν εἶνε μετ' αὐτοῦ». Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ἔλεγον ταῦτα, θεράποντες αὐλικοὶ ἐλθόντες ἐπέσπευδον τὸν Ἀμὰν νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ συμπόσιον, τὸ ὁποῖον ἡτοίμασεν ἡ Ἐσθήρ.

ΣΤ΄. Ὁ Ἀμὰν σταυροῦται.

Ὁ Ἀμὰν ἦλθε μετὰ τοῦ βασιλέως εἰς τὸ δεύτερον συμπόσιον τῆς Ἐσθὴρ καὶ πάλιν παρὰ τὸν πότον ὁ βασιλεὺς ὑπερευχαριστημένος προέτεινεν εἰς τὴν Ἐσθὴρ νὰ ζητήσῃ παρ αὐτοῦ ὅ,τι ἤθελε. Τότε ἡ βασίλισσα εἶπε, «ζητῶ, ὦ βασι-

λεῦ, τὴν σωτηρίαν ἐμοῦ καὶ τῶν ὁμογενῶν μου· διότι ἐπωλήθημεν καὶ ἐγὼ καὶ τὸ ἔθνος μου καὶ προεδόθημεν εἰς ἀπώλειαν καὶ διαρπαγὴν καὶ δουλείαν». Καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκπλαγεὶς ὑπέλαβε «τίς εἶνε οὗτος, ὅστις ἐτόλμησε νὰ πράξῃ τοῦτο;» Καὶ ἡ Ἐσθὴρ ἀπεκρίθη· «ἐχθρὸς ἄνθρωπος καὶ κακεντρεχής, ὁ πονηρὸς οὗτος Ἀμάν». Τοῦτο ἀκούσας ὁ Ἀμὰν κατεταράχθη, ὁ δὲ βασιλεὺς ἀναστὰς ἀπὸ τοῦ συμποσίου ἐξῆλθεν εἰς τὸν κῆπον· εἰσελθὼν δὲ πάλιν καὶ εὑρὼν τὸν Ἀμὰν προσπεπτωκότα ἐπὶ τὸ κλινίδιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκάθητο ἡ βασίλισσα, καὶ διὰ παρακλήσεων καὶ κολακευτικῶν λόγων προσπαθοῦντα νὰ ἐξιλεώσῃ αὐτὴν καὶ ἔτι μαλλον ἐξαφθεὶς ἐκ τῆς θέας ταύτης εἶπεν· «ἄθλιε, τολμᾷς νὰ διαμένῃς εἰσέτι ἐν ταῖς ἀνακτόροις μου»; Ἐν ᾧ δὲ ὁ Ἀμὰν ἱκέτευε τὸν βασιλέα νὰ καταπραύνῃ τὴν ὀργήν του, εἷπέ τις τῶν εὐνούχων· «ἰδοὺ καὶ ἀγχόνην ἡτοίμασεν ὁ Ἀμάν, ἵνα κρεμάσῃ τὸν Μαρδοχαῖον». Καὶ ὁ βασιλεὺς πλήρης ὀργῆς· «ἂς σταυρωθῇ, ἀπήντησεν, ἐπ' αὐτοῦ ὁ Ἀμάν». Καὶ ἔγεινεν οὕτω, παρευθὺς δὲ ὄχι μόνον τὸ κατὰ τῶν Ἰουδαίων ἐκδοθὲν διάταγμα ἀνεστάλη, ἀλλὰ καὶ νέον ἐξέδωκεν ὁ βασιλεύς, ἐπιτρέπον εἰς τοὺς καθ' ὅλον τὸ κράτος διεσπαρμένους Ἰουδαίους νὰ φονεύσωσι κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν πρὸς σφαγὴν αὐτῶν ἡμέραν, ὅσους ἐκ τῶν ἐχθρῶν των ἤθελον· οὕτω δὲ κατὰ τὴν Ἁγίαν Γραφὴν ἐφονεύθησαν 75000 ἀνδρῶν καὶ μετ' αὐτῶν οἱ δέκα υἱοὶ τοῦ Ἀμάν.

Ὁ Μαρδοχαῖος διέταξε τότε τοὺς Ἰουδαίους νὰ ἑορτάζωσι κατ' ἔτος τὴν σωτηρίαν ταύτην ἐπὶ δύο ἡμέρας, τὴν 15 καὶ τὴν 16 τοῦ μηνὸς Ἀδαρ, καθ' ὃν χρόνον εἶχεν ἐκδοθῇ τὸ τῆς σωτηρίας αὐτῶν διάταγμα. Ἡ ἑορτὴ

αὕτη ὠνομάσθη *Πουρίμ*, ἤτοι ἡμέρα τυχῶν, καὶ ἔκτοτε τελεῖται ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων μέχρι τῆς σήμερον. Ὀνομάζεται δὲ ἡ ἡμέρα αὕτη καὶ Μαρδοχαϊκὴ ἡμέρα.

«Λάκκον ὤρυξε καὶ ἀνέσκαψεν αὐτὸν καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον, ὃν εἰργάσατο» (ψαλ. ζ΄).

---

63. Ὁ ναύτης ἐν τρικυμίᾳ.

Μαύρ' ἡ ὄψις τῶν νεφῶν
καὶ ὁ πόντος μαῦρος.
Ἄγριος λυσσᾷ τυφών,
νότος πνέει λάβρος,
τίς τὸν ναύτην ὁδηγεῖ,
ὅπου μειδιᾷ ἡ γῆ;
Σὺ ὁ πατὴρ
γεροῦ αὐτοῦ σωτήρ.
Σὺ τῆς κτίσεως Θεός,
πλάστα μου, ἁπάσης,
Σὺ δεσπότης κραταιὸς
πόντου καὶ θαλάσσης,
Κύριος παντοῦ παρὼν
τῶν ἀνέμων καὶ καιρῶν.
Σὺ ὁ πατὴρ
γεροῦ αὐτοῦ σωτήρ.
Σὺ τοῦ νότου τὴν πνοὴν
σβέσον μὲ ἓν σου πνεῦμα.

SISMANOGLIO

Σὺ τοῦ ταύτου τὴν ζωὴν
σῶσον μὲ ἕν σου νεῦμα.
Ἡ εὐγνώμων του ψυχὴ
θὰ ὑμνῇ ἐν προσευχῇ.
Σὺ ὁ πατὴρ
ἐγέρου ὁ σωτήρ.

---

64. Περὶ ἀτμοπλοίων.

Ἀφ' οὗ οἱ ἄνθρωποι ἐπληθύνθησαν καὶ δὲν ἠδύναντο ἕνεκα τοῦ πληθυσμοῦ νὰ τραφῶσιν, ὅπου ἐν ἀρχῇ μετὰ τὴν ἐκ τοῦ Παραδείσου ἔξωσιν τὸ πρῶτον ἐγκατεστάθη ζεῦγος, ὑπεχρεώθησαν ν' ἀποχωρισθῶσι καὶ μεταβῶσιν εἰς μέρη δυνάμενα τὰς ἀνάγκας αὐτῶν νὰ θεραπεύσωσιν. Αἱ μεγάλαι

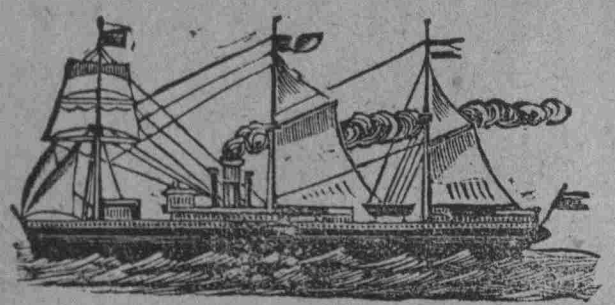

ἀποστάσεις, αἵτινες προϊόντος τοῦ χρόνου ἐχώριζον αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπιμιξίας, ἠνάγκασαν αὐτοὺς νὰ ἐξεύρωσι τρόπους πρὸς συντομίαν τούτων. Ἐντεῦθεν ἡ κατασκευὴ ὁδῶν ἁμαξιτῶν καὶ πλοίων. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐπὶ τέλους καὶ τὰ πλοῖα μεθ' ὅλην τὴν τελειοποίησιν αὐτῶν δὲν ἠδύναντο νὰ ἱκανοποιῶσι τὰς αὐστηρὰς τῶν ἀνθρώπων ἀπαιτήσεις, ἐπενόησαν εἰς ἀντικατάστασιν τῶν ἱστίων τὸν ἀτμόν. Αἱ ἀποτελεσματικώτεραι δὲ δοκιμαὶ περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἀτμοῦ εἰς τὴν κίνησιν τῶν πλοίων ἤρχισαν ἀπὸ τοῦ 1773. Τῷ 1798 ὁ Ἀμερικανὸς Λιβίξτων ἔκαμεν ἐπιτυχῶς δοκιμὰς πρὸς κίνησιν πλοίου δι' ἀτμοῦ καὶ θὰ κατέληγεν ἐπὶ τέλους εἰς εὐάρεστα ἀποτελέσματα, ἂν δὲν ἐστέλλετο ὡς πληρεξούσιος πρέσβυς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν παρὰ τῇ Γαλλικῇ κυβερνήσει.

Ἀκριβῶς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διέτριβεν ἐν Παρισίοις ὁ Ἀμερικανὸς Ροβέρτος Φούλτων, ἀνὴρ εὐφυέστατος καὶ εὐρείας φαντασίας. Οὗτος ὢν ἄσπονδος ἐχθρὸς τῶν Ἄγγλων ἐπανειλημμένως εἶχε προτείνει εἰς τοὺς Γάλλους διάφορα σχέδια ὑποβρυχίων πλοίων καὶ ἀτμοπλοίων πρὸς καταστροφὴν τῶν θαλασσίων αὐτῶν δυνάμεων. Ἀλλ' ἡ Γαλλικὴ κυβέρνησις εἴτε ἐξ ὑπερηφανίας πρὸς τὸν ξένον εἴτε καὶ ἐκ δυσπιστίας ἠρνήθη νὰ βοηθήσῃ τὰ σχέδια τοῦ μεγαλεπηβόλου Φούλτωνος. Ὁ συμπολίτης του ὅμως Λιβίξτων συνέδραμεν αὐτὸν γενναίως, διὰ δὲ τῆς τοιαύτης συνδρομῆς τοῦ Λιβίξτωνος κατεσκεύασε τῷ 1803 δεύτερον ἀτμόπλοιον, τὸ ὁποῖον δοκιμασθὲν ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν μελῶν τῆς Ἀκαδημίας καὶ ἄλλων πολλῶν ἐπέτυχε πληρέστατα. Ἐμψυχωθεὶς δὲ ὑπὸ τῆς ἐπιτυχίας ταύτης ὁ Φούλτων ἀπηύθυνε πρὸς τὴν Γαλλικὴν κυβέρνησιν νέας προτάσεις, παρακινῶν αὐτήν, ἵνα διὰ τῶν ἀτμοπλοίων ἐκπεραιώσωσι τὴν κατὰ τῆς Ἀγγλίας μελετωμένην τότε ἀπόβασιν. Ὁ Ναπολέων διέταξε πάραυτα τὴν σύστασιν ἐπιτροπῆς ἐκ διαφόρων μελῶν τῆς Ἀκαδημίας πρὸς μελέτην καὶ ἐξέτασιν τοῦ σχε-

δίου τοῦ Φούλτωνος, τὸ ὁποῖον ἂν ἠλήθευεν, «ἤλλαζε, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Ναπολέοντος, τὴν ὄψιν τοῦ κόσμου». Ἀλλὰ τὰ ἐπὶ τούτῳ συνελθόντα μέλη τῆς Ἀκαδημίας, ἀφ' οὗ ἠκροάσθησαν τὴν ἔκθεσιν τοῦ ἐφευρέτου, τοῦτον μὲν ἐθεώρησαν φαντασιοσκόπον, τὴν δὲ ἰδέαν του μωρὰν καὶ κοῦφον. Ὅθεν ἀπορριφθείσης τῆς προτάσεως αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς κυβερνήσεως, μετέβη κατὰ παρακίνησιν τοῦ Λιβίξτωνος εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, ὅπου μετὰ πολλὰς δοκιμὰς κατεσκεύασε τὸ πρῶτον ἀτμόπλοιον ἐν Νεοβοράκῳ, καὶ τὴν 17 Αὐγούστου τοῦ 1807 τὸ πρῶτον ἤδη ἐταξείδευεν ἀπὸ τοῦ Νεοβοράκου εἰς τὴν Ἀλβανίαν, πόλιν ἀπέχουσαν 170 περίπου μίλια ἀπὸ τῆς πρώτης, ὅθεν τῇ 21 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐπέστρεψεν εἰς τὰ ἴδια.

Πρὸς τὸν Φούλτωνα λοιπὸν ἀνήκει ἡ ἀδιαριλονείκητος τιμὴ τοῦ ὅτι πρῶτος κατεσκεύασεν ἀτμόπλοιον, τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευσε πρὸς μεταφορὰν ἐπιβατῶν καὶ ἐμπορευμάτων. Ἐν Ἀγγλίᾳ τὸ πρῶτον ἀτμόπλοιον κατεσκευάσθη τῷ 1812.

---

§5. Ἅγιος Βασίλειος.

Α΄ Παιδικὴ ἡλικία τοῦ ἁγίου.

Ὁ ἅγιος Βασίλειος, ἀρχιεπίσκοπος τῆς ἐν Καισαρείᾳ Καππαδοκίας, ὁ ἕνεκα τῆς εὐρείας του μαθήσεως καὶ τῆς αὐστηρᾶς ἀρετῆς μέγας ἐπικληθείς, ἐγεννήθη ἐν Καισαρείᾳ περὶ τὰ τέλη τοῦ 329 σωτηρίου ἔτους ἐκ γονέων διακρινομένων μεταξὺ τῶν ἄλλων διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ λαμπρότητα τοῦ γένους των. Ὁ πατήρ του ὠνομάζετο ἐπίσης Βασίλειος, ἡ δὲ μήτηρ του Ἐμμέλεια. Οἱ μακάριοι οὗτοι γονεῖς ἐγέννησαν δέκα τέκνα, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν Μακρίνη ἦτο πρεσβυτέρα πάντων τῶν τέκνων, ὁ δὲ Βασίλειος πρεσβύτερος τῶν ἀρρένων ἀδελφῶν, τῶν ὁποίων ἐπίσημος ὑπῆρξε Γρηγόριος ὁ ἐπίσκοπος Νύσσης καὶ Πέτρος ὁ Σεβαστείας.

Ὁ θεῖος πατήρ, μικρὸς ἔτι τὴν ἡλικίαν, ἐστάλη ὑπὸ τῶν γονέων του εἰς τὸν οἶκον τῆς πρὸς μητρὸς μάμμης του Μακρίνης, γυναικὸς ἐναρέτου, διαμενούσης ἐν Νεοκαισαρείᾳ τοῦ Πόντου καὶ ἀκροασαμένης τῆς διδασκαλίας τοῦ ἐπισκοπεύσαντος ἐν ταύτῃ Γρηγορίου τοῦ θαυματουργοῦ. Διατρίψας πλησίον αὐτῆς ἔτη τινὰ ἐπέστρεψεν εἰς Καισάρειαν καὶ ἐμαθήτευσεν εἰς τὰ ἐκεῖ σχολεῖα, διδασκόμενος ταὐτοχρόνως κατ' οἶκον διὰ τοῦ παραδείγματος τῶν γονέων τὴν εὐσέβειαν καὶ ἐνισχυόμενος εἰς τὴν ἀρετήν. «Ποτὲ δὲν ἐλησμόνησα, ἔλεγε καθ' ὅλον του τὸν βίον ὁ θεῖος πατήρ, ὁποίας ἰσχυρὰς καὶ ἀνεξαλείπτους ἐντυπώσεις ἐπέφεραν εἰς τὴν τότε τρυφερὰν ἔτι ψυχήν μου τὰ παραδείγματα, τὰ ὁποῖα εἶχον πρὸ ὀφθαλμῶν».

Ἀποπερατώσας δὲ εἰς ὀλίγα ἔτη διὰ τῆς φυσικῆς του εὐφυΐας καὶ φιλομαθείας τὴν σειρὰν τῶν διδασκομένων μαθημάτων εἰς τὰ σχολεῖα τῆς πατρίδος του καὶ ἐπιθυμῶν ν' ἀκούσῃ καὶ ἀνώτερα μαθήματα, ἐστάλη ὑπὸ τῶν γονέων του πρῶτον μὲν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔπειτα δὲ εἰς Ἀντιόχειαν, τῆς ὁποίας ἐφημίζοντο τότε τὰ σχολεῖα, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἀθήνας, τὴν καθέδραν τῶν ἐπιστημῶν, ὅπου καὶ διέμεινε τέσσαρα ἔτη, ἀπὸ τοῦ 351—355, ἀκροώμενος μεταξὺ ἄλλων διδασκάλων καὶ τῶν σοφιστῶν Ἱμερίου τοῦ

Προυσαέως καὶ Προαιρεσίου. Ἐν Ἀθήναις συνεμαθήτευσε μετὰ τοῦ θείου Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ καὶ ἔκτοτε συνεδέθη μετ' αὐτοῦ διὰ στενοτάτης φιλίας.

Β΄. Δρᾶσις τοῦ Μεγάλου Βασιλείου.

Μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν του ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του, ἔνθα ἐπὶ δύο ἔτη ἐδίδαξε τὴν ρητορικὴν καὶ ὑπερησπίζετο εἰς τὰ δικαστήρια τοὺς ἀδικουμένους. Ἀλλ' ἔχων κλίσιν μᾶλλον πρὸς τὸν θεωρητικὸν βίον καὶ ἀποστρεφόμενος τὴν τύρβην καὶ τὰς κακίας τοῦ κόσμου, ἀπεσύρθη εἰς ὄρος τι τοῦ Πόντου πλησίον τῆς Νεοκαισαρείας καὶ παρεδόθη εἰς τὴν μελέτην τῶν Ἁγίων Γραφῶν. Ἐκεῖ μετά τινα χρόνον ἦλθε καὶ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, ὑπείκων εἰς τὰς προτροπὰς τοῦ φίλου του. Ἐπορίζοντο δὲ τὰ ἐπιτήδεια διὰ τῆς ἐργασίας τῶν χειρῶν των. Ὁ Βασίλειος προσεκλήθη πολλάκις ὑπὸ τοῦ Ἰουλιανοῦ εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν αὐλήν, ἀλλ' οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ ὑπακούσῃ εἰς αὐτόν. Ἅπασα ὅμως ἡ φιλανθρωπία καὶ ὁ ἔνθεος ζῆλος τοῦ Βασιλείου ὑπὲρ τῆς πίστεως ἐδείχθησαν πρῶτον μὲν ἐν ἔτει 367—368, ὅτε συνέβη ἐν Καππαδοκίᾳ μέγας λιμὸς καὶ αὐχμός, κατὰ τὸν ὁποῖον πᾶσαν τὴν πατρικήν του περιουσίαν κατηνάλωσεν ὑπὲρ τῶν πτωχῶν, παροτρύνων ἅμα καὶ τοὺς εὐπόρους εἰς τὸ θεάρεστον τοῦτο ἔργον διὰ τῶν συχνῶν του ὁμιλιῶν· δεύτερον δὲ εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ Ἀρειανοῦ αὐτοκράτορος Οὐάλλεντος (364—378) καταδιωγμὸν τῶν ὀρθοδόξων ὑπὸ τῶν τότε πανισχύρων Ἀρειανῶν. Τόσον δὲ προσφιλὴ καὶ σεβαστὸν εἰς πάντας τοὺς Ὀρθοδόξους αἱ ἀρεταί του αὗται κατέστησαν αὐτόν, ὥστε τῷ 370, ὅτε ἀπέθανεν ὁ ἐπίσκοπος Καισαρείας Εὐσέβιος, πάντες πρὸς αὐτὸν ἔστρεψαν τὰ βλέμματα, πάντες τοῦτον ἐν ἑνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ διάδοχον τοῦ ἐπισκοπικοῦ θρόνου προσεκάλεσαν. Πολλοὶ διὰ πολλοὺς λόγους ἀντέστησαν εἰς τὴν τοιαύτην ἐκλογήν, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἡ ὀρθοδοξία ἐθριάμβευσε καὶ ὁ Βασίλειος ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον, τὸν ὁποῖον ἡ ἔξοχος ἀρετὴ καὶ παιδεία τοῦ ἁγίου ἀνδρὸς περιέβαλλον διὰ λάμψεως ἀθανάτου καὶ κατέστησαν αὐτὸν πρῶτον πάντων τῶν μητροπολιτικῶν θρόνων τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας μέχρι σήμερον.

Γ΄. Τὰ μετὰ τὴν εἰς τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον ἀνάβασιν.

Ἡ ἀνάβασις τούτου εἰς τὸν θρόνον τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν δὲν ηὐχαρίστησε τὸν Οὐάλεντα, ὅστις πρὸ πολλοῦ ἐγνώριζε τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὴν εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν σταθερότητά του. Ἐν τούτοις δὲν ὤκνησε νὰ γράψῃ εἰς τὸν Μόδεστον, τὸν ἔπαρχον τῆς Καππαδοκίας, καὶ διατάξῃ αὐτὸν νὰ μεταχειρισθῇ πᾶσαν ἀπειλὴν καὶ αὐστηρότητα, ἵνα σύρῃ καὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον εἰς τὸν Ἀρειανισμόν. Ὁ Μόδεστος ὑπείκων εἰς τὸ βασιλικὸν πρόσταγμα προσκαλεῖ τὸν Μέγαν Βασίλειον ἐνώπιόν του καὶ μεταχειρίζεται πρὸς κλονισμὸν τῶν πεποιθήσεών του ὅσας ἠδύνατο ἀπειλάς, ἀλλὰ μηδὲν κατορθώσας ἔρχεται εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ παρουσιασθεὶς εἰς τὸν αὐτοκράτορα λέγει· «ἐνικήθημεν, βασιλεῦ! ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶνε ἀνώτερος τῶν ἀπειλῶν· ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ὑποσχέσεων, νομίζω, οὐδὲν περισσότερον ἠθέλομεν κατορθώσει». Μετ' ὀλίγον ὅμως μετέβη ὁ ἴδιος αὐτοκράτωρ εἰς Καισάρειαν, ἵνα προσελκύσῃ αὐτόν, ἀλλὰ καὶ οὗ-

τος ὄχι μόνον οὐδὲν κατώρθωσεν, ἀλλὰ τοὐναντίον, ἕνεκα τῆς Χριστιανικῆς ἀνοχῆς τοῦ ὀρθοδόξου ἱεράρχου, ἐχαλίνωσε τὴν ἀνόητον κατὰ τῶν ὀρθοδόξων ὀργήν του.

Ὁ ἔξωθεν ὅμως οὗτος διωγμὸς οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον ἤμβλυνε τὸν ζῆλον τοῦ ἀνδρὸς εἰς τακτικὴν διδασκαλίαν τοῦ ποιμνίου του, εἰς συγγραφὴν ψυχωφελεστάτων πραγματειῶν, εἰς βοήθειαν τῶν πτωχῶν καὶ τῶν ἐν ἀνάγκῃ, εἰς ἀνέγερσιν νοσοκομείων, ναοῦ μεγαλοπρεποῦς ἐν Καισαρείᾳ καὶ ἄλλων τοιούτων.

Διανύσας δὲ ὅλον του τὸν βίον εἰς τοιαῦτα θεάρεστα ἔργα παρέδωκε τὴν μακαρίαν αὐτοῦ ψυχὴν εἰς χεῖρας τοῦ πλάστου τῇ πρώτῃ Ἰανουαρίου τοῦ 379, ἄγων μόλις τὸ πεντηκοστὸν πρῶτον ἔτος τῆς ἡλικίας. Ἡ κηδεία του ἀπέδειξε πόσον δύναται ἡ ἀρετὴ νὰ κατασιγάσῃ καὶ αὐτὰς τὰς χαλεπωτάτας ἀντιπαθείας· διότι εἰς αὐτὴν συνέρρευσαν ὄχι μόνον οἱ Ἀρειανοὶ καὶ οἱ ὀπαδοὶ τῶν ἄλλων αἱρέσεων, οἵτινες ἐθεώρουν τὸν ἄνδρα ὡς δεινότατον πολέμιον τῶν κακοδοξιῶν των, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ εἰδωλολάτραι, καὶ πάντες ἔχεον ὁμοῦ τὰ δάκρυά των καὶ συνήνουν τοὺς θρήνους των εἰς σπαραξικάρδιον ἁρμονίαν μετὰ τῶν ὀρθοδόξων ἕνεκα τῆς προώρου στερήσεως τοιούτου μεγάλου καὶ κοινοῦ εὐεργέτου. Τοσαύτη δὲ ἦτο ἡ συρροὴ τοῦ λαοῦ, ὥστε πολλοὶ ἄνθρωποι ἀπέθανον ἐκ συνωστισμοῦ. Τοιοῦτος λοιπὸν ὑπῆρξεν ὁ ἅγιος οὗτος ἀνήρ, ὅστις διὰ τῆς εὐρείας του παιδείας καὶ αὐστηρᾶς ἀρετῆς ἐδόξασε τὸν αἰῶνα, κατὰ τὸν ὁποῖον ἤνθησεν.

---

66. Ἅγιος Γρηγόριος.

Α'. Παιδικὴ ἡλικία τοῦ Ἁγίου.

Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς ἐγεννήθη τῷ 329 ἐν Ἀριανζῇ, κώμῃ τῆς Καππαδοκίας, γειτονιζούσῃ τῇ πόλει Ναζιανζῷ. Ὁ πατήρ του ὠνομάζετο Γρηγόριος, ἡ δὲ μήτηρ του Νόννα. Ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του εἶχεν ἀφιερωθῇ ὑπὸ τῆς μητρός του εἰς τὸν Κύριον. Διότι ἐξ αὐτῆς τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἐδιδάχθη τὰ θεῖα δόγματα τῆς ὀρθοδοξίας.

Πρόσθος ἤδη τὴν ἡλικίαν καὶ ἱκανῶς προκαταρτισθεὶς εἰς τὸ σχολεῖον τῆς πατρίδος του μετέβη πρὸς συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν του εἰς Καισάρειαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἀθήνας, ἔνθα διέμεινεν ἓξ ὅλα ἔτη. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐγνώρισε τὸν Ἰουλιανὸν καὶ συνῆψε μετὰ τοῦ ἁγίου Βασιλείου τὴν ἐγκάρδιον ἐκείνην φιλίαν, ἥτις ἔμεινεν ἀδιάρρηκτος μέχρι τέλους τοῦ βίου των. Ἐπιστρέφων εἰς τὴν πατρίδα του συνήντησεν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸν ἀδελφόν του Καισάριον, τὸν ὁποῖον καὶ παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ.

Β'. Δρᾶσις τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου.

Ἐν τῇ πατρίδι του διατρίβων ὁ ἅγιος πατὴρ ἐβοήθησε μεγάλως τὸν πατέρα του εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐπισκοπικῶν του καθηκόντων. Ὑπείκων δὲ εἰς τὰς προτροπὰς τοῦ πατρός του ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος. Βλέπων ὅμως ὅτι καὶ ἐπίσκοπον ἐσκόπουν νὰ προχειρίσωσιν αὐτὸν ἔφυγεν εἰς Πόντον, ἔνθα ἐπί τινα χρόνον διέτριψε μετὰ τοῦ φίλου του Βασι-

λείου. Ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του Καισαρίου ἠναγκάσθη νὰ ἔλθῃ εἰς Ναζιανζὸν πρὸς παρηγορίαν τοῦ γήραιοῦ πατρός του. Ἀκολούθως κατὰ πρόσκλησιν τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐγένετο ἐπίσκοπος Σασίμων, κωμοπόλεως τῆς Καππαδοκίας, τὴν ὁποίαν ἰδιοποιεῖτο Ἄνθιμος ὁ ἐπίσκοπος Θυάνων. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐγκατέλιπε τὴν ἐπισκοπὴν ταύτην ἕνεκα τοῦ νοσώδους κλίματός της καὶ τῶν διχονοιῶν τῶν κατοίκων καὶ ἦλθεν εἰς Ναζιανζόν, ἔνθα ἐβοήθει τὸν πατέρα του. Ἀφ' οὗ δὲ οὗτος ἐτελεύτησε τῷ 375, ἀπεχώρησεν εἰς Σελεύκειαν, ἵνα ἀποφύγῃ τὰς παρακλήσεις τῶν Ναζιανζηνῶν, οἵτινες παρεκάλουν αὐτὸν νὰ δεχθῇ τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον τοῦ πατρός του. Μετὰ πενταετῆ διαμονὴν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἦλθε προσκληθεὶς εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἵνα διὰ τῶν σοφῶν του ὁμιλιῶν στερεώσῃ τὴν κλονιζομένην ὑπὸ τοῦ Ἀρειανισμοῦ ὀρθοδοξ αν. Ὁ ἅγιος πατὴρ ἐλθὼν εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἐστερέωσε τὴν ὀρθοδοξίαν, πολλοὺς ἀσπασθέντας τὸν Ἀρειανισμὸν ἐπανέφερεν εἰς τοὺς κόλπους τῆς μητρὸς ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ ἔκτισεν ἐκκλησίαν, τὴν ὁποίαν ὠνόμασεν Ἀναστασίαν. Ἐπειδὴ δὲ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐχήρευεν ὁ Πατριαρχικὸς θρόνος, πάντες, μηδ' αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου ἐξαιρουμένου παρεκάλεσαν τὸν Γρηγόριον νὰ δεχθῇ τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον. Ἀλλὰ μετά τινας ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἀναβάσεώς του εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον, βλέπων πράγματα, ἅτινα οὐδόλως συνεβιβάζοντο πρὸς τὸν αὐστηρὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα, ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῇ. Ἀναχωρήσας δὲ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα του Ναζιαζόν, ἔνθα ἐν ἔτει 389 ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον, ἄγων τὸ 60ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του.

---

67. Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

Α'. Παιδικὴ ἡλικία τοῦ ἁγίου.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ἐγεννήθη ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐξ εὐγενῶν καὶ εὐπόρων γονέων κατ' ἄλλους μὲν τῷ 347, κατ' ἄλλους δὲ τῷ 354. Ὁ πατήρ του ἐκαλεῖτο Σεκοῦνδος, ἡ δὲ μήτηρ του Ἀνθοῦσα. Ἀπὸ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας ἔδειξεν ἔκτακτον εὐφυΐαν καὶ δεξιότητα εἰς πᾶν εἶδος μαθήσεως καὶ κλίσιν μεγίστην πρὸς τὸν μοναστικὸν καὶ μελετητικὸν βίον καὶ τὰς ἀσκήσεις. Ἐσπούδασε δὲ τὴν μὲν ρητορικὴν παρὰ τῷ Λιβανίῳ, τὴν δὲ φιλοσοφίαν παρὰ τῷ Ἀνδραγάθῳ. Ἡ εὐγένεια αὐτοῦ, αἱ ἀρεταὶ καὶ ἡ λαμπρὰ παιδεία συνέδεσαν αὐτὸν μετὰ τῶν ἐπισημοτέρων τῆς Ἀντιοχείας ἀνδρῶν. Ἡ ὅλως ὅμως χριστιανικὴ αὐτοῦ ταπεινοφροσύνη καὶ ἡ διαφθορὰ τῶν ἀνθρώπων ἀπεμάκρυναν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἐγκοσμίων, καὶ θ' ἀνεχώρει ἐξ ἅπαντος εἰς τὴν μοναξίαν, ἂν δὲν ἐκράτουν αὐτὸν αἱ παρακλήσεις καὶ τὰ δάκρυα τῆς ἐναρέτου αὐτοῦ μητρός, ἥτις ἔμεινε χήρα ὀλίγον καιρὸν μετὰ τὸν γάμον της.

Β'. Δρᾶσις τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ἔχων κλίσιν ἀκράτητον πρὸς τὸν μοναχικὸν βίον, προεχειρίσθη διάκονος ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Μελετίου, μετ' ὀλίγον δὲ ἠξιώθη καὶ τῆς ἱερωσύνης παρὰ τοῦ ἐναρέτου ἀρχιερέως Φλαβιανοῦ ἐν ἔτει 385, ὅστις τόσην ἐμπιστοσύνην καὶ ὑπόληψιν εἶχε πρὸς αὐτόν, ὥστε

ἀνέθηκεν εἰς αὐτὸν καὶ τὸ ἔργον νὰ διδάσκῃ ἐπ' ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον τότε ἀνῆκεν εἰς μόνους τοὺς ἐπισκόπους. Τόσον δὲ ἀξίως ὁ νέος ἱερεὺς ἐξεπλήρωσε τὸ καθῆκον τοῦτο, ὥστε παρὰ πάντων ὠνομάσθη Χρυσόστομος. Ἡ φήμη τῶν ἀρετῶν, τοῦ ζήλου καὶ τῆς ἀπαραμίλλου εὐγλωττίας του διεδόθη καθ' ὅλην τὴν αὐτοκρατορίαν καὶ τῷ 397 μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Νεκταρίου προσεκλήθη διάδοχος αὐτοῦ. Ὁ Χρυσόστομος ὑπείκων εἰς τὴν πρόσκλησιν ἀναχωρεῖ ἐκ τῆς πατρίδος του καὶ φθάσας εἰς Κωνσταντινούπολιν τῇ 20 Φεβρουαρίου τῷ 398 ἀναλαμβάνει τὰ ἱερὰ καθήκοντα τοῦ ὑψηλοῦ του ἀξιώματος.

Ὁ ζῆλος, ἡ δραστηριότης καὶ ἀρετὴ τοῦ θείου Χρυσοστόμου ἐξέλαμψαν τότε φανερώτερον. Μετὰ ζήλου καὶ αὐταπαρνησίας ἀληθῶς ἀποστολικῆς ὑπερησπίσθη τὴν ὀρθοδοξίαν κατὰ τῶν αἱρετικῶν· διερρύθμισεν ἐπὶ τὸ τακτικώτερον καὶ ἀξιώτερον τὰ τοῦ κλήρου· μετεχειρίσθη μέγα μέρος τῆς ἀδρᾶς πατριαρχικῆς ἐπιχορηγήσεως εἰς βοήθειαν τῶν πτωχῶν· ἔκτισε νοσοκομεῖα καὶ οὐδέποτε διέλειπεν ἐλέγχων διὰ τῶν μελιρρύτων του λόγων καὶ τοῦ ἰδίου παραδείγματος τὴν ἄμετρον πολυτέλειαν, τὴν ἀλαζονίαν καὶ τὴν πλεονεξίαν τῶν μεγάλων. Ἡ ἀνδρικὴ αὕτη καὶ εἰλικρινὴς παρρησία του διήγειρε κατ' αὐτοῦ πολλοὺς ἐχθρούς, οἵτινες ἦσαν ἐκ τῶν ἐνεχομένων εἰς ὅσα κατέκρινεν ὁ θεῖος πατὴρ καὶ προσεπάθει νὰ ἐξοντώσῃ. Ὁ πάσχων ὅμως καὶ καταδιωκόμενος λαός, εὑρὼν ἐν τῷ Χρυσοστόμῳ ἀληθῆ πατέρα καὶ προστάτην, περιεκύκλωσεν αὐτὸν δι' ἀμερίστου σεβασμοῦ καὶ ἐνθουσιώδους ἀγάπης. Μεταξὺ τῶν ἐχθρῶν τοῦ ἐνδόξου ἀνδρὸς ἐπρώτευεν ἡ διερθαρμένη βασίλισσα Εὐδοξία καὶ οἱ αὐλικοὶ Εὐτρόπιος καὶ Γαΐνας.

Γ'. Ἐξορία τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ κάθοδος αὐτοῦ.

Αἱ ἀκατάπαυστοι σκευωρίαι τῶν ἐχθρῶν τοῦ ἁγίου ἀνδρὸς καὶ αἱ ἐπίμονοι κατηγορίαι τῆς βασιλίσσης Εὐδοξίας, ἔπεισαν τὸν ἀσθενῆ Αὐτοκράτορα Ἀρκάδιον νὰ ἐξορίσῃ αὐτὸν εἰς Βιθυνίαν τῷ 402. Ὁ λαός, μὴ δυνάμενος νὰ πράξῃ ἄλλο τι, ἐξεδήλωσε διὰ περιφανεστάτου τρόπου τὴν πρὸς τὸν περιλημένον του προστάτην ἀγάπην του καὶ μετὰ δακρύων καὶ ὀδυρμῶν συνώδευσεν αὐτὸν μέχρι τοῦ πλοίου. Οὐδέποτε τέκνα ἔδειξαν τόσην λύπην ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει φιλοστόργου πατρός, ὅσην ἐπὶ τοῦ Χρυσοστόμου ὁ λαὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὀλίγον μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Χρυσοστόμου συνέβη ἐν Κωνσταντινουπόλει σεισμός, οὗτινος ὁ λαὸς ὡς αἰτίαν ἐθεώρησε τὴν ἐξορίαν τοῦ Πατριάρχου καὶ ἐζήτει παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὴν ἀνάκλησιν αὐτοῦ. Ὑπὲρ τούτων συνηγόρει καὶ ἡ πονηρὰ Εὐδοξία, καταφοβηθεῖσα τὸν σεισμόν. Ὁ αὐτοκράτωρ ἀσμένως ὑπέγραψε διάταγμα περὶ τῆς καθόδου τοῦ Πατριάρχου. Ἀπερίγραπτος δὲ ὑπῆρξεν ἡ χαρά, τὴν ὁποίαν ἅπας ὁ λαὸς ἔδειξεν, ὅταν εἶδε καταπλέον τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἔφερε τὸν Πατριάρχην. Ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδία μετὰ λαμπάδων καὶ ὕμνων χαρμοσύνων συνέρρευσαν εἰς τὸ παράλιον πρὸς ὑποδοχὴν αὐτοῦ.

Δ'. Τὰ μετὰ τὴν κάθοδον.

Ἀναλαβὼν τὰ καθήκοντά του ὁ Χρυσόστομος ἐξετέλεσε ταῦτα μετὰ τοῦ αὐτοῦ πάντοτε ζήλου καὶ τῆς αὐτῆς

γενναιότητος. Ἀλλ' αἱ κατ' αὐτοῦ ἐνέργειαι τῶν ὀπαδῶν τοῦ σκότους ἐπανελήφθησαν μετὰ μεγάλης δραστηριότητος. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἠδύναντο νὰ βλάψωσιν αὐτόν, διότι εἶχεν ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν βασίλισσαν Εὐδοξίαν, ἐμηχανεύθησαν νὰ ἐγείρωσιν εἰς τιμὴν τῆς βασιλίσσης ἄγαλμα εἰς τὴν κεντρικωτέραν πλατεῖαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὴν ὁποίαν πρᾶξιν ἐξ ἅπαντος ἤθελε κατακρίνει ὁ Χρυσόστομος. Ἵνα δὲ ἐξεγείρωσιν αὐτὸν ἔτι περισσότερον, ἐώρτασαν οἱ καταχθόνιοι ἐκεῖνοι ἄνδρες τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ἀγάλματος διὰ τελετῶν εἰδωλολατρικῶν καὶ ἀληθῶν ὀργίων. Ὁ Χρυσόστομος δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὴν ὀργήν του καὶ ἐν δημοσίᾳ συνάξει πικρῶς καὶ μεθ' ὅλης τῆς δυνάμεως τῆς ψυχῆς του κατέκρινε τὴν πρᾶξιν ἐκείνην. Τοῦτο παρώργισε τὴν Εὐδοξίαν τόσον πολύ, ὥστε ἤρχισε νὰ ζητῇ ἐπὶ πίνακος τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου, καθὼς αὐτὸς ὁ θεῖος πατὴρ προσφυέστατα λέγει ἔν τινι ὁμιλίᾳ του.

Ε'. Ὁ Χρυσόστομος ἐξορίζεται καὶ πάλιν καὶ ἀποθνήσκει ἐν τῇ ἐξορίᾳ ἐκ τῶν ταλαιπωριῶν.

Οὕτως ἐξωρίσθη τὸ δεύτερον ὁ θεῖος Χρυσόστομος τῷ 404. Καὶ ἐν πρώτοις μὲν περιωρίσθη εἴς τινα πόλιν τῆς Καππαδοκίας ὀνομαζομένην Κουκουσόν, σήμερον δὲ Κοσκάν. Ἐπειδὴ ὅμως πολλοὶ πολλαχόθεν εἶχον ἀλληλογραφίαν μετὰ τοῦ ἁγίου ἀνδρός, τινὲς δὲ ἤρχοντο καὶ εἰς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ αὐτοπροσώπως, ἐξωρίσθη εἰς Ἀράβισσον, ἐκεῖθεν δὲ διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους εἰς Πιτυοῦντα καὶ ἐκεῖθεν πάλιν εἰς Κόμανα, πόλιν τοῦ Πόντου, ὅπου ἀποκαμὼν ἐκ τῶν κόπων τῆς ὁδοιπορίας καὶ τῶν κακομεταχειρίσεων τῶν στρατιωτῶν, οἵτινες

συνώδευον αὐτόν, ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον τῇ 14 Σεπτεμβρίου τοῦ 407, ἄγων τὸ 60ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ἱστοροῦσι δὲ ὅτι αἰσθανθεὶς τὸν θάνατον ὁ θεῖος πατὴρ διέταξε νὰ φέρωσιν αὐτὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐκεῖ δὲ ἐνεδύθη λευκὸν ἱερὸν ἄμφιον, ηὐλόγησε τὸν λαόν, διένειμεν ἰδίαις χερσὶν ὅσα εἶχε χρήματα, ἐκοινώνησε τῶν ἀχράντων Μυστηρίων, ἐποίησε τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, ἐπεφώνησε τὴν συνήθη του φράσιν «εὐλογητὸς ὁ Θεὸς» καὶ προφέρων τὴν λέξιν «Ἀμὴν» παρέδωκε τὴν μακαρίαν αὐτοῦ ψυχὴν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Πλάστου. Ἡ μήτηρ ἡμῶν Ἐκκλησία, τιμῶσα τὰς μεγάλας ἀρετὰς τοῦ ἀνδρός, κατέταξεν αὐτὸν εἰς τὸν χορὸν τῶν ἁγίων καὶ ἑορτάζει τὴν μνήμην αὐτοῦ τῇ 13 Νοεμβρίου, ἡ δὲ Δυτικὴ τῇ 27 Ἰανουαρίου, ὅτε ἡ ἡμετέρα ἑορτάζει τὴν ἀνακομιδὴν τοῦ λειψάνου αὐτοῦ. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία κατ' ἀρχὰς ἑώρταζε τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου τῇ 14 Σεπτεμβρίου, ἡμέρᾳ τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημήσεως αὐτοῦ, ἔπειτα δὲ μετέθηκεν αὐτὴν εἰς τὴν 13 Νοεμβρίου, τάξασα τὴν 14 Σεπτεμβρίου εἰς ἑορτασμὸν τῆς ὑψώσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ.

---

68. Πρώτη τοῦ ἔτους. (Α. Π.)

Ἔ σεῖς, ὁποῦ σκορπίζετε τὰ π.λούτη 'ς τὸν ἀέρα!
Τὸ χέρι σας τὸ ἄσωτο καὶ σφαληστὸ ἁπλῶστε,
καὶ δῶστε καὶ 'ς τὸν ἄρρωστο καὶ 'ς τὴν φτωχὴ μητέρα...
Ἐλεημοσύνη, Χριστιανοί, ἐλεημοσύνη δῶστε!

Ποιὸς λέγει, ποιός, πῶς ὄ.λ' αὐτά, ποῦ τώρα ἐσεῖς πετᾶτε,
εἶτε 'δικά σας ;.. Δύστυχοι ! αὐτό, 'ποῦ περισσεύει,
εἶτε τῆς χήρας, τ' ὀρφανοῦ καὶ μὴ τὸ σπαταλᾶτε...
Ὅ.ποιος τὰ π.λούτη του σκορπᾷ, ἀπ' τοὺς πτωχοὺς τὰ
[κ.λέβει !
Ἐ.λεημοσύνη, Χριστιανοί· ἀδέ.λφια, ἐ.λεημοσύνη·
'.λίγο ψωμὶ γιὰ τὸν φτωχὸ καὶ '.λίγη κα.λωσύνη !

Συ.λ.λογισθῆτε εἰς αὐτὴν τὴν ὥρα γυμνωμένα
πόσα παιδιὰ κρυόνουνε, πόσα μικρὰ πεινοῦνε,
πόσα δὲν ἔχουνε γιατρὸ καὶ γιατρικὸ κἀνένα !
Ἀ.λ.λοίμονον εἰς ταῖς καρδιαῖς, 'ποῦ σήμερα γε.λοῦνε !...
Ἄχ ! δώσετ' ἕνα φόρεμα 'ς τὸν γέροντα, 'ποῦ κρυόνει,
'.λίγο ψωμὶ μ' ἕνα γ.λυκὸ χαμόγε.λο 'ς τὸν ξένο,
ἕνα ραβδὶ εἰς τὸν τυφ.λό, 'ποῦ 'ς τὸ σκοτάδι .λυόνει,
κ' ἕνα παιγνίδι 'ς τὸ παιδὶ τὸ παραπονεμένο !...
Ἐ.λεημοσύνη, Χριστιανοί· ἀδέ.λφια, ἐ.λεημοσύνη,
χαρὰ 'ς ἐκείνη τὴν καρδιά, 'ποῦ τὸ ψωμάκι δίνει !

Συ.λ.λογισθῆτε εἰς αὐτὴν τὴν ἴδια ὥρα πόσοι,
χωρὶς νὰ θέ.λουν, τὸ κακὸ 'ς τὸ νοῦ τους με.λετοῦνε...
Τί εὔκο.λα 'ποῦ εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ τοὺς γ.λυτώσῃ
μ' αὐτά, ὁποῦ τὰ χέρια σας ἐδῶ κ' ἐκεῖ σκορπoῦνε!
Ἐ.λεημοσύνη, Χριστιανοί· ἀδέ.λφια, ἐ.λεημοσύνη
χαρίσετέ τους τὸ ψωμί, πρὶν τὸ κακὸ νὰ γείνῃ....

Τὰ ἐ.λαφρὰ μεταξωτὰ καὶ τὸ μαργαριτάρι,
ὁποῦ ὁ π.λοῦτος σήμερα καὶ ἡ σπατά.λη δίνει,
δὲν ἔχουν τὸ 'νὰ εὐμορφιά, δὲν ἔχουν τόση χάρι,
δὲν εἶνε ὡραιότερα ἀπ' τὴν ἐ.λεημοσύνη.

Πόσοι χαρίζουν σήμερα 'ς ἀνθρώπους, 'ποῦ μισοῦνε,
γιὰ νὰ φαντάζουν μοναχὰ καὶ νὰ φαροῦνε μόνο,
καὶ τὰ φτωχὰ τ' ἀδέ.λφια τους ἀφίνουν νὰ χαθοῦνε !...
Αὐτοὶ δὲν ἔχουνε καρδιὰ ἀνθρώπου, οὔτε πόνο.
Ἐ.λεημοσύνη, χριστιανοί· ἀδέ.λφια, ἐ.λεημοσύνη,
το.λὰ χαρίζει ὁ Θεὸς 'ς ἐκεῖνον ὁποῦ δίνει !

---

69. Περὶ ἀργύρου.

Ὁ ἄργυρος εἶνε μέταλλον πολύτιμον καὶ πολύχρηστον, σκληρότερον μὲν τοῦ χρυσοῦ, μαλακώτερον ὅμως τῆς πλατίνης, καὶ λαμπρότερον σχεδὸν πάντων τῶν ἄλλων μετάλλων. Εἶνε δὲ τοσοῦτον εὐήλατον μέταλλον, ὥστε δι' ἑνὸς κόκκου αὐτοῦ δύναται διὰ τῆς σφυρηλασίας νὰ σχηματισθῇ σύρμα τετρακοσίων ποδῶν τὸ μῆκος. Συντίθεται δὲ μεθ' ὅλων σχεδὸν τῶν μετάλλων, ἀλλ' ἐξαιρέτως καὶ κοινότερον μετὰ χαλκοῦ καὶ διαλύεται ὑπὸ μόνου τοῦ νιτρικοῦ ὀξέος, ὅθεν καὶ τοῦτο μεταχειρίζονται, θέλοντες ν' ἀποχωρίσωσι τὸν ἄργυρον ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ. Μετὰ τοῦ ἀργύρου ἑνοῦται εὐκόλως καὶ ὁ ὑδράργυρος, ὅθεν καὶ δι' αὐτοῦ ἀποχωρίζεται ἀπὸ τῶν ἄλλων μεταλλικῶν οὐσιῶν, μετὰ τῶν ὁποίων εἶνε συνήθως ἀναμεμιγμένος.

Εὑρίσκεται δὲ ἀφθόνως εἰς τόπους βουνώδεις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ ψυχρούς, εἴτε ἐκ τοῦ ὕψους των, εἴτε ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς των θέσεως. Καὶ ἄλλοτε μὲν εὑρίσκεται καθαρός, ὅτε καὶ μεταλλικὸς ἄργυρος ὀνομάζεται, ἄλλοτε δὲ

ἀναμεμιγμένος μετὰ χρυσοῦ, χαλκοῦ, σιδήρου, ἀρσενικοῦ, καὶ ἄλλοτε ἡνωμένος μετὰ ὑδραργύρου, στίμμεως ἢ διαφόρων ἐνθείων ὀρυκτῶν, ὡς τοῦ θειούχου μολύβδου, τοῦ ἐνθείου χαλκοῦ, τοῦ χλωρίου καὶ λοιπῶν. Ἅπαντᾷ δὲ ποικιλοτρόπως ἐσχηματισμένος, καὶ ἄλλοτε μὲν κατὰ κύβους ἢ ὀκτάεδρα, ἄλλοτε δὲ κατὰ κλῶνας ἢ φύλλα καὶ ἄλλοτε ἄλλως. Ἐξορύσσεται δὲ καὶ οὗτος ἐκ τῆς γῆς ὡς καὶ τὰ λοιπὰ μέταλλα.

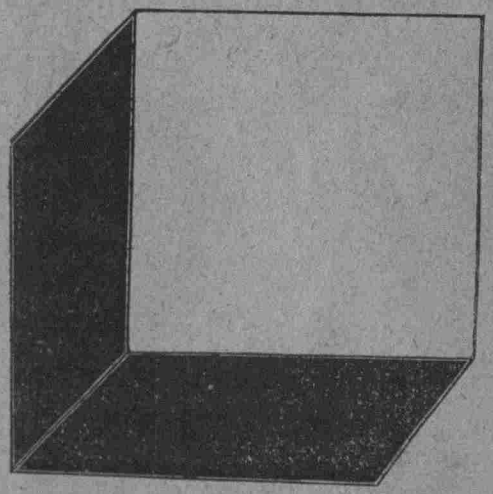

Κύβος

Ὁ ἄργυρος ὡς καὶ ὁ χρυσὸς μόνος δὲν δύναται νὰ κατεργασθῇ, ὅθεν ἀναμιγνύεται μετὰ μικροῦ τινος μέρους χαλκοῦ, καὶ οὕτως ἐξεργάζεται.

Ἡ τιμὴ τοῦ ἀργύρου πρὸς τὴν τοῦ χρυσοῦ δὲν εἶνε πάντοτε ἡ αὐτή, ἀλλὰ μεταβάλλεται ἀναλόγως τῆς ἀφθονίας τῆς ἐξαγωγῆς ἑκατέρου τούτων.

Μεταλλεῖα ἀργύρου ὑπάρχουσιν εἰς ὅλας τὰς ἠπείρους· πλουσιώτατα ὅμως πάντων εἶνε τὰ ἐν τῇ Ἀμερικῇ ἀνακαλυφθέντα· διότι εἰς μόνην ταύτην τὴν ἤπειρον ἐξορύσσεται κατ' ἔτος ὑπὲρ τὸ διπλάσιον ποσὸν τοῦ ἐξαγομένου εἰς ὅλας ὁμοῦ τὰς ἠπείρους. Ἐν Εὐρώπῃ τὰ πλουσιώτερα μεταλλεῖα τοῦ ἀργύρου ὑπάρχουσιν εἰς τὴν Αὐστρίαν, Πρωσσίαν, Σαξωνίαν καὶ Ἀννόβερον. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ εἰς ἄλλα κράτη τῆς Εὐρώπης μεταλλεῖα ἀργύρου, οἷον εἰς τὴν Γαλλίαν, Ἀγγλίαν, Τουρκίαν, Σουηδίαν, Σαρδηνίαν καὶ ἄλλα κράτη, ἀλλὰ ταῦτα εἶνε πτωχὰ καὶ μόλις ἐξαρκοῦσιν εἰς ἀποζημίωσιν τῶν πρὸς ἐξόρυξιν αὐτῶν ἀπαιτουμένων δαπανῶν.

Ἕνεκα τῆς μεγάλης τιμῆς τοῦ ἀργύρου ἐφευρέθησαν πρὸς θεραπείαν τῆς φιλοκαλίας ἢ τῆς ματαιότητος τῶν πενεστέρων μίγματα ἐξ ἄλλων μετάλλων, ἔχοντα μᾶλλον ἢ ἧττον διαρκῶς καὶ ἀπαραλλάκτως τὸ χρῶμα καὶ τὴν λαμπρὰν στιλπνότητα τοῦ ἀργύρου. Τούτων δὲ ἀξιολογώτερον διὰ τὴν στιλπνότητα καὶ διάρκειάν του εἶνε τὸ ἀργυροειδές, ἐφευρεθὲν τῷ 1822, καὶ ὂν μίγμα ψευδαργύρου, νικελίου, χαλκοῦ καὶ κασιτέρου.

---

20. Περὶ τυπογραφίας.

Πρὶν τῆς ἐφευρέσεως τῆς τυπογραφίας, πρὸς ταχεῖαν ἐξάπλωσιν καὶ μετάδοσιν τῶν ἰδεῶν τῶν σοφῶν ἀνδρῶν ὑπῆρχε πολυπληθὴς τις τάξις ἀνδρῶν, ἀποζώντων ἐκ τῆς ἀντιγραφῆς. Πᾶς δὲ ἐπιθυμῶν νὰ ἔχῃ συγγραφέως τινὸς διακεκριμένου τὰ συγγράμματα, ὤφειλε νὰ ὑποχρεώσῃ ἀντιγραφέα τινά, προσφέρων εἰς αὐτὸν πρὸς ἀμοιβὴν ὄχι εὐκαταφρόνητον χρηματικὸν ποσόν. Ἐκ τούτου γίνεται φανερὸν ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ἦτο εὔκολον καὶ ὁ πτωχὸς νὰ ξενίζῃ ἐν τῇ πτωχῇ του καλύβῃ τὸν Ὅμηρον, τὸν Αἰσχύλον, τὸν Εὐριπίδην, τὸν Σοφοκλέα, τὸν Πλάτωνα, τὸν Δημοσθένην ἢ ἄλλον τινὰ ἐκ τῶν ἀποτελούντων τὸν κύκλον τῶν σοφῶν τῆς ἀρχαιότητος ἀνδρῶν. Ἡ διανοητικὴ ὅμως κίνησις, ἡ προκληθεῖσα ὑπὸ τῆς ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων καὶ καταστήσασα καθ' ὅλην τὴν πεπολιτισμένην

SISMANOGLIO MEGARO

Εὐρώπην ἐπαισθητὴν τὴν ἀνάγκην τῆς διευκολύνσεως καὶ ταχείας διακοινώσεως τῶν ἰδεῶν, ἐνέσπειρεν εἰς τὸν νοῦν ἀνδρῶν τινων ἐξόχου εὐφυίας, ἵνα σκεφθῶσι περὶ ἐξευρέσεως τρόπου, δυναμένου νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὸν ἅγιον τοῦτον σκοπόν. Ὁ δὲ ἀνὴρ οὗτος ὁ ἀξιωθεὶς τῆς εὐγνωμοσύνης συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῶν ἀπείρων αὐτῆς εὐλογιῶν εἶνε ὁ Γουτεμβέργος, ὅστις ἐν ἔτει 1430 εἶχεν ἐν Στρασβούργῳ τυπογραφεῖον, μεταχειριζόμενος ἐν αὐτῷ κινητοὺς χαρακτῆρας μεταλλίνους. Προϊόντως δὲ τοῦ χρόνου ἡ τέχνη αὕτη ἐτελειοποιήθη καὶ ἐξηπλώθη εἰς πάντα τὰ πεπολιτισμένα μέρη τοῦ κόσμου.

Πεντεκαίδεκα πόλεις ἀντιποιοῦνται τὴν τιμὴν ὅτι ἐγέννησαν τὸν εὑρέτην τῆς θαυμαστῆς ταύτης καὶ ὠφελιμωτάτης τέχνης. Ἐκτὸς ὅμως τεσσάρων, τῆς Ἀρλέμης, τοῦ Στρασβούργου, τῆς Μαϋάνσης καὶ τῆς Βαμβέργης, αἱ ἀξιώσεις τῶν ἄλλων στηρίζονται ἐπὶ βάσεων τοσοῦτον ἀνισχύρων, ὥστε ἀπορεῖ τις πῶς αὗται εὗρον συνηγόρους.

Πρὶν ὅμως ταύτης, ὑπῆρχε παρὰ τοῖς Κινέζοις ἐξ' ἀμνημονεύτων χρόνων ἡ ξυλογραφία ἢ στερεογραφία, ἡ τέχνη δηλαδὴ τῆς ἐκτυπώσεως διὰ σανίδων ξυλίνων, φερουσῶν τὰ γράμματα ἐγκεχαραγμένα, ἥτις εἰσήχθη εἰς τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς 14ης ἑκατονταετηρίδος.

§ 11. Περὶ χάρτου.

Ὅσα οἱ ἄνθρωποι ἐπεθύμουν νὰ διατηρήσωσι καὶ μεταδώσωσιν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους ἐχάραττον κατ' ἀρχὰς ἐπὶ μαρμάρου· ἕτερον δὲ, καὶ αὐτὸ ἀρχαιότατον μέσον τῆς γραφῆς, εἶνε πλάκες μικραὶ χάλκιναι καὶ διὰ τοῦτο εὐχρηστότεροι τῶν μαρμαρίνων, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐχάραττον τὰ γράμματα. Ἀλλὰ καὶ αὗται παρεῖχον πολλὴν δυσκολίαν· ὅθεν κατέφυγον εἰς τὴν κατασκευὴν πινάκων ξυλίνων, ἀλειφομένων διὰ κηρίου, ἐπὶ τῶν ὁποίων εὐκόλως δι' ὀξείας γραφίδος ἐσημείουν τὰ γράμματα καὶ πάλιν ἐξήλειφον αὐτά, σύροντες ἐπὶ τοῦ πινακιδίου πλατὺ καὶ λεῖόν τι ξύλον ἢ ὀστοῦν. Ταχέως δὲ συνηθάνθησαν τὴν ἀνάγκην τῆς χρήσεως δερμάτων ζώων πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Μετεχειρίσθησαν συγχρόνως, καὶ μάλιστα ἐν Ἀσίᾳ, καὶ τὰ φύλλα δένδρων, ἰδίως δὲ τοῦ φοίνικος ἢ τὸν φλοιὸν ἄλλων καλαμωδῶν φυτῶν. Τὸ δὲ περιφημότατον πάντων διὰ τὴν πολλὴν χρῆσιν καὶ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν, μετὰ τῆς ὁποίας ἐγένετο ἐπ' αὐτοῦ ἡ γραφή, ἦτο ὁ πάπυρος, εἶδος καλάμου ὀγκώδους καὶ ὑπὲρ τὰ τρία μέτρα πολλάκις ὑψηλοῦ, ὅστις περιέχει ὑπὸ τὸν ἐξωτερικὸν φλοιὸν οὐσίαν μαλακὴν καὶ ὑπόλευκον. Τὸ δενδρύλλιον τοῦτο, ἀναγόμενον εἰς τὴν τάξιν τῶν μονοκοτυληδόνων, φύεται ἐν τῇ κεντρικῇ Ἀφρικῇ, ἀλλὰ πρὸ πάντων εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ἄνω Νείλου καὶ εἰς ὅσα μέρη καλύπτονται ὑπὸ τῶν πλημμυρῶν τοῦ ποταμοῦ. Τὸ φυτὸν τοῦτο ἀπετέλει τὴν εὐτυχίαν τῶν τόπων ἐκείνων. Ἐκ μὲν τῶν φύλλων αὐτοῦ κατεσκεύαζον ὑφάσματα ἐπιτήδεια πρὸς ἐνδυμασίαν, ἡ δὲ ρίζα ἦτο κατάλληλος εἰς τροφὴν καὶ ἡ

ἐσωτερικὴ οὐσία τοῦ καλάμου ἐχρησίμευεν εἰς σχηματισμὸν φύλλων λευκῶν καὶ εὐκάμπτων. Ἐπὶ τῶν φύλλων τούτων, ὡς ἐπὶ χάρτου, ἔγραφον διὰ μικροῦ καλάμου, κεκομμένου εἰς ὀξὺ ὡς κονδύλιον καὶ ἐμβαπτομένου εἰς ὑγρὸν κεχρωματισμένον. Ἡ χρῆσις αὐτοῦ φαίνεται ἀρχαιοτάτη, ὡς ἐξάγεται ἐκ παπύρων εὑρεθέντων εἰς τοὺς τάφους τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, τῆς τοῦ Μωϋσέως σχεδὸν ἐποχῆς. Ὁ κάλαμος ἐκόπτετο κατὰ κάθετον εἰς πολλὰ λεπτὰ φύλλα, ἅτινα συνεκολλῶντο ἀνὰ δύο κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν καὶ περιηλείφοντο δι' ὑγροῦ πυγματώδους· ἔπειτα ἐπιέζοντο διά τινος κυλίνδρου, ἐστιλβοῦντο δὲ διὰ κισσήρεως καὶ οὕτω παρεδίδοντο εἰς τὴν χρῆσιν.

---

72. Ὁ πάπυρος ἐν Ἑλλάδι.

Ὅτε ὁ πάπυρος ἐγνώσθη ἐν Ἑλλάδι, πάντες ἀπεδέχθησαν αὐτὸν ἀσμένως καὶ ἐδοκίμασαν νὰ τελειοποιήσωσι τὴν κατασκευήν του. Τοσαύτην δὲ σπουδαιότητα ἀπέδιδον εἰς τὸ μέσον τοῦτο τῆς γραφῆς, ὥστε ὁ Ἀθηναῖος Φιλτάτιος, ὅστις ἐβελτίωσε τὰ περὶ τὴν συγκόλλησιν τῶν φύλλων, ἠξιώθη τιμῶν καὶ ἀνδριάντος ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του. Ἀλλ' ἡ συγκομιδὴ τοῦ παπύρου πολλάκις ἀπετύγχανεν, ἢ ἄλλαι περιστάσεις ἐξηφάνιζον μέρος αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἐμπορίου· ἐπειδὴ δὲ ἡ τέχνη δὲν ἠδύνατο νὰ ἀντικαταστήσῃ αὐτόν, ὑπερετιμᾶτο καὶ ἐγίνετο δυσώνητος, ὥστε ἠναγκάζοντο νὰ καταφεύγωσιν εἰς ἄλλα μέσα ἀναπληρωματικά. Οὕτω καὶ ἐπὶ

κεραμίδων εὑρίσκοντο πολλάκις γραφαὶ καὶ ἐπὶ ἄλλων εὐτελῶν ὑλῶν, ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως ἢ τῆς ὑπερτιμήσεως τοῦ παπύρου.

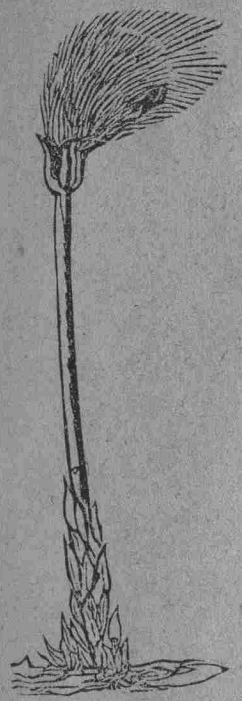

Ἡ χρῆσις τοῦ παπύρου ἔγεινε κοινοτέρα ἐπὶ Πτολεμαίων· ἀλλ' ὅτε οἱ βασιλεῖς οὗτοι ἀπηγόρευσαν τὴν ἐξαγωγήν του, ἐτελειοποιήθη ἐν Περγάμῳ ἑτέρα ὕλη γραφική, ἡ Περγαμηνὴ διφθέρα. Καὶ ἔγραφον μὲν ἀνέκαθεν ἐπὶ οἰῶν ἢ αἰγείων δερμάτων, ἀλλὰ μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης δὲν ἦσαν εἰς πολλὴν χρῆσιν. Ἤδη δὲ τοσοῦτον ἐτελειοποιήθη ἡ Περγαμηνή, ὥστε ἔγεινε προσφορωτέρα τοῦ παπύρου, ἂν καὶ βαρύτιμος ἔτι.

Κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν ὅμως τῶν Ἀράβων κατεστράφη καὶ τὸ μέσον τοῦτο τῆς γραφῆς· διότι παρημελήθη μὲν παντάπασιν ἡ καλλιέργεια καὶ κατεργασία τοῦ παπύρου, διεκόπη δὲ καὶ ἡ κατασκευὴ τῆς καὶ σήμερον ἔτι πολυτίμου Περγαμηνῆς. Ἐκ τούτου ἐπῆλθεν ἡ κατὰ τὸν 9ον καὶ 10ον αἰῶνα μ. Χ. δεινὴ ἐκείνη περὶ τὴν ἀντιγραφὴν ἀπορία, ἀναπληρωθεῖσα μὲν ἐν μέρει διὰ τοῦ ἐκ βάμβακος χάρτου, τοῦ λεγομένου Δαμασκηνοῦ, ἀλλ' ὁπωσδήποτε ἐξακολουθήσασα μέχρι τοῦ 14 αἰῶνος, ὅτε ἐρευρέθη ἡ κατασκευὴ τοῦ ἐκ ρακῶν χάρτου. Τὰ ῥάκη δὲ ταῦτα εἶνε ἢ βαμβάκινα ἢ λινά, ἢ κανάβινα, καθυποβαλλόμενα πρότερον εἰς πολλὰς προπαρασκευαστικὰς ἐργασίας. Εἰς κατασκευὴν χάρτου δύνανται σήμερον νὰ χρησιμεύσωσι καὶ πολλαὶ φυτικαὶ οὐσίαι.

SISMANOGLIO MEGARO

73. Ἰσαὰκ Νεύτων.

Ὁ μέγας οὗτος φυσικομαθηματικὸς Ἄγγλος, ὁ διὰ τῶν σοφῶν του ἀνακαλύψεων καὶ ἐπινοήσεων μεγάλως πλουτίσας τὰς φυσικομαθηματικὰς ἐπιστήμας, ἐγεννήθη τῷ 1642. Οἱ γονεῖς αὐτοῦ, εὐγενεῖς καὶ πλούσιοι ὄντες, ἐφρόντισαν ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων νὰ ἐμπνεύσωσιν εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ φόβον πρὸς τὸν Θεόν, ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον, ὑπακοὴν εἰς τοὺς νόμους καὶ τοὺς ἄρχοντας, σέβας πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους καὶ κλίσιν πρὸς πᾶσαν εὐγενῆ πρᾶξιν, ἥτις ὑπόσχεται εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν ὄχι μόνον τοῦ παρόντος κόσμου, ἀλλὰ καὶ τῆς μελλούσης ζωῆς.

Καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ περίδοξος οὗτος ἀνὴρ ἐγεννήθη, ἔζων ἐν τῇ μεγάλῃ καὶ ὑπερηφάνῳ αὐτοῦ πατρίδι διδάσκαλοι διάσημοι, οἵτινες ἐκαλλιέργησαν τὸν γόνιμον αὐτοῦ νοῦν καὶ ἐνέσπειραν εἰς αὐτὸν σπέρματα ἀγαθά, ἅτινα παραλαβὼν ἐκεῖνος ἀπέδωκεν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἑκατονταπλασίονα. Ἀφοσιωθεὶς δὲ εἰς τὰς φυσικομαθηματικὰς ἐπιστήμας, ἀπέθανε πλήρης δόξης τῷ 1772, ἐγκαταλιπὼν πολλὰς καὶ σπουδαίας ἀνακαλύψεις. μεταξὺ τῶν ὁποίων πρωτεύει ὁ νόμος τῆς ἕλξεως.

Ὁ Ἰσαὰκ Νεύτων παρ' ὅλον τὸν δίκαιον θαυμασμόν, ὑπὸ τοῦ ὁποίου περιεκυκλοῦτο, ἐξηκολούθει νὰ εἶνε πάντοτε μετριοφρονέστατος καί, ὁσάκις ἤκουε νὰ ἐγκωμιάζωνται αἱ ἀνακαλύψεις του, ἀπεκρίνετο μετ' εἰλικρινοῦς ἀφελείας «δὲν

γνωρίζω τί ὁ κόσμος φρονεῖ περὶ τῶν ἔργων μου, ἐγὼ τοῦτο μόνον γινώσκω ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἔπραξα, ἢ ὅ,τι παιδάριον παίζον παρὰ τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλάσσης. Καθὼς δὲ τοῦτο συλλέγει ὁτὲ μὲν χαλίκιόν τι ὁμαλώτερον τῶν συνήθων, ὁτὲ δὲ κογχύλιον, ποικιλώτερον κεχρωματισμένον τῶν κοινῶν, οὕτω καὶ ἐγὼ συνέλεξα μικράς τινας ἀληθείας, ἐν ᾧ ὁ ὠκεανὸς αὐτῶν ἐκτείνεται ἀχανὴς καὶ ἀδιάβατος ἐνώπιόν μου». Ἐρωτηθεὶς δέ ποτε πῶς ἔφθασεν εἰς τὰς ἀνακαλύψεις του, ἀπεκρίθη «ἔχων πάντοτε τὸν νοῦν μου προσηλωμένον εἰς ταύτας». Ἄλλοτε δὲ πάλιν ἐρωτώμενος περὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων ἔλεγε «κρατῶν διαρκῶς ἐνώπιόν μου τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐρεύνης μου, ἀναμένω μεθ' ὑπομονῆς νὰ πέσωσιν ἐπ' αὐτοῦ αἱ πρῶται ἀκτῖνες τοῦ φωτός, ἕως ὅτου ἀθροισθεῖσαι ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀποτελέσωσι φῶς πλῆρες καὶ λαμπρόν». Ἡ ἐπίμονος αὕτη μελέτη ἀπερρόφα τόσον πολὺ τὴν προσοχήν του, ὥστε παρέδιδεν εἰς τὴν λήθην πάντα τὰ ἄλλα καὶ διατέλει ὡς εἰς διαρκῆ ἔκστασιν. Ἐκ τῶν ἀπαντήσεων τούτων μανθάνομεν ὅτι τὸ εὐγενὲς τοῦτο τῆς Ἀλβιῶνος τέκνον ὤφειλε πᾶσαν τὴν ἐκ τῶν ἀνακαλύψεων δόξαν του εἰς τὴν ἐν παντὶ μαθήματι σύντονον προσοχὴν καὶ ἐνδελεχῆ μελέτην. Τοῦτον, νέοι εὐέλπιδες, καὶ ὑμεῖς μιμήθητε, ἵνα τῆς αὐτῆς δόξης καὶ εὐδαιμονίας τύχητε.

---

74. Ἡ καλὴ συναναστροφή. (Α. Σ. Β.)

Περιεπάτουν καὶ εἶδον φύλλον
ξηρόν, πλὴν χύτον ὀσμὴν γλυκεῖαν.
Λαβὼν δ' ἀμέσως τὸ ὠσφραινόμην
μὲ τέρψιν θείαν.

Εὐωδιάζεις πολύ, τῷ εἶπον,
μὴ εἶσαι ῥόδον, εὔχρουν τῶν κήπων;
Δὲν εἶμαι ῥόδον μοὶ ἀπεκρίθη,
ἀλλὰ συνέζησα πρὶν μ' ἐκεῖνο.
Ἐντεῦθεν ἔχω τὴν εὐωδίαν,
ἣν διαχύνω.

---

75. Ἡ φλὸξ καὶ ὁ καπνός. (Π. Ι. Φ.)

Ὁ καπνὸς συλλογισμένος
ς τὴν μητέρα του τὴ φλόγα ἔλεγε μὲ ἀπορίαν·
αδιατὶ κ' ἐγώ, μητέρα, δὲν μοῦ λέγεις τὴν αἰτίαν,
διατὶ κ' ἐγὼ δὲν λάμπω, ἐν ᾧ εἶμαι γεννημένος
ἀπὸ σὲ τὴν φλόγα, ἤτις παντοῦ τόσην λάμψιν χύνεις;
Καὶ τὸν σκοτεινὸν υἱόν σου διατὶ δὲν τὸν λαμπρύνεις;
—Ἐμειδίασεν ἐκείνη καὶ τῷ εἶπεν· ναΐ, παιδί μου,
ἡ ἐρώτησίς σου αὕτη δὲν μ' ἐκπλήττει παντελῶς.
Διατὶ δὲν σὲ λαμπρύνει ἡ λαμπρότης ἡ ἰδική μου,
τὴν αἰτίαν τούτου ὅλοι τὴν ἠξεύρουσι καλῶς.

—Ἄκουσε λοιπόν, καπνέ μου, τί φρονοῦσι περὶ τούτου.
(Καὶ εἰς τοῦτο πᾶς μεγάλος καλὸν εἶνε νὰ πεισθῇ).
Ἕκαστος διὰ τὰ λάμπῃ πρέπει καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ του
ν' ἀποκτήσῃ καὶ τὴν λάμψιν, ὄχι νὰ τὴν δανεισθῇ.
Διὰ τοῦτο καὶ τὰ τέκνα, δια νὰ ἀναδειχθῶσι,
δὲν ἀρκεῖ ἀπὸ μεγάλους καὶ εὐγενεῖς νὰ γεννηθῶσι.

---

76. Περὶ Σωκράτους.

Ὁ Σωκράτης ἦτο υἱὸς τοῦ ἀγαλματοποιοῦ Σωφρονίσκου καὶ τῆς μαίας Φαιναρέτης. Ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις τῷ 468 π. Χ. καὶ ἐτελεύτησε τῷ 399. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐσπούδασε παρὰ τῷ πατρί του τὴν ἀγαλματοποιίαν, ἀλλὰ μετὰ τοῦτο ὁ ὁμήλιξ αὐτοῦ Κρίτων, ὁ καὶ μέχρι τέλους τοῦ βίου εἰλικρινέστατος αὐτοῦ φίλος γενόμενος, παρατηρήσας ὅτι αὐτὸς εἶχε μεγαλειτέραν κλίσιν πρὸς τὴν παιδείαν τῆς ψυχῆς, ἢ τὴν τῆς τέχνης ἐργασίαν, ἀνέστησεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἐργαστηρίου καὶ συνετέλεσε πρὸς παίδευσιν αὐτοῦ, παρασχὼν εἰς αὐτὸν διδασκάλους τοὺς φυσικοὺς Ἀναξαγόραν καὶ Ἀρχέλαον καὶ τοὺς σοφιστὰς Δάμωνα καὶ Πρόδικον. Ἐν τῷ σταδίῳ

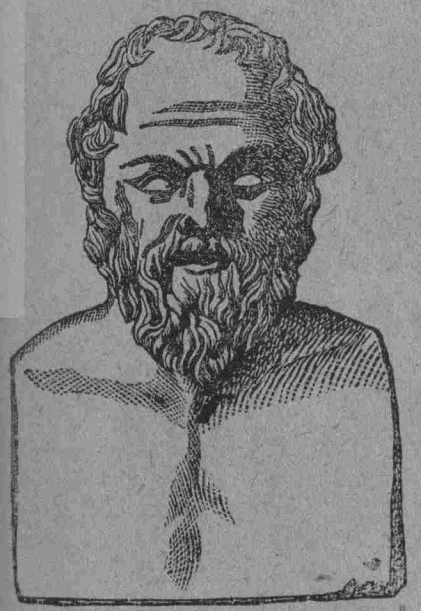

SISMANOGLIO MEGARO

τοῦ βίου του βλέπομεν αὐτὸν παρέχοντα τρανὰ παραδείγματα γενναιότητος, μετριοπαθείας καὶ σοφίας, σῴζοντα ἐν τῇ μάχῃ τὸν Ἀλκιβιάδην, ἀρνούμενον νὰ συγκατανεύσῃ εἰς τὸν ἄδικον καταψηφισμὸν τῶν ἐν Ἀργινούσαις τοὺς Πελοποννησίους νικησάντων δέκα στρατηγῶν, περιφρονοῦντα τοὺς τριάκοντα τυράννους καὶ ἀποστρεφόμενον πᾶσαν πρᾶξιν, ἀπάδουσαν πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς τιμῆς καὶ δικαιοσύνης. Ἐν τούτοις ὅμως καίτοι ἦτο αὐστηρὸς πρὸς ἑαυτόν, πρὸς τοὺς ἄλλους ἐφαίνετο ἐπιεικής, συνεχώρει τὰ ἐλαττώματα, τὰ ὁποῖα ὁ ἴδιος δὲν εἶχε, καὶ ἐκήδετο τῆς εὐδαιμονίας πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν πολιτῶν, ὡσανεὶ ἦτο κοινὸς πατὴρ τῆς πόλεως. Γνωρίζων ὅμως ὅτι οἱ γέροντες ἦσαν δυσμαθέστεροι, πρὸς δὲ καὶ ὅτι αἱ παιδιόθεν ἐμφυτευθεῖσαι ἀρχαὶ μετὰ δυκολίας ἐκριζοῦνται, προετίμα νὰ ἐνσπείρῃ τὸν σπόρον τῆς ἀρετῆς εἰς τὰς καρδίας τῶν νέων. Ἀλλὰ δὲν εἶχεν, ὡς οἱ λοιποὶ φιλόσοφοι, σχολήν, οὔτε καιρὸν προσδιωρισμένον πρὸς διδασκαλίαν, οὔτε ἐλάμβανε τῆς διδασκαλίας μισθόν, ἀλλ' ἦτο φιλόσοφος παντὸς χρόνου καὶ τόπου, συμβουλεύων εἰς πάντα χρόνον καὶ τόπον, εἰς τοὺς περιπάτους, εἰς τὰς συνδιαλέξεις, εἰς τὰς ἀγορὰς εἰς τὰ συμπόσια, εἰς τὸ στράτευμα καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας τοῦ δήμου.

Τοιοῦτος λοιπὸν ὑπῆρξεν ὁ ἀνήρ, τὸν ὁποῖαν φατρία τις ἀγυρτῶν ἐν Ἀθήναις ἠθέλησε νὰ ἐξολοθρεύσῃ, ἐπειδὴ ἐξήλεγχε τὴν ἀμάθειαν αὐτῶν. Καὶ πρῶτον μὲν ἐδυσφήμησεν αὐτὸν διὰ τῆς κωμῳδίας, πείσασα τὸν περίφημον τῆς τότε ἐποχῆς κωμῳδοποιὸν Ἀριστοφάνην νὰ κωμῳδήσῃ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ θεάτρου. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην παρευρεθεὶς ὁ Σωκράτης ὄχι μόνον δὲν ὠργίσθη διὰ τὴν προσγινομένην

εἰς αὐτὸν ὕβριν, ἀλλ' ἐπιθυμούντων ξένων τινῶν νὰ γνωρίσωσι τίς ὁ κωμῳδούμενος, ἀνέστη καὶ ἔμεινεν ὄρθιος καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς παραστάσεως. Μετὰ τέσσαρα δὲ καὶ εἴκοσιν ἔτη παραστὰς ὁ Μέλιτος εἰς τὸ δικαστήριον καὶ κατηγορήσας αὐτοῦ, πρῶτον μὲν ὅτι δὲν πιστεύει τοὺς θεούς, τοὺς ὁποίους ἡ πόλις πιστεύει, ἀλλ' εἰσάγει νέους· καὶ δεύτερον ὅτι διαφθείρει τὴν νεολαίαν, ἀπῄτησε παρὰ τῶν δικαστῶν τὸν θάνατον αὐτοῦ πρὸς σωτηρίαν τῆς πόλεως. Ἅμα ἡ κατηγορία αὕτη ἐγνώσθη πάντες οἱ φίλοι του ἡτοιμάσθησαν νὰ ὑπερασπισθῶσιν αὐτόν. Ὁ δὲ Λυσίας, ὁ ἱκανώτατος τῶν ρητόρων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἔγραψεν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ λόγον ἀπολογητικόν. Ἀλλ' ὁ Σωκράτης ἔκρινε τοῦτον ἀνάρμοστον, διότι εὗρεν ἐν αὐτῷ περισσοτέραν δικανικὴν δεινότητα ἢ φιλοσοφικὴν ἀλήθειαν. Τὸ δὲ ἀποτρέψαν αὐτὸν νὰ δεχθῇ συνηγορίας ἄλλων καὶ νὰ πράξῃ ὅ,τι οἱ εἰς παρομοίας περιστάσεις εὑρισκόμενοι συνήθως ἔπραττον, ἦτο ὄχι ἡ αὐθάδεια, οὐδὲ περιφρόνησις πρὸς τὸ δικαστήριον, ἀλλὰ θάρρος εὐγενές, ἀπορρέον ἐκ τῆς συνειδήσεως τῆς ἀθωότητος αὐτοῦ καὶ τῆς πρὸς τὸν θάνατον ἀφοβίας. Διὸ ἀπεφάσισε νὰ ἀπολογηθῇ μόνος. Ἡ δὲ ἀπολογία αὐτοῦ εἶνε τολμηρά, ἀνδρική, ἀξιοπρεπής, ἀπαθής, πλήρης μεγάλων φιλοσοφικῶν αἰσθημάτων, ὡς μόνον κόσμημα ἔχουσα τὴν ἀλήθειαν καὶ φέρουσα παντοῦ διαλάμποντα τὸν χαρακτῆρα τῆς ἀθωότητος, καθὼς μετέδωκεν αὐτὴν εἰς ἡμᾶς ὁ προσφιλής του μαθητὴς Πλάτων, ἐπιγράψας αὐτὴν «Ἀπολογίαν Σωκράτους». Καὶ πρῶτος μὲν ὡμίλησεν ὁ Μέλιτος, μετὰ δὲ τοῦτον ἀναβὰς ὁ Σωκράτης εἶπε τοιαῦτα.

«Κατηγοροῦμαι ὄχι μόνον ὑπὸ τοῦ Ἀνύτου καὶ Μελί-

του, ἀλλὰ καὶ πρὸ πολλῶν ἤδη χρόνων ὑπὸ πολλῶν, τῶν ὁποίων οὐδὲ τὰ ὀνόματα γνωρίζω, οἵτινες λέγουσιν ὅτι καταγίνομαι εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν μετεώρων καὶ τῶν ὑπὸ γῆν καὶ διδάσκω τὴν νεολαίαν τίνι τρόπῳ νὰ παριστᾷ τὰ ἄδικα δίκαια. Οἱ δὲ παρόντες κατήγοροι λέγουσιν ὅτι διαφθείρω τοὺς νέους καὶ δὲν πιστεύω εἰς τοὺς θεούς, εἰς τοὺς ὁποίους πιστεύει ἡ πόλις, ἀλλ' εἰσάγω εἰς αὐτὴν νέα δαιμόνια. Προσκαλῶ λοιπὸν τοὺς πλείστους ἐξ ὑμῶν νὰ ὁμολογήσητε ἂν μέ ἠκούσατέ ποτε ὁμιλοῦντα περὶ μετεώρων καὶ ἄλλων τοιούτων, ἢ ἂν ποτε μὲ εἴδετε λαμβάνοντα χρήματα ἐκ τῆς διδασκαλίας, ὡς τρανῶς ἀποδεικνύει τοῦτο καὶ ἡ παντελής μου πτωχεία. Ἡ δὲ αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν ἐμισήθην ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ διὰ τὴν ὁποίαν σήμερον κατηγοροῦμαι, εἶνε ὅτι, ὀνομασθείς ποτε ὑπὸ τοῦ χρησμοῦ σοφώτερος τῶν ἀνθρώπων, ἐπεθύμησα νὰ γνωρίσω κατὰ τί τῶν ἄλλων εἶμαι σοφώτερος. Ἐξετάζων δ' αὐτοὺς παρετήρησα ὅτι αὐτοὶ μέν πάσχοντες ἐκ τοῦ καταράτου τῆς οἰήσεως πάθους, ἥτις κάμνει τοὺς ἀνθρώπους νὰ νομίζωσι, μηδὲν γνωρίζοντες, ὅτι γνωρίζουσι τὰ πάντα, ἐκαυχῶντο πάντοτε ἐπὶ σοφίᾳ, ἐγὼ δὲ τοὐναντίον ἐξηκολούθουν λέγων καὶ κηρύττων «ἓν γνωρίζω ὅτι οὐδὲν γνωρίζω». Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐξήλεγχον τὴν ἀμάθειαν τῶν ἄλλων καὶ ἀπεδείκνυον ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη σοφία οὐδενὸς εἶνε ἀξία, διὰ τοῦτο ἐγενόμην μισητὸς καὶ ἐπαχθὴς παρ' ἅπασι καὶ κατηγορήθην.

Ἂν δὲ διέφθειρα τοὺς νέους, διδάσκων αὐτοὺς νὰ μὴ πιστεύωσιν εἰς τοὺς θεούς, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ πόλις πιστεύει, δύνανται ἤδη ἐκ τῶν πολλῶν μαθητῶν μου, τοὺς ὁποίους βλέπω παρόντας, νὰ παρουσιασθῶσί τινες καὶ νὰ μὲ κατηγορήσωσιν· ἂν δ' αὐτοὶ δὲν ἐπιθυμῶσι νὰ πράξωσι τοῦτο, δύ-

νανται νὰ ἐμφανισθῶσιν οἱ γονεῖς, οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν καὶ νὰ ζητήσωσι παρ' ἡμῶν τὴν τιμωρίαν μου, τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν βλέπω, ἀλλ' ὅλως τοὐναντίον, ὅτι δῆλα δὴ αὐτοὶ παρουσιάζονται ὑπερασπισταί καὶ βοηθοί μου.

Ἀλλὰ δὲν μετανοῶ, ὦ Ἀθηναῖοι, διότι ἐξέλεξα ἐπιτήδευμα ἐπικίνδυνον καὶ ἐπιζήμιον εἰς ἐμέ· διότι ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ δὲν πρέπει νὰ ὑπολογίζηται ἂν αἱ πράξεις του ἐμβάλλωσιν αὐτὸν εἰς κίνδυνον ἢ καὶ τοὐναντίον, ἀλλ' ἂν εἶνε καλαὶ ἢ κακαί. Ἐγὼ δὲ τὴν ἀρχὴν ταύτην ἐφήρμοσα καθ' ὅλον μου τὸν βίον· ἀπόδειξις δὲ τούτου εἶνε ὅτι οὔτε τὰς θέσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἐτατττόμην ὑπὸ τῶν ἡμετέρων στρατηγῶν εἰς Ποτίδαιαν καὶ Ἀμφίπολιν καὶ Δήλιον, ἐκ φόβου θανάτου ἐγκατέλιπον, οὔτε τὴν θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν μ' ἔταξεν ὁ Θεός, διατάξας με νὰ ζῶ φιλοσοφῶν καὶ νὰ ἐξετάζω ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους, ἀφῆκα. Διότι ἡ λειποταξία αὕτη θὰ ἦτο δεινὴ καὶ δικαίως διὰ ταύτην ἠδύνατο ὁ βουλόμενος νὰ μὲ καταμηνύσῃ εἰς τὸ δικαστήριον ὡς ἀσεβῆ καὶ μὴ πιστεύοντα εἰς τοὺς Θεούς.

Καὶ ἂν μὲ ἀπολύσητε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ παύσω φιλοσοφῶν, ὑμᾶς μὲν θὰ ἀγαπῶ καὶ τιμῶ, ἀλλὰ θὰ πεισθῶ εἰς τὸν Θεὸν μᾶλλον παρὰ εἰς ὑμᾶς· καὶ ἕως ὅτου ἀναπνέω καὶ δύναμαι, δὲν θὰ παύσω φιλοσοφῶν, οὐδὲ συμβουλεύων καὶ ἐλέγχων ὑμᾶς κατὰ τὴν συνήθειάν μου, καὶ λέγων εἰς ἕκαστον ἐξ ὑμῶν ὅτι εἶνε αἴσχος νὰ φροντίζῃ πῶς ν' ἀποκτήσῃ χρήματα πολλὰ καὶ δόξαν καὶ τιμήν, περὶ δὲ φρονήσεως καὶ ἀληθείας καὶ τίνι τρόπῳ ἡ ψυχή του νὰ γείνῃ βελτίστη νὰ μὴ ἐπιμελῆται, μηδὲ νὰ φροντίζῃ. Τοιαῦτα καὶ μέχρι τοῦδε ἔλεγον καὶ

νῦν περιέρχομαι τὴν πόλιν οὐδὲν ἄλλο πράττων ἢ πείθων καὶ νέους καὶ γέροντας νὰ μὴ φροντίζωσιν οὔτε περὶ τῶν σωμάτων οὔτε περὶ χρημάτων οὔτε περὶ ἄλλου τινὸς τόσον, ὅσον περὶ τῆς ψυχῆς αὐτῶν, ἵνα γείνῃ ὅσον τὸ δυνατὸν ἀρίστη, λέγων ὅτι « ἡ ἀρετὴ δὲν γίνεται ἐκ τῶν χρημάτων, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀρετῆς τὰ χρήματα, καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ἀγαθὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, τὰ δημόσια καὶ ἰδιωτικά».

Ἴσως δὲ εἴπωσί τινες ὅτι κακῶς πράττω, διότι δὲν τολμῶ νὰ ὁμιλῶ δημοσίᾳ καὶ νὰ συμβουλεύω τὴν πόλιν. Ἀλλ' ἐκ τούτου μὲ ἀπέτρεψε τὸ δαιμόνιον, περὶ τοῦ ὁποίου πολλάκις μὲ ἠκούσατε ὁμιλοῦντα, καὶ τὸ ὁποῖον ὁ Μέλητος ἠγωνίσθη εἰς τὸν λόγον του νὰ καταστήσῃ γελοῖον. Καὶ καλῶς ποιῶν μὲ ἀπέτρεψε· διότι, ἂν ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰ πολιτικά, πρὸ πολλοῦ θὰ ἀπέθνησκον, καὶ οὔτε ὑμᾶς οὔτε ἐμαυτὸν θὰ ὠφέλουν.

Καὶ μὴ ὀργίζεσθε, ἀκούοντές με νὰ ὁμιλῶ τὴν ἀλήθειαν· διότι οὐδείς ποτε δύναται νὰ σωθῇ, γνησίως ἐναντιούμενος καὶ κωλύων νὰ γίνωνται εἰς τὴν πόλιν πολλὰ ἄδικα καὶ παράνομα πράγματα. Ἀλλὰ χρεωστεῖ ὁ ὑπέρμαχος τῆς δικαιοσύνης, ἂν θέλῃ νὰ μὴ ἀπολεσθῇ ἀμέσως, νὰ ἰδιωτεύῃ καὶ νὰ μὴ ἐπεμβαίνῃ εἰς τὰ δημόσια.

Ἂν δέ, ὦ δικασταί, κινδυνεύων τὸν ἔσχατον κίνδυνον, δὲν παρουσιάζω τοὺς παῖδάς μου, τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς φίλους, ἵνα διὰ τῶν δακρύων των κινήσωσιν ὑπὲρ ἐμοῦ τὸν οἶκτον ὑμῶν, τὸ ὁποῖον ἀνεξαιρέτως πράττουσι πάντες, οἱ εἰς παρόμοια εὑρισκόμενοι δεινά, ἔστε βέβαιοι ὅτι πράττω τοῦτο οὐχὶ ἐκ περιφρονήσεώς τινος πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ πρὸς δόξαν ἐμοῦ καὶ ὑμῶν καὶ ὅλης τῆς πόλεως. Διότι εἶνε ἀνάρμοστον καὶ εἰς τὴν ἡλικίαν μου καὶ εἰς τὴν φήμην,

τὴν ὁποίαν ἀπέκτησα, νὰ φαίνωμαι ὅτι φοβοῦμαι τὸν θάνατον, ὡσανεὶ ἔμελλον νὰ ἤμην ἀθάνατος, ἂν ὑμεῖς δὲν μ' ἐφονεύετε.

Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου νομίζω, ὦ Ἀθηναῖοι, ὅτι εἶνε ἄδικον νὰ παρακαλῇ ὁ δικαζόμενος τὸν δικαστὴν καὶ νὰ ζητῇ ν' ἀπολύηται διὰ παρακλήσεων. Διότι καθῆκον τοῦ δικαστοῦ, ὅστις ὁρκίζεται ὅτι θὰ δικάσῃ κατὰ τοὺς νόμους, εἶνε ν' ἀπολύῃ ὄχι ὃν τινα θέλῃ, ἀλλ' ὃν τινα εἶνε δίκαιον. Ἐπομένως ἡμεῖς δὲν πρέπει νὰ συνεθίζωμεν ὑμᾶς εἰς τὴν ἐπιορκίαν, οὔτε ὑμεῖς νὰ συνεθίζητε εἰς τοῦτο, διότι ἀμφότεροι ἀσεβοῦμεν. Μὴ ἀξιοῦτε λοιπόν, ὦ ἄνδρες, νὰ πράξω πρὸς ὑμᾶς ὅσα δὲν νομίζω καλά, οὔτε δίκαια οὔτε ὅσια, καὶ μάλιστα κατηγορούμενος ὑπὸ Μελήτου ὡς ἀσεβής· διότι ἂν πείσω ὑμᾶς διὰ τῶν παρακλήσεών μου νὰ παραβῆτε τοὺς ὅρκους ὑμῶν, τοῦτο θὰ εἶνε προφανὴς ἀπόδειξις ὅτι οὔτε ὑμεῖς πιστεύετε εἰς τοὺς θεούς, οὔτε ἐγὼ οὕτως ἀπολογούμενος. Ἀλλ' ἐγὼ οὐδέποτε θὰ πράξω τοῦτο· διότι πιστεύω εἰς τοὺς θεοὺς μᾶλλον τῶν κατηγόρων μου καὶ παρακαλῶ νὰ μὲ δικάσητε ὅπως εἶνε συμφερώτερον καὶ εἰς ἐμὲ καὶ ὑμᾶς».

Τοῦτον τὸν λόγον ἀπεἰγγειλεν ὁ Σωκράτης μετὰ τόνου καὶ τόλμης ἀξίας τῆς ἀρετῆς του καὶ ἐφαίνετο ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ λόγου του, τῆς ἐμβριθείας καὶ ἀξιοπρεπείας τοῦ σχήματός του ὅτι μᾶλλον ἐδίδασκε τοὺς δικαστὰς ἢ ὅτι ἐδικάζετο ὑπ' αὐτῶν. Ἐν τούτοις μεθ' ὅλην τὴν ἀσθένειαν τῶν ἀποδείξεων τῆς ἐνοχῆς του ἐκηρύχθη ἔνοχος καὶ κατεδικάσθη νὰ πίῃ τὸ κώνειον. Τὴν ἀπόφασιν δὲ ταύτην ἤκουσεν ὁ Σωκράτης ἀτάραχος καὶ ἰδὼν τὸν Ἀπολλόδωρον ὀδυρόμενον καὶ δυσανασχετοῦντα, διότι ὁ διδάσκαλός του ἀπέθνησκεν ἀδίκως,

ἐπέπληξεν αὐτόν, εἰπὼν ὅτι διὰ τοῦτο ὤφειλε νὰ χαίρῃ ἔτι μᾶλλον.

Ὁ Σωκράτης καὶ μετὰ τὴν καταδίκην ἐτήρησε τὴν ζωηρότητα καὶ ἀνδρίαν τῆς ψυχῆς. Ἐν τῇ φυλακῇ ἔμεινε τριάκοντα ἡμέρας, κατὰ τὰς ὁποίας οἱ φίλοι του καὶ οἱ μαθηταί του δὲν ἔπαυσαν ἐπισκεπτόμενοι αὐτόν. Αἰτία δὲ τῆς ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον διαμονῆς του ἐν τῇ φυλακῇ ἦτο ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι τελοῦντες τότε τὰ Δήλια, εἶχον στέψει τὴν πρύμναν τοῦ πλοίου, τοῦ στελλομένου κατ' ἔτος εἰς τὴν νῆσον Δῆλον, ἵνα προσφέρῃ θυσίας εἰς τὸν Ἀπόλλωνα. Κατὰ δὲ τὸν νόμον οὐδεὶς ἐφονεύετο πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ πλοίου. Ἐπειδὴ δὲ ἡ καταδίκη τοῦ Σωκράτους εἶχε γείνει μίαν ἡμέραν μετὰ τὴν στέψιν τῆς πρύμνης, ἐπόμενον ἦτο νὰ ἀναβληθῇ ὁ θάνατος αὐτοῦ μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ πλοίου.

Ὁ Σωκράτης, καίπερ καθειργμένος ἐν τῇ φυλακῇ καὶ ὢν βεβαιότατος περὶ τοῦ θανάτου του, ὄχι μόνον οὐδὲν σημεῖον δειλίας ἔδειξεν, ἀλλὰ τοὐναντίον διετήρησεν ὅλην τὴν φαιδρότητα τοῦ ἤθους του καὶ τὴν διαύγειαν τοῦ νοῦ του. Οἱ δὲ λόγοι, τοὺς ὁποίους ἀπηύθυνε πρὸς τοὺς καθ' ἑκάστην ἐπισκεπτομένους αὐτόν, εἶνε οἱ φιλοσοφικώτεροι καὶ ὑψηλότεροι τῶν ὅσων ποτὲ εἶπε. Τοσαύτη δὲ ἦτο ἡ ἀταραξία τῆς ψυχῆς του, ὥστε τὴν πρὸ τοῦ θανάτου του νύκτα ἐκοιμήθη ὡς καὶ πάντοτε ἥσυχος.

Ἐν τῇ φυλακῇ συνέθηκεν ὕμνον εἰς τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἄρτεμιν καὶ ἐστιχούργησε μῦθόν τινα τοῦ Αἰσώπου. Τὴν προτεραίαν τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ πλοίου Κρίτων ὁ συνηλικιώτης καὶ φίλος του προσελθὼν εἰς τὴν φυλακὴν προέτεινεν εἰς αὐτὸν νὰ φύγῃ εἰς Θεσσαλίαν, ἵνα διαφύγῃ τὸν θάνατον, λέγων ὅτι ὤφειλε νὰ ζῇ χάριν τῶν τέκνων του.

Ἀλλ' ὁ Σωκράτης πείσας αὐτὸν δι' ἀκαταμαχήτων ἐπιχειρημάτων νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἄδικα παραινεῖ, ἔμεινεν ἐν τῇ φυλακῇ, ἵνα ὑποστῇ τὴν ποινήν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ πόλις κατεδίκασεν αὐτόν, μὴ ἐξετάζων ἂν δικαίως ἢ ἀδίκως κατεδικάσθη.

Τέλος δὲ ἐπέστρεψε τὸ θανατηφόρον πλοῖον, ἀγγέλλον τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ Σωκράτους. Τῇ ἐπαύριον πάντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, πλὴν τοῦ Πλάτωνος ἀσθενοῦντος, συνῆλθον εἰς τὴν φυλακὴν λίαν πρωΐ. Ὁ δεσμοφύλαξ ὅμως παρήγγειλεν εἰς αὐτοὺς νὰ περιμείνωσιν ὀλίγον, διότι κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην οἱ ἕνδεκα ἐγνωστοποίουν εἰς τὸν Σωκράτη ὅτι ἔμελλε ν' ἀποθάνῃ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Μετ' ὀλίγον δὲ εἰσελθόντες εὗρον τὸν Σωκράτη λελυμένον ἀπὸ τῶν δεσμῶν καὶ καθήμενον πλησίον τῆς συζύγου του, ἥτις ἐκράτει εἰς τὰς χεῖράς της ἓν τῶν τέκνων της. Ἡ Ξανθίππη, ἅμα εἶδε τοὺς μαθητάς του, κλαίουσα καὶ ὀδυρομένη καὶ πληροῦσα τὸ δεσμωτήριον θρήνων «ὦ Σώκρατες, ἔκραξεν, οἱ φίλοι σου θὰ σὲ ἀσπασθῶσι τὸ ὕστατον καὶ σὺ ἐκείνους». Ἀλλ' ὁ Σωκράτης ἐζήτησε ν' ἀπομακρύνωσιν αὐτὴν ἐκεῖθεν καὶ ὁδηγήσῃ τις εἰς τὴν οἰκίαν.

Ἐδαπάνησε δὲ ὅλην τὴν ἡμέραν, συνδιαλεγόμενος μετὰ τῶν μαθητῶν του περὶ ἀθανασίας ψυχῆς, δῆλα δὴ περὶ θέματος ἁρμόζοντος εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν· τὰ δὲ περὶ τῆς ἀληθείας ταύτης ἐπιχειρήματά του διετήρησεν ὁ Πλάτων εἰς τὸν διάλογόν του, ὅστις ἐπιγράφεται «Φαίδων».

Ὅτε ἔπαυσε νὰ ὁμιλῇ, ὁ Κρίτων ἠρώτησεν αὐτὸν «τί ἐπιθυμεῖ νὰ πράξωσι πρὸς εὐχαριστησίν του». «Θὰ μὲ εὐχαριστήσητε, ἀπεκρίθη ὁ Σωκράτης, ἂν φροντίζητε περὶ ὑμῶν αὐτῶν». Ὅτε δὲ ἠρώτησε πάλιν αὐτὸν ὁ Κρίτων «πῶς

ἐπεθύμει νὰ θάψωσιν αὐτόν,» «ὅπως θέλετε, ἀπήντησεν ὁ Σωκράτης, ἂν δυνηθῆτε νὰ μὲ συλλάβητε». Γελάσας δ' ἡσύχως καὶ ἀποβλέψας πρὸς τοὺς φίλους του εἶπε «δὲν δύναμαι νὰ πείσω τὸν Κρίτωνα ὅτι ὁ Σωκράτης δὲν θὰ εἶνε ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον θὰ ἴδῃ μετ' ὀλίγον νεκρόν, ἀλλ' ὁ ὁμιλῶν νῦν μετ' αὐτοῦ καὶ διατάττων ἕκαστον τῶν λεγομένων». Ταῦτα δ' εἰπὼν ἀνέστη καὶ μετέβη εἰς τὸν πλησίον θάλαμον, ἵνα λουσθῇ. Μετὰ τὸ λουτρὸν ἦλθον πρὸς αὐτὸν τὰ τέκνα του, δύο μικρὰ καὶ ἕν μέγα. Ὁμιλήσας δὲ πρὸς αὐτὰ καὶ παραγγείλας εἰς τὰς τροφούς, ὅσα ἐπεθύμει, ἀπέστειλεν οἴκαδε καὶ ἐπιστρέψας εἰς τὸν κοιτῶνά του ἐκάθησεν ἐπὶ τῆς κλίνης του.

Ἀφ' οὗ ὡμίλησεν ὀλίγα τινά, ἦλθεν ὁ ὑπηρέτης τῶν ἑνδεκα καὶ ἀνήγγειλεν εἰς αὐτὸν ὅτι ἤγγικεν ἡ ὥρα νὰ πίῃ τὸ κώνειον, διότι ὁ ἥλιος ἔδυεν. Ὁ Σωκράτης ἠρώτησεν αὐτὸν ἂν ἦτο ἕτοιμον. Ἐπειδὴ δ' ἐκεῖνος ἀπήντησε καταφατικῶς, ὁ Σωκράτης παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ κομίσῃ αὐτὸ τάχιστα. Ὁ ὑπηρέτης μετ' ὀλίγας στιγμὰς ἐμφανίζεται, κρατῶν ποτήριον πλῆρες κωνείου. Ὁ Σωκράτης ἐρωτᾷ «τί πρέπει νὰ κάμῃ, ὅταν πίῃ αὐτό». «Οὐδὲν ἄλλο, ἀπαντᾷ ὁ ὑπηρέτης, παρὰ νὰ περιπατήσῃς, ἕως ὅτου αἰσθανθῇς βάρος εἰς τὰ σκέλη σου, καὶ ἔπειτα νὰ ριφθῇς ἐπὶ τῆς κλίνης σου».

Ὁ Σωκράτης λαβὼν τὸ ποτήριον ἀταράχως καὶ ἄνευ τινὸς μεταβολῆς τοῦ χρώματος τοῦ προσώπου του «τί λέγεις περὶ τοῦ ποτοῦ τούτου, εἶπε πρὸς τὸν ὑπηρέτην, ἀτρόμως προσβλέψας, ἐπιτρέπεται νὰ σπείσωμεν ἐξ αὐτοῦ;» Ἐπειδὴ δὲ ὁ ὑπηρέτης ἀπεκρίθη ὅτι «ἡ δόσις ἦτο ἀκριβῶς ἡ ἀρκοῦσα,» «ἀλλ' ἐπιτρέπεται, ἀπήντησεν ὁ Σωκράτης, καὶ

πρέπει νὰ προσευχηθῶμεν εἰς τοὺς θεούς, ἵνα χαρίσωσιν εἰς ἡμᾶς εὐτυχῆ τὴν ἐντεῦθεν μετοίκησιν· καὶ τοῦτο εὔχομαι καὶ ἐγώ, καὶ εἴθε νὰ γείνῃ οὕτω». Ταῦτα εἰπὼν ἐσιώπησε καὶ ἔπιε τὸ φάρμακον εὐκόλως καὶ ἀδιστάκτως.

Οἱ δὲ φίλοι αὐτοῦ, οἵτινες μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης μετὰ μεγίστης δυσκολίας εἶχον κατορθώσει νὰ κρατήσωσι τὰ δάκρυά των, ἤρχισαν νὰ κλαίωσι. Πρὸ πάντων δὲ ὁ Ἀπολλόδωρος, ὅστις καὶ πρότερον ἐξηκολούθει νὰ κλαίῃ, ἤρχισε τότε διὰ τῶν πικρῶν του ὀλοφυρμῶν καὶ ὀλολυγμῶν νὰ κατασπαράττῃ τὰς καρδίας πάντων τῶν παρεστώτων. Μόνος δ' ὁ Σωκράτης ἐξηκολούθει νὰ εἶνε ἀτάραχος καὶ δὲν ἔπαυε παρηγορῶν αὐτοὺς καὶ λέγων «τί πράττετε, ὦ θαυμάσιοι! Ἐγὼ διὰ τοῦτο ἀπέπεμψα τὰς γυναῖκας, ἵνα ἀποφύγωμεν τοιαύτας μικροψυχίας. Δὲν ἤκουσα ὑμᾶς λέγοντας πάντοτε ὅτι ὀφείλομεν ν' ἀποθνήσκωμεν εὐφημοῦντες; ἀλλ' ἡσυχάσατε καὶ καρτερεῖτε». Αἱ λέξεις αὗται τοῦ σοφοῦ διδασκάλου ἔπεισαν τοὺς μαθητὰς νὰ διακόψωσι τὰ δάκρυά των.

Περιπατῶν δ' ἐκεῖνος, ἀφ' οὗ ἠσθάνθη βάρος εἰς τὰ σκέλη του, κατεκλίθη ὕπτιος, καθὼς εἶχεν εἰπεῖ εἰς αὐτὸν ὁ ὑπηρέτης. Τότε δὲ ἤρχισε νὰ ἐνεργῇ τὸ φάρμακον δραστηρίως· αἰσθανθεὶς δὲ ὅτι ἡ καρδία του ἐψυχραίνετο ἀπεκάλυψε τὸ πρόσωπόν του, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἕως τότε κεκαλυμμένον καὶ εἶπεν εἰς τὸν Κρίτωνα «Ὀφείλομεν εἰς τὸν Ἀσκληπιὸν ἀλέκτορα· ἀποδώσατε τὴν θυσίαν ταύτην καὶ μὴ ἀμελήσητε». Ταῦτα δ' εἰπὼν παρέδωκε τὴν μακαρίαν του ψυχὴν εἰς τὸν ἀγαθὸν ἡμῶν πατέρα, ὁ δὲ Κρίτων ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸ στόμα του.

Τοιοῦτος λοιπόν, νέοι εὐέλπιδες, ἐγένετο ὁ ἀνήρ, ὅστις,

καίτοι ἔζησε τετρακόσια ἔτη πρὶν τῆς ἐλεύσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ φωτίσαντος σύμπαντα τὸν κόσμον καὶ ἐξαγαγόντος αὐτὸν ἐκ τοῦ σκότους καὶ τῆς πλάνης, κατώρθωσε διὰ τῆς σοφίας του νὰ διδῃ τὴν ὕπαρξιν ἑνὸς ὑπερτάτου ὄντος καὶ νὰ κηρύξῃ αὐτό. Οἱ πρόγονοι ἡμῶν, οἱ γνωρίζοντες νὰ τιμῶσι τοὺς μεγάλους ἄνδρας, κατεδίκασαν μὲν τὸν Σωκράτη εἰς θάνατον, ἀπατηθέντες ὑπὸ τῶν κατηγόρων αὐτοῦ, ἀλλ' ἀμέσως μετενόησαν πικρῶς καὶ καταδιώξαντες αὐτοὺς τοὺς μὲν κατεδίκασαν εἰς ἐξορίαν, τὸν δὲ Μέλητον ἐφόνευσαν. Ὁ δὲ πολυμαθὴς Χαιρωνεὺς λέγει ὅτι πάντες οἱ συμμετασχόντες τῆς βδελυρᾶς ταύτης σκευωρίας τοσοῦτον ἐμισήθησαν ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν των, ὥστε οὐδεὶς ἤθελε νὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς πῦρ, οὐδὲ ν' ἀποκριθῇ εἰς αὐτούς, ὁσάκις ἠρωτᾶτο περί τινος, οὐδὲ νὰ λουσθῇ μετ' αὐτῶν εἰς τὸ αὐτὸ βαλανεῖον, ἀλλ' ἐκαθάριζον καὶ τὸν τόπον, ἔνθα αὐτοὶ εἶχον λουσθῇ, ἵνα μὴ μολυνθῶσι. Πάντα δὲ ταῦτα συνετέλεσαν, ἵνα οἱ πλεῖστοι αὐτῶν γείνωσιν αὐτόχειρες.

Μὴ ἀρκούμενοι οἱ πρόγονοι ἡμῶν εἰς τὴν ποινὴν ταύτην, ὕψωσαν πρὸς τιμὴν αὐτοῦ εἰς τὸ περίβλεπτον μέρος τῆς πόλεως χαλκοῦν ἀνδριάντα, ἔργον τοῦ περιφήμου Λυσίππου. Τὸ πρὸς τὸν ἄνδρα σέβας αὐτῶν κατήντησε μέχρι λατρείας καὶ ἀφιέρωσαν εἰς αὐτὸν βωμόν, ὡς εἰς ἡμίθεον, ὀνομάσαντες αὐτὸν Σωκράτειον.

«Ἄγει δὲ πρὸς φῶς τὴν ἀλήθειαν χρόνος».

---

77. Προσωπικοὶ χαρακτῆρες τοῦ Σωκράτους.

Ἐπειδὴ τῶν σεβασμιωτάτων ἀνδρῶν καὶ προσφιλεστάτων εἰς τὴν ἀνθρωπότητα εὐεργετῶν εἶνε ἐπιθυμητὸν νὰ γνωρίζωμεν ὄχι μόνον τὰ ψυχικά, ἀλλὰ καὶ τὰ φυσικὰ χαρακτηριστικά, σημειοῦμεν περὶ τοῦ Σωκράτους τὰ ἀκόλουθα· ὁ ὡραιότατος τὴν ψυχὴν Σωκράτης ἦτο, ὡς ὁ Αἴσωπος, δυσειδὴς τὴν ὄψιν· εἶχε σῶμα βραχὺ καὶ παχύ, μέτωπον ὑψηλὸν καὶ ἀνοικτόν, ὀφθαλμοὺς ἐπιπολαίους (=ἐξέχοντας), μυκτῆρας ἀναπεπταμένους, ῥίνα σιμήν, στόμα μέγα, χείλη παχέα, πρόσωπον πλατὺ καὶ γένειον ἀραιόν· ἦτο τέλος ὅμοιος πρὸς τοὺς Σειληνούς, καθὼς αὐτὸς περὶ αὐτοῦ ἀστείως λέγει· «ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὡραιότερός σου ἀπόδειξις εἶνε ὅτι καὶ αἱ Ναΐδες, αἵτινες εἶνε θεαί, τίκτουσι τοὺς Σειληνοὺς ὁμοιοτέρους πρὸς ἐμὲ ἢ πρὸς σέ». Καὶ διὰ τοῦτο μετὰ τῆς συνήθους του ἀστειότητος ἢ εἰρωνείας, ἡμιλλᾶτο καὶ περὶ κάλλους. Εἶχε δὲ ἄκραν ὑγείαν καὶ εὐεξίαν, διότι ἦτο ἐγκρατής, ἠσχολεῖτο εἰς τὰ γυμνάσια καὶ συνεχῶς ὠρχεῖτο. Ἐμάνθανε δὲ καὶ νὰ λυρίζῃ.

---

78. Περὶ καμελλίας.

Ἡ καμέλλια εἶνε τὸ περικαλλέστατον καὶ κομψότατον ἀνθοφόρον φυτόν. Τὸ βαθυπράσινον χρῶμα τῶν ὡραίων της φύλλων καὶ τὰ εὔχροα καὶ συμμετρικὰ ἄνθη της κατέστησαν αὐτὴν περιζήτητον. Τὸ χαριέστατον τοῦτο δένδρον βλα-

στάνει αὐτοφυῶς ἐν Κίνᾳ καὶ Ἰωπωνίᾳ ἐκ τῆς ὁποίας μετεφέρθη εἰς Εὐρώπην κατὰ τὸ 1739 ἔτος ὑπὸ Ἰησουίτου τινὸς ἱεραποστόλου, Καμελλία καλουμένου. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐκλήθη *ρόδον τῆς Ἰαπωνίας* καὶ *ρόδον τῆς Κίνας*, βραδύτερον δὲ Καμέλλια ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ μοναχοῦ.

Ἡ Εὐρώπη ἐχαιρέτισε μετὰ μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ τὸ χαριέστατον τοῦτο φυτόν, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ὠχρίασαν τὰ ρόδα. Τὰ ἄνθη ἦσαν κατὰ πρῶτον ἁπλᾶ καὶ μόνον κατὰ τὸ 1792 καὶ 1793 κατωρθώθη διὰ σπόρων ν' ἀναφανῶσι καμέλλιαι, ἔχουσαι ἄνθη διπλᾶ καὶ ποικίλα.

Ἡ καμέλλια ὑπάγεται κατὰ τοὺς βοτανικοὺς εἰς τὴν τάξιν τῶν τερνοστροιμιομόρφων καὶ εἶνε συγγενὴς πρὸς τοὺς θάμνους, τοὺς παράγοντας ἐν Κίνᾳ καὶ Ἰαπωνίᾳ τὸ ἐν χρήσει τέϊον. Τὰ ἄνθη της σύγκεινται ἐκ κάλυκος, ὅστις ἔχει πολλὰ φυλλάρια (σέπαλα) κοῖλα, περιφερῆ καὶ ἐπάλληλα, τῶν ὁποίων τὰ ἐξωτερικὰ εἶνε μικρότερα· ἐκ στεφάνης λευκῆς ἢ κοκκίνης, ἑξαπετάλου, τῆς ὁποίας τὰ πέταλλα εἶνε ὠοειδῆ, ἀμβλέα, πολὺ μεγαλείτερα τοῦ κάλυκος καὶ πρὸς τὴν βάσιν αὐτῶν συνηνωμένα μεταξύ των· ἐκ στημόνων πολλῶν ἐπίσης πρὸς τὴν βάσιν συνηνωμένων (μοναδέλφων)· ἐξ ὠοθήκης ὑποσφαιρικῆς, ἥτις φέρει στῦλον ἁπλοῦν, λήγοντα εἰς στίγμα ὀξύ. Ὁ καρπὸς εἶνε κάψα τρίχωρος ἢ πεντάχωρος, φέρουσα εἰς ἑκάτερον τῶν χώρων της ἀνὰ ἓν ἢ δύο σπέρματα. Τὰ ἄνθη τῆς καμελλίας κεῖνται πάντοτε εἰς τὰ ἄκρα τῶν νεωτέρων κλαδίων μεμονωμένα. ἢ ἀνὰ δύο, τρία, καὶ τέσσαρα ὁμοῦ· σχηματίζονται κατὰ τὸ θέρος καὶ ἀνοίγουσι κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ τὸ ἔαρ. Τὰ φύλλα της κεῖνται κατ' ἐναλλαγήν, εἶνε βραχύμισχα καὶ δερματώδη, ἔχουσι τὸ σχῆμα ὠοειδές, ὀξυκατάληκτον, τὰ δύο αὐτῶν πέρατα πριονωτά, καὶ τὴν ἄνω ἐπιφάνειαν στιλπνήν. Ὁ ἀειθαλὴς οὗτος θάμνος ἐν Ἰαπωνίᾳ καὶ Κίνᾳ λαμβάνει διαστάσεις δένδρου καὶ φθάνει εἰς ὕψος πέντε καὶ ἓξ μέτρων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μεσημβρινὴν Εὐρώπην αὐξάνει ἐπίσης μετὰ ῥώμης. Ἐν Πορτογαλίᾳ παρετηρήθη καμέλλια, ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς ὁποίας ἐκάθησεν ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας Βίκτωρ μετὰ μεγάλης συνοδίας. Πόσον μεγαλοπρεπὲς ἦτο τὸ δένδρον ἐκεῖνο ἐν ὥρᾳ ἀνθήσεως!

Ἀδίκως ἐφημίσθη ὡς δύσκολος ἡ καλλιέργεια τῆς καμελ-

ISMANOGLIO MEGARO

λίας. Τὸ φυτὸν τοῦτο συγκριτικῶς πρὸς τὰ ἄλλα ξένα φυτὰ ἔχει πολλὴν ζωτικότητα καὶ ἀντέχει γενναίως ἐπὶ πολὺν χρόνον εἰς τὴν κακοπάθειαν, ὀλίγας δὲ καὶ γνωστὰς ἔχει τὰς ἰδιοτροπίας του. Βλαστάνει εὐκόλως ἐν ὑπαίθρῳ καὶ ἐν φυτοκομείοις, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ προσβάλληται ὑπὸ τῶν καυστικῶν ἀκτίνων τοῦ θερινοῦ ἡλίου καὶ μάλιστα τοῦ ἡλίου τῶν θερινῶν κλιμάτων. Πολλαπλασιάζεται δὲ διὰ σπορᾶς καὶ μοσχευμάτων (καταβολάδων) καὶ ἐμβολιάζεται κατὰ πολλοὺς τρόπους.

Ἡ καμέλλια καλλιεργουμένη εἴτε ἐν δοχείοις, εἴτε ἐν ὑπαίθρῳ, τέρπεται εἰς γῆν ἐλαφροτάτην. Πολλὰς πολλοὶ ἐπενόησαν συνθέσεις γαιῶν διὰ τὴν φυτείαν αὐτῆς, ἀλλ' ἐκ τούτων ἀναφέρομεν μίαν μόνην χρήσιμον ἐν Βρυξέλλαις· σύγκειται δ' αὕτη·

α΄) Ἐκ τριῶν καὶ ἡμίσεος μερῶν γῆς, προερχομένης ἐκ σεσηπότων φύλλων·

β΄) ἐξ ἑνὸς μέρους κοινῆς φυτογῆς· καὶ

γ΄) ἐξ ἡμίσεος μέρους ξυλανθράκων εἰς κατάστασιν λεπτῆς κόνεως.

Οἱ πλεῖστοι ὅμως καλλιεργοῦσι τὰς καμελλίας των μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας, εἴτε εἰς γῆν, προερχομένην ἐκ σεσηπότων φύλλων καὶ ἀναμεμιγμένων κατὰ ἓν τρίτον μετ' ἄμμου λεπτῆς, ἢ ἐντὸς καστανοχώματος, συλλεγομένου ἐκ τῶν κοιλοτήτων τῶν γηραιῶν καστανεῶν.

Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ μόνον τὸ εἶδος τῆς γῆς, τὸ ὁποῖον εἶνε ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν καμελλιῶν, ἀλλ' ἀπαιτεῖται καὶ ἴδιος τρόπος τῆς φυτεύσεως αὐτῶν· διότι τὸ δένδρον τοῦτο τέρπεται μὲν νὰ ἔχῃ πάντοτε ὑγρὰν τὴν περὶ τὰς τρυφερὰς ρίζας του γῆν, βλάπτεται ὅμως

μεγάλως, ὅταν τὸ ὕδωρ λιμνάζῃ περὶ αὐτάς. Ἕνεκα τούτων, ὅταν φυτεύωμεν ἐν δοχείοις τὰς καμελλίας, καλύπτομεν τὸν πυθμένα τοῦ δοχείου δι' ἄμμου ποταμίας χονδρῆς, ἢ διὰ μικρῶν συντριμμάτων ὀπτῆς γῆς (κεραμιδίων) ἢ ἀνθράκων, ἀπὸ πέντε μέχρι δέκα ἑκατοστῶν τοῦ Γαλλικοῦ μέτρου, ἐπ' αὐτῶν δὲ στρώνομεν μέρος τῆς ἑτοιμασθείσης γῆς καὶ φυτεύομεν τὴν καμέλλιαν, προσέχοντες μὴ διασκορπίσωμεν τὸ περὶ τὰς ρίζας της χῶμα. Ἐὰν δὲ θέλωμεν νὰ φυτεύσωμεν τὰς καμελλίας εἰς τὸ ὕπαιθρον καὶ ἐν τῷ ἐδάφει, ἐκλέγομεν κατάλληλον σκιερὸν καὶ δροσερὸν μέρος, σκάπτομεν λάκκον βαθὺν ὑπὲρ τὸ ἓν μέτρον ἢ καὶ περισσότερον, ἐὰν ἡ καμέλλια εἶνε μεγάλη, στρώνομεν εἰς τὸν πυθμένα λιθάρια μικρὰ τοῦ ποταμοῦ μέχρι πάχους ἡμίσεως μέτρου καὶ ἐπ' αὐτῶν φυτεύομεν.

Αἱ καμέλλιαι πρέπει νὰ ποτίζωνται, ὅταν διψῶσι· διακρίνομεν δὲ τοῦτο ἐκ τῆς ξηρασίας τῆς γῆς, ἐὰν εἶνε πεφυτευμέναι ἐν ὑπαίθρῳ, καὶ ἐκ τοῦ ἤχου τῶν δοχείων, ἐὰν εἰς τὰ δοχεῖα καλλιεργῶμεν αὐτάς· κτυπῶμεν δῆλα δὴ διὰ τοῦ δακτύλου ἢ διὰ λιθαρίου τὸ δοχεῖον, καὶ ἐὰν μὲν ἀκούσωμεν ἦχον ἀμβλύν, ὑπάρχει ἐν τῇ γῇ ἀρκετὴ ὑγρασία, καὶ τότε τὸ πότισμα εἶνε περιττόν· ἐὰν δὲ ἀκούσωμεν ἦχον ὀξύν, τότε ποτίζομεν αὐτάς. Ἀπὸ τοῦ τρόπου δέ, καθ' ὃν ἐξέρχεται τὸ ὕδωρ, ἐννοοῦμεν ἐὰν καλῶς ἢ κακῶς εἶνε πεφυτευμένον τὸ φυτόν· διότι ἐὰν τὸ ὕδωρ ἐξέλθῃ ἐντὸς δέκα ἢ τὸ πολὺ πεντεκαίδεκα δευτερολέπτων, ἡ καμέλλια εἶνε καλῶς πεφυτευμένη, ἐὰν δὲ βραδύνῃ τὸ ὕδωρ περισσότερον ἢ μετὰ δυσκολίας ἐξέρχηται κατὰ σταγόνας, τότε εἶνε σημεῖον ὅτι τὸ κάτωθεν πορρῶδες στρῶμα ἐπύκνωσε καὶ πρέπει πάλιν νὰ ἀραιωθῇ διὰ μεταφυτεύσεως τοῦ φυτοῦ εἰς ἄλλο δοχεῖον καὶ ἄλλην γῆν.

Πᾶσα μεταφύτευσις ἐκ τοιαύτης αἰτίας γενομένη, εἴτε ἐκ στενότητος τοῦ δοχείου. πρέπει νὰ ἐκτελῆται κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ χειμῶνος, ἐὰν τὸ φυτὸν δὲν ἔχῃ ἄνθη, ἢ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔαρος μετὰ τὴν ἄνθησιν καὶ πρὸ τῆς βλαστήσεως τῶν ὀφθαλμῶν.

Ἐνίοτε ἢ ἕνεκα πολλῆς τροφῆς, ἢ ἕνεκα ἄλλων προστατευτικῶν διὰ τὴν ἄνθησιν αἰτίων, αἱ καμέλλιαι σχηματίζουσι πολλὰ ἄνθη. Εἰς τοιαύτην περίστασιν πρέπει ν' ἀποκόπτωμεν ἀριθμόν τινα ἐξ αὐτῶν, καὶ θυσιάζοντες τὰ καχεκτικὰ ν' ἀπολαύσωμεν ὑγιέστερα καὶ ρωμαλεώτερα· ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ ἄνθη φύονται πλησίον ἀλλήλων, ἐὰν ἀποκόψωμεν αὐτὰ εὐθὺς ἀπὸ τῆς βάσεώς των, θὰ προξενήσωμεν πληγὰς καὶ παρὰ τὴν βάσιν τῶν μεινάντων ἀνθέων· πρέπει λοιπόν, ἀφ' οὗ ἐκλέξωμεν τὰ ἀσθενέστερα πρὸς ἀποκοπήν, νὰ μὴ κόψωμεν αὐτὰ ἀμέσως ἀπὸ τῆς βάσεως, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ μέσου, τὰ δὲ μένοντα πίπτουσιν ἀφ' ἑαυτῶν.

Ἐπειδὴ αἱ καμέλλιαι τέρπονται εἰς τὴν δρόσον καὶ τὴν καθαριότητα, μεγάλως ὠφελοῦνται, ἐὰν κατὰ τὰς θερμὰς ἡμέρας δροσισθῶσι περὶ τὸ ἑσπέρας διὰ σύριγγος, ἥτις ρίπτει ἐπὶ τῶν φύλλων αὐτῶν τὸ ὕδωρ ἐν εἴδει λεπτῆς βροχῆς. Ἡ τοιαύτη ἐργασία εἶνε ἀναγκαιοτάτη, ἰδίως δὲ ὅπου νέφη κονιορτοῦ θερμοτάτου καὶ καυστικοῦ ἐνίοτε καλύπτουσι τὰ στιλπνά των φύλλα. Εἶνε ὅμως ἀνάγκη τὸ ὕδωρ, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ δροσίσωμεν τὰ φυτὰ ἡμῶν, νὰ εἶνε ὅσον τὸ δυνατὸν καθαρόν· ὁ ἔχων πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν ὕδωρ τῆς βροχῆς εἶνε ὁ εὐτυχέστερος, ἀλλ' ἐν ἐλλείψει τοιούτου δύναται νὰ γείνῃ χρῆσις καὶ τοῦ πηγαίου, ἐὰν τοῦτο εἶνε καθαρὸν καὶ μείνῃ ἐπί τινας ὥρας ἐν ἡρεμίᾳ ἐντὸς δοχείου. Ἡ καλλιτέρα ὥρα διὰ τοιοῦτον σωτήριον λουτρὸν τῶν καμελλιῶν εἶνε ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου μέχρι Σεπτεμβρίου ἡ ἕκτη ὥρα μετὰ μεσημβρίαν.

Λέγουσιν ὅτι αἱ καμέλλιαι δὲν ἀγαπῶσι πολὺ τὰ λιπάσματα. Τοῦτο ἀληθεύει, ὅταν τὸ λίπασμα εἶνε εἰς ἀδιάλυτον κατάστασιν, ὅταν ὅμως ἅπαξ τοῦ μηνὸς ποτίζωμεν αὐτὰς δι' ἀραιᾶς διαλύσεως παχέος τινὸς λιπάσματος, οἷον κόπρου τῶν περιστερῶν, εἶνε ὠφελιμώτατον.

Συνοψίζοντες τὰ μέχρι τοῦδε εἰρημένα λέγομεν ὅτι ὁ θέλων νὰ ἔχῃ καλὰς καμελλίας πρέπει·

α') νὰ τοποθετήσῃ αὐτὰς εἰς μέρος δροσερόν·

β') νὰ φυτεύσῃ αὐτὰς ἐντὸς ἐλαφροτάτης γῆς, καθ' ὃν τρόπον ἄνω εἴπομεν·

γ') νὰ μὴ ποτίζῃ αὐτὰς πολύ, οὔτε νὰ ἀφίνῃ ξηράς, καὶ νὰ φροντίζῃ, ὥστε τὸ ὕδωρ νὰ μὴ διαμένῃ παρὰ τὰς ρίζας των·

δ') νὰ μὴ ἀφίνῃ ἐπ' αὐτῶν πολλὰ ἄνθη, ἀφαιρῶν τὰ μικρότερα καὶ ἀσθενέστερα·

ε') νὰ δροσίζῃ αὐτὰς συχνὰ διὰ σύριγγος κατὰ τὸ θέρος, διατηρῶν αὐτὰς ὅσον τὸ δυνατὸν καθαρὰς καὶ

ς') ν' ἀλλάσσῃ τὰ δοχεῖα αὐτῶν, ὅταν καταντήσωσι ταῦτα στενὰ ἕνεκα τῆς ἀναπτύξεως τῶν ριζῶν.

---

79. Περὶ καταμετρήσεως τοῦ χρόνου.

Πρὸς καταμέτρησιν τοῦ χρόνου μεταχειρίζονται οἱ ἄνθρωποι ὡς μονάδας μέρη τινὰ αὐτοῦ ἀκριβῶς ὡρισμένα. Ταῦ-

τα δὲ εἶνε αἱ ὧραι, αἱ ἡμέραι, αἱ ἑβδομάδες οἱ μῆνες καὶ τὸ ἔτος.

Ἡμέρα ὀνομάζεται τὸ χρονικὸν διάστημα, τὸ ὁποῖον δαπανᾷ ἡ γῆ, ἵνα στραφῇ περὶ τὸν ἄξονά της. Σύγκειται δὲ ἐξ εἴκοσι καὶ τεσσάρων ὡρῶν, τῶν ὁποίων ἡ ἀρίθμησις ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ μεσονυκτίου καταλήγει πάλιν εἰς αὐτό· ἀλλ' ἡ ἀστρονομία ἄρχεται τῆς ἀριθμήσεως ἀπὸ τῆς μεσημβρίας καὶ ἀριθμεῖ τέσσαρας καὶ εἴκοσιν ὥρας μέχρι τῆς αὐτῆς ὥρας. Ἡ ὥρα διαιρεῖται εἰς ἑξήκοντα πρῶτα λεπτὰ (60′), τούτων δ' ἕκαστον εἰς ἑξήκοντα δεύτερα (60″). Ἡ ἑβδομὰς συνίσταται ἐξ ἑπτὰ ἡμερῶν. Διωρίσθη δ' αὕτη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ θεμελιοῦται ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου. Μὴν δ' ὠνομάσθη τὸ χρονικὸν διάστημα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου παρέρχονται ἀκριβῶς ὅλαι αἱ φάσεις τῆς Σελήνης, διαρκῶν 29 1]2 ἡμέρας καὶ οὗτος εἶνε ὁ λεγόμενος σεληνιακὸς μήν. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ κλασματικὸν μέρος τοῦ ἀριθμοῦ παρεῖχε δυσκολίας εἰς τὴν ἀκριβῆ χρονολογίαν, εἰσήχθησαν κατὰ συνθήκην οἱ πολιτικοὶ μῆνες, οἵτινες περιλαμβάνουσιν ἀκεραίας μόνον μονάδας. Οὕτω λοιπὸν ἕκαστος πολιτικὸς μὴν περιέχει 30 ἢ 31 ἡμέρας ἐκτὸς τοῦ Φεβρουαρίου, ὅστις περιλαμβάνει 28 μόνον ἡμέρας, ἀνὰ πᾶν δὲ τέταρτον ἔτος 29. Τὸ δὲ ἔτος τοῦτο καλεῖται ἐμβόλιμον ἢ δίσεκτον. Ἔτος δὲ ὀνομάζεται ὁ χρόνος, τὸν ὁποῖον δαπανᾷ ἡ γῆ, ἵνα συμπληρώσῃ μίαν περιφορὰν περὶ τὸν Ἥλιον καὶ διαιρεῖται εἰς δώδεκα μῆνας, τῶν ὁποίων ὁ Μάρτιος, Μάϊος, Ἰούλιος, Αὔγουστος, Ὀκτώβριος, Δεκέμβριος καὶ Ἰανουάριος ἔχουσιν ἀνὰ 31 ἡμέρας, οἱ δὲ λοιποὶ ἀνὰ 30.

---

80. Περὶ ἡμερολογίων.

Τὸ ἔτος παρὰ τοῖς ἡμετέροις προγόνοις συνέκειτο ἐκ δώδεκα Σεληνιακῶν μηνῶν. Ἐπειδὴ ὅμως ὅλοι οὗτοι ὁμοῦ ἀποτελοῦσι 354 μόνον ἡμέρας, ἕνεκα δὲ τούτου συνέβαινεν ἐκτοπισμὸς τῶν φυσικῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους, Τενέδιος ὁ Κλεόστρατος ἐπὶ τῶν Μηδικῶν ἐπενόησε τὴν ὀκταετηρίδα, ἤτοι περίοδον ὀκτὼ ἐτῶν, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁποίων προσετίθετο ἀνὰ εἷς μὴν εἰς τὸ τρίτον, πέμπτον καὶ ὄγδοον ἔτος ἐκ τριάκοντα ἡμερῶν, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀναντιρρήτως καὶ ἡ παροιμία «ἀνάποδος χρόνος δεκατρία φεγγάρια». Ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ἠδυνήθησαν ἐντελῶς νὰ ἐξομαλίσωσι τὰ ἀνώμαλα.

Μετὰ τοὺς Ἕλληνας ἔρχονται οἱ Ρωμαῖοι, τῶν ὁποίων τὸ ἔτος ἐπὶ Ρωμύλου διῃρεῖτο εἰς δέκα μόνον μῆνας, περιέχον 304 ἡμέρας. Νουμᾶς δὲ ὁ Πομπήλιος πρὸς διόρθωσιν αὐτοῦ προσέθηκε τοὺς μῆνας Ἰανουάριον καὶ Φεβρουάριον καὶ οὕτως ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ τὸ ἔτος συνέκειτο ἐκ δώδεκα μηνῶν, οἵτινες διατηροῦσι μέχρι σήμερον τὰ ὀνόματα, ἅτινα ἔδωκαν εἰς αὐτοὺς οἱ Ρωμαῖοι. Ἡ φροντὶς τῆς διατηρήσεως τοῦ ἡμερολογίου ἀνετέθη εἰς τοὺς ἱερεῖς τῆς Ρώμης. Ἀλλ' οὗτοι εἴτε ἐξ ἰδιοτελείας, εἴτε δι' ἔλλειψιν ἀστρονομικῶν γνώσεων, ἔφερον αὐτὸ εἰς τοιαύτην σύγχυσιν, ὥστε κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Κικέρωνος ὅλαι σχεδὸν αἱ ὧραι εἶχον ἀνατραπῇ. Ὅθεν ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ, ὡς ἄκρος ἀρχιερεύς, ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον νὰ φέρῃ τὴν ἀπαιτουμένην διόρθωσιν, τὸ ὁποῖον καὶ κατώρθωσε διὰ τῆς συμπράξεως τοῦ Ἀλεξανδρέως Σωσιγένους, εἰσαγαγὼν (46 π. Χ) τὴν ὑπ' αὐτοῦ

ὀνομασθεῖσαν Ἰουλιανὴν χρονολογίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν, ἀφ' οὗ πρὸς ἀντικατάστασιν τῆς ἀνατραπείσης τάξεως τῶν ὡρῶν προσετέθησαν 90 ἡμέραι, ὡρίσθη, ἵνα σύγκηται τοῦ λοιποῦ τὸ ἔτος ἐκ δώδεκα μηνῶν ἢ 365 ἡμερῶν, προσλαμβάνον ἀνὰ πᾶσαν τετραετίαν μίαν ἐμβόλιμον ἡμέραν μετὰ τὴν 28 Φεβρουαρίου. Ἀλλὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἶνε μεγαλείτερον τοῦ ἀληθοῦς κατὰ 11′ λεπτὰ τῆς ὥρας καὶ 12′. Τὰ λεπτὰ ταῦτα ἐν διαστήματι 129 ἐτῶν ἀπαρτίζουσι μίαν ὅλην ἡμέραν, τὴν ἀφαίρεσιν τῆς ὁποίας δὲν παρήγγειλεν ὁ διαπρεπὴς ἀστρονόμος. Ἕνεκα δὲ τούτου προέκυψαν σφάλματα σπουδαῖα, ἅτινα παρετήρησεν ἐν ἔτει 1582 ὁ ΙΓ′ Γρηγόριος πάπας τῆς Ρώμης καὶ ἀνέθηκε τὴν διόρθωσιν αὐτῶν εἰς τοὺς ἀδελφοὺς Ἀλουίσιον καὶ Ἀντώνιον Λιλίους. Οὗτοι ἐξετάσαντες τὰ πάντα μετὰ τῆς προσηκούσης ἀστρονομικῆς ἀκριβείας ἀφήρεσαν ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου δέκα ἡμέρας καὶ διὰ τῆς ἀφαιρέσεως ταύτης κατωρθώθη νὰ συμπίπτῃ ἡ ἐαρινὴ ἰσημερία τὴν 21 Μαρτίου, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἡ ἐν Νικαίᾳ πρώτη οἰκουμενικὴ σύνοδος ἐν ἔτει 325 ὥρισε νὰ ἑορτάζηται τὸ Πάσχα. Ἵνα δὲ μὴ ἐπαναληφθῶσι πάλιν τὰ αὐτὰ σφάλματα, διώρισαν οἱ διορθωταὶ ν' ἀφαιρῶνται ἐκ τῶν τελευταίων τεσσάρων ἐτῶν τεσσάρων κατὰ σειρὰν αἰώνων τρεῖς ἡμέραι, ἤτοι τὰ τρία τελευταῖα ἔτη νὰ μὴ εἶνε δίσεκτα, ἐν ᾧ ἔπρεπε νὰ εἶνε τοιαῦτα. Κατὰ ταῦτα λοιπὸν τὸ ἔτος 1600 ἦτο ἐμβόλιμον, ὄχι ὅμως καὶ τὸ 1700, 1800 καὶ 1900, ἐν ᾧ ἔπρεπε νὰ εἶνε τοιαῦτα, ὡς καὶ τὸ 2000. Τὸ οὕτω διορθωθὲν ἡμερολόγιον, τὸ ὁποῖον ἐκ τοῦ διορθωτοῦ αὐτοῦ καλεῖται Γρηγοριανὸν ἢ νέον ἡμερολόγιον, διαφέρει τοῦ παλαιοῦ κατὰ δώδεκα ἡμέρας. Τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο ἀκολουθοῦσιν ἅπαντες οἱ Εὐρωπαῖοι πλὴν τῶν

Ὀρθοδόξων καὶ Ἀρμενίων, καὶ εἶνε ὀρθότερον, διότι μόλις μετὰ 4000 ἔτη ἀπὸ τῆς διορθώσεώς του θὰ πλεονάσῃ μία ἡμέρα, ἥτις ἀναμφιβόλως θ' ἀφαιρεθῇ ἐν καιρῷ τῷ πρέποντι.

Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν ἄνω μεταχειρίζονται τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον καὶ οἱ Μωαμεθανοί, οἵτινες, πλὴν τούτου, ἔχουσι καὶ τὸ Σεληνιακόν, οὗτινος χρῆσιν ποιοῦνται καὶ οἱ Ἑβραῖοι.

---

81. Ἡ παντεχνία τοῦ ἀνθρώπου. (Ι. Κ.)

Ποῦ τῆς ἀπλήστου διανοίας
ποῦ ὁ θρητὸς ὁ τολμητίας
θέλει τοὺς τέρμονας ὁρίσει;
Μὲ τέχνην νέαν καθ' ἡμέραν,
τῆς πρώην τερατωδεστέραν,
αὐτὸς αὐτὸν θαμβοῖ κ' ἐκπλήσσει.
Γίγαντας ἔχει ἀοράτους
δούλους πιστοὺς καὶ ἀκαμάτους,
προθύμους εἰς τὰς προσταγάς του.
Ἀτμός, ἠλεκτρισμὸς καλοῦνται,
παντοῦ ἀγγέλλοντες ἱκροῦνται
τὰ κράτη καὶ τὰς ἐντολάς του.
Οὕτως ὁ Ζεὺς ποτε συμμάχους
δεινῆς δυνάμεως καὶ τάχους,
φρουροῦντας πρόσω καὶ κατόπιν,

εἶχε Βριάρεων ἑκεῖνον
καὶ τοὺς ἐργάτας τῶν πυρίνων
βελῶν, τὸν Βρόντην καὶ Στερόπην.
Παντοῦ προφθάνει ταχυπόρος,
δὲν τὸν ἀναχαιτίζει ὄρος,
ἢ θάλασσα ἐκτεταμένη.
Εἰς τὸ ὑγρὸν ἰδοὺ πεδίον,
ἅρμα τροχήλατον κυλίων,
ἵσος μὲ δαίμονα προβαίνει!
Ἐπὶ ὁδοῦ σιδηρηλάτου
εἰς τὸ πυρίπνουν ὄχημά του
ὁ κεραυνὸς ἡνιοχεύει.
Ὑπὲρ τῶν ποταμῶν τὸ ρέον
ὕδωρ κ' εἰς σπλάγχνα τῶν ὀρέων
ταχὺς ὡς ἄνεμος ὁδεύει.
Τὸ βάθος τῆς ἀβύσσου βρέμει·
ἡ γῆ ἀντιβροντᾷ καὶ τρέμει·
μάτην ἐντὸς στερεοῦ κοιτῶνος
ὁ ἀκρατὴς ἀτμὸς σφαδάζει·
ὁ νοῦς ὁ βασιλεὺς δαμάζει
τὴν λύσσαν τοῦ φριχτοῦ τυφῶνος!
Διὰ δεινῆς ὑπεραρθρώπου
τέχνης τοῦ χρόνου καὶ τοῦ τόπου
κατήργησε τὰς ἀποστάσεις.
Ἡ ἀστραπὴ τὰς ἐρωτήσεις,
ἡ ἀστραπὴ τὰς ἀποκρίσεις
διὰ γῆς φέρει καὶ θαλάσσης.
Πρὸς τὸν ἀστροφεγγῆ αἰθέρα
ἡ μυριόφωτος ἑσπέρα

τῶν πόλεών του ἀμιλλᾶται.
Τοιοῦτον ἔχει ἀεὶ ρέον
φῶς κρουνηδόν, ἥλιον νέον
κ' ἡμέραν ν' ἀντιμηχανᾶται.
Ὦ ἀγχινοίας πολυτρόπου!
Ζωγράφος ἀντὶ τοῦ ἀνθρώπου
ὁ ἥλιος εἰς πινακίδα
ἐν ἀκαρεῖ στιγμῆς εἰκόνα
μὲ χρυσῆν γράφει λαμπηδόνα
ὡς μὲ θεότευκτον γραφίδα.
Διὰ φαρμάκων λαθιπόρων
τῶν δριμυτάτων ἀλγηδόνων
τὴν αἴσθησιν κατακοιμίζει.
Τὸ Διὸς πῦρ τὰ πάντα φλέγει·
ἀλλὰ τῶν οἴκων του ἡ στέγη
ὡς ὕδωρ τὸ διοχετεύει.
Εἰς τὸν πυθμένα τῆς ἀβύσσου
περιπατεῖ, παρὼν ἐξ ἴσου
κ' εἰς τῶν νεφῶν τὰς ἀκρωρείας.
Ποῦ θέλει φθάσει τὶς ἠξεύρει;
τὰ πάντα εὗρεν, ἢ θὰ εὕρῃ
τὰ πάντα, πλὴν τῆς εὐτυχίας.

---

82. Περὶ ἀέρος.

Ὁ ἀήρ εἶνε σῶμα ρευστόν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ζῶμεν, καὶ εἶνε ἀπαραίτητος εἰς τὴν ζωὴν ἡμῶν, εἰς τὴν τῶν ζῴων

καὶ τῶν φυτῶν. Εἰς καθαρὰν κατάστασιν εὑρισκόμενος εἶνε ἄοσμος καὶ ἄποιος· καὶ ἐγγύθεν μὲν εἶνε ἐντελῶς ἄχρους, εἰς μεγάλας δὲ ἀποστάσεις καὶ ποσότητας κυανοῦς, καθὼς βλέπομεν αὐτὸν εἰς τὰς ἐκτάσεις τοῦ στερεώματος.

Ὁ ἀὴρ δὲν εἶνε σῶμα ἁπλοῦν, ὡς ἐθεώρουν αὐτὸν οἱ παλαιότεροι· διότι σύγκειται ἐξ 79 μερῶν ἀζώτου καὶ 21 ὀξυγόνου, ἔτι δὲ καὶ σμικροτάτου ποσοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος. Πλὴν τούτων ὁ ἀὴρ περιέχει προσέτι ἀτμοὺς καὶ ἀέρια παντοῖα, γεννώμενα ἐκ τῆς διηνεκοῦς τῶν σωμάτων ἀποσυνθέσεως. Καὶ ἐφ' ὅσον μὲν αἱ οὐσίαι αὗται δὲν εὑρίσκονται ἐν αὐτῷ κατὰ μεγάλας ποσότητας, οὐδὲν ἐπιβλαβὲς ἀποτέλεσμα φέρουσιν· ὅταν ὅμως ἡ πρὸς τὸν καθαρὸν ἀέρα ἀναλογία αὐτῶν αὐξηθῇ παρὰ πολύ, καὶ ἰδίως εἰς ἀέρα περικεκλεισμένον, καθὼς π. χ. εἰς οἰκίας ἢ σπήλαια, τότε ὁ ἀὴρ ἐκεῖνος, ἀνεπιτήδειος εἰς ἀναπνοὴν καθισταμένος, γίνεται ἐπιβλαβὴς εἰς τὴν ὑγείαν, πολλάκις δὲ καὶ θανατηφόρος εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὰ ζῷα.

Εἶνε δὲ ὁ ἀὴρ ρευστὸν βαρύ, ἐλαστικὸν καὶ πιέσεως ἐπιδεκτικόν, εἰσχωρῶν εὐκολώτερον ἔτι καὶ τοῦ ὕδατος καὶ εἰς αὐτὰς τὰς μικροτέρας κοιλότητας καὶ πανταχοῦ, ὅπου ἤθελε προκύψει κενόν τι. Καὶ διαστέλλεται μέν, ὡς πάντα τὰ σώματα, καὶ ἀραιοῦται διὰ τῆς θερμότητος, συστέλλεται δὲ καὶ συμπυκνοῦται διὰ τοῦ ψύχους. Ὅτι δὲ ὁ ἀὴρ εἶνε σῶμα βαρύ, τοῦτο παρετήρησε μὲν πρῶτος ὁ Γαλιλαῖος, ἀπέδειξαν δὲ οἱ μετ' αὐτὸν διὰ πλείστων πειραμάτων, ὥστε τὸ τοιοῦτον ὑπάρχει σήμερον ἀναντίρρητον. Ἀπόδειξιν ἁπλουστάτην τῆς βαρύτητος τοῦ ἀέρος ἔχομεν τὴν ἀκόλουθον· ἐὰν σταθμίσωμεν σφαῖραν ὑαλίνην καὶ σημειώσωμεν τὸ βάρος αὐτῆς, ἔπειτα δὲ ἐξαγάγωμεν ἐξ αὐτῆς τὸν ἐμπε-

ριεχόμενον ἀέρα καὶ πάλιν σταθμίσωμεν αὐτήν, θὰ τὴν εὕρωμεν ἐλαφροτέραν. Διὰ τοῦ ἁπλουστάτου δὲ τούτου πειράματος ἀπεδείχθη προσέτι ὅτι εἰς κυβικὸς δάκτυλος ἀέρος ἕλκει βάρος ἡμίσεος κόκκου, καὶ ὅτι εἰς θερμοκρασίαν δέκα βαθμῶν Ρεωμύρου ἄνω τοῦ μηδενικοῦ εἶνε 811 φορὰς ἐλαφρότερος ἴσου ὄγκου ὕδατος. Λέγομεν εἰς θερμοκρασίαν 10 βαθμῶν, διότι, ὅσον ἡ θερμοκρασία εἶνε μεγαλειτέρα, τοσοῦτον ὁ ἀὴρ γίνεται ἐλαφρότερος· καὶ πάλιν ὅσον ἡ θερμοκρασία ὑπάρχει κατωτέρα, τόσον καὶ ὁ ἀὴρ γίνεται βαρύτερος, ὡς συμπυκνούμενος μὲν διὰ τοῦ ψύχους, ἀραιούμενος δὲ διὰ τῆς θερμότητος, ὅπως ἄνω εἴπομεν, καὶ καθὼς τρανῶς ἀποδεικνύεται διὰ τῶν Μογγολφιερείων ἀεροπόρων. Ἡ γνῶσις δὲ τῆς βαρύτητος τοῦ ἀέρος καὶ ἐπομένως τῆς πτώσεως, τὴν ὁποίαν ἐξασκεῖ ἐπὶ τῶν σωμάτων, εἶνε σπουδαιοτάτη· διότι ἐπ' αὐτῆς τῆς γνώσεως στηρίζεται ἡ κατασκευὴ τοῦ βαρομέτρου καὶ τῶν ἀντλιῶν.

Ἡ πιεστότης καὶ ἐλαστικότης τοῦ ἀέρος ἦσαν ἄγνωστα εἰς τοὺς ἀρχαίους· μόνον δὲ ἀπὸ τῆς ἀναγεννήσεως τῶν ἐπιστημῶν ἐν Εὐρώπῃ ἐγνώσθησαν καὶ αἱ ἰδιότητες αὗται, καὶ ἐξερευνηθεῖσαι ὑπὸ τῶν σοφῶν ἐφηρμόσθησαν εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς βιομηχανίας.

Διὰ τοῦ ἀέρος διαδίδεται μὲν ὁ ἦχος καὶ τὸ φῶς, ἀκαταπαύστως δὲ μεταφέρονται ἐξ ἑνὸς εἰς ἄλλο μέρος πλῆθος ἄπειρον ἐλαφρῶν καὶ λεπτοτάτων σωμάτων, ἅτινα διὰ γενικοῦ ὀνόματος λέγομεν κονιορτόν. Τὰ σωμάτια ταῦτα εἶνε ἢ μόρια, ἀποχωριζόμενα ἀπὸ τῶν περὶ ἡμᾶς διαφόρων σωμάτων, ἢ ζωύφια σχεδὸν ἀδιόρατα, ἢ κόνεις γόνιμοι, ἀποσπώμεναι ἀπὸ τῶν φυτῶν καὶ οὕτω μεταφερόμεναι καὶ βλαστάνουσαι εἰς ἄλλα μέρη πολλάκις ἀπώτατα, ἢ τέλος ἀέρια,

SISMANOGLIO MEGARO

γεννώμενα ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως διαφόρων ζωικῶν ἢ φυτικῶν οὐσιῶν, ἐκ τῆς καύσεως καὶ ἄλλων αἰτίων.

Ὁ ἀὴρ ὡς ἐκ τῶν ἰδιοτήτων αὐτοῦ ἔχει μεγίστην ἐπιρροὴν εἰς τὴν ὑγείαν καὶ τὴν διατήρησιν τῆς ζωῆς ἡμῶν· δὲν ἀρκεῖ δὲ πρὸς τοῦτο νὰ εἶνε μόνον καθαρός, ἀλλ' ἀπαιτεῖται προσέτι ἡ ἀτμοσφαῖρα νὰ ἔχῃ καὶ τὸ ἀνάλογον ὕψος· διότι ἄνευ τούτου ἡ ἀναπνοὴ καθίσταται κοπώδης καὶ τὸ αἷμα ἐξέρχεται τῶν πνευμόνων, καθὼς παρετηρήθη εἰς τὰ ὑψηλότατα ὄρη καὶ εἰς μεγάλα ὕψη τῆς ἀτμοσφαίρας, εἰς τὰ ὁποῖα ἀνῆλθον διὰ τῶν ἀεροπόρων. Αἰτία δὲ τοῦ φαινομένου τούτου εἶνε ἡ ἐλάττωσις τῆς ἐπὶ τοῦ σώματος ἡμῶν θλίψεως τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος. Ὄχι δὲ μόνον ἐπὶ τῶν ἐνοργάνων σωμάτων, ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτῶν ἔτι τῶν ἀνοργάνων ὁ ἀὴρ ἐπενεργεῖ ἰσχυρῶς, μεταβάλλων τὴν μορφὴν αὐτῶν ὁτὲ μὲν ταχύτερον, ὁτὲ δὲ βραδύτερον, ἀναλόγως τῆς ἀντιστάσεως, τὴν ὁποίαν ταῦτα ἀντιτάττουσι πρὸς τὴν δύναμιν αὐτοῦ.

Ὁ ἀήρ, εἴπομεν, διαστέλλεται μὲν ἐκ τῆς θερμότητος συστέλλεται δὲ ἐκ τοῦ ψύχους· ἐπειδὴ λοιπὸν ἐκ τῶν συστολῶν καὶ διαστολῶν τούτων, εἰς τὰς ὁποίας προστίθενται καὶ ἄλλα τινὰ αἴτια, διαταράσσεται ἡ ἰσορροπία τοῦ ἀέρος, οὗτος, ἐπειδὴ εἶνε σῶμα ρευστόν, κινεῖται ἐξ ἑνὸς εἰς ἄλλο μέρος, ἵνα ἀναπληρώσῃ τὰ ἀραιωθέντα μέρη· ἡ κίνησις δ' αὕτη τοῦ ἀέρος λέγεται *ἄνεμος*.

---

83. Περὶ ἀτμοσφαίρας.

Ἀτμοσφαῖρα λέγεται τὸ ἄπειρον στρῶμα τοῦ ἀέρος, τὸ περιβάλλον πανταχόθεν τὴν γῆν· συνίσταται δὲ τὸ ἀερῶδες τοῦτο ρευστὸν ἐκ δύο κυρίως συστατικῶν, τοῦ ὀξυγονικοῦ ἀερίου καὶ τοῦ ἀζώτου, ἀπαντώντων εἰς πάντα καιρόν, ἢ τόπον, ἢ ὕψος κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν 21 πρὸς 79. Τρίτον πρὸς τούτοις συστατικὸν τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος λογίζεται τὸ ὀξυανθρακικὸν ἀέριον, διότι ἀπαντᾷ καθ' ὅλα τὰ ὕψη τῆς ἀτμοσφαίρας, εἰς τὰ ὁποῖα ἀνῆλθον μέχρι τοῦδε οἱ ἄνθρωποι· ἡ ἀναλογία δὲ τοῦ ἀερίου τούτου πρὸς τὸν λοιπὸν ἀέρα εἶνε κατὰ τοὺς φυσιολόγους 4 ἕως 6 πρὸς 10000. Ἐκτὸς τούτων εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν εὑρίσκεται προσέτι καὶ μικροτάτη ποσότης ὑδρογονικοῦ ἀερίου, ἔτι δὲ καὶ ὑδατώδεις ἀτμοὶ καὶ ἄλλαι οὐσίαι μεταλλικαί, φυτικαί, ἢ ζωϊκαὶ μετὰ τοῦ ἀέρος καθ' ἑκάστην στιγμὴν ἀναμιγνυόμενα εἰς τὰ κατώτερα στρώματα.

Ἡ ἀτμοσφαῖρα, ὡς οὐσιῶδες μέρος τῆς γῆς, ἀκολουθεῖ αὐτὴν καθ' ὅλας τὰς κινήσεις, συμπεριστρεφομένη μετ' αὐτῆς εἰς τὸ διάστημα. Συγκειμένη δὲ ἐξ ἀερίων βαρέων εἶνε κατ' ἀνάγκην καὶ αὐτὴ βαρεῖα, τὸ δὲ βάρος τῆς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης ἀπεδείχθη διὰ τοῦ βαρομέτρου ἴσον πρὸς στήλην ὑδραργύρου, βάσιν μὲν ἔχουσαν ἴσην, ὕψος δὲ 70 δακτύλων, ἢ πρὸς στήλην ὕδατος 10 — 11 μέτρων. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ ἀτμοσφαῖρα εἶνε σῶμα βαρύ, πιέζει πάντα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς σώματα, ἡ δὲ πίεσις αὐτῆς εἶνε κατ' ἀνάγκην τοσοῦτον μεγαλειτέρα, ὅσῳ μεγαλειτέρα εἶνε ἡ ἐπιφάνεια τοῦ πιεζομένου πράγματος· οὕτως ὑπολογίζεται ὅτι ἡ

© SISMANOGLIO MEGARO

ἐπὶ τοῦ σώματος ἀνθρώπου μετρίου ἀναστήματος, πίεσις τοῦ ἀέρος εἶνε ἡ αὐτή, ὡσεὶ νὰ ἐβάσταζεν ἐπ' αὐτοῦ σῶμα 16,000 χιλιογράμμων. Τὸ ὑπέρογκον ὅμως τοῦτο βάρος ἡμῶν εἶνε παντάπασιν ἀνεπαίσθητον, διότι τὰ ἐντὸς τοῦ σώματος ἡμῶν εὑρισκόμενα ὑγρὰ καὶ ἀέρια ἐνεργοῦσι κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν καὶ ἐξουδετερόνουσι τὴν ἀτμοσφαιρικὴν πίεσιν.

Ἐκ τῶν εἰρημένων ἕπεται ὅτι, ὅσον ἀναβαίνομεν ὑψηλότερα, τόσον ἡ πίεσις τῆς ἀτμοσφαίρας ἐλαττοῦται, ἐπειδὴ βραχύνεται ἡ πιέζουσα στήλη τοῦ ἀέρος. Τοῦτο δὲ ἀποδεικνύεται πραγματικῶς καὶ διὰ τοῦ βαρομέτρου, οὗτινος ὁ ὑδράργυρος καταβαίνει, καθ' ὅσον φέρομεν αὐτὸ εἰς ὑψηλοτέρας χώρας τῆς ἀτμοσφαίρας. Ἐντεῦθεν γίνεται δῆλον ὅτι τὸ ὕψος τῆς ἀτμοσφαίρας ἔχει τὰ ὅρια του· εἶνε ὅμως ἀδύνατον νὰ προσδιορισθῶσι ταῦτα, διότι ἡ πυκνότης τοῦ ἀέρος δὲν εἶνε πανταχοῦ ἴση· βέβαιον ὅμως εἶνε ὅτι τὸ ὕψος τῆς ἀτμοσφαίρας εἶνε πολὺ μέγα, διότι εἰς ὕψος 50 γεωγραφικῶν μιλίων παρετηρήθησαν διάττοντες ἀστέρες, φαινόμενον, τὸ ὁποῖον ἄνευ ἀέρος δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ.

---

84. Περὶ ἀζώτου.

Τὸ ἀέριον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὰ $^{79}/_{100}$ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, χρησιμεύει εἰς τὸ νὰ μετριάζῃ τὴν δύναμιν τοῦ ὀξυγόνου, τὸ ὁποῖον ἀποτελοῦν τὰ ἕτερα $^{21}/_{100}$ εὑρίσκεται οὕτως εἰπεῖν διαλελυμένον εἰς ἐκεῖνο. Εἶνε δὲ

σῶμα ἁπλοῦν, ὅπως ἀπεδείχθη μέχρι τοῦδε διὰ πλείστων ὅσων πειραμάτων, ἄχρουν, οὐδεμίαν ἔχον ὀσμήν, ἢ γεῦσιν ὀλίγον τι ἐλαφρότερον τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, καὶ ἀνεπιτήδειον καθ' ἑαυτὸ εἰς καῦσιν, ἢ εἰς ἀναπνοήν, διότι ἐν αὐτῷ ἀποθνήσκουσι μὲν τὰ ζῷα, σβέννυνται δὲ τὰ φῶτα, ὡς καὶ εἰς τὸ κενόν. Ἡνωμένον ὅμως μετὰ τοῦ ὀξυγόνου κατὰ τὴν ἀναλογίαν, τὴν ἐν τῷ ἀτμοσφαιρικῷ ἀέρι ὑπάρχουσαν, εἶνε προσφορώτατον εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὴν καῦσιν, διότι ἄνευ αὐτοῦ εἰς καθαρὸν ὀξυγονικὸν ἀέριον ἡ μὲν ζωὴ θὰ ἐφθείρετο ταχέως, τὰ δὲ φῶτα θὰ ἐκαίοντο μετ' ἄκρας ταχύτητος. Ἑνοῦται δὲ μετὰ πολλῶν ἄλλων σωμάτων, κυρίως δὲ μετὰ τοῦ ἀμμωνιακοῦ ἀερίου. Ὑπὸ μεγάλην πίεσιν καὶ ταπεινὴν θερμοκρασίαν μετατρέπεται εἰς ὑγρόν.

---

85. Περὶ ἀμιάντου.

Ἀμίαντος ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐλέγετο ὀρυκτόν τι νηματῶδες, πρασινόφαιον, ἢ καὶ λευκὸν κατὰ τὸ χρῶμα, εὑρισκόμενον εἰς πολλοὺς τῆς δυτικῆς Εὐρώπης τόπους, ἐκ δὲ τῶν ἡμετέρων εἰς τὴν Κύπρον, Κρήτην καὶ Εὔβοιαν. Τὸ ὀρυκτὸν τοῦτο εἶνε μαλακόν, μεταξοειδές, ἐλαφρὸν καὶ εὔκαμπτον, καίτοι σύγκειται ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων, ἀπὸ τῶν ὁποίων καὶ οἱ σκληρότεροι τῶν λίθων. Ἡ εὐλυγιστία τοῦ ὀρυκτοῦ τούτου, ἡ νηματώδης αὐτοῦ κατασκευὴ καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἀδιάφθορον παρεκίνησαν τοὺς ἀρχαίους, ἵνα μεταχειρισθῶσιν αὐτὸ πρὸς κατασκευὴν ὑφασμάτων.

© MEGARO SISMANOGLIO

Ἐπὶ τῷ σκοπῷ λοιπὸν τούτῳ ἔβρεχον τὸν ἀμίαντον εἰς θερμὸν ὕδωρ ἐπί τινα χρόνον, ἔπειτα ἐκοπάνιζον αὐτὸν ὡς τὸ λινάριον, τὸν ἔξαινον, τὸν ἔκλωθον καὶ τέλος τὸν ὕφαινον ὡς τὰ κοινὰ νήματα· ἐξ αὐτοῦ δὲ κατεσκεύαζον τραπεζομάνδυλα, χειρόμακτρα καὶ πλεῖστα ἄλλα ὑφάσματα. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ὑφάσματα ταῦτα ἦσαν, ὡς εἴπομεν, ἄκαυστα, ὁσάκις ἐρρυπαίνοντο, τὰ ἔρριπτον εἰς τὸ πῦρ, τὸ ὁποῖον, ἀφαιροῦν ἀπ' αὐτῶν πάντα ῥύπον, τὰ ἐκαθάριζε καὶ τὰ καθίστα ὡς καινουργῆ. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον μετεχειρίζοντο ταῦτα καὶ ὡς σάβανα τῶν νεκρῶν, ὅσα τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν συνείθιζον νὰ καίωσι τοὺς νεκρούς των καὶ ὄχι νὰ θάπτωσιν αὐτούς· διότι περιτυλισσομένου τοῦ νεκροῦ εἰς τοιαύτην ὀθόνην καὶ καιομένου ἡ τέφρα αὐτοῦ διὰ τὸ ἄκαυστον τοῦ ὑφάσματος δὲν ἀνεμιγνύετο μετὰ τῆς τέφρας τῆς πυρᾶς.

Τὰ ὑφάσματα ταῦτα, πεσόντα κατ' ὀλίγον εἰς ἀχρηστίαν, ἐλησμονήθησαν καθ' ὁλοκληρίαν προϊόντος τοῦ χρόνου, ὥστε εἰς πολλοὺς τῶν νεωτέρων ἡ τοῦ ὀρυκτοῦ ἐκείνου χρῆσις, ἡ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἀναφερομένη, ἐφάνη μυθώδης· εὑρεθέντων ὅμως εἰς τάφους Ρωμαϊκοὺς πολλῶν ἐκ τοιαύτης οὐσίας ἐξυφασμένων σαβάνων, ὄχι μόνον οὐδεμία πλέον ἔμεινε σήμερον ἀμφιβολία περὶ τῶν ὄντως παραδόξων ἐκείνων ὑφασμάτων, ἀλλὰ καὶ ἡ χρῆσις τοῦ ὀρυκτοῦ ἐκείνου ἀνενεώθη ἐπ' ἐσχάτων, κατασκευάζονται δ' ἐξ αὐτοῦ θρυαλλίδες, τρίχαπτα, χάρτης ἄκαυστος καὶ ἄλλα. Τῷ 1826 ὁ ἱππότης Ἀλδίνης μετεχειρίσθη τὸ ὀρυκτὸν τοῦτο εἰς κατασκευὴν ἐνδυμάτων τῶν πυροσβεστῶν καὶ ἐπέτυχε πληρέστατα. Ἐν Κορσικῇ ἀναμιγνύοντες αὐτὸ μετ' ἀργίλλου κατασκευάζουσιν ἀγγεῖα, ἅτινα καὶ δυνατώτερα τῶν ἄλλων εἶνε, καὶ μᾶλλον πάντων τῶν λοιπῶν εἰς τὸ πῦρ ἀντέχουσιν.

86. Α'. Φωκίων.

Ὁ χρηστὸς οὗτος, περίνους καὶ γενναῖος στρατηγὸς ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις τῷ 402 π. Χ. Καίτοι οἱ γονεῖς αὐτοῦ ἦσαν ἀφανεῖς, ἔτυχεν ἐν τούτοις ἀνατροφῆς ἐλευθερίου καὶ αὐστηρᾶς. Διδάσκαλος αὐτοῦ ἐγένετο ὁ φιλόσοφος Πλάτων καὶ ἄλλοι. Διὰ τὴν ἐμβρίθειαν καὶ ἀκεραιότητα τοῦ χαρακτῆρός του προήχθη εἰς τὰ ὕψιστα τῆς πόλεως ἀξιώματα, ἂν καὶ οὐδέποτε ἐκολάκευσε τὸν ὑπὸ τῶν δημαγωγῶν διεφθαρμένον λαόν, ἀλλὰ τοὐναντίον μάλιστα ἤλεγχε πικρότατα τὰς παραφορὰς καὶ ἀνοησίας, εἰς τὰς ὁποίας ὑπὸ τῶν αἰσχρῶν αὐτοῦ κολάκων παρεσύρετο. Καίτοι οὐδέποτε ἐπεδίωξεν ἀρχηγίαν τινά, ἐξελέγη ὅμως ὑπὸ τῆς πόλεως στρατηγὸς τεσσαρακονταπεντάκις. Ἡ θεὰ Νίκη οὐδέποτε ἐγκατέλιπεν αὐτόν, ἀλλ' ἐξηκολούθει ν' ἀγαπᾷ θερμῶς καὶ νὰ στέφῃ ἐν πάσῃ μάχῃ τὴν συνετὴν αὐτοῦ κεφαλὴν διὰ δαφνῶν καὶ μυρσινῶν ἀειθαλῶν. Παρ' ὅλας ὅμως ταύτας τὰς ἐπιτυχίας του, ἔχων βαθεῖαν συνείδησιν τῆς ἠθικῆς παρακμῆς τῶν συμπολιτῶν του, συνεβούλευεν αὐτοὺς πάντοτε νὰ εἰρηνεύωσι πρὸς τὸ τότε ἐπὶ δύναμει ἀκμάζον καὶ ὑπὸ βασιλέως περινουστάτου καὶ μεγαλεπηβόλου κυβερνώμενον Μακεδονικὸν βασίλειον. Ἔζη δέ, καίπερ μεγίστης τιμῆς καὶ ὑπολήψεως ἀπολαύων, πενιχρότατα καὶ ὄχι μόνον δὲν ἠξίωσε νὰ ζητήσῃ ποτὲ ἀμοιβήν τινα τῶν πολυτίμων του πρὸς

SISMANOGLIO
ARCHIVIO

τὴν πόλιν ἐκδουλεύσεων, ἀλλὰ καὶ ὑπερηφάνως ἠρνήθη νὰ λάβῃ τὰ προσφερθέντα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου πλούσια δῶρα. Ἕνεκα τῶν πολιτικῶν του ἀρχῶν καὶ τῆς πεποιθήσεως, τὴν ὁποίαν εἶχε περὶ τῆς παρακμῆς τῶν συμπολιτῶν του, ἀντεπολιτεύθη πάντοτε πρὸς τὸν φλογερὸν Δημοσθένην, παρασυρόμενον ὑπὸ εὐγενοῦς μέν, ἀλλ' ἀκαίρου ἐνθουσιασμοῦ, καὶ πολλάκις κατέστρεφε διὰ τῶν ἐμβριθῶν λόγων του τὰς ἐντέχνους αὐτοῦ δημηγορίας. Διὸ καὶ οὗτος, ὁσάκις ἔβλεπεν αὐτὸν παρερχόμενον ἐπὶ τὸ βῆμα, συνείθιζε νὰ λέγῃ· «ἡ κοπὶς τῶν ἐμῶν λόγων πάρεστι».

Θαυμάζοντος δέ ποτέ τινος ὅτι αὐτὸς ἀπέτρεπε πάντοτε τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τοῦ πολέμου, λέγων ὅτι δὲν ἦτο καιρός, καὶ ἐρωτήσαντος αὐτὸν «πότε λοιπόν, ὦ Φωκίων, νομίζεις ὅτι θὰ εἶνε καιρὸς νὰ πολεμήσωμεν», ὁ συνετὸς ἀνὴρ ἀπεκρίθη «ὅταν τοὺς μὲν πολίτας ἴδω προθύμους νὰ εἰσφέρωσι, τοὺς δὲ νέους νὰ πείθωνται εἰς τοὺς ἄρχοντας, καὶ τοὺς ῥήτορας νὰ παύσωσι τοῦ κλέπτειν τὰ δημόσια.» Καὶ ἐν τούτοις ὁ χρηστότατος οὗτος ἀνήρ, ὁ ἀκέραιος οὗτος καὶ ἠθικώτατος χαρακτήρ, κατέστρεψε τὸν βίον του ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ἐν ἔτει 317 π. Χ. ὡς προδότης δηθεν.

Β'. Αἰτία τοῦ θανάτου τοῦ Φωκίωνος.

Οἱ Ἀθηναῖοι, μαθόντες τὸν θάνατον τὸν Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ νομίσαντες ὅτι ἔφθασεν ἡ ὥρα τῆς αὐτοδιοικήσεως ἐπανέστησαν. Ὁ Φωκίων κατέκρινε τὸ κίνημα αὐτῶν ὡς ἄκαιρον καὶ μάταιον, καὶ μεγάλας κατέβαλε προσπαθείας, ἵνα πείσῃ αὐτοὺς νὰ σκεφθῶσιν ὡριμώτερον πρὶν ἐπιχειρήσωσί τι, ἰδίως δὲ νὰ παρασκευασθῶσιν ἀσφαλέστερον. Ἀλλ' ἡ φωνὴ αὐτοῦ κατεπνίγη ὑπὸ τῶν λυσσωδῶν κραυ-

γῶν τῶν δημαγωγῶν. Οἱ Ἀθηναῖοι ἤραντο ἐν πρώτοις νίκας τινάς, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἡττήθησαν ὑπὸ τοῦ Ἀντιπάτρου, πρὸς τὸν ὁποῖον, φοβούμενοι μὴ εἰσβάλῃ εἰς Ἀθήνας, ἔστειλαν τὸν Φωκίωνα, ζητοῦντες εἰρήνην. Ὁ Ἀντίπατρος τοῦτο μὲν ἐκ πολιτικῆς συνέσεως, τοῦτο δὲ ἐκ σεβασμοῦ πρὸς αὐτὸν τὸν Φωκίωνα, συγκατετέθη μὲν νὰ μὴ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Ἀττικήν, ἀλλ' ἀπήτησε νὰ παραδοθῶσιν αὐτῷ οἱ ῥήτορες, Δημοσθένης καὶ Ὑπερίδης, νὰ καταστατθῇ ἐν Ἀθήναις πολίτευμα ἀριστοκρατικὸν καὶ νὰ δεχθῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ λιμένι τῆς Μουνυχίας Μακεδονικὴν φρουράν.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἀποθανόντος ἤδη τοῦ Ἀντιπάτρου, ὁ Πολυσπέρχων, νικήσας τὸν ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι βασιλεύοντα Φίλιππον Ἀρριδαῖον, ἀνεκάλεσε τὴν Ὀλυμπιάδα καὶ ἀνέθηκεν αὐτῇ πᾶσαν σχεδὸν τὴν διεύθυνσιν τῶν κυβερνητικῶν πραγμάτων. ὡς καὶ τὴν ἐπιτροπίαν τοῦ ἐγγόνου της νέου βασιλέως, υἱοῦ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἵνα δὲ καταβάλῃ τὴν ἐν Ἑλλάδι δύναμιν τοῦ ἀντιπάλου του Κασσάνδρου, υἱοῦ τοῦ Ἀντιπάτρου, ἐξέδωκε προκήρυξιν, διά τῆς ὁποίας κατελύετο τὸ εἰς τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις ἐπιβληθὲν ὑπὸ τοῦ Ἀντιπάτρου ἀριστοκρατικὸν πολίτευμα καὶ ἀποκαθίστατο τὸ ἀρχαῖον δημοκρατικόν. Οἱ Ἀθηναῖοι πλὴν ὀλίγων νουνεχῶν ἀνδρῶν, ἀμβλυωποῦντες ἐξηπατήθησαν ὑπὸ τοῦ τεχνάσματος τούτου, καὶ ἐξαναστάντες κατὰ τῆς ὀλιγαρχίας, ἠπείλουν πάντα, ὅστις ἤθελε τολμήσει ν' ἀντείπῃ κατὰ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς δημοκρατίας. Εἷς τῶν ὀλίγων, οἵτινες διέγνωσαν τὸν δόλον τοῦ Πολυσπέρχοντος, ἦτο καὶ ὁ Φωκίων. Ὁ συνετὸς καὶ φρόνιμος οὗτος ἀνήρ, ὢν πεπεισμένος ὅτι ἅμα τῇ ἀποκαταστάσει τῆς δημοκρατίας ὁ λαὸς ἤθελεν ἀποβῆ καὶ πάλιν

ἕρμαιον τῶν αἰσχρῶν δημαγωγῶν, προσεπάθησε νὰ πείσῃ τοὺς συμπολίτας του περὶ τοῦ κινδύνου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐξετίθεντο· ἀλλ' οὐδὲν κατώρθωσε, διεγερθέντος κατ' αὐτοῦ τοῦ ὄχλου ὑπὸ τοῦ δημαγωγοῦ Λεωσθένους. Παυθεὶς δὲ τῆς ἀρχῆς καὶ βλέπων μεγάλην τὴν καταφορὰν τοῦ ὄχλου κατέφυγε μετ' ἄλλων πολιτῶν πρὸς τὸν Πολυσπέρχοντα, εὑρισκόμενον τότε ἐν Φθιώτιδι, ἵνα μεταπείσῃ αὐτόν. Σταλεὶς ὅμως κατ' αἴτησιν τῶν Ἀθηναίων μετὰ τῶν ἄλλων εἰς Ἀθήνας, εἰσήχθη εἰς δίκην, ὡς προδότης δὴθεν τῆς πόλεως, κατηγοροῦντος αἰσχροῦ τινος δημαγωγοῦ, Ἀγνωνίδου τὸ ὄνομα, καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον, χωρὶς νὰ ἐπιτραπῇ αὐτῷ οὐδὲ κἂν ν' ἀπολογηθῇ. Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου του ὁ ἐνάρετος καὶ φιλόπατρις οὗτος ἀνήρ, ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος φίλου του τί παραγγέλλει τῷ υἱῷ του, ἀπεκρίθη· « νὰ μὴ μνησικακῇ τοῖς Ἀθηναίοις».

Ὁ διεφθαρμένος ὄχλος, ὑπερπηδήσας πᾶν μέτρον ἀγνωμοσύνης, οὐδὲ κἂν ταφῆς ἠξίωσε τὸ σῶμα τοῦ ἐνδόξου πολίτου, ἀλλὰ διέταξε νὰ ριφθῇ ὁ νεκρὸς ἔξω τῶν ὁρίων τῆς χώρας. Γυνή τις ὅμως Μεγαρική, ἀναλαβοῦσα τὸ σῶμα, ἔκαυσεν αὐτὸ ὅσον ἠδύνατο ἐντιμότερον· συλλέξασα δὲ τὰ ὀστᾶ κατέθηκεν αὐτὰ ὑπὸ τὴν ἑστίαν της, εἰποῦσα «εἰς σέ, φίλη ἑστία, παρακατατίθημι τὰ λείψανα ταῦτα ἀνδρὸς χρηστοῦ, σὺ δὲ ἀπόδος αὐτά, ὅταν οἱ Ἀθηναῖοι σωφρονήσωσι».

Καὶ τῷ ὄντι μετά τινα χρόνον οἱ Ἀθηναῖοι, διδαχθέντες ὑπὸ τῶν παταπιέσεων τοῦ Πολυσπέρχοντος πόσον ὀρθαὶ ἦσαν αἱ συμβουλαὶ τοῦ Φωκίωνος, καὶ συναισθανθέντες ἀκαίρως οἷον ἄνδρα ἀπώλεσαν, ἐτράπησαν εἰς τὴν συνήθη των παλινῳδίαν, ἀνήγειραν χαλκοῦν ἀνδριάντα εἰς τὸ θῦμά των,

ἀνέλαβον τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ, ἔθαψαν αὐτὰ δημοσίᾳ δαπάνῃ καὶ κατεψήφισαν θάνατον πάντων τῶν πρωτουργῶν τοῦ θανάτου τοῦ χρηστοῦ ἀνδρός. Καὶ ὁ μὲν Ἀγνωνίδης συλληφθεὶς ἀμέσως ἐθανατώθη, οἱ δὲ συνεργοὶ αὐτοῦ, Δημόφιλος καὶ Ἐπίκουρος, προφθάσαντες ἔφυγον, ἀνευρεθέντες ὅμως μετ' ὀλίγον ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Φωκίωνος Φώκου, ἐφονεύθησαν καὶ αὐτοί.

«Ζήλου τὸν ἐσθλὸν ἄνδρα καὶ τὸν σώφρονα»
«Καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε.»

---

86. Παράκλησις πρὸς τὸν Θεὸν

ὑπὲρ τοῦ ἀοιδίμου Ἠλία Τανταλίδου, στερηθέντος τὴν ὅρασιν ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου καθηγητοῦ τῆς Γαλλικῆς γλώσσης Ἰωάν. Καρασούτσα.

Τὸ βῆμά μου πρὸς τὸν ναὸν
τὸν ἅγιόν σου φέρω
κ' εἰς σὲ τὸν Ὕψιστον θεόν,
τὸν ἐταστὴν τῶν καρδιῶν,
τὴν δέησίν μου αἴρω.

—

Εἷς φίλος μου, εἷς ἀδελφός,
ὦ Πάτερ ἀδικεῖται.
Γλυκύς, ἐνάρετος, σοφός,
ἄψηνις ἀπώλεσε τὸ φῶς
κ' εἰς μέγα σκότος κεῖται.

—

Τὴν ὅρασιν ἔχουν φανὸν
εἰς τῆς ζωῆς τὸν δρόμον
τὰ κήτη τῶν Ὠκεανῶν,
τὰ πλήθη τῶν μικρῶν πτηνῶν,
τὰ σμήνη τῶν ἐντόμων.

—

Τὸ ἔντομον, τὸ λογισμὸν
στερούμενον καὶ κρίσιν,
στίλβοντα φέρει ὀφθαλμόν,
καὶ μὲ χαρὰν καὶ θαυμασμὸν
ἀντανακλᾷ τὴν κτίσιν.

—

Ὁ ἀρετῶν ἐγὼ γυμνὸς
ἐγνώρισα ἐκεῖνον·
ἦτον ὡς Ἄγγελος σεμνός,
ἥμερος δὲ ὡς ὁ ἀμνός,
ἁγνὸς δὲ ὡς τὸ κρίνον.

—

Κ' ἐδείκνυε πῶς ἐκτραφεὶς
ὁ κύκνος οὗτος, μέλλει
Ὀρφεὺς ποιήσεως σοφῆς
νὰ ψάλῃ ᾄσματα τρυφῆς
καὶ ἁρμονίας μέλη.

—

Τέρψις του νῦν οἱ στεναγμοί,
τὰ δάκρυα τρυφή του,
ἀφ' ὅτου, ὦ πικρὰ στιγμή!
ὠρφάνευσαν οἱ ὀφθαλμοὶ
φωτὸς οἱ χαρωποί του.

—

Καὶ ἔχει δίκαιον, θεέ!
διότι νέος ἦτο,
κ' αἱ τῶν ὀμμάτων του, οὐαί!
κόραι ὑπῆρχον ἀγλααὶ
καθέδραι τῶν Χαρίτων.

—

Πῶς νὰ διέλθῃ τὴν πικρὰν
τοῦ βίου του πορείαν,
ἀπάσης ἡδονῆς μακράν,
εἰς φύσιν κείμενος νεκρὰν
κ' εἰς νύκτα αἰωνίαν;

—

Πῶς νὰ ἀκούῃ τὰς τρανὰς
φωνὰς τῆς εὐθυμίας,
τοὺς κώμους, τὰς ἑσπερινὰς
πλήρης γελώτων ἡδονὰς
τῆς νέας ἡλικίας;

—

Πῶς ν' ἀνατέλλῃ ἡ αὐγή,
καὶ νὰ μὴ τὴν προσβλέπῃ;
Πῶς ἔαρ ν' ἀπολαύῃ ἡ γῆ,
καὶ τ' ἄνθη της τὰ δροσαυγῆ
ἐκεῖνος νὰ μὴ δρέπῃ;

—

Ὦ Πάτερ! εὔσπλαγχνος φανοῦ
καὶ δός του τὴν ὑγείαν·
κ' εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ταπεινοῦ
ἐμοῦ καὶ τέκνου σου κοινοῦ
δὸς τὴν παρηγορίαν!

—

SISMANOGLIO

Ἔχεις (τί σοὶ ἐπιπροσθεῖ ;)
τὴν δύναμιν μεγάλην·
ὁ οὐρανὸς ἂν σκοτισθῇ,
ὁ ἥλιος ἐὰν σβεσθῇ,
σὺ τὸν ἀνάπτεις πάλιν !

—

Σύ, ὅστις πάλαι βουληθεὶς
τὸν κόσμον νὰ παράξῃς,
εἶπες, κ' ἐφάνησαν εὐθὺς
ἡ γῆ, τῶν ἄστρων ἡ πληθύς,
τῶν Χερουβεὶμ αἱ τάξεις.

—

Καὶ ὡς μελλόνυμφος βροχὴν
σκορπίζων νομισμάτων,
εἰς πᾶσαν τοῦ πτεροῦ πτυχὴν
ἔρριψες μ' ἀφειδῆ ψυχὴν
ζεύγη χρυσῶν ὀμμάτων.

—

Καὶ ὅταν τὰ προστάξῃς Σύ
ἐμπρός σου νὰ ταχθῶσιν,
οἱ τῶν πτερύγων των ταρσοὶ
ὡς πολυέλαιοι χρυσοῖ
τὸ φῶς ἀντανακλῶσιν.

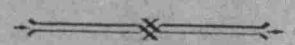

ΤΥΠΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ

Σεβαστέ μοι πάτερ,

Τέλος πάντων τῇ βοηθείᾳ τοῦ Θεοῦ διῆλθον ἅπαν τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον ὁ σεβαστός μοι διδάσκαλος, ἀρχομένου τοῦ ἔτους, μοὶ ἔδωκε πρὸς ἀνάγνωσιν. Ὑπὸ τοῦ καλοῦ τούτου συντρόφου ἐδιδάχθην πολλὰ καὶ καλὰ πράγματα, λίαν ὠφέλιμα εἰς τὸν καθόλου βίον, μάλιστα δέ τίνα ἐν γένει τὰ καθήκοντα παντὸς ἀνθρώπου πρός τε τὸν Θεόν, τὸν ἀγαθὸν πάντων ἡμῶν τῶν ὑπ' οὐρανὸν πατέρα, καὶ τὸν πλησίον. Ἐὰν δέ, σεβαστέ μοι πάτερ, καὶ πάντα τὰ λοιπὰ βιβλία, τὰ ὁποῖα θά μοι χρησιμεύσωσι καθ' ἅπαντα τὸν τῆς μαθητείας μου χρόνον, εἶνε τοιαῦτα, καὶ δὲν ἀμφιβάλλω παντάπασι περὶ τῆς ἀληθείας ταύτης, προάγομαι νὰ πιστεύσω ὅτι θὰ γείνω ὁ θεοσεβέστατος καὶ χρηστότατος ἄνθρωπος τῆς κοινωνίας, καὶ ἀπορῶ πῶς παιδές τινες, τοιαῦτα ἠθικὰ διδασκόμενοι διδάγματα, γίνονται ἀνδρωθέντες κακοὶ καὶ διὰ τῆς κακῆς των διαγωγῆς ὄχι μόνον τὴν κοινωνίαν ἐνοχλοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς γονεῖς των καταισχύνουσι καὶ τὸ ἔθνος των ἀτιμάζουσιν.

Ἐπὶ τούτοις κατασπαζόμενος τὴν δεξιάν σου, ὡς καὶ τὴν τῆς μητρός μου, διατελῶ μετὰ τοῦ προσήκοντος βαθυτάτου σεβασμοῦ.

Ἐν Πέραν, τῇ 25 Ἰουνίου 1894.

Ὁ εὐπειθέστατος υἱός σου
Κωνσταντῖνος Λεμονίδης.

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

		Σελ.
1	Καλὸν καὶ ὠφέλιμον ἡ ἀνάγνωσις	1
2	Καθήκοντα τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πῶς δέον νὰ εἶνε ἡ στάσις αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ.	» 2
3	Ἐωθινὸν ᾆσμα (ποίημα Η. Τ.)	» 4
4	Περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ	» 5
5	Περὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ	» 6
6	Αἰτία τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ	» 8
7	Περὶ ἑορτῶν	» 9
8	Τίνες οἱ εἰσαγαγόντες τὰς ἀγάπας καὶ διατί κατηργήθησαν	» 11
9	Μοραβοὶ ἀδελφοί	» 12
10	Τὸ χέρι (ποίημα Α. Π.)	» 13
11	Περὶ τῆς ἁγίας Ἑλένης	» 14
12	Περὶ Σταυροῦ ἐν γένει	» 16
13	Ἐπιτάφιος θρῆνος (ποίημα Π. Σ.)	» 18
14	Περὶ τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ	» 19
15	Δάιμων καὶ Πυθίας	» 21
16	Ὅρκος πίστεως εἰς τὴν φιλίαν καὶ παρακμὴ αὐτῆς	» 22
17	Ἡ ἀθῳότης θριαμβεύουσα	» 25
18	Περὶ τείου	» 30
19	Καφέα	» 32
20	Ὁράτιοι καὶ Κουριάτιοι	» 35
21	Ἀνάμνησις τῆς γενετείρας (ποίημα Δ. Β.)	» 37
22	Γεώργιος Οὐασιγκτών	» 38
23	Περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος	» 45

		Σελ.
24	Περιγραφὴ τοῦ ναοῦ	» 46
25	Περὶ τῶν ἄρτων τῆς προθέσεως	» 48
26	Ὁ Χριστὸς καὶ τὸ παιδάκι (ποίημα	» 49
27	Φιλοστοργία μητρός	» 51
28	Περὶ νάρδου	» 55
29	» σμύρνας	» 56
30	» κινναμώμου	» 57
31	Ἡ πτῶσις τῶν φύλλων	» 58
32	Γενναιότης ἀδελφοῦ	» 60
33	Περὶ Νεκρᾶς θαλάσσης	» 65
34	Ποιότης τοῦ ὕδατος (τῆς Ν. θαλάσσης)	» 66
35	Θάλασσα Γαλιλαίας	» 67
36	Γῆ καὶ Οὐρανὸς (ποίημα Α. Κ.)	» 68
37	Περὶ Κομφυκίου	» 69
38	» Κλεάνθους	» 72
39	» τροφῶν καθόλου	» 74
40	» τῶν ἐκ τῆς καθαριότητος ὠφελειῶν	» 75
41	Εἰς ἀσθενοῦν παιδίον (ποίημα Ι. Ρ.)	» 77
42	Περὶ Κροίσου	» 79
43	Περὶ Κλεόβιος καὶ Βίτωνος	» 83
44	Ἀπόφασις δικαστικὴ Κινέζου ἄρχοντος	» 84
45	Βασίλειος καὶ Γρηγόριος	» 85
46	Τὸ σχολεῖον τοῦ χωριοῦ μας (ποίημα Σ. Β.)	» 88
47	Ἀχιλλεύς	» 90
48	Ὁ μέγας ἐπαίτης (ποίημα Σ. Β.)	» 100
49	Κέδρος τοῦ Λιβάνου	» 103
50	Εὐγνωμοσύνη λεαίνης	» 105
51	Ὀδυσσεύς	» 107
52	Ὁ Θεὸς καὶ ὁ θάνατος (ποίημα Ι. Κ.)	» 113
53	Σοφρονίσβη	» 115
54	Φιλοστοργία μαθητοῦ	» 116
55	Αὐστηρότης δημάρχου	» 117
56	Περὶ Καστόρων	» 119

ΣΙΣΜΑΝΟΓΛΕΙΟ

Σελ.

57 Φιλοστοργία υἱῶν . . . . . » 123
58 Κῦρος ὁ μέγας . . . . . » 128
59 Περὶ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος (ποίημα Α. Π.) . . » 138
60 Τὸ ῥόδον . . . . . » 139
61 Ἐσθήρ . . . . . » 139
62 Ὁ ναύτης ἐν τρικυμίᾳ . . . . . » 147
63 Ἀτμόπλοιον . . . . . » 148
64 Ἅγιος Βασίλειος . . . . . » 150
65 Ἅγιος Γρηγόριος . . . . . » 155
66 Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος . . . . . » 157
67 Πρώτη τοῦ ἔτους (ποίημ. Α. Π.) . . . . . » 161
68 Ἄργυρος . . . . . » 163
69 Τυπογραφία . . . . . » 165
70 Χάρτης . . . . . » 167
71 Πάπυρος . . . . . » 168
72 Ι. Νεύτων . . . . . » 170
73 Ἡ καλὴ συναναστροφὴ (ποίημα Α. Σ. Β.) . . . » 172
74 Ἡ φλὸξ καὶ ὁ καπνὸς (ποίημα Ι. Φ.) . . . . » 172
75 Σωκράτης . . . . . » 173
76 Προσωπικοὶ χαρακτῆρες τοῦ Σωκράτους . . . . » 185
77 Περὶ καμελλίας . . . . . » 185
78 Καταμέτρησις τοῦ χρόνου . . . . . » 191
79 Περὶ ἡμερολογίων . . . . . » 193
80 Ἡ παντεχνία τοῦ ἀνθρώπου (ποίημα Ι. Κ.) . . . » 195
81 Περὶ ἀέρος . . . . . » 197
82 Περὶ ἀτμοσφαίρας . . . . . » 201
83 Περὶ ἀζώτου . . . . . » 202
84 Περὶ ἀμιάντου . . . . . » 203
85 Περὶ Φωκίωνος . . . . . » 205
86 Παράκλησις πρὸς τὸν Θεόν (ποίημα Ι. Κ.) . . . . » 209
Ἐπιστολή . . . . . » 213

SISMANOGLIO FIGARO

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΑΔΕΛΦΩΝ Σ. ΝΟΤΑΡΗ

ΚΑΙΝΟΦΑΝΕΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Κ. ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ, Δ. ΠΕΤΣΟΠΟΥΛΟΥ, ΑΛΕΞ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ

Παιδική Μόρφωσις

Έτος Α! Αλφαβητάριον	Γρ.	1,50
„ Α! Αναγνωστικόν	„	1,50
„ Β! „	„	3
„ Γ! „	„	4
„ Δ! „	„	5

Μ. ΛΥΓΙΑ καὶ Δ. ΠΕΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁδηγὸς Συνδέσεων	„	6

Σ. Ε. ΣΕΡΓΙΑΔΟΥ

Ὀρθόδοξος Χριστιανικὴ Λειτουργική	„	3

Ι. ΓΕΝΙΔΟΥΝΙΑ

Χάραιες Ἐμπνεῦς καὶ Γαμμικῆς γραφῆς		2

ΓΡΗΓ. Π. ΚΑΚΑΒΑ

Γαμμικὸν εὐμέθοδον Ἀλφαβητάριον	„	2,50

ΠΑΝΤΑΖΙΔΟΥ ΧΡ. Ἀρχαία Ἑλλην. Ἱστορία

Πρώτη Ἱστορικὴ Βαθμὶς	„	2,50
Δευτέρα „ „	„	4
Τρίτη „ „	„	6

ΣΕΡΓΙΑΔΟΥ Σ. Ἱερὰ Ἱστορία εἰς Τεύχη τρία

τεύχ. Α! γρ. 1,50 - τεύχ. Β! γρ. 2,50 - τεύχ. Γ! γρ. 3

Ὀρθόδοξος χριστιανικὴ Κατήχησις	„	2

Η ΤΙΜΗ ΤΩΝ ΔΕΔΕΜΕΝΩΝ ΑΥΞΑΝΕΙ ΚΑΤΑ ΓΡΟΣΙΟΝ

SISMANOGLIO MEGARO

SISMANOGLIO
MEGARO